

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1957

ANDRA KAMMAREN

Nr 11

29 mars—3 april

Debatter m. m.

Fredagen den 29 mars

	Sid.
Rätt för kommun att erhålla ersättning för kostnader vid släckning av brand i statlig egendom	6
Ändring i flottningsslagstiftningen	7
Utgifter under riksstatens nionde huvudtitel:	
Lantbruksnämnderna: Avlöningar	9
Lantbruksnämnderna: Omkostnader	22
Lantbruksnämnderna: Kostnader för särskilda planeringsåtgärder	22
Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar	23
Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter	24
Nötboskapsavels befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln	26
Diverse åtgärder på husdjursavels område m. m.	33
Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar:	
Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen	35
Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen	36
Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar	37
Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket	39
Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm	40
Interpellation av herr Svensson i Stenkyrka ang. sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet	46

Tisdagen den 2 april

Svar på fråga av herr Nilsson i Bästekille ang. sänkningen av minimipriserna på torsk	49
---	----

	Sid.
Svar på interpellationer av:	
herr Nestrup ang. bestämmelserna om återköp vid utminuterings- ställe av starkölstomglas	52
herr Gustafsson i Mem ang. överkörningsriskerna vid transport av skolbarn	53
Interpellationer av:	
fröken Höjer ang. sinnessjukvårdspersonalens utbildning	56
herr Senander ang. utbetalningen av statstjänstemännens schablon- tillägg	56
Onsdagen den 3 april	
Utgifter under riksstatens nionde huvudtitel:	
Bidrag till Föreningen för växtförädling	60
Statens jordbruksnämnd: Avlöningar	64
Statens jordbruksnämnd: Omkostnader	65
Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund	65
Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond .	67
Bidrag till jordbrukets rationalisering	68
Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering	71
Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti	76
Fiskets befrämjande i de särskilda orterna	80
Statens skogsmästarskola: Avlöningar	85
Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	86
Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd ben- sinskatt	87
Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar	98
Indragning till statskassan av ordensavgifterna m. m.	104
Åtgärder mot husbockens härjningar	107
Innehavet av Generalstabens litografiska anstalt	108
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	112
Pensionsförmånerna för vissa överlantmätare	119
Bidrag till sjukkassorna m. m.	120
Svar på fråga av herr Nilsson i Östersund ang. uppförande av acton på förteckningen över kostnadsfria läkemedel	120
Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag	122
Nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan m. m. .	151
Göteborgs musikkonservatorium	152
Bidrag till anordnande av skolmåltider	155
Interpellation av herr Braconier ang. tillgodoräknande av tidigare of- fentlig tjänst i annat nordiskt land vid beräkningen av tjänsteår i Sverige för erhållande av pension	166

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 29 mars

Sid.

<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 10, om kommuns rätt till ersättning för släckning av brand i statlig egendom	6
— nr 11, ang. ändring av villkoren för mätningssmannakompetens ..	6
— nr 12, om ändring i flottningslagstiftningen	7
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. utgifter under nionde huvudtiteln	9

Onsdagen den 3 april

<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. utgifter under nionde huvudtiteln (fr. o. m. punkt 92)	60
— nr 5, om anslag till kapitalinvesteringar, såvitt avser jordbruksärenden	98
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 10, ang. indragning till statskassan av ordensavgifterna m. m.	104
— nr 11, om åtgärder mot husbockens härjningar	107
— nr 12, om åtgärder till förhindrande av skadegörelse av mink...	108
— nr 13, ang. innehavet av Generalstabens litografiska anstalt	108
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 51, ang. anslag under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementet	112
— nr 52, ang. ersättningar för yrkesskada	119
— nr 53, ang. pensionsförmåner för vissa överlantmätare	119
<i>Sammansatta stats- och andra lagutskottets</i> utlåtande nr 1, om bidrag till sjukkassor m. m.	120
— nr 2, om ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag ..	122
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 54, ang. beredskapsstat för försvarsväsendet	151
— nr 55, om anslag till Musikaliska akademien med musikhögskolan	151
— nr 56, om anslag till folkskoleväsendet m. m. (t. o. m. punkt 3) ..	154

Fredagen den 29 mars

Kl. 13.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes till en början av herr andre vice talmannen.

§ 1

Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

§ 2

Herr andre vice talmannen meddelade, att herr Widén, som vid kammarens sammanträde den 10 januari beviljats ledighet från riksdagsgöromålen, denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 3

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 134, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m., och

nr 135, angående fortsatta särskilda stödåtgärder för hästaveln;

till statsutskottet propositionen nr 136, angående överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter; samt

till jordbruksutskottet propositionen nr 138, angående dispositionen av vissa prisutjämningsavgiftsmedel.

§ 4

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutsiktets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning om medgivande att av riksbankens medel taga i anspråk ett belopp av förslagsvis 2 750 000 kronor för anskaffande av en s. k. helrotationsmaskin för sedeltryckeriet m. m.

§ 5

Föredrogos var efter annan och hänvisades till statsutskottet de på bordet liggande motionerna:

nr 560, av herr Persson i Svensköp m. fl.,

nr 561, av herr Svenning m. fl.,

nr 562, av herr Adamsson m. fl.,

nr 563 och 564, av fru Thorsson m. fl.,

nr 565, av herr Sköldin m. fl.,

nr 566, av herr Hansson m. fl.,

nr 567, av herr Alemyr m. fl.,

nr 568, av herr von Seth m. fl.,

nr 569, av herr Eliasson i Moholm,

nr 570, av fröken Karlsson m. fl., samt

nr 571, av herrar Karlsson i Stuvsta och Henning Nilsson i Gävle.

Vid härefter skedd föredragning av motionen nr 572, av herr Nilsson i Svalöv m. fl., hänvisades motionen, såvitt den angick de i Kungl. Maj:ts proposition nr 97 framlagda författningsförslagen, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogos var efter annan och hänvisades till statsutskottet motionerna:

nr 573, av herr Lindström m. fl., och

nr 574, av herr Kärlander m. fl.

§ 6

Föredrogs den av herr Gerhard Nilsson i Gävle vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet i anledning av att järnvägslinjen Harmånger—Bergsjö ännu ej ombyggts till normalspår.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Rätt för kommun att erhålla ersättning för kostnader vid släckning av brand i statlig egendom

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av väckta motioner om rätt för kommun att erhålla ersättning för kostnader vid släckning av brand i statlig egendom.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid

Herr WAHRENDORFF (bf):

Herr talman! Den nu gällande brandlagen ålägger ju varje kommun att hålla sig med ett brandförsvar, som ger ett betryggande skydd mot skada av brand. Denna skyldighet medför betydande kostnader för kommunerna. Staten lämnar visserligen bidrag till kostnaderna för uppförande av brandstationer och anläggande av branddammar m. m. Tidigare har också kostnadsbidrag utgått för inköp av motorsprutor och brandslangar. De senare bidragen har emellertid under de sista åren tagits bort utan att någon som helst kompensation lämnats kommunerna. De allra flesta av landets större försäkringsanstalter ger dessutom landskommunerna bidrag på tills vidare 80 procent av den kostnad som uppkommer vid släckning av brand som uppstått i egendomar som är försäkrade i respektive anstalter. Undantag gäller dock för kostnad för släckning eller avvärjning av skogsbrand. För stad eller köping gäller denna ersättning endast i de fall, då landskommunen fått släckningshjälp vid brand inom landskommuners område. Staten lämnar ersättning för kostnad som uppstår vid släckning av skogsbrand. Däremot gottgör inte staten kommun, vars brandkår deltagit i släckning av staten tillhörig egendom. Då staten inte har sin egendom försäkrad, får kommunerna inte heller någon ersättning för brandsläckning av sådan egendom, ett förhållande som inte kan vara rättvist.

Jag har i min motion yrkat på att kommun skall erhålla ersättning för

kostnader som uppstår vid släckning av brand i statlig egendom. Statens brandinspektion har i detta fall sedan sitt sista yttrande ändrat ståndpunkt, eftersom man dragit in det statliga bidraget beträffande inköp av motorsprutor och brandslangar. Detta bidrag uppgick till mellan 600 000 och 700 000 kronor. Den tidigare rådande känslan av orättvisa har således ytterligare förstärkts genom att detta bidrag tagits bort. Brandinspektionen förordar därför att sådana föreskrifter meddelas, att landskommun må erhålla ersättning för släckning av brand på annan staten tillhörig, oförsäkrad egendom än skog.

Järnvägsstyrelsen å sin sida har i sitt yttrande inte någonting emot att på de anläggningar som ägs av SJ svara för den kostnad som uppstår vid brandsläckning. Utskottet har emellertid hänvisat till 1954 års brandlagsrevision, som ännu icke slutfört sitt arbete med en allmän översyn av brandlagstiftningen. Det spörsmål som uppmärksammas i motionen sägs inte kunna brytas ut ur andra problemställningar.

I sitt remissyttrande över motionen har emellertid länsstyrelsen i Malmöhus län anfört, att utredning om rätt för kommun att kräva ersättning för släckningskostnad icke bör få ytterligare fördröja lösandet av frågan om *frivilligt åtagande* från statens sida beträffande statlig egendom. Jag vill, herr talman, understryka detta yttrande samtidigt som jag uttalar den förhoppningen, att 1954 års brandlagsrevision påskyndar sitt arbete så att frågan snarast möjligt bringas ur världen.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 11, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av villkoren för vinnande av mätningssmannakompetens.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9

Ändring av flottningslagstiftningen

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckta motioner om ändring i vissa hänseenden av flottningslagstiftningen.

Tredje lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta, till behandling av lagutskott hänvisade motioner, nr 224 i första kammaren av herr *Näs-gård m. fl.* samt nr 266 i andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.*

I motionerna, som voro likalydande, hade hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till nästkommande års riksdag till ändring av flottningslagstiftningen i följande hänseenden:

dels att förvaltningen av de allmänna flottlederna skall med samma inflytande tillkomma vardera kategorien skogsägare och sådana flottande som icke utövar inflytande i förvaltningen i egenskap av skogsägare,

dels ock att om särskild sammanslutning (skogsägarförening) finns som nöjaktigt företräder enskilt skogsbruk inom området, inflytandet för denna grupp av skogsägare bör tillkomma sammanslutningen».

Utskottet hemställde, att förevarande motioner I: 224 och II: 266 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr LARSSON i Hedenäset (bf):

Herr talman! Det föreliggande ärendet gäller tillgodoseendet av ett gammalt och enligt motionärernas mening välmotiverat önskemål. Frågan gäller om de mindre skogsägarna, som ofta även är strandägare, skall tillerkännas medinflytande i fråga om flottningsföreningarnas förvaltning. Dessa får för varje kubikfot virke som levereras betala sin andel av kostnaderna för utflottningen, medan det i realiteten förbehålles virkesköparna att inneha beslutanderätten i flottningsföreningarna.

Jag tillät mig påstå, att det här rör sig om ett gammalt och välmotiverat önskemål. Därvidlag vill jag i all korthet åberopa, att riksdagen redan år 1925 i skrivelse till Kungl. Maj:t anförde följande: »Enligt utskottets mening får de mötande svårigheterna icke hindra, att ansträngningar göres för finnande av en sådan lösning av hit hörande problem, som i vidare utsträckning än vad fallet är med nu gällande bestämmelser, tillgodoser skogsägarnas berättigade intressen i föreliggande hänseende.» År 1935 upprepade riksdagen detta med ett uttalande, varur jag nöjer mig med att citera en mening: »Enligt utskottets mening måste det därför anses önskvärt, att de mindre skogsägarna beredes ökat inflytande å de allmänna flottledernas förvaltning.»

Mot bakgrunden av dessa riksdagens uttalanden framstår det som anmärkningsvärt, att tredje lagutskottet år 1957 föreslår att motionerna härom ej skall till någon riksdagens åtgärd föranleda.

För sitt ställningstagande åberopar utskottet några remissyttranden. Bland dessa återfinnes ett anmärkningsvärt uttalande. I reciten till utskottsutlåtandet återgives följande: »Den nuvarande flottningslagstiftningen lägger inga hinder i vägen för den ekonomiskt betingade, nödvändiga avvecklingen av ekonomiska smärre flottleder, medan det kan förmodas att större inflytande för skogsägarna på flottledsförvaltningen i detta hänseende kan medföra svårigheter.» Jag finner det angeläget att uttala en bestämd gensaga mot ett sådant uttalande. Detta går ju ut på att de enskilda skogsägarna och deras föreningsrörelse skulle brista i ekonomiskt omdöme jämfört med vad skogsbolagen — som nu har den faktiska beslutanderätten — besitter.

Herr talman! Det synes mig även mot bakgrunden av att ett sådant uttalande citeras i utskottets recit anmärkningsvärt, att remissyttrandet från Skogsägarföreningarnas riksförbund endast omnämnas med en axelryckning. Jag

Ändring av flottningslagstiftningen

tillåter mig därför att läsa upp ett kort avsnitt ur deras yttrande. Det heter däri:

»Ett samarbete mellan huvudintressenterna är därför nödvändigt, och ett intimt sådant bör kunna etableras i flottningsfrågor likaväl och med samma gynnsamma resultat som då det gäller inmättningsfrågor, där ett tidigare, ensidigt och helt dominerande köparintresse numera avlösts, genom att säljar- och köparrepresentationen i mättningsföreningarna blivit jämställda. Samma princip borde även beträffande flottningsverksamheten skapa betingelser för ett mera förtroendefullt samarbete i en för industrien och skogsbruket viktig fråga till båda parter gagn.»

Det synes mig att detta korta citat belyser vad det här är fråga om. Jag ber, herr talman, att under återopande av det anförda få yrka bifall till yrkandet i de likalydande motionerna nr 224 i första kammaren och nr 266 i andra kammaren.

Herr LEVIN (s):

Herr talman! Den föregående talaren, som ju är en av motionärerna i detta ärende, slutade med att yrka bifall till motionerna. Någon reservation finns inte, utan utskottet är alldeles enhälligt i sitt ställningstagande. Jag skulle därför kunna helt kort inskränka mig till att hänvisa till utskottets yttrande. Utskottet återopar ju uttalanden från remissinstanserna, av vilka så gott som samtliga avstyrker att den ifrågasatta lagändringen nu vidtages. En av remissinstanserna har oreserverat tillstyrkt motionerna, en annan remissinstans har helt avstyrkt motionerna, medan övriga remissinstanser, bland andra skogsstyrelsen, domänsstyrelsen och kammarkollegiet, anser att resultatet av nu pågående utredningar skall avvaktas. Även utskottet har kommit fram till sist angivna ståndpunkt. Utskottet anser det inte vara lämpligt att bryta ut spörsmålet om flottningsorga-

nisationen ur sitt sammanhang med övriga delar av flottningslagstiftningen, varför utskottet inte funnit sig kunna nu bifalla det i motionerna framställda yrkandet. Utskottets ställningstagande innebär ju inte ett avvisande av förslaget om lagändring i berörda hänseenden, utan utskottet förutsätter endast att resultatet av de pågående utredningarna skall avvaktas.

Utskottet är som sagt fullkomligt enigt i denna fråga, och jag skall inte yttra mera i ärendet utan ber att med detta få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LARSSON i Hedenäset (bf):

Herr talman! Utskottets talesman säger, att denna fråga bör lösas men att det inte bör ske nu. Jag ber att få erinra om att riksdagen har sagt så ändå sedan år 1925. När blir det tid?

Överläggningen var härmed slutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Larsson i Hedenäset begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller tredje lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit de i ärendet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter härfter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

ja-propositionen. Herr Larsson i Hedenäset begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 135 ja och 17 nej, varjämte 19 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 10**Utgifter under riksstatens nionde huvudtitel**

Föredrogs jordbruksutskottets utlå-tande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jäm-te i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—5

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6**Lantbruksnämnderna: Avlöningar**

Kungl. Maj:ts förslag under punkten 6 (s. 15—30) innebar — förutom hemställan till riksdagen att medgiva ändringar i personalförteckningen och fastställa ändrad avlöningsstat — en medelsanvisning av 10 933 800 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggbloom m. fl.*, i vilka motioner, såvitt nu vore i fråga, yrkats att riksdagen måtte under lantbruksnämndernas avlöningsanslag anvisa ett till 9 933 800 kronor minskat belopp.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteck-

ningen för lantbruksnämnderna, som angivits av utskottet;

b) fastställa i utskottets hemställan intagen avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

c) till Lantbruksnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 933 800 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson, Hæggbloom* och *Östlund*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, som angivits av reservanterna;

b) fastställa av dem framlagd avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

c) till Lantbruksnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 933 800 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr HÆGGBLOM (h):

Herr talman! Jag förmodar att kammarens ledamöter känner sig litet oroliga för övertidsarbete vid behandlingen av detta utskottsutlåtande, där reservationer är fogade till 23 punkter. Det ligger emellertid så till, att utskottet beträffande nionde huvudtiteln företagit ändringar endast beträffande en enda punkt. Utskottet har gått med på en anslagshöjning med 7 500 kronor för att möjliggöra upptagande av statistik rörande insjöfisket. Det är utskottets enda ändring i Kungl. Maj:ts förslag, och eftersom det väckts rätt många motioner i fråga om nionde huvudtiteln så olika punkter, är det självklart att utlå-tandet presenteras med åtskilliga reservationer.

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

Vad beträffar de elva reservationer, som är undertecknade av enbart högermän, har jag tänkt framlägga motiveringen för alla elva på en gång dels för att spara tid och dels på grund av att motiveringen är densamma för samtliga dessa reservationer. Det är besparingsreservationer, som syftar till att minska de statliga utgifterna och därmed möjliggöra att vi vid riksdagens slut får litet större valfrihet i fråga om skatteprocentens bestämmande än vad fallet skulle bli om vi utan vidare accepterade de förslag som departementscheferna lagt fram under respektive huvudtitlar.

För min egen del blev jag under den debatt, som fördes här i kammaren när huvudtitlarna skulle remitteras, ganska övertygad om att ifall vi över huvud taget skall kunna resonera om en skattesänkning — om än aldrig så liten — måste den bygga på verkliga utgiftsminskningar. Med den förutsättningen låg det naturligt till — kärleken skall ju alltid begynna på hemmaplan — att de ledamöter inom högerpartiet, som har med jordbruksfrågorna att göra, satte sig ned och undersökte beträffande vilka poster i huvudtiteln man utan någon större våda kunde föreslå reduktioner.

Vi kom fram till att det för olika grupper av anslagsäskanden var välmotiverat med besparingar. Vi fann först och främst en grupp av anslagsposter, där den verksamhet, som staten bedriver, undan för undan minskats på grund av att behovet av respektive åtgärder undan för undan blivit mindre. Beträffande dessa anslagsposter kunde vi nog konstatera, att departementschefen nästan överallt mött en viss ovilja från vederbörande ämbetsverks sida att föreslå nedsättningar av anslagen, även om respektive ämbetsverk eller styrelse haft att redovisa en utveckling som varit sådan, att medelsbehoven blivit mindre.

Vi har kunnat vitsorda, att departementschefen på flera punkter tagit till

besparingsmetoden, men vi har inte kunnat anse, att hans besparingar överallt gått tillräckligt långt.

Jag kan exemplifiera. När det gäller bekämpandet av sjukdomar bland nötkreaturen, på vilket område staten engagerat sig sedan en lång följd av år, har ju mycket glänsande resultat uppnåtts, både när det gäller nötkreaturstuberkulosen och den smittsamma kastningen. Veterinärstyrelsen redovisar, att antalet djur, som reagerar för nötkreaturstuberkulos, inom det friförklarade området — d. v. s. hela landet utom Skaraborgs län — är nere i 0,07 procent, och inom det område, som inte är friförklarat, är de reagerande djurens antal nere i 0,2 procent. Men inte desto mindre föreslår veterinärstyrelsen ett höjt anslag för nötkreaturstuberkulosens bekämpande. Departementschefen har dock nedsatt anslaget, och det är tacknämligt. Men vi tycker, att man utan våda kan gå ett stycke till.

Ännu gynnsammare ter sig förhållandena när det gäller den smittsamma kastningen. Under år 1955 upptäcktes i hela vårt land inte mer än 15 besättningar som reagerade, och under första halvåret 1956 upptäcktes 4 besättningar. Men icke desto mindre äskas ett anslag på 600 000 kronor.

Nu är detta förslagsanslag, och då kan man naturligtvis säga, att det inte spelar någon roll vilken siffra vi sätter upp, ty det går ju inte åt mer pengar än som enligt de bestämda reglerna utgår till djurägarna och de veterinärer, som sköter kontrollen. Men om man skall sikta till en beskattning som smyger sig efter behoven, är det naturligtvis en oriktig linje att sätta upp förslagsanslag till högre summor än som beräknas gå åt; detta förrycker överblicken över hur stora möjligheter vi har att sänka skatten. Vi är också fullt på det klara med att vi genom en nedsättning av anslagen inte påverkar förekomsten av denna sjukdom, och vi tycker nog

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

ändå att även förslagsanslagen bör gestaltas efter det verkliga behovet.

Ett annat område, där det bakom vårt besparingsförslag ligger ett konstaterande av en minskad verksamhet, är statens jordbruksnämnd. Denna har haft ganska växlande arbetsuppgifter under tidernas lopp. Under krisåren hade jordbruksnämnden hand om betydande delar av krisregleringarna. Sedan gjordes i anslagsäskandet en klyvning så att man gav ett särskilt anslag till statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet. Det varade några år, och nu slår man ihop det. Den sammanlagda summan blir lustigt nog ungefär densamma. I år kommer jordbruksnämnden och begär ett höjt anslag fastän vi alla vet att hela det våldsamt sammanpressade arbete, som jordbruksnämnden fick göra förra året inför beslutet om prisreglering tre år framåt i tiden, inte är aktuellt förrän ett nytt sådant avtal skall göras. Den saken har för resten beaktats inte bara av oss motionärer som där förordar en liten nedprutning, utan också av de motionärer, som från olika partier fört fram förslaget om att lantbruksstyrelse och jordbruksnämnd skall slås samman. Dessa motionärer argumenterar också för sitt förslag med att jordbruksnämndens uppgifter har väsentligen minskats. Med erfarenhet från olika håll har man alltså kommit till att har uppgifterna minskats så bör också besparingar kunna göras på själva anslagsbeloppet. Det är på några punkter vi från dessa utgångspunkter begärt nedsättningar.

Sedan är det några andra punkter där vi också begär nedsättningar därför att de statliga bidragen, som samlade dock går till några hundratusental kronor, har praktiskt taget ingen betydelse när de delas ut. Det mest uppseendeväckande anslaget på den fronten är det anslag som ges till svinaveln, till stöd åt fargaltar. När det delas ut på de olika galtarna ute i landet

så blir det hemma i mitt län kr. 45:50 på en föreningsgalt och 21 kronor på en galt som ägs av enskild person. När en galt lämnar efter sig 800—900 grisar och bara en gris är värd 100 kronor, så är det klart att detta betalande av småpengar inte har någon som helst praktisk betydelse.

Detsamma gäller beträffande bidraget till tjurar inom södra Sverige. Jag tror nog att det i norra Sverige alltså har betydelse, och vi har inte yrkat på anslagets hela avskaffande. Men i ett slättbygdsområde som i mitt hemlän är bidraget 88 kronor per tjur. Det blir ungefär en nedsättning av språngavgiften med 1 krona per ko, medan semin-föreningarna kan klara sina betydligt större kostnader utan några statliga bidrag. Det har gjort att vi har yrkat nedsättning av detta anslag, och utskottet har så till vida godkänt vår argumentering både i fråga om detta och i fråga om anslaget till sjukdomsbekämpande, som jag förut talade om, att utskottet med anledning av vår motion har på olika punkter begärt att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t begära en utredning om dessa anslags behövlighet och utformning för framtiden.

Man skulle ju kunna tycka att man som motionär under sådana förhållanden skulle tacka och ta emot, och det hade jag kanske litet känsla för, om det inte hade funnits ett litet förspel till den här saken, som vi ännu inte har glömt. För två år sedan motionerade samma motionärer, som nu motionerar om nedsättning, om en utredning på dessa punkter. Jag har gått och sett på motionen och funnit att den i vissa detaljer praktiskt taget sammanfaller till ordalydelsen med den skrivning, som jordbruksutskottet nu efter två års betänkande varit vänligt att utfärda. Jordbruksutskottet nämner några poster där det kan vara lämpligt att göra en översyn men säger att utredningen bör kunna få ta upp även andra punkter. Det anfördes i vår motion för två år sedan,

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

att samma synpunkter som vi lagt på de punkter vi redovisat kan läggas på en del andra bidragsposter under nionde huvudtiteln, som från början kommit till för att i ett visst läge stimulera en viss förbättringsåtgärd och som sedan slentrianmässigt bibehållits sedan ändrat penningvärde reducerat bidragets betydelse och andra åtgärder skulle ge mera nytta för pengarna.

Nu blev vi alltså på den punkten hön-
hörda efter två år, men under den tiden har vi gjort oss mödan att leta upp vilka punkter som möjligen skulle kunna bli föremål för prutning, och när nu utskottet kommer och traskar patrull två år efteråt och ger oss den utredning vi begärde för två år sedan, är vi visserligen tacksamma för det och yrkar inte avslag, men vi vidhåller de prutningar som vi själva beräknat skall kunna vara möjliga att genomföra.

Sedan har vi några andra prutningar, som betyder en viss minskning av de åtgärder som staten vidtar. Där är vi alltså inte på det planet jag förut nämnde, att behovet av åtgärder minskats ute i landet och att vi därför skall minska bidraget, utan det gäller ett sådant bidrag som till den inre rationaliseringen. Där har vi krävt en så betydande nedskrivning av anslaget som med 4 miljoner kronor. Det betyder självfallet att de åtgärder för den inre rationaliseringens genomförande som lantbruksnämnderna kan vidta under det närmaste året blir reducerade i motsvarande mån, men därmed är inte sagt att det gäller för all framtid. Investeringarna får skjutas på framtiden på samma sätt som en mängd nyttiga investeringar inom olika grenar av näringslivet i dagens läge får skjutas på framtiden därför att staten lägger sin tunga hand över investeringsverksamheten.

Vi är nog också av den uppfattningen, att det kanske inte skadar om lantbruksnämnderna tar sig en funderare över om en del av de verksamhetsgrenar som befrämjas genom anslaget till den inre

rationaliseringen är riktigt lämpliga. Det går åt en hel del pengar till nyodling i en situation då man inom stora områden lägger ned redan odlad jord. Det går också åt rätt mycket pengar till betesförbättring av skogbärande mark, medan man genom nedläggning av jordbruk kan få en hel del förut odlad mark som betesmark utan några andra åtgärder än vanlig brukning och frösådd.

Jag kan också nämna stenröjningsanslaget. I vissa områden har det nog allttjämt betydelse och bör givetvis inte försvinna helt, men vi kan redan nu konstatera att skog börjar växa på en del av de områden som stenröjts med statliga bidrag. Det kan därför knappast vara klokt att utan en noggrann översyn fortsätta på detta sätt.

Vi har alldeles tydligt nu kommit in i en tid då det pågår en generationsväxling inom det svenska jordbruket, vilken vi förut har fått en bild av genom utredningar. Det finns mellan 50 000 och 60 000 jordbruk där ägarna nu har en ålder över 60 år och där ingen hemmavarande släkting är beredd att taga vid. De jordbruken kommer tydligen undan för undan att föras ut till avsalu, och det måste påverka situationen på rationaliseringsområdet. Under sådana förhållanden kan det inte vara någon större olägenhet att man tar sig en funderare över på vilka sätt man under den närmaste framtiden bäst kan befrämja den rationalisering som är av största värde.

Jag beklagar att denna sak inte har tagits upp bland de utredningspunkter som jordbruksutskottet har nämnt, men utskottets skrivning är så generös, att även den punkten mycket väl kan bli föremål för beaktande, och det hoppas jag att den också blir.

Sedan vill jag beröra en punkt som mera gäller en bokföringsfråga. I huvudtiteln tas det upp ett anslag till statens allmänna fastighetsfond för avskrivningar på byggnader och för bygg-

nadsreparationer. Vi finner att det be-
lopp som tagits upp för hela fonden är
25 procent större i år än förut. En så
stor ökning av kostnaderna för fondens
verksamhet kan inte gärna föreligga,
och jag får närmast den känslan, att
departementet sökt plocka in så mycket
i den här fonden att det inte kan bli
några pengar över till en skattesänk-
ning — det är den vanliga bokförings-
metoden när man gömmer vinster an-
tingen genom avskrivning eller genom
dolda punkter. Vi har inte tyckt det
vara orimligt att peka på denna sak
och föreslå oförändrat anslag.

Slutligen, herr talman, kommer jag
till punkt 6 i utskottsutlåtandet som nu
har föredragits. Vi har ställt ett yrkan-
de om minskning av löneanslaget till
lantbruksnämnderna med en miljon
kronor och en motsvarande minskning
av omkostnadsanslaget. Jag får redo-
visa att vi självfallet bedömer anslags-
behovet från de utgångspunkter som vi
på olika sätt har givit till känna här i
riksdagen om lantbruksnämndernas
verksamhet. Vi har haft att ta ställning
till frågan, om lantbruksnämnderna
skall betungas av jordförvärvslagen, och
vi har nu yrkat att den inre rationali-
seringens omfattning skulle minskas un-
der nästa år. Från de förutsättningarna
menar vi att det finns underlag för
en prutning på anslagen både till löner
och till omkostnader.

Jag är emellertid inte övertygad om
att det inte också skulle uppenbara sig
möjligheter till prutningar om man to-
ge sig före att göra en översyn av lant-
bruksorganisationens utveckling. Den
kom till efter 1947 års beslut och star-
tade 1948. Den har alltså nu fungerat
i åtskilliga år, men den omfattning den
hade från början har mig veterligt inte
på något ställe minskats i nämnvärd
grad. På de områden där den visat sig
vara icke tillräcklig har däremot orga-
nisationen byggts ut till ganska stor
omfattning.

I den lilla skrift från statsrevisorerna

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

som ligger på våra banker lämnas en
redovisning för statsrevisorernas syn
på frågan om en ändring av länsindel-
ningen. Där får vi veta att lantbruks-
nämnderna nu har 700 anställda och
ett lönekonto på 10,9 miljoner kronor.
Samtidigt får vi veta att hushållnings-
sällskapens lönekonto uppgår till 5,9
miljoner, alltså ungefär hälften så myc-
ket. När man ser på de bägge jordbruks-
organisationernas — lantbruksnämnder-
nas och hushållningssällskapens —
verksamhet i en bygd, där de arbetar
sida vid sida med att hjälpa det sven-
ska jordbruket, får man den ofrånkom-
liga uppfattningen, att det är hushåll-
ningssällskapens verksamhet, som bety-
der mest för jordbrukarna. Därmed har
jag inte sagt, att hushållningssällska-
pens tjänstemän arbetar mer än lant-
bruksnämndernas. Däremot anser jag,
att jag därmed har underlag för den
uppfattningen, att lantbruksnämnder-
nas tjänstemän i så hög grad är syssel-
satta med allt det myckna arbete, som
följer med jordlagarnas tillämpning,
uppsikt över jordförvärv och över jord-
brukets skötsel i övrigt, att om man
hade bifallit våra yrkanden, att statens
ingripanden på dessa områden skulle
begränsas, hade det förefunnits utrym-
me för en rätt väsentlig prutning av
dessas anslag.

Med detta har jag, herr talman, re-
dovisat de skäl, som ligger bakom de
11 reservationer, som jag sedan på de
olika punkterna kommer att yrka bifall
till. Jag kan trösta kammaren med att
jag i varje fall inte kommer att trötta
kammarens ledamöter med ständiga
uppresningar och knapptryckningar. Vi
får väl mönstra någon gång och sedan
får det vara nog med det.

Jag ber att få yrka bifall till reserva-
tionen under punkt 6 av herr Eskils-
son m. fl.

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Herr Hæggbloom har på
en gång talat för samtliga reservationer

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

och blandat in i diskussionen allt som rör jordbruket. Jag tycker, herr Hæggbloom, inte att detta är riktigt. Det gäller dock på de olika punkterna uppgifter som är vitt skilda. Därför måste vi hålla de olika punkterna isär och debattera varje punkt för sig. Annars vet kammarens ledamöter varken ut eller in. Man vet ju då inte vad det egentligen är fråga om. Jag kommer alltså nu bara att yttra mig om den första reservationen om prutning av anslaget till lantbruksnämnderna med en miljon kronor.

Det är ju högerns stora besparingsprogram, som kommer igen här och som riksdagen har haft att ta ställning till i vad det avser även andra departement, och som ju går ut på att det skulle finnas möjlighet till skattesänkning, om vi följde högern.

Herr Hæggbloom har ju själv under denna punkt talat om jordbrukets framtid och rationalisering m. m. Han menar, att om riksdagen hade följt högern och avslagit förslaget om jordförvärvslag, skulle det ha blivit en minskning av arbetet, och i så fall skulle det finnas underlag, som herr Hæggbloom sade, för prutningen här.

Herr Hæggbloom talade även om generationsväxlingen och sade att en massa jordbruk försvinner. Ja, det är så. Det beräknas att ungefär 6 000 jordbruk per år försvinner. Under de senaste nio åren har alltså försvunnit sammanlagt 54 000 jordbruk. Men det innebär väl ingen minskning i arbetet för lantbruksnämnderna utan tvärtom en påfrestning på dessa, då de får ta ställning till olika förslag med anledning av denna utveckling. Jag förstår därför inte, att det skulle kunna vara möjligt att minska arbetet hos lantbruksnämnderna.

Vidare gjorde herr Hæggbloom gällande, att jordbruksnämnden skulle kunna ha en mycket mindre organisation, därför att vi har beslutat en annan prissättning på jordbrukets produkter. När vi beslöt detta, var det en hel del,

bland annat undertecknad, som inte alls trodde, att det skulle bli så förfärligt enkelt. Om vi tar del av arbetet hos jordbruksnämnden med all den statistik, som där förekommer och som innebär, att man varje dag skall följa kontinuerligt utvecklingen för att kunna bedöma priserna och prissättningen, finner vi, att nämndens arbete inte har minskat, utan det är väl tvärtom så att arbetet där har ökat.

Sedan kunde det vara anledning att tala om skatten ur principiell synpunkt. I princip skall väl skatt utgå i förhållande till de behov som föreligger hos såväl stat som kommun med hänsyn till de angelägenheter som måste ordnas. Vi har ju alltid i detta land varit glada över att vi har möjligheten att oss själva beskatta. Här är det ju de valda ombuden som får bestämma. Det är riksdagens sammansättning som avgör vad riksdagen beslutar. Det är ingenting att göra åt det, utan vi måste följa de lagar och förordningar som finns. Det är alldeles självklart, att om riksdagen beslutar en del åtgärder kostar det pengar.

Det är väl också så, att under årens lopp har riksdagsmän varit mycket flitiga i att motionera om nya uppgifter och nya förslag. Jag tror inte högern i detta fall stått andra partier efter. Den sammanställning, som budgetdelegerade har gjort och som har delats ut på bänkarna, där motionerna är redovisade och där också ökningar och minskningar på olika punkter redovisats, är ganska intressant att gå igenom. Jag har roat mig med att se på de olika punkterna och undersöka vilken roll högern har spelat. Högern har i motioner föreslagit en sammanlagd utgiftsminskning på 170 miljoner, men tyvärr — eller vi kanske kan säga som väl är — är högerns ökningsförslag större. Högern har nämligen föreslagit ökningar på en hel massa punkter, vilka ökningar sammanlagt uppgår till 174 577 300 kronor. Högerns besparingsförslag i motioner ser faktiskt ut så, att det är en nettoök-

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

ning med 4 577 300 kronor. Skulle vi följa högerns motioner, herr Hæggbloom, finns det ingen möjlighet att sänka skatterna, utan då får vi i stället öka dem.

På några punkter förordar högern stora ökningar, t. ex. till flygmateriel 45 miljoner och till vägväsendet 120 miljoner. Sedan är det otaliga punkter, som det föreslås ökningar på. När det gäller vägarna säger högern, att kostnaderna skall täckas av bilskattemedel, men det föreslås i alla fall en sammanlagd ökning på den punkten som vi omöjligen kan komma ifrån.

När det gäller nya tjänster undrar jag, hur det skulle ta sig ut i lantbruksstyrelsen, om lantbruksnämndernas avlöningsanslag skulle minskas med en miljon kronor. Det är klart att det måste bli mycket stora konsekvenser. Det är ungefär tio procent som man vill ta bort, och självfallet bleve det en stor del av personalen som i så fall måste entledigas den 1 juli. Jag vet att herr Gustafson i Dädesjö kommer att gå igenom denna punkt och tala om vilka konsekvenser det blir och hur många tjänstemän på olika områden som måste permitteras.

Men högern har också en annan motion som är med i dag vid punkt 177, och det gäller lantmäteristaten. Där begär man visserligen utredning, men det är ju så att beträffande lantmäteristaten har föredraganden inte gått med på lantmäteristyrelsens förslag. Lantmäteristyrelsen har föreslagit, att det skulle inrättas 70 nya tjänster, varav 11 lantmätare, 19 mätningstekniker och resten lägre personal. Föredraganden har inte gått med på mer än 8 nya tjänster, och därför är högern mycket sur emot föredraganden. Motionen är framburen i andra kammaren av herr Nilsson i Bäste-kille, och bland dem som undertecknat den är också herr Hæggbloom.

Nu säger man, att det är för stor arbetsbalans inom lantmäteriet, och det känner vi till. Vi hade uppe denna fråga föregående år och behandlade en

väldig massa motioner från olika delar av landet. Motionärerna anser mycket riktigt, att arbetsbalansen bör nedbringas, och för den skulle behövas det tillsättas nya tjänster. Man talar också om att taxan skall höjas, så att dessa tjänster så att säga blir självbärande. Alltså, inkomsterna skulle öka. Det är gott och väl, men å andra sidan känner vi ju till, att har man bara anställt nya tjänstemän, blir det ökning av kostnaderna, och så är det väl troligt att det blir även i detta fall.

Jag vill inte, herr talman, kritisera motionärerna, och jag vill inte kritisera högerns ledamöter för att de yrkat på ökade anslag på olika punkter. Det finns naturligtvis skäl, föreställer jag mig, på alla punkter att göra detta. Men man måste reagera när högern säger, att om vi bara får som vi vill, skall vi kunna göra så och så, och då kan vi ha andra skatter. Högern menar, att då är det ett visst underlag för en skattesänkning.

Man kan inte resonera på det sättet, utan man får ta verkligheten som den är. När vi har en jordförvärvslag, måste vi också ordna så, att denna jordförvärvslag blir efterlevd, och det måste finnas tjänstemän till det.

I den högerreservation som är aktuell vid punkt 6 säger man, att lantbruksnämndernas kostnader i relation till utlämnade bidrag ständigt ökat. Ja, det är en konsekvens av att lönerna har stigit under denna tid, men arbetsuppgifterna har också ökat, så man kan inte säga någonting om det. Sedan jämför högerreservanterna lantbruksnämndernas avlöningskostnader med hushållningssällskapens. Nu är hushållningssällskapens och lantbruksnämndernas uppgifter tämligen vitt skilda saker, och därför kan man knappast jämföra dem. Deras uppgifter är stora på bägge håll. Nu finns visserligen här en motion, som högern har åberopat, om att man skulle samman slå hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna, men det har inte blivit gjort ännu, och jag har svårt att

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

förstå att så kan bli fallet. Vi får rätta oss efter det läge som är och efter de bestämmelser som finns.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr GUSTAFSON i Dädesjö (s):

Herr talman! Punkt 6 i förevarande utskottsutlåtande innehåller den första av en serie på 13 olika prutningar på nionde huvudtiteln, som högern motionerat om och reserverat sig för. Herr Hæggbloom har i sitt resonemang utvecklat motiveringen för nödvändigheten av de begränsningar som man föreslagit.

Hur högern har lyckats i stort med sin besparingsaktion vid årets riksdag har utskottets ordförande nyss påvisat. Vi har i jordbruksutskottet inte varit obenäga för en diskussion om skäligheten av att pruta på anslag av ringa eller begränsad betydelse. Men vi får tala vidare om den saken längre fram i huvudtiteln. Beträffande punkt 6 vill jag bara anföra, att detta sätt att hugga till och skära ned lantbruksnämndernas avlöningsstat med en miljon kronor utan någon antydan om hur detta skall ske och överlåta åt lantbruksstyrelsen att ordna personalindragningarna vittnar om en nonchalans för konsekvenser, som jag förmodar att herr Hæggbloom inte skulle vilja vara med om att tillämpa som praxis vid riksdagens budgetbehandling i övrigt.

I sin motion hänvisar högern till den nedprutning som föreslagits för jordbrukets rationalisering, vilket enligt motionärerna skulle motivera en inskränkning av den icke ordinarie personalen hos lantbruksnämnderna. Det går ett rykte att mycket framstående experter lämnat sin medverkan vid utarbetandet av högerns besparingsmotion under nionde huvudtiteln. Jag har ingen misstanke om vem som är vem, och jag väntar ingalunda att herr Hæggbloom skall avslöja det heller, men jag har begärt ordet för att belysa, så långt jag förstår,

konsekvenserna för lantbruksnämndsorganisationen, om de besparingar som föreslås från högerhåll skulle genomföras.

Lantbruksstyrelsen har utarbetat sina petita för en personalkader, som är väl anpassad för av riksdagen tidigare fastställda arbetsuppgifter. Dessa ärenden är aktuella och kan inte avvisas eller läggas åt sidan. En reducering av avlöningsstaten för den icke ordinarie personalen med en miljon kronor kommer att beröva nämnderna en del av deras funktionsduglighet och elasticitet.

Enligt ett alternativ skulle en miljon kronors nedprutning betyda entledigande av all extra kontorsbudspersonal, slopande av övertid ersättning och indragning av följande rekryteringspersonal, nämligen 6 lantbruksassistenter av 28, 16 lantbruksinstruktörer av 64, 5 tekniker av 23 och 21 skrivbiträden i reglerad befordringsgång. Det är 25 procent av här ifrågavarande personal. Var och en förstår, att detta är orimligt, om nämnderna skall kunna fullfölja sina rationaliseringsuppgifter.

Ett annat alternativ innebär entledigande av viss extrapersonal, såsom 9 lantbruksassistenter av 28, 6 eo assistenter av 8, 21 lantbruksinstruktörer av 64, 7 tekniker av 23 och 28 biträden i reglerad befordringsgång av 85. Vill man gå den vägen innebär det 33 procents reduktion av ifrågavarande personal. Det skulle medföra, att förhållandet mellan antalet högskoleutbildade och deras biträden bleve utomordentligt ogynnsamt. Det kan inte vara god ekonomi att sysselsätta högkvalificerad arbetskraft med rutinjobb av bokföringskaraktär.

Det finns kanske också ett tredje alternativ, vilket skulle omfatta entledigande av 4 eo lantbrukskonsulenter av 22, 5 byggnadskonsulenter av 25, 2 lantbruksingenjörer av 8, 6 lantbruksassistenter av 28, 4 assistenter av 18, 16 lantbruksinstruktörer av 64, 6 tekniker av 23 och 20 biträden i reglerad be-

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

fordringsgång av 85. Detta sistnämnda alternativ avser entledigande av personal i samtliga kategorier där eo och extra personal nu finns. Det motsvarar drygt 23 procent av här ifrågavarande personal. Även i detta fall blir arbetet förutom genom nedskärningen i och för sig lidande därigenom att den högskoleutbildade personalen, som till stor del har ordinarie tjänster, inte rationellt kan utnyttjas på grund av brist på biträden.

Vad detta innebär i verkligheten för rationaliseringsarbetet borde högerns framstående experter bestämt närmare ha tänkt sig in i. Besparingarna blir, såvitt jag kan förstå, ett slöseri, genom mindre noggrann planering, större tidsutdräkt vid ärendenas handläggning och misshushållning med den kvalificerade arbetskraften.

I sin reservation har högern gjort en jämförelse mellan den betydelse för rationaliseringsarbetet på jordbrukets olika områden som lantbruksnämnderna har och den verksamhet hushållningssällskapen utövar. Det tjänar inte mycket till att göra sådana jämförelser. Vid andra tillfällen har man från samma håll påvisat, att de resultat som man nått inom det svenska jordbruket genom strukturrationaliseringen och den nya produktionsinriktningen inte är ett resultat av lantbruksnämndernas verksamhet och inte heller av lagstiftningen utan ett resultat av de enskilda jordbrukarnas arbete. Det tjänar ingenting till att diskutera den saken, ty det är säkerligen här fråga om ett samspel mellan olika krafter, nämligen de enskilda jordbrukarna, lantbruksnämndernas arbete beträffande den yttre rationaliseringen och hushållningssällskapens beträffande driftrationaliseringen samt jordbrukets egna ekonomiska organisationer, och det finns ingen anledning att försöka värdesätta dessa olika faktorer var för sig.

Herr talman! Jag har velat visa på konsekvenserna för lantbruksnämnder-

nas del om högerns förslag skulle vinna bifall, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NORUP (bf):

Herr talman! I förevarande utlåtande behandlar utskottet nionde huvudtiteln, och eftersom jag har signerat den, ber jag att få säga några ord.

Den första ärade talaren i detta ärende, herr Hæggbloom, förde sparsamhetens talan och sade att det är alldeles nödvändigt att spara. Nu är det ju så, att man som jordbruksminister har att kämpa emot en finansminister, vars uppgift är att se till att de begärda anslagen blir nedprutade i enlighet med regeringens strävan att iaktta sparsamhet på olika områden. Om jag skulle se det enbart ur jordbrukets synpunkt, så tycker jag att nedprutningarna på jordbrukets område har varit alldeles för stora. Men detsamma gäller helt säkert för alla departementschefer på det område var och en av dem har att bevaka. Det har många gånger varit med svidande hjärta jag har gått med på besparingarna under denna huvudtitel. Men skall det sparas med statens utgifter, så måste alla hjälpas åt.

Under dessa förhållanden — med den i hög grad nedbantade nionde huvudtiteln — blir man verkligen förvånad över att högerpartiet, som annars alltid har förklarat sig vilja företräda jordbrukarnas synpunkter, har föreslagit en hel del ytterligare prutningar. Jag skall inte ingå på något bemötande av herr Hæggblooms anförande på de olika punkterna, men jag vill ändå säga några ord beträffande omkostnaderna för avlöningar till den vid lantbruksnämnderna anställda personalen. Där har högerreservanterna föreslagit en nedprutning på en miljon kronor. Det är ett stort belopp. Men om riksdagen skulle bifalla det förslaget, så tror jag ändå att det i realiteten inte skulle betyda någon besparing alls, ty den skulle

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

uppvägas av ett betydligt försämrat utbyte av det arbete lantbruksnämnderna har sig ålagt.

Om man skulle nagelfara högerns besparingsförslag, skulle jag tro att man på försvarets område — som ju högern så gärna slår vakt om — kunde göra lika stora och kanske större besparingar än de som föreslagits under denna huvudtitel. Som herr Gustafson i Dädesjö nyss påpekat, kan man väl heller inte utan vidare föreslå en nedprutning på en miljon kronor på denna punkt utan att ha någon plan över hur besparingarna skall gå till! Vi måste väl i allt vårt handlande se till att högt utbildade och väl avlönade tjänstemän utnyttjas på bästa möjliga sätt, och för att detta skall ske är det nödvändigt att de får erforderlig biträdande personal till hjälp. Men staten har inte velat ordinarieanställa sådan hjälppersonal, utan det får bli extrafolk, eftersom organisationen ännu är ny och väl därför inte på alla områden funnit sin form. Det kan därför bli fråga om en del omorganisationer här och var, och om vi då skulle ha ordinarie personal, skulle staten inte utan vidare kunna säga upp den utan att ikläda sig stora kostnader, för vilka staten inte får några motpresationer. Högern säger sig företräda den rationella företagsamheten i samhället, men herr Hæggblooms förslag att pruta en miljon kronor utan plan tycker jag är ett av de mest orationella som någonsin kommit fram. Jag kan aldrig tänka mig att riksdagen utan vidare kan godkänna en sådan nedprutning.

Sedan har man i utskottet sagt att det inom jordbrukets organisationer troligen finns en del saker och ting, vars utformning inte sammanfaller med tidens krav, och att man därför bör göra en översyn. Ja, det är möjligt. Jag har ingen anledning att tala emot utskottet därvidlag. Men jag vill säga, att om en utredning göres på de föreslagna punkterna, så kan det hända att den kommer att ge ett resultat, som skulle

få många av dem som nu yrkar på en sådan utredning att känna sig bönhörda över hövan, men inte på det sätt de tänkt sig! Men den dagen den sorgen!

Jag skulle dock tro, att under nu föreliggande förhållanden finns ingen anledning att i större utsträckning gå med på de prutningar som föreslagits från högerhåll. Herr Hæggbloom sade ju också, att utskottet i så gott som alla punkter godkänt förslagen i Kungl. Maj:ts proposition. Man kan naturligtvis se dessa frågor ur olika synpunkter. I den mån man föreslagit en rationalisering som skulle medföra ett bättre resultat har jag inte någon anledning att motsätta mig den. Men jag kan inte förstå, att man genom de nedprutningar som här föreslagits verkligen skulle kunna åstadkomma ett för jordbruket bättre resultat. Jag kan medge att man efter en utredning kan få fram ett bättre resultat på vissa områden, men det kan också bli så, att kanske resultatet blir sämre på andra områden.

I debatten här i dag har även nämnts statens jordbruksnämnd. Denna institution har varit föremål för mycken diskussion och den har även varit föremål för ett par utredningar, där olika intressegrupper synat dess utformning. Man skar ner mycket på det förslag, som den första utredningen lade fram, och ytterligare en del på vad den andra utredningen föreslog. Det har dock sedan i praktiken visat sig, att med hänsyn till de uppgifter som i dag åligger statens jordbruksnämnd kan man inte ställa sig kallsinnig inför de krav som kommer därifrån. Jag har den erfarenheten, att i de förslag som kommer från statens jordbruksnämnd när det gäller någon utökning av personal eller när det gäller utredningsfrågor har man endast velat tillgodose vad som varit absolut nödvändigt.

Jag kan bara tänka mig en anledning till att man nu vill pruta på anslaget till lantbruksnämnderna utan att på något sätt ange hur denna nedprutning skall

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

ske: man är principiellt emot den verksamhet som lantbruksnämnderna har att handlägga. Man kan naturligtvis ha olika meningar om denna sak, men när nu riksdagen beslutat om lantbrukets organisation i lantbruksnämnder, så bör deras verksamhet bedrivas i enlighet med detta beslut och departementschefen får se till att arbetet bedrivs så rationellt som möjligt. I den mån jag som nuvarande chef för lantbruksstyrelsen, under vilken lantbruksnämnderna sorterar, har möjlighet därtill är det min mening att vi skall pröva alla möjligheter att förbilliga med iakttagande av att arbetet blir så rationellt utfört som möjligt.

Jag skall, herr talman, inte gå in på de olika detaljerna här. Jag har dock ansett det nödvändigt att deklarerat vilken synpunkt jag lagt på utformningen av nionde huvudtiteln som nu varit föremål för jordbruksutskottets bedömande.

Det är emellertid en sak, som jag inte med bästa vilja kunnat få ökat anslag till, och det är byggandet av lantbrukets ungdomsskolor. Jag är övertygad om att många i denna kammare skulle vilja tillmötesgå ökade anslagskrav. I reservationerna har också begärts en ökning av anslaget från 2 1/2 till 4 miljoner. Detta kan vara berättigat och är det också enligt min mening. Men jag har tidigare sagt att vid avvägningen av de allmänna investeringarna och de privata investeringarna måste man gå sparsamhetens väg.

Mitt slutomdöme, herr talman, är att jordbrukspropositionen bär sparsamhetens prägel i för jordbruket alldeles för stor utsträckning, men att detta har varit nödvändigt i förevarande situation. Med anledning därav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr HÆGGBLOM (h):

Herr talman! Herr Pettersson i Dahl började med att rikta den anmärkning-

en mot mig, att jag tagit upp debatt om alla reservationerna och det tycktes herr Pettersson i Dahl inte vara tilltalande av. Han var dock underrättad här om och vad jag gjorde skedde i samförstånd med denna kammars talman.

Men sedan drog sig herr Pettersson i Dahl ingalunda för att låta debatten svälla långt utöver detta utlåtandes ram och tala om förslag från högerens sida som gällde helt andra huvudtitlar. Debatten har alltså genom herr Petterssons i Dahl ingripande ingalunda begränsats till en enda punkt.

Herr Pettersson i Dahl ansåg, att han genom en uppräknings av frågor där högern yrkat ökade anslag fick argument mot den besparingsaktion, som vi igångsatt när det gäller denna liksom andra huvudtitlar, och herr Gustafson i Dädesjö var redan färdig att utfärda betyg och sade att herr Pettersson i Dahl, utskottets ärade ordförande, redan visat hur högern i stort sett hade lyckats med sin besparingsaktion. Mig veterligt har vi dock ännu inte nått fram till det datum då alla propositioner, till vilka besparingsaktioner kan knytas, är lagda på riksdagens bord. Det kan därför finnas anledning för herrarna att vänta, tills vi når fram till »slutavräkningen». I denna församling kommer säkert ingenting bort av vad högern yrkat i höjda anslag, och vi skall även se till att ingenting heller kommer bort av vad vi yrkat i nedsättningar. Men för dagen bör nog denna fråga få vila.

Jag skall inte fortsätta debatten i detta stycke, ty jag tycker att jag redovisade min ståndpunkt tillräckligt utförligt. Men jag vill påpeka, att hela den argumentering, som presenterades av herr Pettersson i Dahl och herr Gustafson i Dädesjö rörande verkan av de besparingar, som vi har föreslagit, bygger på att lantbruksnämndernas verksamhet skall vara densamma som nu. Herr Gustafson i Dädesjö sade, att de föreslagna besparingarna inte kan gö-

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

ras, om lantbruksnämnderna skall fortsätta sin nuvarande verksamhet. Herr Pettersson i Dahl räknar också med att verksamheten skall fortsätta och att, när fler och fler jordbruk blir övergivna av sina brukare och det inte finns någon nära släkting som kan ta vid, är det lantbruksnämnderna som skall träda till. Men det finns ju möjlighet att låta jordbrukarna själva reda upp sådana affärer.

Jag känner inte precis behov av att ha några auktoriteter bakom mig, ty jag har själv varit i tillfälle att sätta mig in i saken. Men jag kan inte underlåta att nämna, vad ordföranden i en lantbruksnämnd kom och sade till mig efter en debatt, som fördes på en plats ute i landet häromdagen. Vi hade då inte resonerat om just dessa saker, men han sade sig kunna instämma med mig i allt — även i att den rationaliseringsverksamhet, som behöver ske i och med att vi tvingas att slå ihop brukningsdelar, därför att det inte finns tillräckligt med brukare, skulle gå mycket fortare och smidigare, ifall den skedde fritt och utan att lantbruksnämnderna kopplades in för att bevilja tillstånd och överväga, om de olika fastigheterna skall kunna äga bestånd som självständiga brukningsdelar och allt vad det nu är som har bestämts i de nya jordlagarna.

Jag redovisade öppet, att min argumentering utgick från att dessa jordlagar inte skulle betunga lantbruksnämndernas verksamhet. Det är klart att herr Norup, som lagt fram förslaget om jordlagarna i deras nuvarande utformning, inte kan göra annat än att föreslå den organisation, som behövs för att genomföra vad som stadgas i lagarna. Men vi som vänt oss mot dessa bestämmelser har ingen anledning att ta ansvaret för att pengar skall ställas till förfogande för en verksamhet, som vi betvivlar är så nyttig som det gjorts gällande. När herr Norup hävdar, att vi som för den fria företagsamhetens

talán borde inta en annan ståndpunkt, vill jag säga: Om inte lantbruksnämnderna i så hög grad hindrade den fria företagsamheten, skulle vår inställning vara en annan.

Vad vågar man då räkna med att en sådan reducering av lantbruksnämndernas verksamhet skall ha för inverkan på personalbehovet? Jag erinrar mig från en redovisning som lämnades för några år sedan, antingen i riksdagstrycket eller i JO:s ämbetsberättelse, att ungefär 30 procent av det arbete, som lantbruksnämndernas tjänstemän var sysselsatta med, hänförde sig till tillsynen av jordlagarnas efterlevnad. Jag har inte fått någon nyare siffra, men om jag antar, att en reducering av lönekostnaden med 10 procent är rimlig, tror jag inte jag rör mig så långt från verkligheten. En del av de besparingsalternativ, som herr Gustafson i Dädesjö förde fram, var inte alls så avskräckande.

Men, herr talman, vad jag tycker mig kunna konstatera är att samtliga talare, som uppträtt här, varit oerhört ivriga att göra sig urarva till sparsamhetssynpunkter, som en gång det gamla lantmannapartiet i den svenska riksdagen kämpade för och säkert fick uppbära lika mycket ovet för på sin tid som vi nu får göra, när vi för sparsamhetens talan. Men jag ser det för min del som en angelägen uppgift för dem inom högerpartiet, som är jordbrukare, att i någon mån sörja för att dessa traditioner ändå hålls levande, och vi skall låta riksdagen ta ställning till i vilken utsträckning besparingsförslag kan genomföras.

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Herr Hæggbom började sitt senaste anförande med att tala om att jag hade kritiserat honom därför att han rört sig över hela fältet på en gång. Det gör jag, herr Hæggbom, fortfarande. För att det skall bli någon reda

Lantbruksnämnderna: Avlöningar

på debatten måste vi ta varje punkt för sig. Det går inte att på samma gång tala om lantbruksnämnderna, smittsamma husdjurssjukdomar, priserna för smågrisar och annat, utan vi måste ta debatten om varje sak för sig. Att sedan dessa debatter inte alls behöver vara långa, det håller jag med herr Hæggbloom om. Det är riktigt att herr Hæggbloom på förhand talat med mig om hur vi skulle gå till väga här i kammaren vid behandlingen av jordbrukshuvudtiteln, men han sade inte då, att han tänkte röra ihop alltsammans på det sätt han här gjort.

I slutet av sitt anförande återopade herr Hæggbloom det gamla lantmannapartiet. Ja, jag tror inte att t. ex. en sådan företrädare för det gamla lantmannapartiet som Carl Ifvarsson i Renneslöv skulle ha velat skriva under på herr Hæggblooms sätt att här framträda och argumentera. Det kan jag aldrig tänka mig, så realistiskt som Carl Ifvarsson såg på problemen och bedömde varje sak för sig. Därtill kommer, att förhållandena nu är helt annorlunda än på det gamla lantmannapartiets dagar.

Herr Hæggbloom ansåg att det i stället var jag som rörde mig över ett för stort fält, eftersom jag också talade om sådant som faller under andra huvudtitlar. Det är riktigt att jag tog upp även sådana frågor, men jag vill erinra om att den motion som har avgivits från högerens sida börjar med orden: »Årets riksdagsarbete bör enligt vår mening inriktas på att genom begränsning av statsutgifterna söka skapa utrymme för en skattesänkning.» Det är detta som måste bli konklusionen av högerens aktion, och då är det väl riktigt att man även redovisar högerens motioner under andra huvudtitlar för att se om det finns möjligheter till en skattesänkning. Det finns det nu inte, ty högerens förslag innebär som jag nämnt en nettoökning av utgifterna på 4,5 miljoner kronor.

Det är klart att man, såsom herr Hæggbloom säger, måste vänta till slutet av riksdagen för att se vart det bär hän, men jordbruksministern som lagt fram denna proposition har ju att rätta sig efter gällande förordningar. Högern resonerar som om det inte funnes någon jordförvärvslag, men det finns det ju, herr Hæggbloom. Det är möjligt att samhället varit annorlunda, om högern haft majoritet i riksdagen, och herr Hæggbloom tror säkert att samhället då skulle ha varit bättre. Det tror jag för min del inte, och var och en får väl ha den uppfattning som han anser riktig. I varje fall har inte högern majoritet för närvarande, och då får högern finna sig i att vi andra också vill ha någonting att säga till om. Det är nog inte något att göra åt den saken.

Vidare säger herr Hæggbloom, att de som yrkar enligt högerens förslag på denna punkt inte har något ansvar för den skull att de velat ha mindre organisation. Men känner högern något ansvar, när den vill skära ned anslaget med en miljon kronor och skicka i väg alla dessa tjänstemän den 1 juli? Det är väl ändå alldeles orimligt att bära sig åt på det sättet, och jag kan inte tänka mig att man på något håll instämmer med högern i detta avseende.

Det kan hända att herr Hæggbloom inte har något behov av att ha auktoriteter bakom sig, men vi fick i alla fall veta vid behandlingen i utskottet, att förslaget inte var tillyxat på en höft utan att högern hade hört sig för hos en myndighet, ett departement som har mycket med saken att göra, och fått stöd för sin uppfattning, så nog ville högern då göra gällande, att den har auktoriteter bakom sig. Jag måste i alla fall vidhålla, att det faktiskt ser ut som om det var tillyxat på en höft när man här utan vidare vill skära bort en miljon.

Under detta anförande hade herr talmannen övertagit ledningen av förhandlingarna.

Lantbruksnämnderna: Omkostnader — Lantbruksnämnderna: Kostnader för särskilda planeringsåtgärder

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hæggbloom begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 6:o i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hæggbloom begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 148 ja och 30 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 7

Lantbruksnämnderna: Omkostnader

Under punkten 7 (s. 30—33) hade Kungl. Maj:t föreslagit en medelsanvisning av 2 871 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet behandlat de under föregående punkt förmälda motionerna, nämligen I: 147 av herr Ohlsson, Ebbe, och herr Nilsson, Yngve, likalydande med II: 186 av

herr Hæggbloom m. fl., vari hemställt, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte under förevarande anslag anvisa ett till 2 500 000 kronor minskat belopp.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Lantbruksnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 871 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar Eskilsson, Hæggbloom och Östlund, vilka ansett att utskottet bort föreslå riksdagen att, med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Lantbruksnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr HÆGGBLOM (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr PETERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 8 och 9

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10

Lantbruksnämnderna: Kostnader för särskilda planeringsåtgärder

Kungl. Maj:t hade under punkten 10 (s. 37) i överensstämmelse med lant-

bruksstyrelsens förslag hemställt om anslagsanvisning med ett oförändrat belopp av 75 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr *Ohlson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggbloom m. fl.*, i vilka motioner hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts framställning om anslagsanvisning till förevarande ändamål.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Lantbruksnämnderna: Kostnader för särskilda planeringsåtgärder för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson, Hæggbloom och Östlund*, vilka ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen, att, med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr *HÆGGBLOM (h)*:

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr *Eskilsson m. fl.*

Herr *PETTERSSON i Dahl (bf)*:

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 11—15

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16

Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar

Sedan punkten föredragits, anförde

Herr *HANSSON (bf)*:

Herr talman! För en stund sedan yttrade utskottets ärade vice ordförande här ifrån talarstolen, att man inte bör misshushålla med arbetskraft på det sättet, att man använder överkvalificerad sådan för uppgifter, som kan utföras av lägre personal. Jag instämmer helt med honom i detta uttalande.

Vid denna punkt har jag emellertid väckt en motion, i vilken jag påtalat just ett sådant förhållande. Utskottet har tydligen inte observerat, att man i det fall jag påtalat misshushållar med arbetskraft på det sätt, som dess vice ordförande nyss fördömde. Vid växtskyddsanstalten försiggår just nu nematodundersökningar. Denna uppgift är mycket viktig, eftersom nematodfaran blir allt allvarligare för den svenska växtodlingen. För att man skall kunna komma till rätta med dessa nematoder krävs det, att de lockas ut — som det heter — ur jordproven och identifieras. Det förra arbetsmomentet är mycket enkelt och kan utföras av ett vanligt biträde. Nu är emellertid anhopningen av sådana prov vid växtskyddsanstalten så stor, att man till detta enkla arbete får använda så högt kvalificerad arbetskraft som folk i 29 lönegraden, vilken egentligen har den betydligt mer kvalificerade uppgiften att identifiera vederbörande nematoder.

Det är denna detalj som jag har påtalat. Jag menar, att man borde kunna sätta till ett biträde, som kunde hjälpa till med de enkla arbetena och låta den kvalificerade arbetskraften utnyttjas till forskningsarbete, vilket den ursprungligen och rätteligen är avsedd att utföra. Genom att man saknar denna lägre arbetskraft kan man inte ta emot alla de prov, som skickas in, utan man tvingas på växtskyddsanstalten att hänvisa odlarna till motsvarande undersök-

Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter

ningar i Danmark eller England. Detta är väl knappast som det bör vara.

Jag skall inte uppta tiden så länge med denna sak; jag vill bara peka på detta förhållande, ifall frågan återkommer en annan gång, så att man då observerar, att man här misshushållar med arbetskraft på just det sätt som nyss fördömdes från utskottets sida.

Jag skall, herr talman, inte yrka bifall till min motion, eftersom jag vet att det inte länder till något resultat. Jag har sagt detta bara därför att jag vill göra utskottet påmint om att det bör se upp en annan gång, då ett sådant förhållande påtalas.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 17—43

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44**Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter**

Under punkten 47 (s. 152—154) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för nästa budgetår anvisa ett oförändrat belopp av 2 500 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I:91 av fru Nilsson *m. fl.* och II:109 av herr Andersson i Björkäng *m. fl.*, i vilka motioner yrkats att riksdagen måtte för ändamålet för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I:91 och II:109, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Sigfrid Larsson, Franzén* och *Pettersson* i Dahl, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I:91 och II:109, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! I en reservation på denna punkt har vi — i enlighet med väckta motioner — yrkat på ett med 1,5 miljoner ökat anslag. Även lantbruksstyrelsen har föreslagit en höjning av anslaget till 4 miljoner kronor.

Förre jordbruksministern sade att det kan vara berättigat med ett ökat anslag men att man på grund av den stränga sparsamhet som måste iakttagas inte kunnat höja summan. Man måste begränsa utgifterna för investeringsändamål. Utskottet har samma motivering för sitt avslagsyrkande på motionerna.

När man tar del av lantbruksstyrelsens äskanden under denna punkt finner man, att det finns ansökningar inne från 27 skolor, varav 16 lantbruksskolor, vilka arbeten representerar en sammanlagd byggnadskostnad av i runt tal 25 miljoner kronor. Vid 10 skolor har statsbidragsberättigade byggnadsarbeten av olika skäl igångsatts eller redan färdigställt, representerande en kostnad av i runt tal 9 miljoner kronor.

Nu är frågan den, om det är riktigt som Kungl. Maj:t och utskottet här säger, att man begränsar utgifterna för investeringsändamål. I verkligheten är det ju så, att landstingen lägger ut pengarna. Huvudmännen förskotterar alltså pengarna, varför investeringarna blir lika stora ändå. Egentligen är det

Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter

alltså en osanning som här redovisas. Man gör som man gjort många gånger förut — vältrar över utgifterna från stat till kommun.

Det kan inte vara riktigt. Det kan inte hjälpas att det finns ett stort behov av pengar till detta ändamål, och därför yrkar jag, herr talman, bifall till reservationen.

Herr GUSTAFSON i Dädesjö (s):

Herr talman! Givetvis finns det stort behov av pengar till byggnadsarbeten vid lantbruksundervisningsanstalterna. Det är dock, som generaldirektör Norup nyss anförde, begränsningarna av de statliga investeringarna som gör, att man här måste vara sparsam. Med hänvisning till vad han här yttrat skulle jag kunna nöja mig med att yrka bifall till utskottets förslag, men jag vill dock stryka under att utskottet framhållit, att det är nödvändigt att »ifrågavarande undervisningsanstalter inom rimlig tid får utföra planerade byggnadsarbeten».

Jag vill sedan säga till herr Pettersson i Dahl, att man nog kan diskutera lämpligheten av den praxis som håller på att utbildas i flera landsting, nämligen att förskottera anslag för nybyggnadsändamål till lantmanna- och lant-hushållsskolorna. Landstingen anvisar här tillfälligtvis de medel som behövs i avvaktan på att staten skall ställa pengar till förfogande. Men om dessa pengar verkligen ställs till förfogande kan vi i närvarande stund inte säga någonting om.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr ANDERSSON i Björkäng (bf):

Herr talman! I motion nr 109 i denna kammare har jag velat understryka lantbruksstyrelsens hemställan under denna punkt. Vad man här begär är mycket blygsamt om man tänker på att det ligger inne ansökningar om statsbidrag på inte mindre än sammanlagt

34 miljoner kronor. Det tar bortåt 13—14 år att bevilja dessa ansökningar om man fortsätter i nuvarande takt.

Det är alldeles klart att man får vara försiktig med pengarna och spara, men om man väger olika investeringsbehov mot varandra råder det ingen tvekan om att detta hör till de mera angelägna. Det gäller ju att investera för att få tillfälle att ge unga människor ökade kunskaper. När det som i detta fall gäller att bibringa dem kunskaper som i sitt dagliga arbete framställer livsmedel, är det nog en investering som man borde betrakta som synnerligen värdefull. Jämför man dessa anslag med de pengar som går till industriens yrkes-skolor, så ligger nog dessa senare skolor betydligt bättre till. På den nu fördragna punkten gäller det dock en utbildning av företagare som samtidigt är arbetare.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Häruti instämde herr *Onsjö* (bf):

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Pettersson i Dahl begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 44:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaran bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 45—50

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 51***Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln**

Kungl. Maj:t hade under punkten 55 (s. 167—169) föreslagit en medelsanvisning av 350 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggbloom m. fl.*, vari hemställt, såvitt nu vore i fråga, att förevarande anslag skulle uppföras med ett belopp av 150 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nödboskapsaveln för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 350 000 kronor;

2) med anledning av vad som anförts i motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville dels företaga en i utskottets utlåtande närmare berörd utredning, dels förelägga riksdagen de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Reservation hade avgivits

a) av herrar *Eskilsson, Hæggbloom* och *Östlund*, vilka ansett att utskottet bort under 1) hemställa, att riksdagen

mätte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 150 000 kronor;

b) av herrar *Nord, Hansson, Sigfrid Larsson, Franzén, Anlby* och *Ahlsten*, vilka ansett att utskottets motivering bort hava annan, i reservationen angiven lydelse.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **AHLSTEN** (fp):

Herr talman! Under denna punkt redovisar utskottet de förslag om utredning av möjligheterna till besparingar under nionde huvudtiteln, vilka framlagts i motioner från högerhåll. Jag och några andra av utskottets ledamöter har inte ansett oss kunna förena oss med majoriteten i vad gäller motiveringen till begäran om utredning på denna punkt, och vi har därför fogat en reservation till utlåtandet.

Anslaget för åtgärder mot husdjurs-sjukdomar och övriga anslag, som anförts som lämpliga besparingsobjekt, har numera, framhålles det, blivit så små, att de i stort sett är utan betydelse. Men samtidigt som man anser att anslagens litenhet gör att effekten inte längre förefinns, föreslår man en minskning av anslagen. Nu tycker jag det är mycket svårt att begripa, hur man kan ge anslagen en större effekt genom att minska dem. Om man skall dra ut konsekvensen av resonemanget, borde man väl helt enkelt låta anslagen falla bort.

När det gäller dessa anslag anlägger jag delvis andra synpunkter än dem, som väl motionärerna och kanske också utskottet har anlagt. Anledningen till att anslagen har blivit så små är ju, att de inte har höjts under hela den tid, då vi har upplevt inflationen. Jordbrukarna själva har fått betala de högre kost-

Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

naderna. När inte anslagen efter denna utveckling har samma ekonomiska betydelse och i varje fall inte längre kan stimulera produktionen, ligger det naturligtvis något i uppfattningen, att man helt enkelt kan ta bort dem. Jag och andra i utskottet har ej heller varit främmande för tanken att man bör göra en översyn av dessa anslag. Men dessa anslag har enligt mitt förmenande också en annan uppgift.

Vi har ju i hushållningssällskapen en stab av konsulenter med skilda arbetsuppgifter, men framför allt husdjurskonsulenter, som sysslar med aveln på husdjurens område. Husdjurskonsulenterna kan tack vare dessa små anslag — jag säger, märk väl, små — lättare komma i förbindele med jordbrukarna ute i bygderna och lättare medverka till att frågorna blir lösta på det sätt som man eftersträvar. Jag vill hänvisa till att Kungl. Maj:t beträffande anslaget för svinavel och galthållning skriver, att villkoret för att anslaget skall utgå är att för besättningarna inom området god hälsokontroll är genomförd. Till detta anslag har man således, trots att det är så litet, knutit ett allmänt villkor. Det är just sådana allmänna önskemål, som jag tror att vi med dessa små anslag ger konsulenterna vissa möjligheter att genomdriva, eftersom de då likväl har något — låt vara att det är små belopp — att erbjuda. Anslaget har ju också i första hand använts för småbruket och varit till hjälp för dess del.

Nu vill utskottet ha en utredning till stånd, och detta förslag biträdes även av oss som reserverat oss beträffande motiveringen. Vi har emellertid menat att motionerna bör överlämnas till utredningen utan att riksdagen gör något uttalande angående anslagsminskningar. Utredningsmännen bör alltså vid sin prövning icke vara bundna av något som helst uttalande i detta hänseende.

Herr Häggblom talade mycket om de smittosamma sjukdomarna. Jag deltog

i går i ett sammanträde, där man mycket ingående diskuterade hur man på lämpligt sätt skulle kunna bekämpa spe- rilla inom nötkreatursaveln. De som känner till förhållandena vet, att denna sjukdom medför sterilitet hos hon- djuren och är oerhört farlig för aveln. Nu har man börjat ett bekämpande i li- ten skala på detta område, och frågan var hur arbetet skulle fortsättas och var pengar skulle erhållas för fullföl- jande av verksamheten. Rationalise- ringen går ju framåt. Genom seminverk- samheten kan man nu, för att ta ett exempel, använda en tjur till tusen kor i stället för tidigare till hundra. Där- med följer emellertid också vissa risk- moment, och här har vi ett. Det måste ur allmän synpunkt vara mycket ange- läget att se till att sjukdomsalstrande bakterier kan bekämpas på ett tidigt stadium. Om man alltså vunnit vissa resultat på ett område, dyker det genast upp nya områden där bekämpande åtgärder måste sättas in. Utskottet har därför rätt i att man inte kan mot- sätta sig en omprövning av hithörande frågor. Däremot är naturligtvis det be- sparingsförslag, som högermotionärerna framlagt utan närmare motivering, inte ur några synpunkter hållbart.

Under denna punkt har intagits en motivering för Kungl. Maj:ts förslag att slopa bestämmelserna om avhorning av tjurar såsom villkor för erhållande av statsbidrag. Denna fråga behandlades i riksdagen i fjol, och riksdagen avlog då en motion på detta område. Nu har det inom jordbruksdepartementet upp- rättats en promemoria i denna fråga. Utskottet anför härom: »Inom jord- bruksdepartementet har utarbetats en promemoria i ämnet, som något bely- ser effekten av bestämmelserna. Det framgår att antalet olyckor av detta slag minskat, både totalt och de som haft dödlig utgång. Det är också tyd- ligt, att bestämmelserna har sin del i denna gynnsamma utveckling.»

Vi reservanter har inte velat draga

Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

denna slutsats av departementspromemorian. Vi förmenar att utvecklingen har gått i rakt motsatt riktning mot vad jordbruksutskottet här angivit. I denna promemoria redovisas av riksförsäkringsanstalten lämnade statistiska uppgifter, vilka visar att man under åren 1934—1937 hade i medeltal 5 invaliditetsfall och 2,5 dödsfall per år. Under perioden 1948—1951 var det i medeltal 2,5 invaliditetsfall och 1,25 dödsfall årligen. Anledningen till att olycksfallsfrekvensen har gått ner så förhållandevis kraftigt är givetvis, att seminverksamheten satte i gång omkring år 1945 och att fram till år 1951 en mycket stor del av avelsföreningarnas tjurar ersattes av tjurar, som stod uppställda i seminstallarna och av den anledningen blev föremål för annan skötsel än övriga tjurar. För år 1952 redovisar riksförsäkringsanstalten ett invaliditetsfall och ett dödsfall. Om jag inte tar fel orsakades detta dödsfall av att en ladugårdsförman angreps av den första avhornade tjur som blev fullvuxen vid ökna säteri. Om inte denna tjur avhornats hade statistiken kanske visat noll dödsfall under år 1952, d. v. s. under det första år då dessa bestämmelser var i kraft.

Därefter började emellertid olycksfallen att öka i antal. För år 1953 redovisar riksförsäkringsanstalten tre fall av invaliditet och tre dödsfall. Det inträdde sålunda en betydande ökning av antalet olycksfall under det andra året bestämmelserna var i kraft. Svenska lantbrukarnes olycksfallsförsäkringsbolag redovisar i skrivelse till departementet den 5 september 1956 att antalet invaliditetsfall under perioden 1950—1955 ökat från ett till tre per år och att det inträffat två dödsfall under den senare delen av perioden, sålunda under den tid bestämmelserna varit i kraft. Inom departementet drar man slutsatsen, att om man — trots det statistiska materialets obetydliga omfattning — över huvud taget kan utläsa nå-

gon tendens, så måste den innebära att olycksfallsfrekvensen ökat sedan bestämmelserna trädde i kraft. Det är sålunda raka motsatsen till var jordbruksutskottet anfört. Jag föreställer mig att det föreligger något missförstånd från utskottsmajoritetens sida, då en departementspromemoria redovisas på detta sätt för riksdagen.

Utskottet säger vidare, att även om olyckornas antal minskat, kvarstår givetvis ändå behovet av ökad säkerhet för återstående tjurskötare. Utskottet tillägger att en tjurhållare gör ringa förlust genom att undandraga sig tvång-
et att avhornar sina tjurar, ty han förlorar inte mer än statsbidraget.

Jag borde kanske, herr talman, inte tala så mycket om den här saken i dag, men jag tycker att det skulle vara orätt, om vi upphävde denna lag utan att göra klart för oss hur saken ligger till. Jag vill påminna att alla de som ivrade för denna lagstiftning nu, sedan de vunnit erfarenheter av utvecklingen, säger att det var ett misstag att denna lag kom till. Både Lantbruksförbundet, RLF och nu även departementet går på samma linje och kräver att lagen skall hävas. Bakom detta ligger inte något försök från tjuruppfödarnas sida att gå emot riksdagsbeslutet och skapa en egen linje; från första stund gick man lojalt in för detta, men det har faktiskt visat sig att, som det står i denna promemoria, antalet olyckor ökat sedan lagen infördes. Tjurarna tycks vilja hämnas på människorna för att de blir stympade, ehuru de inte kommer åt dem som de borde hämnas på utan det i stället blir någon stackars tjurskötare, vilken inte har något ansvar för detta, som råkar illa ut. Det förhåller sig inte heller på det sättet, som utskottet tycks tro, att det är tjurköparna som svarar för avhorningen. Vi vet, att tjuruppfödning sker på ett mycket begränsat antal gårdar här i landet, och det är på dessa gårdar som avhorning äger rum. Sedan kommer tjurarna ut i landet och skall

Nötboskapsavels befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

skötas av helt andra människor. Det har alltså inte något samband annat än i det avseendet, att vi här i landet alltsedan seminverksamheten startade har haft en köparnas marknad på detta område. Seminverksamheten har ökat med ungefär 25 000 kor om året, och det betyder att mellan 250 och 300 tjurar varje år kan tas bort från de enskilda besättningarna och ersättas med tjurar i seminverksamheten. Detta medför ju att antalet tjurar minskar. När man bedömer denna statistik, måste man alltså ta hänsyn till att, samtidigt som antalet olycksfall ökat, så har antalet tjurar på grund av seminverksamheten minskat. Strängt taget borde ju i stället resultatet ha blivit, att antalet olycksfall minskat.

Om vi skall ha avhornade tjurar eller inte beror på köparna. Vill köparna inte ha avhornade tjurar, måste uppfödarna anpassa sig därefter. Jag vill därmed ha sagt, att det inte från jordbrukets sida förekommer någon trilsksamhet eller något försök att desavuera riksdagens beslut.

Till herr Sköld vill jag säga, att jag såsom ordförande i RSS själv klubbfast beslut om att seminföreningarna endast skulle köpa avhornade tjurar. Men vid fjolårets stämma fick jag klubbfasta ett beslut i motsatt riktning. Det går nämligen inte att arbeta emot den utveckling som äger rum på detta område.

Det är för att göra dessa små justeringar i utskottets motivering som vi till punkten fogat denna reservation. Jag föreställer mig att riksdagen, när den fattar beslut i denna fråga, också vill besluta om en motivering som överensstämmer med den promemoria, som är upprättad i departementet och som ligger till grund för Kungl. Maj:ts beslut i ärendet.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid punkten fogade med 5 b betecknade reservationen.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Det är under denna punkt som utskottet hemställer, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära en utredning angående vissa anslag under nionde huvudtiteln i syfte att åstadkomma en minskning av statsutgifterna. Det är alldeles riktigt att detta yrkande bygger på högerns sparsamhetsmotioner, om jag så får uttrycka saken. Men utskottet har ju inte velat ge sig in på sådana saker som t. ex. lantbruksnämndernas organisation, vilket vi debatterade i en föregående punkt. Här finns nämligen inte någon förutsättning för att ta ståndpunkt, och motionärerna har inte heller kunnat visa att det finns någon sådan möjlighet.

Men något annorlunda ställer det sig när det gäller anslag som används såsom bidrag till enskilda jordbrukare och andra näringsutövare eller såsom bidrag till jordbrukarnas organisationer. När här i riksdagen en rad företrädare för praktiskt jordbruk säger, att dessa bidrag inte längre är av någon betydelse och att de pengar som staten ger ut inte är till någon nytta, har man väl anledning att spetsa öronen och fråga, om det kanske ligger någonting i detta tal. Man bör inte obesett minska anslagen, men undersöka möjligheterna därtill, ty ingen kan ju ha intresse av att det ges ut pengar som inte fyller något ändamål.

Nu har utskottet varit helt enigt om att hemställa om denna utredning. Herr Ahlsten och några till har reserverat sig mot motiveringen. Jag måste säga att jag ställer mig frågande, vad det nu skall tjäna till. Vad är det man opponerar mot? Man opponerar mot vad majoriteten har sagt i motiveringen, att sådana statsbidrag som täcker en mycket liten del av kostnaderna för det ändamål till vilket statsbidragen lämnas inte längre fyller någon uppgift.

Då säger herr Ahlsten, att det beror på att penningvärdet har sjunkit och jordbrukarna fått för litet, men han

Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

medger att det har gått bra ändå. Ingen olycka har skett, eftersom jordbrukarna själva haft bärkraft att ta på sig dessa kostnader för nyttiga ändamål. Under sådana förhållanden finns det väl inte anledning att säga, att det är alldeles säkert att dessa bidrag ändå bör finnas kvar? Jo, herr Ahlsten har ett motiv till. Han säger att även sådana här små bidrag är bra för jordbrukskonsulenterna i hushållningssällskapen, ty om de har dessa små bidrag att locka med, har de lättare att komma till tals med jordbrukarna och få dessa att lyssna på nyttiga lärdomar.

Är det inte ett underbetyg åt våra jordbrukskonsulenter när herr Ahlsten vill förutsätta, att man behöver ha en liten drickspeng att sticka åt jordbrukarna för att de skall lyssna till nyttiga lärdomar? Jag måste säga att reservanternas motstånd mot utskottsmajoritetens motivering bygger på mycket svaga grunder.

I detta utlåtande tas också upp ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om att man skall upphäva det för vissa statsbidrag på boskapsskötselns område stadgade villkoret att tjurar, för vilka statligt inköps- eller underhållsbidrag utgår, skall vara avhornade.

Som alla vet uppställdes det villkoret för att man skall minska olycksfallsrisken för tjurskötarna. Herr Ahlsten som representant för tjuruppfödarna har både i fjol och i år energiskt argumenterat för den uppfattningen, att villkoret har varit till skada. Förra året ville utskottet inte gå med på att ta bort det, eftersom vi inte visste mycket om saken — det fanns inte någon utredning, och de uppgifter som förelåg var helt motstridande. Nu har jordbruksministern i år föranstaltat om en utredning. Den är knapphändigt redovisad i nionde huvudtiteln, men enligt den utredningen fyller detta villkor numera inte något ändamål. Det är för litet för att vara av betydelse, och det har inträffat många

omständigheter som gör att det inte längre spelar någon roll.

Inom utskottet har vi inte kunnat undgå att böja oss för denna argumentering. När vi dessutom sätter i fråga en utredning om borttagandet av detta bidrag, har vi ytterligare en anledning att säga att det inte går att upprätthålla villkoret.

Herr Ahlsten har nu några invändningar mot vår motivering. Det gäller först tolkningen av promemorian. Promemorian säger att det inte går att läsa ut någon tendens åt vare sig det ena eller andra hållet. Herr Ahlsten vill närmast läsa ut en tendens att bidraget varit alldeles verkningslöst, men vi i majoriteten säger att det nog i början haft en viss verkan. Nu är ju detta ingenting att tvista om, eftersom båda meningsriktningarna oavsett tydningen är med på att ta bort villkoret. Vad kan det ha för betydelse om vi står här och läser upp siffror, när vi alla måste medge, att de omfattar så få fall att det är svårt att säga någonting bestämt?

Det är den ena saken i motiveringen från utskottets sida som reservanterna är emot. Så är det en sak till. Utskottet säger att när vi nu tar bort det medel, som riksdagen en gång har tillgripit för att minska olycksfallsrisken för tjurskötarna, så står ju i varje fall denna risk kvar. Vi påfordrar inte att den eller den åtgärden skall vidtagas för att minska denna risk, ty vi har inte något förslag som vi kan peka på. Det enda vi säger är, att vi förutsätter att vederbörande myndigheter följer denna fråga om tjurskötarnas olycksfallsrisk med uppmärksamhet och om det finns anledning återkommer i saken. Kan det verkligen vara någonting att opponera emot? Skall tjuruppfödarna vara så känsliga för att riksdagen säger att det finns en olycksfallsrisk här? Det gäller ju människors liv och människors hälsa; är det då för mycket att man pekar på det? Jag tycker det är skuggrädsla

Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

när man från reservanternas sida inte vill vara med om det uttalandet.

Herr talman! Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag, både kläm och motivering.

Herr AHLSTEN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sköld menar att detta anslag, som gått ut till tjuvföreningarna och som vederbörande förlorar, inte är en tillräckligt stark sak för riksdagen att ställa sin vilja bakom, och av den anledningen kan vi släppa det hela. Jag är inte av den meningen, herr Sköld, utan läget är helt enkelt det att var och en, som har följt utvecklingen ute i det praktiska livet och som läser denna promemoria, kommer till det resultatet att här föreligger en ökad olycksfallsrisk genom att man avhornat tjurarna och gjort dem besvärligare att sköta. Detta speglas såväl i statistiken som i bedömningen från tjurskötarnas sida, vare sig det är anställda lantarbetare som tjurskötare eller det är jordbrukarna själva som sköter detta i tjuvföreningarna. Det är ju det som är den springande punkten.

Vi har ju lagstiftat med tanke på att förhindra en ökad olycksfallsrisk på detta område. Nu visar statistiken att utvecklingen har gått i fullständigt motsatt riktning mot vad vi trodde när vi lagstiftade. Jag menar att det är själva kärnpunkten, herr Sköld, och jag är övertygad om att ingen här i riksdagen skulle vilja vara med om att upprätthålla denna lag en dag längre i den händelse vi har begått ett misstag. Nu har alla dessa myndigheter sagt att vi har begått ett misstag, och därför tycker jag det är hederligt att också riksdagen säger ifrån på detta sätt.

Det föreligger ju här en promemoria från departementet, och jag tycker faktiskt att man skall referera Kungl. Maj:t på ett riktigt sätt, även om det är en före detta Kungl. Maj:t som sköter referatet.

Herr SKÖLD (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ahlstens replik gick ut på att det är bestyrkt att avhornade tjurar åstadkommer större olycksfallsrisk än behornade tjurar. Det finns i varje fall inte ett ord i promemorian om den saken, och därför finns det inte någon anledning att diskutera den. Och det är väl så mycket mindre anledning att diskutera denna fråga om avhorningens betydelse för olycksfallsrisken, när utskottet föreslår att villkoret för statsbidrag — att avhorning av tjurar skall ske — skall tas bort. Och när utskottet inte med ett ord säger att vi reflekterar på att återinföra den bestämmelsen, vad är det då för mening i det resonemang herr Ahlsten förde?

Herr HÆGGBLOM (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen nr 5) a) av herr Eskilsson m. fl.

Herr KARLSSON i Stuvsta (k):

Herr talman! Jordbruksutskottet har här tagit upp vissa motionärers yrkande om att en del anslag, som nu utgår, skulle avskaffas. Jag vill inte vända mig mot det i och för sig; det är klart att bland de många anslag, som utgår på jordbrukets område och av vilka en hel del har utgått under mycket lång tid, kan det ju alltid finnas något som kanske för närvarande inte är så särdeles motiverat.

Jag kan alltså vara med på en översyn då det gäller vissa av dessa anslag. Men jag kan inte vara med på att man skall utreda beträffande vilka anslag som helst, att man med andra ord kastar vilka anslag som helst in i utredningskvarnen. Och det anslag, som jag då närmast tänker på, är betitlat »Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlänefond».

Det rör sig här om ett anslag, som direkt går till produktiva ändamål, till rationaliseringsändamål, och som jag

Nötboskapsavelsns befrämjande: Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln

ser det ett mycket viktigt ändamål. Här-till kommer ju också den omständig-heten, att detta anslag för inte så länge sedan var föremål för utredning, för övrigt en utredning, som tillsattes av jordbruksminister Sköld. Denna utred-ning kom sedan med ett betänkande, som regering och riksdag godtog. Jag tycker inte det har gått så många år sedan dess, att man nu behöver utreda denna sak igen, även om det under hela tiden, sedan anslaget kommit till, har funnits vissa, som inte har velat vara med om detta anslag. Jag vill förbehålla mig rätten, att när vi kommer till ifrå-gavarande punkt ställa ett yrkande, men jag har velat ta upp saken här, allden-stund även detta anslag är nämnt i ut-skottets motivering under den punkt vi diskuterar.

Sedan var det ett yttrande av herr Sköld som jag noterade. Det är möj-ligt att jag i någon mån missförstod ho-nom, men han sade, att då det gäller anslag av denna art, kan man ju alltid vara med om en ändring.

Om man skall ta upp frågan om anslan-gen under nionde huvudtiteln, så ty-cer jag förstås för min del, att man kun-de behöva inte bara se på de anslag som utgår direkt till jordbrukare utan också diskutera hela den jordbruksapparat som har byggts upp. Den har byggts upp i olika etapper och under olika förhål-landen, en bit har lagts till då och en bit då. Jag skulle mycket väl kunna vara med om en översyn av denna jordbruks-apparat, därför att man kan ju bli litet betänksam inför det förhållandet, att denna jordbruksapparat växer ut varje år med en eller annan ny tjänsteman samtidigt som antalet människor sys-selsatta inom jordbruksnäringen oupp-hörligen minskar och samtidigt som en hel del menar, att hela näringen är över-dimensionerad. Jag vill här påpeka, att jag inte menar, att den i verkligheten är överdimensionerad, men det finns ju de som menar det. I en sådan situation anser jag, att man skulle kunna tänka

sig en översyn också av jordbruksap-paraten.

Herr talman! Med anledning av vad utskottet har skrivit på s. 46 har jag velat göra dessa reflexioner. Jag kom-mer att på punkt 115 framställa ett kon-kret yrkande.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Jag skall inte säga nå-got annat med anledning av herr Karls-sons i Stuvsta yttrande än att vad vi ta-lar om när det gäller maskinanskaffning är bidrag till gemensam maskinanskaff-ning. Sedan dessa beslut fattades, har det skett en utveckling inom jordbru-kets område, som innebär, att de enskil-da jordbrukarna i mycket stor utsträck-ning har själva skaffat sig maskiner och att den gemensamma maskinanskaff-ningen har kommit att inskränkas till specialmaskiner. Förutsättningarna för anslaget är sålunda helt annorlunda i dag än när anslaget kom till. Därför kan det vara skäl att se även på detta anslag. Jag säger detta bara för att slippa återkomma under en följande punkt.

Herr KARLSSON i Stuvsta (k):

Herr talman! Jag vill inte alls bortse från att förhållandena kan ha ändrat sig, men ett faktum är ju, att detta an-slag utnyttjas för närvarande, och då kan det ju inte rimligen vara överflö-digt. Om det inte hade funnits något intresse för anslaget och dess använd-ning skulle man möjligen kunna ställa krav på dess avskaffande, men nu finns det uppenbarligen ett sådant intresse.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav till en början pro-positioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen a) av herr Eskilsson m. fl.; och biföll kam-maren utskottets hemställan.

Härefter gav herr talmannen i fråga om motiveringen propositioner dels på

Diverse åtgärder på husdjursavelsns område m. m.

godkännande av utskottets motivering dels och på godkännande av densamma med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen b) av herr Nord m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ahlsten begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammarerna godkänner jordbruksutskottets motivering under punkten 51 i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammarerna godkänt utskottets berörda motivering med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen b) av herr Nord m. fl.

Sedan kammarernas ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarernas ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Ahlsten begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 119 ja och 54 nej, varjämte 9 av kammarernas ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammarerna hade alltså godkänt utskottets motivering oförändrad.

Punkten 52

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 53**Diverse åtgärder på husdjursavelsns område m. m.**

Under punkten 57 (s. 170—171) infattade Kungl. Maj:ts framställning en medelsanvisning av 191 000 kronor.

Utskottet hade i samband härmed handlagt följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 60 av herr *Johansson, Theodor*, m. fl. och II: 63 av herr *Persson* i Svensköpp m. fl., likalydande, i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte beräkna ett statsbidrag av 65 000 kronor till Sveriges fjäderfäavelsförening och alltså till Diverse åtgärder på husdjursavelsns område m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 206 000 kronor; samt

b) I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, likalydande med II: 186 av herr *Hæggbloom m. fl.*, vari yrkats, såvitt nu vore i fråga, att förevarande anslag måtte fastställas till ett belopp av 100 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 60 och II: 63 samt I: 147 och II: 186, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Diverse åtgärder på husdjursavelsns område m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 191 000 kronor;

2) med anledning av vad som anförts i motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville dels företaga en i utskottets utlåtande närmare berörd utredning, dels förelägga riksdagen de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Reservationer hade avgivits

a) av herrarna *Eskilsson, Hæggbloom* och *Östlund*, vilka ansett att utskottet under 1) bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 60 och II: 63, till Diverse åtgärder på husdjursavelsns område m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 100 000 kronor;

Diverse åtgärder på husdjursavels område m. m.

b) av herrar *Nord, Sigfrid Larsson, Johan Persson, Franzén, Pettersson* i Dahl, *Antby* och *Ahlsten*, vilka ansett att utskottet bort under 1) hemställa, att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 60 och II: 63 ävensom med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Diverse åtgärder på husdjursavels område m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 206 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **AHLSTEN** (fp):

Herr talman! Vid behandlingen av denna punkt har utskottet också haft att ta ställning till en motion, vilken har gått ut på att anslaget till stöd åt Sveriges fjäderfäavelsförening skulle ökas med 15 000 kronor från av Kungl. Maj:t begärda 50 000 kronor till 65 000 kronor.

Föreningen har redovisat att den behöver en ökning av anslaget till 80 000 kronor för att kunna bedriva sin verksamhet i den omfattning som den nu har, och den redovisar också att den under de tre senaste åren haft betydande underskott i sin drift.

Nu har motionärerna inte ansett att man skulle gå på ett så högt belopp som föreningen har äskat, utan de har nöjt sig med hälften och yrkat på en höjning med 15 000 kronor. Föreningen har sina lönekostnader i viss mån knutna till den allmänna löneutvecklingen och framför allt till lönerna för hushållningssällskapens tjänstemän. Föreningen har på sistone inte kunnat ge sina anställda den löneförbättring som tillkommit andra utan har fått nöja sig med att betala mindre löner till de anställda. Nu vet vi att det blir en ny lönereglering, som kommer att betyda att hushållningssällskapens tjänstemän i viss mån får en ytterligare löneförbättring, och det kommer att ställa för-

eningen i ännu sämre läge när det gäller att bedriva dess verksamhet än vad den tidigare haft.

Man har sagt, att föreningen bör anskaffa pengar från annat håll, framför allt från ägghandelsorganisationen. Jag vill i detta sammanhang framhålla att ägghandelsorganisationen befinner sig bland dem, som under lång tid fått lov att till sina medlemmar avräkna ett pris för produkterna, som ligger under nedre prisgränsen, och att till organisationen av helt naturliga skäl är ansluten endast en ringa del av den totala produktionen, jämfört med anslutningen till organisationerna när det gäller mjölk och slakt. Man har således på det hållet inte samma möjlighet att bistå föreningen som man kanske har när det gäller andra verksamhetsområden.

Vi har ansett att det är skäl i att en gammal förening, som har drivit verksamheten under många år och som på grund av den allmänna ekonomiska utvecklingen i landet har råkat i mycket stora ekonomiska svårigheter, inte skall behöva sitta emellan på det sätt som här sker, utan att föreningen bör komma i åtnjutande av ett något förhöjt anslag, så att den har möjlighet att uppehålla sin verksamhet i den omfattning som den hittills har gjort.

Med anledning härav, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation (nr 6 b), som är avgiven vid denna punkt av herr Nord m. fl.

Herr **HÆGGBLOM** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, nr 6 a), som vid denna punkt är avgiven av herr Eskilsson m. fl.

Herr **GUSTAFSON** i Dädesjö (s):

Herr talman! Med hänvisning till vad jag anfört under en tidigare punkt ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner på

Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen

1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Eskilsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen, samt 3:o) bifall till utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i reservationen av herr Nord m. fl.; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ahlsten begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Jämväl beträffande kontrapositionen åskade likväl herr Ahlsten votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående punkten 53:o) i jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager det förslag, som innefattas i den av herr Eskilsson m. fl. avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den reservation, som avgivits av herr Nord m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 72 ja och 66 nej, varjämte 39 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 53:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranledes av bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr Eskilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 54—68

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 69**Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen**

Kungl. Maj:ts under punkten 74 (s. 222—225) gjorda framställning innefattade en medelsanvisning av 800 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet handlagt följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, likalydande med II: 186 av herr *Hæggblom m. fl.*, vari hemställts, såvitt nu vore i fråga, att

Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen

ifrågavarande förslagsanslag skulle för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 650 000 kronor; samt

b) I: 150 av herr *Sundin*, likalydande med II: 189 av herr *Wahrendorff m. fl.*

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 147 och II: 186 samt I: 150 och II: 189, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor;

2) att motionerna I: 150 och II: 189, såvitt däri yrkats författningsändringar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

3) att riksdagen måtte, med anledning av vad som anförts i motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t ville dels företaga en i utskottets utlåtande närmare berörd utredning, dels förelägga riksdagen de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson*, *Hæggbloom* och *Östlund*, vilka ansett att utskottet bort under 1) föreslå riksdagen att, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186 i förevarande del, ävensom med avslag å motionerna I: 150 och II: 189, såvitt nu vore i fråga, till Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **HÆGGBLUM** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bi-

fall till reservationen av herr *Eskilsson m. fl.*

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 70

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 71

Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen

Under punkten 76 (s. 227—228) hade Kungl. Maj:t föreslagit en anslagsanvisning av 375 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr *Ohlsson*, *Ebbe*, och herr *Nilsson*, *Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggbloom m. fl.*, vari, såvitt förevarande punkt anginge, hemställts att ifrågavarande anslag skulle för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 300 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 375 000 kronor;

2) med anledning av vad som anförts i motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl.

Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar

Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville dels företaga en i utskottets utlåtande närmare berörd utredning, dels förelägga riksdagen de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson, Hæggbloom och Östlund*, vilka ansett att utskottet bort under 1) hemställa att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I:147 och II:186, såvitt nu vore i fråga, till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr **HÆGGBLOM** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av herr Eskilsson m. fl. avgivna reservationen.

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten följande reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 72—78

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 79

**Bidrag till hushållningssällskapen:
Avlöningar**

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **BÖRJESSON** (bf):

Herr talman! I anslutning till denna punkt föreligger en motion från ledamöter på kalmarbänken angående ny-

inrättandet av en jordbruksinstruktörsbefattning på Öland. En sådan befattning har förordats av 1954 års utredning i dess delbetänkande, och både lantbruksnämnden och hushållningssällskapet i södra Kalmar län har i yttranden häröver funnit en sådan anordning ytterst angelägen. Öland har stora förutsättningar för specialodlingar, varför där skulle finnas ett väl grundat verksamhetsfält för en sådan instruktör. Dessa specialodlingar har redan nu stor omfattning; man räknar med att cirka en femtedel av landets areal av fältmässiga köksväxtodlingar finns här.

Då ett flertal av specialgrödorna kontraktodlas för konservfabrikerna är det nödvändigt att genom egen försöksverksamhet bedöma t. ex. olika sorters odlingsvärde, att sakkunnigt analysera konsumenternas köpvalsinriktningar och, från fabrikerna lämnade pris- och kontraktsförslag m. m. För den enskilde odlaren är det som regel ej möjligt att behärska alla de mer eller mindre komplicerade odlingsprisen och därmed sammanhängande förhandlingstekniska frågor. Det får anses vara ett absolut krav för att få till stånd och bevara en utökad specialodling att teoretisk sakkunskap finnes tillgänglig.

Men det gäller inte bara en rådgivande verksamhet, som sysslar med skiftande slag av växtgrödor, utan tanken har varit att det vore lämpligt att den befattningshavare som här föreslagits också sysslade med rådgivning inom animalieproduktionen och även med andra frågor, t. ex. byggnadsfrågor. För att stärka näringslivet och motverka avfolkningen är det påtagligt att anpassning av produktionen vid de olika konjunkturskiftningarna bör eftersträvas. Detta betyder att under vissa tider det måste göras omställningar av driftförhållandena, och även i sådana fall är biträde med sakkunnig rådgivning ytterligt värdefullt.

Utskottet vill ej nu vara med om att tillstyrka motionen med den motive-

Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar

ringen, att man bör avvakta resultatet av den av jordbruksministern föranstaltade översynen av upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område. Jag ämnar ej ställa något yrkande men vill uttala en förhoppning om, att i motionen nr 187 i denna kammare framförda önskemål måtte i en kommande uppläggning av hushållningssällskapens personalorganisation beaktas.

Fröken WETTERSTRÖM (h):

Herr talman! Vi är några motionärer på gotlands- och östgötabänkarna, som i en motion har begärt löneuppflyttning för två maskininstruktörer, en i vardera länet. En liknande motion väcktes i fjol men det blev tyvärr då liksom nu avslag.

Det gäller här bara två personer i hela landet, och några farliga konsekvenser i lönehänseende kan inte föreligga med den föreslagna uppflyttningen. I hushållningssällskapens personalförteckningar finns upptaget 26 befattningar som maskinkonsulenter i lönegrad Ca 29 eller maskininstruktörer i Ca 17. Samtliga hushållningssällskap utom Gotlands och Östergötlands har maskinkonsulenter. Anledningen till att man inte i nämnda län har maskinkonsulenter är den, att tillgången på fullt utbildad personal för dessa befattningar är mycket knapp. Därför anställdes för en del år sedan — med lantbruksstyrelsens medgivande — maskininstruktörer i lönegrad Ca 17. Dessa maskininstruktörer har mycket självständiga arbetsuppgifter. De meddelar undervisning om olika maskiner vid sällskapens kursverksamhet, de granskar ansökningar, utför besiktnings- och kontroll i samband med maskinlänverksamheten, ger råd vid maskinköp, utför värderingar o. s. v., och när det gäller försöksverksamhetens mekanisering åvilar dem också konstruktion

och tillverkning av såningsmaskiner, tröskverk, självbindare m. m.

Maskinkonsumenten förbereder också ärenden, som handlägges av sällskapens maskinnämnd, gör sammanställningar, för statistik o. s. v. Jag känner väl till deras arbetsuppgifter och vågar därför säga att det är mycket ansvarsfyllda plikter, som fordrar kunniga och kompetenta befattningshavare.

Om man nu menar att en maskininstruktör inte bär huvudansvaret, så är det ju precis samma förhållande med t. ex. förste jordbruksinstruktören, och den befattningen är placerad i lönegrad 19. En motsvarande uppflyttning av dessa maskininstruktörer skulle inte på något sätt rubba den lönegradsserie, som gäller för jordbruksinstruktörsbefattningarna, och den skulle inte heller på något sätt avvika från de normer som fastställts av den allmänna tjänsteförteckningsrevisionen.

Jag vill också påpeka, att dessa maskininstruktörstjänster aldrig blivit föremål för någon översyn eller någon prövning av tjänsteförteckningsrevisionen. Två befattningshavares löneuppflyttning — ja, det kan ju inte gärna på något sätt rubba den samhällsekonomiska balansen och i detta fall inte heller få några som helst konsekvenser i lönehänseende för andra befattningshavare. Det står självklart de ifrågavarande hushållningssällskapen fritt att i stället anställa maskinkonsulenter. Men vad medför det? Jo, det innebär endast att statens kostnader blir avsevärt större, då sådana befattningar ligger 12 lönegrader högre. I praktiken är faktiskt dessa arbetsuppgifter så likartade, att en dylik löneskillnad inte kan motiveras.

Men nu har dessa båda hushållningssällskap två bra och kunniga befattningshavare som maskininstruktörer. Det är personer som sällskapen är måna om att få behålla och som rättvisligen borde vara fullt jämställda i lönehänseende med förste jordbruksinstruktö-

Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket

ren, något som för övrigt också påpekats i lantbruksstyrelsens anslagsäskanden i fjol.

Utskottet säger, att det inte förebragts några ytterligare skäl i motionen, som kan motivera ett annat ställningstagande än de utskottet gjorde i fjol. Ja, jag beklagar, men det finns inga andra skäl än dem vi uppgivit i motionen, och för min del tycker jag att de är tillräckliga. Jag borde kanske vid det här laget ha lärt mig, att det är lika svårt som att ta ner månen att här i riksdagen försöka rubba en lönegrad, om det så bara gäller en eller två befattningshavare. Men jag kan inte underlåta att strida vidare för denna sak, eftersom jag tycker den är rättvis och riktig, och därför, herr talman, har jag åtminstone velat ge min uppfattning till känna.

I detta yttrande instämde herrar *Ahlsten* (fp) och *Svensson* i Stenkyrka (bf).

Herr **HAMRIN** i Kalmar (fp):

Herr talman! Jag har i ett tidigare sammanhang här i kammaren haft tillfälle att peka på de svårigheter som öläanningarna har och det resultat som ö-utredningen kommit fram till. Jag vill också nu understryka vad herr Börjesson yttrade, när han talade för motionen. Att ett utskott hänvisar till en sittande utredning, är ju inte så ovanligt, men om en utredning kommit till ett visst resultat och ett utskott sedan hänvisar till ytterligare en utredning, kan det lätt bli så, att mycket viktiga frågor förhalas och lösningen fördröjs nästan hur länge som helst.

Jag skall givetvis inte ställa något yrkande, när inte huvudmotionären gjorde det, utan jag vill bara uttala den förhoppningen, att i varje fall jordbruksupplysningskommittén kommer till det resultatet, att öläanningarna behöver ytterligare en jordbruksinstruktörsbefattning.

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Herr Hamrin tycker inte att vi skall vänta på en utredning. Men det skulle vara något alldeles nytt här att inte avvakta en sittande utredning. Det är vi vana att göra, och vi vill inte springa före en utredning och ordna med nya tjänster enbart på grundval av en motion.

Fröken Wetterström säger, att om vi skulle flytta upp två instruktörstjänster, skulle detta inte få några konsekvenser. Fröken Wetterström måtte aldrig ha deltagit i någon förhandling, ty då skulle hon inte kunna prata på detta sätt. Vi har ju i alla fall 26 hushållningssällskap och följaktligen en hel mängd tjänster som är likvärdiga med de nu ifrågavarande. Flyttar vi en tjänst någonstans, får det omedelbara konsekvenser på många andra håll. Man får faktiskt inte föra fram en så tokig uppfattning som den fröken Wetterström här hävdar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 80—83

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 84

Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket

Sedan punkten föredragits, yttrade

Herr **WAHRENDORFF** (bf):

Herr talman! Jag har väckt en motion, II: 420, angående bidrag till ekonomikonsulentverksamhet vid en del av de hushållningssällskap, som infört sådan verksamhet. Under en följd av år har olika statliga utredningar pekat på behovet av ekonomikonsulenter. Typjordbrukskommittén konstaterade i sitt år 1952 avgivna betänkande, att förhållandena i vårt land inte var tillfredsställande, då det gällde förmedling av

Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm

erfarenheter och forskningsresultat på det jordbruksekonomiska området. Kommittén framhöll vidare att det i sällskapen fanns vad beträffade det egentliga jordbruket specialiserade konsulenter för växtodling, husdjursskötsel och maskinanvändning och att dessa bedrev var och en inom sitt område upplysningsverksamhet rörande jordbrukets teknik. Men specialiserade som de var kunde de icke inom ramen för sin rådgivning överblicka jordbruksdriften i dess helhet, vilket vore nödvändigt för att kunna bedriva en fruktbarande upplysningsverksamhet i fråga om produktionsgrenarnas rätta inbördes anpassning och om åtgärder till förbättrad ekonomi för jordbruket i dess helhet. På grund härav beslöt Kungl. Maj:t 1953 att tillsätta två ekonomikonsulentbefattningar här i landet, och de fick ett visst bidrag som kanske inte var riktigt vad Kungl. Maj:t tänkt sig, då en viss nedskärning skedde i jordbruksutskottet. Sedan har tre andra hushållningssällskap gått in för sådan verksamhet och bekostar denna av egna medel. I yttrande över motionen konstaterar statskontoret att uppgiften är behjärtansvärd, men det ifrågasättes om det inte går att finansiera verksamheten på annat sätt än genom bidrag från staten. Småbruksutredningen framhåller också i betänkande avgivet 1955, betydelsen av denna rådgivning och dess vikt speciellt för de mindre jordbruken.

Jag har i dag intet yrkande, men att jag tagit upp frågan beror på att den verksamhet som bedrivits i Värmland har visat sig vara av synnerligen stor betydelse. När det gäller upplysning på jordbrukets område tror jag att man måste söka sig in på de vägar som den jordbruksekonomiska verksamheten anvisar. Jag hoppas, herr talman, att vid ett senare tillfälle i annat sammanhang få komma tillbaka till denna fråga. Jag tror inte att det är riktigt att

vi skjuter på den år efter år. Jordbruksutskottets motivering för ett uppskov är, att jordbruksupplysningskommitténs utredning pågår, men jag är säker på att när den utredningen är klar, finns det en annan kommitté som skall utreda frågan på nytt, och då finnes möjlighet att skjuta på den ytterligare. Jag skulle i stället gärna se att frågan kunde lösas fortast möjligt.

Herr Agerberg (h) instämde häri.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 85—90

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 91**Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm**

Kungl. Maj:ts under punkten 96 (s. 268—269) gjorda framställning innefattade medelsanvisning med oförändrat belopp av 210 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 57 av herr *Osvald m. fl.* och II: 59 av herr *Hansson m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte besluta, att anslaget till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm måtte under budgetåret 1957/58 utgå med 420 000 kronor.

Utskottet hemställde att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 57 och II: 59, till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 210 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Anderberg, Nord, Hansson, Sigfrid Larsson, Yngve Nilsson, Antby, Hægglom,*

Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm

Nilsson i Lönsboda och *Nilsson* i Bäste-kille, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 57 och II: 59, till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 420 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr HANSSON (bf):

Herr talman! I år liksom vid tidigare tillfällen uttalar utskottet sin uppskattning av det växtförädlingsarbete som pågår vid Weibullsholm. Utskottet säger också att denna verksamhet är väl förtjänt av statsmakternas intresse och bistånd. Efter ett sådant erkännande hade man väntat att utskottet skulle varit villigt att ge någonting för dessa vackra ord. Nu förordar utskottet emellertid oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Det är, tycker jag, ungefär som att överlämna en blomma men låta den som får blomman betala den själv. Det är billigt för den som lämnar sådana blommor men dyrt för den som får dem.

Det har ju stått strid om detta anslag under de senare åren. Orsaken har varit att många i riksdagen anser, att det vetenskapliga arbete som bedrives vid Weibullsholmsanstalten är värt ett bättre statligt stöd än det fått under senare år. De skäl som använts för att påverka opinionen har huvudsakligen varit att om anslaget till Weibullsholm ställs i relation till anslaget till Svalövsinstitutionen, eller till de egna omkostnaderna, har detta anslag ständigt förminskats. Det statsbidrag som Weibullsholm haft täckte 1949/50 ungefär 35 procent av anstaltens kostnader. För närvarande täcker det inte mer än omkring 20 procent. Anslaget till Svalövsinstitutionen har under samma tid ökat

med 134 procent under det att anslaget till Weibullsholm ökat med endast omkring 20 procent. Under det att Weibullsholm år 1949 hade ett anslag som motsvarade ungefär en tredjedel av anslaget till Svalöv så har Weibullsholm nu ett anslag som motsvarar ungefär en sjättedel av anslaget till Svalöv.

Det är önskemål om återställande av de tidigare relationerna i anslagen som legat till grund såväl för den motion som lämnades i år som för den reservation som är fästad vid detta utlåtande. Det har ju blivit på det sättet, att under det att man till den ena parten lämnat väsentligt ökade anslag under senare tid, så har anslagen till Weibullsholm varit oförändrade. Detta har i realiteten kommit att innebära att anslagen till Weibullsholm inte bara varit oförändrade utan minskats, eftersom penningvärdeförsämringen urholkat dessa anslags värde.

Som alla känner till har 1953 års växtförädlingsutredning nu framlagt sitt förslag. Där föreslår den, att man bör återställa de tidigare relationerna i fråga om dessa anslag. Man anser att dessa anslag för arbetstrygghetens skull bör vara fastställda för fem år. Det har ju under tidigare år varit så, att man beträffande denna fråga avslagit de framställda yrkandena om anslag med den motiveringen, att det pågår en utredning och att resultatet därav skall avvaktas. Denna utredning har ju haft till uppgift att undersöka växtförädlingsens existensvillkor och de anslag som bör utgå. Nu är, som jag sade, denna utredning färdig och resultatet av dess prövning överensstämmer med yrkandena både i motion och i reservation. Emellertid har man ändå avstyrkt de framställda yrkandena.

I propositionen heter det, att denna utredning behöver ses över. Detta argument har utskottsmajoriteten också tagit till sitt: man behöver se över utredningen och så avvakta vad denna över-

Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm

syn kan komma fram till. Man tvingas då att fråga: Vad avser denna nya översyn? Såvitt jag är rätt underrättad, avser den inte anslaget storleksordning eller avvägning. I varje fall har det sagts mig, att de remissinstanser, som har krävt en sådan översyn, icke har menat att denna fråga utan helt andra borde göras till föremål för översyn. Om detta är riktigt, kan jag inte förstå, att man inte skulle kunna ta ställning till frågan om anslaget, som ju enligt remissinstansernas mening icke behöves överses. Nu kommer väl denna fråga åter att förhalas. Jag ber att få fråga än en gång: Var sker denna översyn? Vem skall göra den? Och när skall den vara färdig?

Jag hoppas att detta krav på ny översyn inte skall bli en anledning till att på nytt förhålla denna frågas lösning. Under den tid denna utredning har pågått har den nämligen blivit en direkt orsak till en nedskärning av anslaget till Weibullsholm, ty sedan den tillkommit har man inte velat vara med om någon ändring. Principen att Weibullsholm bör ha anslag har ändå godkänts för länge sedan, och vad man har begärt är endast en kompensation för den minskning, som penningvärdeförsämringen har åstadkommit, och ingenting mer.

Jag tror för min del inte, att någon har drömt om att denna växtförädlingsutredning skulle komma fram med ett förslag, som innebure ett borttagande av anslaget till Weibullsholm, och knappast heller att den skulle föreslå en minskning av detta anslag. Man får nog understryka, att det är nödvändigt att det finns åtminstone en växtförädlingsanstalt som på något så när jämställd fot kan konkurrera med den statliga Svalövsanstalten. Värdet av en sådan konkurrens har ju erkänts tidigare, även av dem som har varit motståndare till en uppräknig av anslaget till Weibullsholm.

Det pågår just nu både vid Svalövsanstalten och vid Weibullsholmsanstalten vad man kallar resistensförädling. Det gäller att få fram sorter, som är mera motståndskraftiga mot sjukdomar och parasiter. En sådan förädlingsverksamhet är i dagens läge utomordentligt viktig för det praktiska jordbruket. Den intensifierade jordbruksdriften har tyvärr åstadkommit, att angreppen av växtsjukdomar och parasiter har ökat, och det råder ingen tvekan om att denna förädling, som går ut på ökad resistens mot sådana faror, är lika viktig i dag som försöken att få fram rikt avkastande sorter, sorter med bättre bakkingsduglighet etc. en gång var. Nu har man i sin petitaskrivelse från Weibullsholm sagt, att man befarar att denna resistensförädling inte kan upprätthållas i önskvärd utsträckning, om man inte får en ökning av anslaget. Skulle det gå därhän att man behöver inskränka detta arbete vid den ena av anstalterna, begår vi väl en handling, om vilken man kan säga att snålheten bedrar visheten. Jag vill inte att man i denna diskussion skall bygga på en jämförelse mellan de två anstalterna och försöka ge den ena ett bättre anseende än den andra. Jag vill bara framhålla, att båda anstalterna är nödvändiga och att båda utför ett utomordentligt värdefullt växtförädlingsarbete. Skulle man göra en jämförelse, skulle enligt min uppfattning inte Weibullsholm komma till korta.

När jordbrukarna väljer sina utsäden av t. ex. korn och vete, vet de att vårt lands mest odlingsvärda sorter fås ifrån Weibullsholmsanstalten. Den uppskattning som det praktiska jordbrukets folk ger av Weibullsholms vetenskapliga arbete, kontrasterar enligt min mening litet väl starkt mot statsmakternas inställning visavi anslaget för samma arbete. Den betydelse, som Weibullsholmsanstaltens resultat har fått för det svenska jordbruket är också en an-

Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm

visning om det stora värde dess växtförädlingsarbete har inte bara för jordbruket utan för hela det svenska folkhushållet.

Jag tror för min del också, att det är nödvändigt inte bara med konkurrens på det ekonomiska fältet; jag tror även att det är välgörande med konkurrens mellan vetenskapsmän vid olika institutioner, som ger dem anledning att försöka förstå varandra och överträffa varandra i vetenskapliga framsteg på växtförädlingens område. Från dessa synpunkter finner jag det inte berättigat att uppehålla en så markerad skillnad i fråga om det statliga stödet, som det nu mellan de båda växtförädlingsanstalterna varande.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen nr 10, av herr Anderberg m. fl.

Herr ANTBY (fp):

Herr talman! Efter herr Hanssons anförande kan jag fatta mig mycket kort. Herr Hansson erinrade om att denna fråga har aktualiserats gång efter annan de senaste åren, men varje gång som det kommit fram förslag om förhöjt anslag till Weibullsholm har man hänvisat till en pågående utredning. Nu är denna utredning klar och har lagt fram sitt förslag, men då kommer Kungl. Maj:t med sin proposition till riksdagen om oförändrat belopp, jämfört med föregående år, och säger, att planen måste överarbetas ytterligare, innan man kan ta standpunkt till frågan om en höjning av anslaget. Utan att på något sätt vilja göra en jämförelse med det anslag, som utgår till Svalövsanstalten — det kan man icke göra, ty det råder olika förhållanden beträffande relationerna till statsmakterna — kan man ändå konstatera, att Weibullsholmsanstaltens anslag, såsom herr Hansson mycket riktigt sade, hål-

ler på att urholkas i en utsträckning som är oroande. Det är inte underligt, om de som har intresse för uppehållet av denna verksamhet känner farhågor inför utvecklingen.

Nu har bolaget i sin ansökan framhållit ett par saker. Man ämnar dels uppta försöksverksamhet vid Röbbäcksdalen i Västerbotten, dels utvidga den viktiga resistensförädling, om vilken herr Hansson här talat. Forskningen och försöksverksamheten vid Weibullsholm har ju mycket stor omfattning, framför allt när det gäller vete och korn. Jag vill nämna några siffror som åskådliggör detta. Vid frökontrollanstalterna i Skara, Linköping och Örebro, således de anstalter som ligger inom det stora mellansvenska spannmålsområdet, utgör weibullsholms sorter för höstvet 73 procent, för vårvete 91 procent och för korn 68 procent av den totala provtagningen vid anstalterna. Dessa siffror säger en hel del om vikten av att verksamheten vid Weibullsholm får det stöd som kan behövas.

Förädlingsverksamhet av det slag som det här gäller ger inte alltför stort ekonomiskt utbyte för förädlarna själva, ty i och med att en spannmålssort kommer ut i marknaden är den var mans egendom. Vi saknar här i landet en speciell lagstiftning av den art som man har på en hel del håll utomlands och som ger så att säga ett patentskydd åt en viss odling. Hittills har man i vårt land intagit den standpunkten, att det i stället skall utgå statsbidrag till de anstalter som bedriver förädlingsverksamhet.

Det skulle vara ytterligare en hel del att anföra i detta ärende, men när vi alla är överens om att det är fråga om en verksamhet av mycket stor betydelse, så tycker jag, att vi också borde ta konsekvenserna därav och således bifalla den reservation som på denna punkt är fogad till utskottsutlåtandet.

Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Åhman* (fp).

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Det finns ingen anledning för mig att i dag deklarerat min inställning till Weibullsholmsanstalten som sådan, särskilt som jag många gånger förut i denna kammare framhållit att enligt min mening denna anstalt spelar en betydelsefull roll på växtförädlingens område och att den verksamhet som där utföres bör stödjas av statsmakterna. Vad det här gäller är ju helt enkelt frågan, om vi i dag skall fördubbla statsanslaget till Weibullsholm samtidigt som spörsmålet om anstaltens ställning i förhållande till staten, statsbidragets storlek och villkoren för statsbidraget befinner sig under utredning.

Enligt min uppfattning kan det inte gärna vara rimligt att under sådana förhållanden gå in för en fördubbling av anslaget.

Herr Hansson i Skegrie sade att utredningen var färdig. Jordbruksministern har emellertid förklarat att det skall ske en översyn av utredningsresultatet. Herr Hansson frågar då vad denna översyn avser, var den skall ske och när den är färdig. Jag föreställer mig att herr Hansson riktar dessa frågor till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet. Eftersom han inte är här nu får väl herr Hansson intet svar på frågan i dag. Det går ju dock an att interpellera här i kammaren och få svar av jordbruksministern. Med det nära förhållande som jag föreställer mig råder mellan herrarna skall det väl inte bli svårt att få besked på den punkten.

Vi kan alltså konstatera att det pågår en utredning. Utredningen gäller emellertid inte principen om Weibullsholm skall ha statsbidrag. Den principen är

nämligen godtagen. Frågan är hur stort beloppet skall vara samt villkoren för statsbidrag.

Herr Anthy talade om att Weibullsholm har planer på att ta upp nya områden och utvidga gamla. Det är gott och väl. Det är dock rimligt att även sådana saker får komma med i den pågående utredningen. Vi följer ju den principen här, att när man har en sak under utredning gör man inte någon väsentlig ändring i det bestående förrän utredningsmaterialet ligger på riksdagens bord. Så får vi göra även denna gång. Det kommer inte att hända någon olycka om vi gör så. Denna verksamhet har nämligen inte bara intresse för det allmänna och för jordbruket utan den har också ett stort intresse för företaget självt. Företaget kommer att driva denna verksamhet i eget intresse i avvaktan på utredningen, och det saknar inte resurser att göra det. Det finns därför inte, såvitt jag förstår, några bärande skäl för att frångå en gammal god princip att inte göra några väsentliga förändringar i bestående förhållanden så länge en utredning pågår.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr ANTBY (fp) kort genmäle:

Herr talman! Givetvis har jag den största respekt för vad herr Sköld sade, att man inte bör föregripa resultatet av en utredning. Nu har emellertid en utredning förekommit på detta område. Denna utredning lade fram sitt resultat hösten 1955.

Under flera år har Weibullsholm måst arbeta med ett förhållandevis litet bidrag. Man har inte fått samma ersättning för det fallande penningvärdet som kommit andra institutioner till del. Det är inte underligt om man känner oro inför utvecklingen, när frågan gång på gång skall förhalas.

Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm

Herr HANSSON (bf) kort genmäle:

Herr talman! Jag har nyss lyssnat till en av dem som varit med i utredningen och varit med om att lämna remissvar o. s. v. Han sade att den översyn som krävdes inte gällde anslagens omfattning utan andra ting. Det var därför jag frågade vad översynen avsåg.

Nu säger herr Sköld att jag kunde ha frågat jordbruksministern efteråt om detta. När utskottet tagit översynen som sin väsentliga motivering, förutsatte jag att utskottet hade besvärat sig med att ta reda på vem som gör denna utredning, var den förrättas och vilka direkven är.

I 1954 års debatt yttrade herr Sköld, att vi borde vänta på den utredning som då försiggick för att få en ny utgångspunkt för avvägningen av anslaget. Nu har 1953 års växtförädlingsutredning gjort denna avvägning, och såvitt jag vet har alla remissinstanser instämt i att denna avvägning är riktig. Vi har nu en god plattform för att bedöma dessa frågor.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag skall ta herr Hansson på allvar. Han talade här om en utredningsman. Var det en utredningsman, som arbetar med den nya översynen eller en medlem av den gamla utredningen? Jag har inte något intresse av att veta vad en utredningsman i den gamla utredningen har för synpunkter på översynen. Jag har i det avseendet bara intresse av jordbruksministerns synpunkter.

Att vi inom utskottet inte gått åstad och försökt förhöra jordbruksministern om hans planer, beror på att vi förutsätter att jordbruksministern har ett levande intresse för frågan och vill föra den framåt. Har herr Hansson en annan uppfattning, får detta bli hans sak.

Herr HANSSON (bf):

Herr talman! Om det finns ett sådant

intresse hos jordbruksutskottet, som herr Sköld nyss vittnade om, hade man kunnat kosta på sig ett uttalande om att denna översyn borde ske snabbt och snarast kunna föreläggas riksdagen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hansson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammarén bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 91:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammarén bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammaréns ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammaréns ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Antby begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 86 ja och 73 nej, varjämte 2 av kammaréns ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammarén hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammarén på förslag av herr talmannen att uppskjuta behandlingen av återstående delar av detta utlåtande och övriga på föredragningslistan uppförda

Interpellation ang. sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet

ärenden till kammarens sammanträde den 3 nästkommande april.

§ 11**Interpellation ang. sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet**

Ordet lämnades på begäran till

Herr SVENSSON i Stenkyrka (bf), som yttrade:

Herr talman! Frågan om bättre sjöfartsförbindelser mellan Gotland och fastlandet har länge varit föremål för uppmärksamhet, men någon tillfredsställande lösning har dock inte kunnat uppnås. År 1945 anhöll riksdagen om en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan. I anledning härav tillsattes 1945 års Gotlandskommitté, som i sitt år 1951 avgivna betänkande rekommenderade, att en helt ny trafikorganisation skulle upprättas. På grundval härav har en del försök gjorts att åstadkomma bättre trafikförhållanden. Sålunda fördes för ett par år sedan förhandlingar i detta syfte mellan kommunikationsdepartementet och Ångfartygsaktiebolaget Gotland. För närvarande handlägges frågor i detta ärende, främst rörande båtmaterielen, av en lokal kommitté på Gotland.

Det skall givetvis medges, att en viss rationalisering av transportererna mellan Gotland och fastlandet ägt rum under senare år. Fartygsmaterielen har sålunda i viss utsträckning förbättrats genom kompletterings- och ombyggnadsarbeten samt nyanskaffningar, och vissa anordningar har vidtagits för underlättande av lastning och lossning.

Man måste emellertid konstatera, att sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet trots dessa förbättringar dock är långt ifrån tillfredsställande. Detta gäller i synnerhet i fråga om godstrafiken, som allttjämt kräver fördyrande omlastningar. Gotlandskommittén underströk med skärpa, att transportförhållandena, särskilt beträffande

ömtåliga färskvaror, med det snaraste borde förbättras. Gotland är ju i första hand ett jordbruksalsterproducerande län med en allttjämt ökande överskottsproduktion. Det främsta avsättningsområdet är Stockholm, som i allt större utsträckning bör kunna taga emot de de gotländska jordbruksprodukterna. Transportorganisationen har emellertid inte kunnat förbättras på det sätt som är nödvändigt med nutida krav på hög kvalitet av levererade varor. Inte heller ur passagerartrafikens synvinkel kan den nuvarande trafikorganisationen sägas vara helt tillfredsställande.

Förutsättningen för tillfredsställande sjöfartsförhållanden synes vara, att färjeförbindelser upprättas i enlighet med vad Gotlandskommittén förordat. Ångfartygsaktiebolaget har visserligen insatt en bilfärja men inte någon färja av den kapacitet, som utredningen ansåg erforderlig. Det måste framstå som synnerligen angeläget, att ändamålsenliga bilfärjor anskaffas. Möjligheterna härtill sammanhänger givetvis med de hamnförhållanden som står till förfogande. För närvarande är en utbyggnad av Visby hamn aktuell. Det synes emellertid brista avsevärt i den önskvärda samordningen för en lösning av dessa frågor. Å ena sidan säger man, att hamnens storlek måste bero av fartygens storlek, medan man å andra sidan hävdar, att hamnens storlek får avgöra båtmateriellens utformning. Den erforderliga kontakten för överenskomelse härom synes hittills inte ha kunnat uppnås.

Under de förhandlingar, som förevar mellan kommunikationsdepartementet och ångfartygsaktiebolaget, kunde inte klarhet uppnås i fråga om bolagets ställning. Det är nu 12 år sedan riksdagen uttalade sig för att en bättre trafikorganisation måste skapas. Kravet på frågans lösning har under årens lopp vuxit sig allt starkare.

Staten har, såsom jag omnämnt, tidigare fört vissa underhandlingar i syfte

Interpellation ang. sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet

att åstadkomma en bättre trafikorganisation. I nuvarande läge synes det vara nödvändigt, att från statens sida nya initiativ tages. Det bör lämpligen ske genom upptagande av nya förhandlingar med ångfartygsaktiebolaget och den lokala kommittén. Statens medverkan framstår nu som den enda möjligheten att inom snar framtid få en tillfredsställande lösning av frågan till stånd.

Med anledning av vad jag här har anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet ställa följande fråga: Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att snarast möjligt söka få till stånd tillfredsställande sjöfartsförbindelser mellan Gotland och fastlandet?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Till bordläggning anmälades

statsutskottets utlåtanden:

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1957/58,

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1957/58 till Musikaliska akademien med musikhögskolan jämte i ämnet väckta motioner m. m.,

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1957/58 till folkskoleväsendet, yrkesundervisningen och gymnastiska centralinstitutet m. m. jämte i ämnet väckta motioner,

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, och

nr 58, i anledning av väckt motion om skyndsam översyn av gällande före-

skrifter angående pensionering av viss arbetspersonal;

sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1957/58 till Bidrag till sjukkassor m. m. jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag, dels ock i ämnet väckta motioner;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckta motioner om nordiska medborgares jämställande med svenska med avseende å rätten till fiske,

nr 14, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande rätten att överklaga ägodelningsrätts beslut angående avstyckning för bostadsbebyggelse på landsbygden, och

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1957/58 till bidrag till väg- och flottledsbyggnader m. m. å skogar i enskild ägo,

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt stöd åt verksamheten vid djursjukhuset i Häl-singborg, och

nr 11, i anledning av väckt motion om anvisande av medel för befrämjande av fiskefartygs förseende med räddningsflottar; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckta motioner om klarläggande av vissa arbetsmarknads- och andra problem i samband

med en ökad automation inom industri och förvaltning m. m.,

nr 15, i anledning av väckt motion angående skyndsamma åtgärder i syfte att åstadkomma klargörande normer för vad offentliga tjänstemän har att iakttä i sina förbindelser i tjänsten och privat med leverantörer och andra företag,

nr 16, i anledning av väckt motion om skyndsamt utredning angående åtgärder mot spritmissbruk i samband med jakt,

nr 17, i anledning av väckt motion angående prövning av frågan om förbilligande, modernisering och större spridning av det statliga utredningstrycket, och

nr 18, i anledning av väckt motion om inrättande av ett förlag och en bokhandel för det statliga, kommunala och internationella trycket.

§ 13

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag för försvarsändamål; och

nr 153, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1957/58 till arkiv, bibliotek och museer, kyrkliga ändamål, samt akademier m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Vidare anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 154, i anledning av väckta motio-

ner angående ändring av 7 § lagen om bysamfälligheter och därmed jämförbara samfälliga ägor och rättigheter;

nr 155, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 123 § byggnadslagen; och

nr 156, i anledning av väckta motioner angående föreskrift om visst kungörande av beslut om indragning av allmän väg.

§ 14

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 137, med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1954 (nr 444) om personundersökning i brottmål,

nr 139, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382), m. m.,

nr 140, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 7 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, och

nr 141, med förslag till förordning med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre.

Dessa propositioner bordlades.

§ 15

Anmäldes följande till herr talmanen under sammanträdet avlämnade motioner:

nr 575, av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 97, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., och

nr 576, av herr *Larsson* i Hedenäset, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97.

Vidare anmäldes, att i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, angående anslag för budgetåret 1957/58 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. avlämnats motionerna:

nr 577, av herr *Rydén*,

nr 578 och 579, av herr *Hagberg m. fl.*,

nr 580 och 581, av herr *Ohlin m. fl.*,
nr 582, av herr *Wedén*,
nr 583, av herr *Hjalmarson m. fl.*, och
nr 584, av herr *Carlsson* i Stockholm
m. fl.

Slutligen anmäldes följande motioner,
nämligen

nr 585, av herr *Antby*, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, med
förslag till lag om fortsatt giltighet av
lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående
rätt för Konungen att i vissa fall
meddela särskilda bestämmelser om
bankaktiebolags kassareserv, m. m.,

nr 586, av herr *Henning Nilsson* i
Gävle *m. fl.*, i anledning av Kungl.
Maj:ts proposition, nr 108, angående
höjning av vissa postavgifter m. m.,

nr 587, av fröken *Elmén m. fl.*, i an-
ledning av Kungl. Maj:ts proposition,
nr 120, angående lönegradsplaceringen
för vissa tjänster m. m.,

nr 588, av fru *Eriksson* i Stockholm
och fru *Ekendahl*, i anledning av Kungl.
Maj:ts proposition, nr 123, angående

anslag för budgetåret 1957/58 till folk-
skoleseminarieorganisationen m. m.,

nr 589, av herr *Senander m. fl.*, i
anledning av Kungl. Maj:ts proposition,
nr 127, med förslag till instruktion för
riksdagens ombudsmän,

nr 590, av herr *Johansson* i Norrkö-
ping *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition, nr 132, angående statsun-
derstöd åt de politiska ungdomsorga-
nisationernas ungdomsfostrande verk-
samhet, och

nr 591, av herr *Agerberg m. fl.*, i an-
ledning av Kungl. Maj:ts proposition,
nr 135, angående fortsatta särskilda
stödåtgärder för hästaveln.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.43.

In fidem
Gunnar Britth

Tisdagen den 2 april

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 26 och
den 27 nästlidna mars.

§ 2

Upplästes följande till kammaren in-
komna läkarintyg:

Riksdagsman Adolv Olsson vårdas å
Södersjukhusets hjärtklinik sedan den
25 mars 1957.

Intygas Stockholm den 30 mars 1957
Gustav Nylin
Överläkare

Kammaren beviljade herr Olsson le-
dighet från riksdagsgöromålen från och
med den 25 mars tills vidare.

4 — Andra kammarens protokoll 1957. Nr 11

§ 3

Svar på fråga ang. sänkningen av mi-
nimipriserna på torsk

Herr talmannen lämnade på begäran
ordet till

Herr statsrådet ELIASSON, som ytt-
rade:

Herr talman! Med andra kammarens
tillstånd har herr Nilsson i Bästekille
frågat mig, om jag har för avsikt att
med hänsyn till fiskarnas reaktion in-
för sänkningen av minimipriser på
torsk vidtaga åtgärder för att återställa
det pris, som gällde före den 17 mars
i år.

Svar på fråga ang. sänkningen av minimipriserna på torsk

Med anledning härav får jag anföra följande. Under de senaste två åren har för sydkustens prisregleringsområde tillämpats säsongmässiga variationer i minimipriserna på torsk. Säsongvariationerna har utformats så, att de lägre priserna gällt under den tid — företrädesvis våren — då det egentliga säsongfisket efter sydkusttorsk bedrivs och beredning i större omfattning sker för framställning av frysta filéer, medan de högre priserna gällt under återstoden av året. Förfarandet avser att stimulera till en större infrysning av fisk under de perioder, då tillgången är god, för att därigenom förbättra fiskets avsättningsförhållanden.

Under år 1956 infördes den högre minimiprisnivån för sydkusttorsk den 15 augusti. De enligt beslut av statens jordbruksnämnd från denna dag fastställda minimipriserna på torsk med huvud för storleksgrupperna 1 och 2 utgjorde 56 respektive 53 öre per kilogram. Från och med den 18 mars i år har nämnda minimipriser säsongmässigt sänkts till 54 respektive 51 öre per kilogram, vilket formellt framstår som en prissänkning. I verkligheten har emellertid en prishöjning skett. De från och med den 18 mars i år fastställda minimipriserna bör nämligen rätteligen jämföras med de priser, som gällde under motsvarande tid förra året, då det egentliga säsongfisket efter sydkusttorsk bedrevs. En dylik jämförelse ger vid handen, att en prishöjning skett med 1 öre per kilogram. Minimipriserna förra våren för torsk med huvud i storleksgrupperna 1 och 2 utgjorde nämligen 53 respektive 50 öre per kilogram, medan de nu — som nyss nämnts — fastställts till 54 respektive 51 öre per kilogram.

Det bör i detta sammanhang även beaktas, att den säsongmässigt högre prisnivån under innevarande år — till skillnad mot vad fallet var förra året — tillämpats under en stor del av beredningssäsongen. Denna började i år re-

dan i januari månad. De tillämpade minimipriserna har sålunda överstigit fjolårets från beredningssäsongens början till och med den 17 mars med 3 öre per kilogram och under tiden därefter med 1 öre per kilogram.

Härmed anser jag mig ha besvarat herr Nilssons fråga.

Härpå anförde:

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet Eliasson få framföra ett tack för att han har svarat på min fråga. Statsrådet säger i sitt svar, att det är säsongmässiga variationer som har varit den främsta orsaken till att denna prissänkning har genomförts. Det är dock så, herr statsråd, att det för denna yrkesgrupp liksom för alla andra yrkesgrupper inträffat någonting som kallas kostnadsökningar — åtminstone säger yrkesfiskarna själva så — och jag tror dem på deras ord. Jag hade ändå tänkt mig, att herr statsrådet i slutet av sitt svar skulle förklara sig villig att försöka få till stånd en ändring till det bättre, d. v. s. till vad som gällde innan den senaste prissänkningen ägde rum. Jämförelsen med förra årets priser blir nämligen haltande, om man inte tar hänsyn till den kostnadsökning, som onekligen har inträtt.

Man säger, att man genom den prissänkning som genomförts vill skapa större avsättning och mer omfattande djupfrysning av filéer. Varken yrkesfiskarna eller jag tror att denna lilla prissänkning kommer att slå igenom i konsumentledet, utan resultatet blir endast en minskad inkomst för yrkesfiskarna. Konsumenterna får med största sannolikhet betala samma priser som gällt innan denna prissänkning skedde — det tror jag inte att någon vågar bestrida. Detta är inte bara min egen reflexion, ty senast i går middag träffade jag samman med en yrkesfiskare från Simrishamn, som hade

Svar på fråga ang. sänkningen av minimipriserna på torsk

samma uppfattning. Han kunde inte förstå motiveringen till att man, när man hade fått vidkännas kostnadsökningar, skulle drabbas av prisnedsättningar, vilka inte kom konsumenterna till godo.

Till sist skulle jag i all stillhet vilja vädja till det nya statsrådet Eliasson att när det gäller dessa frågor försöka göra så gott han kan, så att denna grupp, som jag inte anser vara på något sätt privilegierad förut, inte skall få vidkännas inkomstminskningar. De behöver, herr statsråd, alltför väl de många gånger små inkomster som de har.

Herr statsrådet ELIASSON:

Herr talman! Man får ändå bedöma denna fråga med hänsyn till de faktiska förhållandena. Man kan ju inte diskutera den utan att ta hänsyn till det läge, som råder och som jag förmodar att herr Nilsson i Bästekille känner något till.

Jag är visst medveten om att kostnadsnivån för dessa fiskare kan ha ökats, men man bör inte bortse från att vi har haft rekordstora fångster av torsk på sydkusten i år jämfört med de närmast föregående åren. Fångstkvantiteten av torsk var i januari i år 1 655 ton mot 968 ton samma månad i fjol. I februari i år uppgick fångsten enligt preliminära uppgifter till 1 350 ton mot 244 ton i februari i fjol.

Man har nu stora avsättningssvårigheter, och Sydkustfisk har sänt ut ett meddelande vari det säges att exportmöjligheterna är utnyttjade. Sydkustfisk har i samråd med Svenska sydkustfiskarens centralförbund och Skånes fiskareförbund beslutat att från 1 april införa fångstbegränsning på torsk vid sydkusten. Denna fångstbegränsning innebär, att ransonen tills vidare utgör 1 400 kilo per man och vecka. Vidare har Sydkustfisk ansett sig från och med 1 april böra återgå till tidigare gällande garantipriser för

torsk, d. v. s. för torsk utan huvud, storleksgrupp 1, 50 öre per kg, och för storleksgrupp 2, 40 öre per kg. Med hänsyn till avsättningssvårigheterna för torsk har Sydkustfisk även vädjat till fiskarna att i största möjliga utsträckning försöka övergå till sillfiske, eftersom man bedömer sig ha lättare att exportera ett överskott av sill.

Hur man i ett sådant läge på allvar kan göra gällande, att en prissänkning ter sig helt omotiverad, har jag svårt att förstå. Jag kan inte finna annat än att det måste vara principiellt riktigt, att man håller förhållandevis högre priser på denna fisk, när man har begränsade fångstkvantiteter, och att man vidtar en viss prissänkning under de tider, då fångsterna är goda och då man ju på allt sätt bör stimulera avsättningen bl. a. genom beredning av filéer. Det är det faktiska läget.

Herr Nilsson i Bästekille säger, att fiskarna utgår från att denna prissänkning inte kommer att slå igenom i motsvarande sänkning av konsumentpriserna. Jag vet inte, herr talman, om det är min uppgift att kontrollera den saken, men jag trodde faktiskt, att herr Nilsson hyste ett obegränsat förtroende för näringslivets vilja att åstadkomma prissänkningar i den mån produktionskostnaderna sjunker. Är motsatsen fallet, får man väl ta upp en diskussion om saken, men det tror jag knappast tillkommer mig.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Herr statsrådet säger att vi har mycket större fångst i år än förra året, och det hoppas han jag vet. Ja, herr statsråd, det vet jag mycket väl. Jag vet till och med att kusterna förra året var spärrade av is, så att fiskarna inte kunde gå ut, vilket medförde ytterst låg fångst 1956. Det är varken mig eller någon annan obekant.

Statsrådet nämnde att Sydkustfisk har rekommenderat införande av ran-

Svar på interpellation ang. bestämmelserna om återköp vid utminuteringsställe av starkölstomglas

sonering. Därmed kommer vi in på ett problem som statsrådet själv snuddade vid, nämligen exportmöjligheterna. Han säger att det inte längre går att exportera torsk. Jag skall inte ta upp någon debatt i den saken nu, eftersom den inte hör hit; jag bara konstaterar faktum.

Sedan säger statsrådet, att han inte förstår att jag kan tvivla på näringslivets vilja att sänka priset på den färdiga produkten när priset till producenterna har sänkts. Ja, varken jag eller yrkesfiskarna eller någon annan tror att denna tvåöring kommer att slå igenom i sänkta konsumentpriser. Det tror i grund och botten inte heller statsrådet, som sade att detta inte hör till hans område. Det må så vara, men kvar står det faktum, att man har berövat denna yrkesgrupp en del av dess inkomst utan att kunna garantera att konsumenterna får motsvarande nytta av det. Därför säger jag som yrkesfiskare har sagt till mig: Är det någon idé att sänka priserna då man inte kan göra gällande, att det kommer att synas även i konsumentledet?

Herr statsrådet **ELIASSON**:

Herr talman! Jag vill bara i anledning av det senaste anförandet säga, att herr Nilsson i Bästekille väl får ta kontakt med dem, som sköter beredningen och försäljningen, och undersöka om det blir någon prissänkning. Jag har inte uttalat att det kommer att bli någon prissänkning, men jag trodde herr Nilsson hyste obetingat förtroende för att dessa instanser genomförde prissänkningar om det var möjligt. Eller herr Nilsson kanske yrkar på införande av priskontroll?

Jag konstaterade nyss, att en prissänkning bör stimulera till ökad beredning av filéer, vilket måste vara ett intresse för fiskarna. Herr Nilsson har icke kunnat bestrida, att de högre priserna har varit gällande under en del

av beredningssäsongen och att priserna nu under högsäsong är högre än i fjol, fastän fångsten nu är betydligt större än under motsvarande säsong 1956.

Jag tror jag med gott samvete kan överlåta åt var och en att dra slutsatserna och avgöra, vem som har bedömt denna fråga riktigt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4**Svar på interpellation ang. bestämmelserna om återköp vid utminuteringsställe av starkölstomglas**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÄNG**, som yttrade:

Herr talman! I anledning av herr Nestrups fråga om Nya systemaktiebolagets återköp av öltomglas kan jag meddela, att bolaget sedan länge utan egentlig begränsning löser in tomma ölbuteljer från kunder som köper starköl. Detta utesluter självfallet inte att misstag i något fall förekommit från personalens sida. Att medverka till »klara bestämmelser» i denna fråga — som enligt herr Nestrups uppfattning är av den omfattning och betydelse att han ansett riksdagens interpellationsinstitut vara lämpligt för att aktualisera densamma — är under dessa omständigheter knappast av nöden.

Vidare anförde

Herr **NESTRUP** (fp):

Herr talman! Jag får till herr statsrådet framföra mitt tack för det snabba svaret på min interpellation. Den gäller ju en mycket liten sak, men det är i alla fall fråga om Systembolagets umgänge med allmänheten.

Det har förekommit att man har begärt av kunder, att de skall köpa lika många flaskor starköl som de lämnar tombuteljer. Detta kan naturligtvis icke

Svar på interpellation ang. överkörningsriskerna vid transport av skolbarn

vara riktigt, och det är inte heller, enligt vad statsrådet har sagt, i enlighet med de regler som gäller för återköp av tombuteljer. Det har emellertid förekommit. Det undandrar sig min vetenskap, i vilken utsträckning så har skett, men det är inte otroligt att det varit ofta. Nu såg jag emellertid i tidningarna i går att de åtgärder vidtagits, som jag menade att herr statsrådet skulle kunnat medverka till. Jag vet inte om det skett med herr statsrådets medverkan, men innebörden är i alla fall, att försäljarna tydligen skall meddelas, att de skall rätta sig efter de utfärdade reglerna och enbart efter dessa och sålunda inte själva föreskriva några regler för allmänheten.

Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5**Svar på interpellation ang. överkörningsriskerna vid transport av skolbarn**

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet HENRIKSSON, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Gustafsson i Mem har frågat mig, om jag har för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att eliminera överkörningsriskerna vid transport av skolbarn.

Interpellanten synes närmast avse trafiksäkerheten vid de s. k. skolskjutsarna. Efter samråd med ecklesiastikministern vill jag till en början framhålla, att trafiksäkerhetsfrågan vid dessa skolskjutsar uppmärksamrats i den författning, som reglerar statsbidragen för denna verksamhet och vari bl. a. föreskrivits, att skjutsarna skall anordnas på ett för barnens hälsa och säkerhet betryggande sätt. Vidare har skolöverstyrelsen i särskilda anvisningar bl. a. understrukt nödvändigheten av att vederbörande skolstyrelse, som närmast är ansvarig för att skolskjutsarna även ur trafiksäkerhetssynpunkt är anord-

nade på lämpligt sätt, tillser att endast fullt tillförlitliga entreprenörer anlitas samt att fordonen är i fullgott skick. I god tid före varje läsårs början skall den lokala skolledningen undersöka, om dessa krav är uppfyllda. Dessutom bör skolstyrelsen under läsårets gång tid efter annan låta kontrollera, att distriktets skolskjutsverksamhet fortgår på ett ur trafiksäkerhetssynpunkt betryggande sätt. Även väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har utfärdat särskilda bestämmelser, vilka ur trafiksäkerhetssynpunkt bl. a. reglerar skolskjutsarnas utrustning m. m.

Sedan skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t avgivit förslag till ny bidragsförfattning på området, har styrelsen nu i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen påbörjat arbetet med utarbetande av nya anvisningar för verksamheten. Enligt vad jag under hand inhämtat avses bl. a. att ytterligare framhäva kraven på chaufförerna i fråga om såväl körskicklighet som personlig lämplighet och förmåga att upprätthålla ordning bland barnen, något som är av särskild betydelse vid barnens på- och avstigning. Vidare avser styrelsen att lämna närmare anvisningar i fråga om anordnande av hållplatser, så att barnen kan förflytta sig till eller från skolbyggnaden så säkert som möjligt.

I detta sammanhang vill jag även erinra om att den trafikundervisning, som sedan flera år med ökad intensitet pågår i våra skolor, givetvis är av betydelse för trafiksäkerheten även vid skolskjutsarna.

Trots att det sålunda gjorts eller görs åtskilligt för att förhindra olycksfall i samband med skolskjutstrafiken, har det beklagligtvis inte gått att helt eliminera olycksriskerna. I vilken utsträckning olyckor förekommit går inte att utläsa ur den officiella statistiken. Efter vad jag erfarit från bl. a. Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, torde dock olyckor i samband med skolskjutsar lyckligtvis ha

Svar på interpellation ang. överkörningsriskerna vid transport av skolbarn

varit relativt sällsynta. Jag är emellertid angelägen att framhålla, att jag och självfallet berörda myndigheter är tack-samma för alla förslag, som kan fram-komma till åtgärder för att reducera och helst helt undanröja olycksriskerna.

Interpellanten har för sin del ifråga-satt, om man inte kunde föreskriva att fordon, varmed skolskjuts utföres, skall förses med särskild markering, samt ålägga förarna av andra fordon att starkt begränsa hastigheten eller stanna när en skolskjuts stannar för av- eller påstigning. I den mån skolskjuts utfö-res med buss, innehåller gällande väg-trafikförordning föreskrifter i fråga om den olycksrisk som avses. Fordonsfö-rare är nämligen skyldig att hålla till-räckligt låg hastighet, då fordonet nal-kas spårvagn eller buss, som stannat för passagerares på- eller avstigning. Skolskjutsarna utförs emellertid också i stor utsträckning med droskbilar el-ler privata bilar. Om man införde före-skrifter av den innebörd interpellanten avser torde man få ställa särskilda krav på markeringen. Den måste sålunda va-ra så stor och iögonenfallande samt vara placerad på sådant sätt och där-till under mörker vara så belyst, att den utan svårighet kan tilldra sig öv-riga fordonsförares uppmärksamhet. Frånsett de praktiska svårigheter, som de föreslagna åtgärderna kan medföra bl. a. beroende på att skolskjutstrafiken för närvarande bedrivs under mycket olika former och med olika slags for-don, synes man kunna ifrågasätta det lämpliga i att i trafiklagstiftningen in-föra ytterligare specialregler beträffan-de vissa slag av fordon. Jag är alltså i viss mån tveksam på denna punkt.

Jag vill slutligen framhålla, att frågan om förbättring av trafiksäkerheten vid skolskjutsarna i hög grad samman-hänger med vad som kan göras för en större säkerhet i trafiken över huvud taget. I detta hänseende har, såsom min företrädare framhållit i ett nyligen läm-nat interpellationssvar, åtskilligt gjorts

under senare år. 1953 års trafiksäker-hetsutredning — som kommer att fram-lägga sitt slutbetänkande under våren — avser att föreslå ytterligare åtgär-der i syfte att främja den allmänna trafiksäkerheten.

Härefter anförde

Herr LARSSON i Hedenäset (bf):

Herr talman! Interpellanten är på grund av sjukdom förhindrad att när-vara, och han har ombett mig att fram-föra ett tack till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet för det svar, som i dag har lämnats.

Jag anser mig mot bakgrunden av det svar som erhållits inte ha anledning att försöka framprovocera någon större debatt i denna fråga. Låt mig bara på-peka en sak! Statsrådet meddelade att skolöverstyrelsen i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen påbörjat utarbetandet av nya anvisningar för skolskjutsverksamheten. Det är till-fredsställande att så skett, och min för-hoppning är, att det vid denna över-arbetning av anvisningarna må prövas vad som är möjligt att göra för att upp-nå en förbättrad trafiksäkerhet och att detta sker med särskilt beaktande av de krav, som en ökad intensitet av så-väl trafiken i allmänhet som av skol-skjutsarna ställer.

Det är visserligen sant, att allt som är önskvärt på detta område ej kan er-nås enbart med författningar och be-stämmelser. Jag vill ge herr statsrådet rätt i vad han sade på den punkten. Mycket kan uppnås genom ett sam-arbete med skola och hem, och en rätt omfattande trafikundervisning före-kommer ju redan vid våra skolor. Det-ta förhållande får dock inte undan-skymma angelägenheten av att författ-ningarna anpassas efter tidens krav och att härvidlag alla uppslag till för-bättringar allvarligt prövas.

Herr talman! Jag har anledning att hoppas och även tro, att så kommer att

Svar på interpellation ang. överkörningsriskerna vid transport av skolbarn

ske vid den pågående översynen av anvisningarna. Jag ber med detta att än en gång få tacka för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts på bordet vilande propositioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 137, med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1954 (nr 444) om personundersökning i brottmål, och

nr 139, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382), m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen nr 140, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 7 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; och

till behandling av lagutskott propositionen nr 141, med förslag till förordning med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre.

§ 7

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den å kammarens bord vilande motionen nr 575, av herr *Gustafson* i Göteborg m. fl.

Vid härefter skedd föredragning av motionen nr 576 av herr *Larsson* i Hedenäset, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, hänvisades motionen, såvitt den angick de i propositionen framlagda författningsförslagen, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Härefter föredrogos var efter annan följande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna

nr 577, av herr *Rydén*,

nr 578 och 579, av herr *Hagberg* m. fl.,

nr 580 och 581, av herr *Ohlin* m. fl.,
nr 582, av herr *Wedén*,
nr 583, av herr *Hjalmarson* m. fl., och
nr 584, av herr *Carlsson* i Stockholm m. fl.;

till bankoutskottet motionen nr 585, av herr *Antby*;

till bevillningsutskottet motionen nr 586, av herr *Henning Nilsson* i Gävle m. fl.;

till statsutskottet motionerna:

nr 587, av fröken *Elmén* m. fl., och
nr 588, av fru *Eriksson* i Stockholm och fru *Ekendahl*;

till behandling av lagutskott motionen nr 589, av herr *Senander* m. fl.;

till statsutskottet motionen nr 590, av herr *Johansson* i Norrköping m. fl., och

till jordbruksutskottet motionen nr 591, av herr *Agerberg* m. fl.

§ 8

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 54—58, sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2, tredje lagutskottets utlåtanden nr 13—15, jordbruksutskottets utlåtanden nr 9—11 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 14—18.

§ 9

Föredrogs den av herr *Svensson* i Stenkyrka vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2 skulle uppföras närmast efter statsutskottets utlåtande nr 53 bland två

Interpellation ang. sinnessjukvårdspersonalens utbildning — Interpellation ang. utbetalning av statstjänstemännens schablontillägg

gångar bordlagda ärenden å morgondagens föredragningslista.

§ 11

Interpellation ang. sinnessjukvårdspersonalens utbildning

Ordet lämnades på begäran till

Fröken HÖJER (fp), som yttrade:

Herr talman! I årets statsverksproposition under elfte huvudtiteln s. 148 meddelas, att förslag angående högre utbildning för sinnessjukvårdspersonal senare torde få underställas riksdagens prövning. Av redogörelsen angående sinnessjukvårdsproblem framgår klart, att det icke endast gäller att förbättra landets sinnessjukvård genom utökning av antal platser. Det viktigaste framhåller departementschefen är, att platserna är rationellt ordnade samt »kanske framför allt att personalen är större och bättre utbildad». Jag vill livligt instämma i att den moderna sjukvården inom alla olika specialiteter fordrar väl utbildad personal. Från och med våren 1956 har grundutbildning anordnats för sinnessjukvårdspersonal. Den högre sjukvårdspersonalen, den som skulle leda arbetet å vårdavdelningarna och vid de olika specialavdelningarna, har som regel däremot icke erhållit tillnärmelsevis den utbildning, som en modern sinnessjukvård oavvisligen kräver.

Såväl i Norge som i Danmark är utbildningen för den högre personalen vid sinnessjukhusen ordnad enligt samma principer som för personal vid kroppssjukhus. I dessa länder är man inforstådd med att en god sinnessjukvård icke kan ske, om icke sjukvårdspersonalen erhållit de kunskaper för sin uppgift, som den moderna mentalsjukvården fordrar. Även i Sverige har behovet av kunskaper varit synnerligen påtagligt och utredningar har i årtal pågått för att lösa frågan på ett för sinnessjukvården tillfredsställande sätt.

Man har därvid, som även framgår av årets statsverksproposition, klart uttalat, att målet är att höja standarden på sinnessjukvården i nivå med kroppssjukvårdens. Ännu har dock ej förslag framlagts angående utbildning för den del av sjukvårdspersonalen, som skall såväl i fråga om arbetsorganisation som kunskaper vara den ledande för arbetet inom sinnessjukvården.

Herr talman! Då ett uppskjutande av beslut angående ovannämnd utbildning ytterligare hindrar sinnessjukvården i dess utveckling mot modern sjukvård anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få rikta följande fråga:

När avser herr statsrådet att för riksdagen framlägga förslag angående högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation ang. utbetalningen av statstjänstemännens schablontillägg

Herr SENANDER (k) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Det har väckt undran bland statstjänstemännen, att det schablontillägg, som enligt riksdagens beslut om löneplansrevision för statstjänstemännen skulle utbetalas för första halvåret innevarande år, icke utbetalades vid sistlidna månadsskifte. Riksdagen fattade sitt beslut den 27 februari i år, varför många statstjänare väntat sig att utbetalning skolat ske vid nämnda tidpunkt.

Enligt uppgift skulle avsikten vara att uppskjuta utbetalningen till juni månad. Om denna uppgift är riktig, innebär den, att många statstjänare inte skulle få ut sitt schablontillägg före semesterns påbörjande. Såsom torde vara känt börjar sommarsemestrarna för framför

Interpellation ang. utbetalningen av statstjänstemännens schablontillägg

allt de lägre statstjänstemännen redan den 1 maj.

Det sammanlagda belopp, som därigenom skulle innehållas, uppgår till i runt tal 100 miljoner kronor. Med hänsyn bland annat till den långa tid statstjänstemännen fått vänta på sin avlöningsförstärkning måste det anses oriktigt att på sätt, som nu synes planeras, uppskjuta utbetalningen av schablontillägget.

Med hänvisning till vad jag anfört får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande fråga:

Kan det förväntas att utbetalningen av statstjänstemännens schablontillägg sker vid avlöningstillfället i slutet av innevarande april månad?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Till bordläggning anmälades:

utrikesutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till stadgan för det internationella atomenergiorganet;

statsutskottets utlåtanden:

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fångvårdsanstalt i Ulriksfors, m. m., jämte i ämnet väckta motioner,

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i visst fall av allmänna arvsfonden tillfallen kvarlåtenskap, och

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; samt

bevillningsutskottets betänkande nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution av skatt å bensin, som användes vid drift av skördetröskor.

§ 14

Anmälades följande Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade propositioner:

nr 142, med förslag till lag om ändring i valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag,

nr 143, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.,

nr 146, angående folkhögskolans ställning och uppgifter,

nr 147, angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m.,

nr 148, angående vissa åtgärder för flyktningstudenter m. m., och

nr 149, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 6 juni 1952 (nr 334) om höjning av vissa underhållsbidrag.

Dessa propositioner bordlades.

§ 15

Tillkännagavs, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talmannen, nämligen

nr 592, av herr *Helén m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 106, angående försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m.,

nr 593, av herr *Magnusson* i Borås m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.,

nr 594, av herr *Rydén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 108, angående höjning av vissa postavgifter m. m.,

nr 595, av herr *Nilsson* i Tvärålund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1957/58 m. m.,

nr 596, av fröken *Höjer*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 112, angående grunder för en förenklad statsbidragsgivning, avseende driftbidragen till primärkommunerna,

nr 597, av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 112,

nr 598, av herr *Lundberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 117, angående teckning av ytterligare aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, *m. m.*,

nr 599, av herr *Andersson* i Ronneby *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 122, angående vissa statsbidrag på skolväsendets område,

nr 600, av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 122,

nr 601, av fröken *Karlsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 120, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster *m. m.*,

nr 602, av herr *Bengtsson* i Göteborg *m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 120,

nr 603 och 604, av fröken *Karlsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 123, angående anslag för budgetåret 1957/58 till folkskoleseminarieorganisationen *m. m.*,

nr 605, av fröken *Wetterström m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 123,

nr 606, av herr *Helén* och fru *Sandström*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 123,

nr 607, av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 125, angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57,

nr 608, av herrar *Asp* och *Eriksson* i Bäckmora, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 125,

nr 609, av herr *Eliasson* i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, med förslag till instruktion för riksdagens ombudsmän,

nr 610, av herrar *Johnsson* i Kastanjegården och *Nilsson* i Lönsboda, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 129, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt *m. m.*,

nr 611, av herr *Lundberg*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129,

nr 612, av herrar *Staxäng* och *Hedin*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129, samt

nr 613, av herr *Carlsson* i Stockholm *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 130, med förslag angående fondering jämlikt 39 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring.

Dessa motioner bordlades.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.31.

In fidem
Gunnar Britth

Onsdagen den 3 april

Kl. 10.00

§ 1

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutsittet propositionen nr 142, med förslag till lag om ändring i valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag;

till bevillningsutskottet propositionen nr 143, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 146, angående folkhögskolans ställning och uppgifter;

till jordbruksutskottet propositionen nr 147, angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 148, angående vissa åtgärder för flyktningstudenter m. m.; samt

till behandling av lagutskott propositionen nr 149, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 6 juni 1952 (nr 334) om höjning av vissa underhållsbidrag.

§ 2

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner. Därvid remitterades

till statsutskottet motionen nr 592, av herr *Helén m. fl.*;

till bankoutsittet motionen nr 593, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 594, av herr *Rydén*;

till statsutskottet motionerna:

nr 595, av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.*,

nr 596, av fröken *Höjer*,

nr 597, av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*,

nr 598, av herr *Lundberg*,

nr 599, av herr *Andersson* i Ronneby *m. fl.*,

nr 600, av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*,

nr 601, av fröken *Karlsson m. fl.*,

nr 602, av herr *Bengtsson* i Göteborg *m. fl.*,

nr 603 och 604, av fröken *Karlsson m. fl.*,

nr 605, av fröken *Wetterström m. fl.*,

nr 606, av herr *Helén* och fru *Sandström*, samt

nr 607, av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionen nr 608, av herrar *Asp* och *Eriksson* i Bäckmora; samt

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 609, av herr *Eliasson* i Stockholm,

nr 610, av herrar *Johnsson* i Kastanjegården och *Nilsson* i Lönsboda,

nr 611, av herr *Lundberg*,

nr 612, av herrar *Staxäng* och *Hedin*, samt

nr 613, av herr *Carlsson* i Stockholm *m. fl.*

§ 3

Föredrogos, men bordlades åter utrikesutskottets utlåtande nr 4, statsutskottets utlåtanden nr 59—61 samt bevillningsutskottets betänkande nr 35.

§ 4

Föredrogos den av fröken *Höjer* vid kammarens nästföregående sammanträ-

Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd

de gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående sinnessjukvårdspersonalens utbildning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs den av herr *Senander* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för civildepartementet angående utbetalningen av stats-tjänstemännens schablontillägg.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6**Utgifter under riksstatens nionde huvudtitel (Forts.)**

Fortsattes behandlingen av jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 92—96

Vad utskottet hemställt bifölles.

Punkten 97**Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd**

Kungl. Maj:t hade under punkten 102 (s. 276—277) föreslagit medelsanvisning med oförändrat belopp av 100 000 kronor till förevarande förening.

Utskottet hade i samband härmed behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 89 av herr *Elofsson, Gustaf, m. fl.* och II: 115 av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att för verksamhetsåret 1957 bevilja Föreningen för växtförädling av fruktträd ett anslag av 155 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 89 och II: 115, till Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Nord, Hansson, Yngve Nilsson, Antby, Nilsson* i Lönsboda och *Nilsson* i Bästekille, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 89 och II: 115, till Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 155 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr NILSSON i Lönsboda (fp):

Herr talman! Den verksamhet, som av Föreningen för växtförädling av fruktträd bedrivs vid Balsgård, är mycket betydelsefull, och den har varit till stort gagn för frukt- och bärodlingen i vårt land. Detta har ju också såväl det allmänna som enskilda organisationer insett, och Balsgård har fått stöd i form av anslag. Men det är här som på alla andra områden, att omkostnaderna blir högre och högre, och då därtill de enskilda anslagen tenderar att minska, är den ekonomiska situationen mycket brydsam för föreningen. Skall verksamheten kunna hållas i gång i samma utsträckning som hittills behövs ökade anslag, och att föreningen kan fortsätta sitt värdefulla förädlingsarbete får anses vara ett allmänt intresse.

Men om inte föreningens ekonomi tryggas, kommer de praktiska resultaten av forskningsarbetet att avsevärt fördröjas, vilket kan betyda ytterligare försämrade möjligheter för vår svenska fruktodling. Vi vet alla, hur betydelsefull denna bär- och fruktproduktion är för vårt land. Det sammanlagda värdet uppskattas till omkring 400 miljoner

Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd

kronor, och 80 procent av produktionen beräknas komma på småodlare och husbehovsodlare.

Då vår svenska fruktodling har svåra avsättningsproblem — inte minst på grund av den hårda utländska konkurrensen — är det värdefullt att forskningsuppgifterna inte blir eftersatta genom brist på medel utan också i fortsättningen kan fullföljas så att man får fram nya fruktsorter, varigenom den svenska frukten kan hävda sig bättre i konkurrens med den utländska. Här har forskningen stora möjligheter att nå resultat, resultat som nationalekonomiskt sett kan innebära miljonvinster.

Föreningen har under de senaste åren erhållit ett statsanslag på 100 000 kronor per år, vilket man i år har begärt att få höjt till 170 000 kronor, en begäran som även lantbruksstyrelsen har tillstyrkt. Det må nämnas att växtförädlingsutredningen i sitt betänkande framhöll betydelsen av ett ökat stöd åt Balsgård, och det är att beklaga, att departementschefen ännu inte velat ta ställning till utredningens förslag. Men medan man väntar på dessa utredningars resultat, blir de ekonomiska svårigheterna för Balsgård allt större och större.

För att i någon mån kompensera Balsgård för de fördyrade omkostnaderna och möjliggöra att verksamheten skall kunna upprätthållas i sin nuvarande omfattning har i en flerpartimotion framställts yrkande om ett med 55 000 kronor ökat anslag, vilket utskottets majoritet dock icke velat gå med på.

Herr talman! Då föreningen är i stort behov av större anslag ber jag att få yrka bifall till den av herr Nord m. fl. avgivna reservationen nr 11).

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Frågan om statsanslag till Balsgård har varit föremål för diskussion många gånger här i kammaren, och jag skall genast tacksamt erkänna, att riksdagen vid två tillfällen varit

vänlig nog att höja bidragen. Det vill jag inte dölja; vi har varit tacksamma för det och vi är fortfarande tacksamma för det.

Men alla känner vi till utvecklingen på det ekonomiska området. Anslag, som var tillräckliga bara för två eller tre år sedan, räcker inte på långt när i dag. Varför vet vi också alla — det behöver jag inte särskilt tala om. På grund av denna ekonomiska utveckling blir driftunderskottet vid Balsgård större för varje år som går: 1955 var underskottet 28 000 kronor, 1956 var det 55 000 kronor och för 1957 beräknas det bli minst 60 000 kronor.

I det läget kanske många ställer frågan: Finns det då inga möjligheter att genom t. ex. ökade försäljningar skaffa Balsgård större inkomster? Ja, var och en som följt med denna fråga vet väl, att bland annat möjligheterna att få inkomster av plantskolealster, som exempelvis under åren 1951—53 kunde ge ända upp till 20 000 kronor per år, är praktiskt taget obefintliga i dag. Anledningen känner vi alltför väl till: nyplantering äger icke rum längre, utan denna del av verksamheten, som gav rätt stora inkomster, är inte att räkna med nu. Därtill kommer, att på grund av tillväxten av befintliga kulturer numera inte så stora arealer står till förfogande för odling av andra inkomstbringande grödor.

Naturligtvis har det påpekats, att man ju har Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, som förut stött verksamheten. Ja, denna stiftelse har givit mycket pengar till Balsgård, och under fjolåret var stiftelsen också vänlig nog att betala en hel del av underskottet, men samtidigt sades det klart och tydligt ifrån, att vi fick räkna med att det var sista gången vi kunde få anslag från stiftelsen. Mot detta invänds kanske, att man tar väl inte så där utan vidare sin hand från verksamheten, utan om det skulle visa sig nödvändigt, betalar man väl ännu en gång i avvaktan på utredning-

Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd

ens förslag. Detta kan varken jag eller någon annan säga någonting bestämt om, men det sades i alla fall förra året klart ifrån, att något anslag från stiftelsen inte var att påräkna för framtiden.

Yrkesfruktodlarna, som står hårt trängda i nuvarande ekonomiska läge, har inte möjligheter att tillskjuta de medel, som Balsgård så väl skulle behöva. Det är därför vi, i detta mycket ansträngda läge, från kristianstadslänsbanken med biträde av ledamöter på malmöhuslänsbanken gjort en förnyad framställning om det ökade statsanslag, som Balsgård så väl behöver.

Då kanske någon vill ställa frågan: Kan man inte göra några indragningar, exempelvis minska på personalen? Ja, man kan minska på allting här i världen, höll jag på att säga, men då får man också ta konsekvenserna. Om man t. ex. avskedar trädgårdsmästaren, vaktmästaren, städerskan, kontoristen, laboratoriebiträdet och husföreståndarinnan jämte halva trädgårdsarbetarstammen, då kan man få det hela att gå ungefär jämnt ihop. Men vad innebär detta? Jo, att av effektiviteten återstår 10 procent. Sedan måste man lägga till förlusten av många års arbete, som alltså inte kan ersättas. Alla i denna kammare känner till att forskning är något som måste bedrivas på lång sikt. Den ger inte en snabb utdelning, utan på resultatet måste man vänta ganska länge.

Nu har man kommit ett stycke på väg med verksamheten där nere. Man är så långt kommen att man kan föra ut vissa sorter i praktiska försök. De som har intresse för frågan vet säkerligen också, att det är många rätt gamla sorter som förekommer i den svenska fruktodlingen. En del av dessa har den respektabla åldern av över 200 år, andra är kanske inte mer än 125 eller 130 år. Alla förstår emellertid att på detta område måste vi gå in för att skaffa oss nya möjligheter.

I detta läge, då lantbruksstyrelsen

liksom växtförädlingsutredningen har tillstyrkt ökat statsbidrag, hade man väntat sig — det måste jag framhålla — ett något positivare ställningstagande från utskottets sida. I stället hänvisar utskottet till jordbrukshögskoleutredningen och säger att vi får vänta på resultatet av denna. Det är klart att man kan vänta, men då tar man medvetet den risken att institutionen inte kan fortsätta med verksamheten utan själv eventuellt nödgas nedlägga den. Jag tycker att det skulle vara synd om staten, som dock redan satsat en hel del pengar till detta ändamål, nu, när det behövs litet till, skulle säga att det bryr vi oss inte om, vi får vänta på utredningen. De resultat som redan vunnits och som kan vinnas anser jag vara av så stor betydelse, att verksamheten är värd ett ökat stöd även i fortsättningen. Jag tror inte det är riktigt att man skall vänta, som utskottet föreslår.

Det skulle finnas många andra skäl att anföra, men jag anser att det sagda får vara nog och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Det råder inte några delade meningar om betydelsen av fruktträdsväxtförädlingsanstalten på Balsgård. Det är en nyttig och nödvändig verksamhet som där bedrivs, därom är alla överens. Att inte Kungl. Maj:t har föreslagit ett höjt anslag och att jordbruksutskottet icke heller har velat tillstyrka motioner i detta syfte beror helt enkelt därpå, att frågan om denna institutions framtida status befinner sig under utredning.

En särskild sakkunnigberedning har som bekant arbetat med bland annat denna fråga och har avlämnat ett förslag, som Kungl. Maj:t hittills inte tagit ställning till. Jag kan mycket väl förstå att man inom regeringen tvekar att ta upp detta förslag därför att det i

Bidrag till Föreningen för växtförädling av fruktträd

grund och botten innebär, att Balsgård skulle få samma ställning som utsädesföreningen i Svalöv. Vi har ju här i riksdagen sannerligen inte tyckt att den konstruktionen med en statlig institution, som skall arbeta på att framskapa sorter, som sedan skall säljas i marknaden, har varit lycklig.

Nu har frågan hänskjutits till jordbrukshögskoleutredningen, och där bedrives arbetet med sikte på att snart komma till ett resultat. Den kommer att undersöka, om det finns möjlighet att bevara denna anstalt som en anstalt, där det privata intresset har ett avgörande inflytande. Jag för min del tror, att det är den enda möjligheten att få en förständig konstruktion. Men om man skall göra detta, är det klart, att en förändring av statsanslaget kommer att förändra förutsättningarna för utredningsarbetet, och därför bör inte riksdagen nu ändra anslagsbeloppet.

Ifrån reservanternas sida har man sagt, att det är fara för att anstaltens verksamhet kommer att krympa samman i väntan på utredningen. Vi har från utskottsmajoritetens sida hållit för sannolikt, att de intressen, som har skapat denna anstalt — den har ju skapats utan något initiativ eller understöd från statens sida — kommer att upprätthålla sin skapelse den relativt korta tid, som kan återstå, intill dess det kommer ett förslag på riksdagens bord om anstaltens framtida ställning.

Jag hemställer därför, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr NORUP (bf):

Herr talman! Herr Sköld har ju sagt ungefär vad som kan sägas om denna fråga. Jag vill bara tillägga en sak, som kan förklara en del. Man har från Kungl. Maj:ts sida inte kunnat bestämt ange det anslagsbelopp, som skulle kunna föreslås riksdagen nu. Men på s. 92 i utskottets utlåtande återges följande uttalande av departementschefen: »Verksamheten torde emellertid vara av så-

dan betydelse, att det bör tillses, att föreningen får möjlighet att fortsätta denna.» Denna mening är väl ändå en tillräcklig garanti för att man inte kommer att lämna Balsgård utan möjligheter att fortsätta.

Det är klart att jag i långa stycken kan instämma med min ärade länskamrat. Men på det stadium frågan nu ligger, tror jag, att den kommer att få den bästa lösningen om den, såsom här föreslagits, hänskjutes till jordbrukshögskoleutredningen och att man därefter får ta slutlig ställning till densamma.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Jag vill bara efter herr Norups sista anförande säga, att jag tror, att han personligen är intresserad av att denna institution kan fortsätta sin verksamhet. Jag kan också vara så vänlig att jag säger, att jag tror, att även herr Sköld har intresse av att denna institution skall kunna fortsätta. Men i dag är vi i det läget, att institutionen har framlagt något som kan kallas en nödbudget. Det är i ett sådant läge jag anser det vara fara på färde. Man kan vänta för länge — det har man nog fått erfara mer än en gång — och det är detta vi riskerar. Kammaren må besinna, att när vi från hela kristianstadslänsbänken, oavsett partipolitisk uppfattning, har kunnat enas om detta, så är det inte något hugskott från någon enskild ledamots sida, utan det ligger ett rejält och sakligt underlag bakom motionens yrkande.

Jag vidhåller det yrkande jag ställt.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Vi har nog observerat, att det finns starkt intresse från kristianstadslänsbänken i denna fråga. Men man kan väl också ha rätt att säga, att ett så lokalt betonat intresse kanske inte har så stora förutsättningar för en objektiv inställning till saken.

Statens jordbruksnämnd: Avlöningar

Herr NILSSON i Lönsboda (fp):

Herr talman! Balsgårds verksamhet har inte bara lokalt intresse. Den är ju erkänd över hela vårt land. Därpå tyder bl. a. den omständigheten att många hushållningssällskap på olika håll och även uppe i Norrland ger Balsgård sitt stöd. Den verksamhet, som där bedrivits, har givit husbehovsodlingen stora möjligheter att kunna hävda sig även i andra delar av vårt land än Kristianstads län.

Jag är tacksam för utskottsmajoritetens representanters vitsord, att denna verksamhet är betydelsefull och bör fortsättas. Men nu är ju förhållandet det, att på grund av ökade omkostnader och minskade anslag blir den ekonomiska situationen alltmer brydsam för föreningen, och det behövs mera medel för att kunna hålla verksamheten i gång i nuvarande omfattning. Därför vädjar jag till kammarens ledamöter att här stödja reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Bästekille begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 97:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr

talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Bästekille begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid afgavs 121 ja och 89 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 98—100

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 101**Statens jordbruksnämnd: Avlöningar**

Under punkten 106 (s. 281—285) inbefattade Kungl. Maj:ts framställning — förutom hemställan till riksdagen att medgiva ändring i personalförteckningen och fastställa ändrad avlöningsstat — en anslagsanvisning av 2 524 000 kronor, vilket belopp översteg innevarande budgetårs medelsanvisning med 174 000 kronor.

Utskottet hade i detta sammanhang behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr Ohlsson, Ebbe, och herr Nilsson, Yngve, samt II: 186 av herr Hæggblo m. fl., vari hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte under förevarande anslag anvisa ett belopp av 2 224 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga viss ändring i personalförteckningen för statens jordbruksnämnd;

b) fastställa i utskottets hemställan intagen avlöningsstat för statens jordbruksnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

Statens jordbruksnämnd: Omkostnader — Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund

c) till Statens jordbruksnämnd: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 524 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson, Hæggbloom* och *Östlund*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga angiven ändring i personalförteckningen för statens jordbruksnämnd;

b) fastställa i reservationen intagen avlöningsstat för statens jordbruksnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

c) till Statens jordbruksnämnd: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 224 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **HÆGGBLOM** (h):

Herr talman! Jag ber med hänvisning till den debatt, som fördes i fredags, få yrka bifall till reservationen nr 12 av herr *Eskilsson m. fl.*

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 102**Statens jordbruksnämnd: Omkostnader**

Kungl. Maj:t hade under punkten 107 (s. 285—286) föreslagit en medelsanvisning av 633 000 kronor eller 62 000 kronor mindre än för innevarande budgetår.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, 5 — Andra kammarens protokoll 1957. Nr 11

till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggbloom m. fl.*, i vilka motioner hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte under förevarande anslag anvisa ett belopp av 583 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Statens jordbruksnämnd: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 633 000 kronor.

I en vid punkten fogad reservation hade herrar *Eskilsson, Hæggbloom* och *Östlund* hemställt, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Statens jordbruksnämnd: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 583 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **HÆGGBLOM** (h):

Herr talman! Jag ber även här att få yrka bifall till reservation av herr *Eskilsson m. fl.*, nr 13).

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 103—110

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 111**Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund**

Under punkten 118 (s. 322—323) hade Kungl. Maj:t föreslagit en medelsan-

Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund

visning med oförändrat belopp av 225 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 162 av herr *Johansson, Anders, m. fl.*, likalydande med II: 196 av herrar *Antby* och *Andersson* i Hyssna, i vilka motioner föreslagits att riksdagen som bidrag till Jordbrukarungdomens förbunds verksamhet kalenderåret 1957 måtte bevilja ett anslag av 275 000 kronor; samt

b) I: 233 av herr *Sveningsson m. fl.* och II: 282 av herr *Stiernstedt m. fl.*, likalydande, i vilka motioner föreslagits, såvitt nu vore i fråga, att bidraget till Jordbrukarungdomens förbunds verksamhet kalenderåret 1957 skulle utgå med 300 000 kronor, varvid särskilt borde beaktas behovet av ökade resurser för verksamhet bland den kvinnliga ungdomen.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 162 och II: 196 samt I: 233 och II: 282, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 225 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Nord, Uno Olofsson, Antby, Andersson* i Hyssna och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett att utskottet bort föreslå riksdagen att, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 233 och II: 282, såvitt nu vore i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 162 och II: 196, till Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 275 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr *NILSSON* i Lönsboda (fp):

Herr talman! Jordbrukarungdomens förbunds verksamhet är ju så välkänd och uppskattad att man ej här behöver lämna någon närmare redogörelse för densamma. Jag vill bara understryka den stora betydelse denna verksamhet haft och har på sina håll på landsbygden. Jag är förvissad om att denna verksamhet i stor utsträckning har bidragit till att göra ungdomarna förtrogna med jordbruksnäringen och i någon mån också bidragit till att minska flykten från landsbygden. Icke minst arbetet bland unga odlare och bygdegårdsverksamheten har bidragit här till. Därför bör den verksamhet som förbundet bedriver på alla sätt uppmuntras och stödjas. Ökade omkostnader för verksamheten, bland annat löneflyftning till instruktörer och konsulenter, dyrare resekostnader etc. gör att det utgående anslaget är alldeles otillräckligt. Styrelsen för Jordbrukarungdomens förbund har därför hemställt om ett med 50 000 kronor ökat anslag, vilken begäran även lantbruksstyrelsen tillstyrkt.

Men nu är det här som på andra punkter i jordbrukets huvudtitel — alltför många för resten. Denna ungdomsverksamhet är nämligen under utredning, och härpå har såväl departementschefen som utskottet stött sig, då de föreslår oförändrat anslag. Lantbruksstyrelsen har, som jag nyss nämnde, tillstyrkt det högre anslaget oaktat utredningen, »då förbundet är i starkt behov av höjt bidrag», som det heter i motiveringen. I ett par motioner har också yrkats högre anslag.

Herr talman! Med vad jag anført ber jag att få yrka bifall till den av herr *Nord m. fl.* avgivna reservationen nr 14).

Herr *GUSTAFSON* i Dädesjö (s):

Herr talman! Jag kan också understryka värdet av den verksamhet som Jordbrukarungdomens förbund bedri-

Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlänefond

ver, och jag är fullt medveten om att förbundet för att uppehålla sin verksamhet i full omfattning kan få vissa besvärligheter under den tid utredningsarbetet om förbundets och dess verksamhets ställning pågår. Frågan är hän-skjuten till utredning, och jag vill för min del hoppas att vi ganska snart skall kunna komma fram till ett resultat som ger Jordbrukarungdomens förbund det stöd som är motiverat.

Jag ber med hänvisning härtill och till utskottets utlåtande att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställen dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Lönsboda begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställen i punkten 111:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställen.

Punkterna 112—114

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 115**Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlänefond**

Under punkten 122 (s. 327—328) in-nefattade Kungl. Maj:ts framställning anvisande av ett förslagsanslag av 1 510 000 kronor mot för innevarande budgetår 1 660 000 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebar, att bidragsramen fastställdes till oförändrat belopp av 1 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggblom m. fl.*

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, till Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlänefond för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 510 000 kronor;

2) att motionerna I: 147 och II: 186, såvitt anginge fastställandet av bidragsramen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

3) att riksdagen måtte, med anledning av vad som anförts i motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville dels företaga en av utskottet närmare berörd utredning, dels förelägga riksdagen de förslag, vartill denna kunde föranleda.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr KARLSSON i Stuvsta (k):

Herr talman! Som jag tillät mig framhålla vid behandlingen av punkt 51:o) har ett visst partis sparsamhets-offensiv gjort ett bestämt intryck på hela jordbruksutskottet. I skrivningen till punkten 51:o) har ju utskottet förordat, att beträffande en hel rad anslag under nionde huvudtiteln bör utredas huruvida de inte skulle kunna upphöra.

Bidrag till jordbrukets rationalisering

Bland de anslag, som där nämnes, är också det som återfinns under punkt 115:o). Redan vid behandlingen av punkt 51:o) underströk jag, att jag inte kan vara med om att man uttalar sig för ett avskaffande av detta anslag. Det kan kanske invändas, att utskottet inte har tagit definitiv ställning, men det är uppenbart, att om man skriver till regeringen och anholder om utredning angående avskaffande av ett visst anslag innebär detta, att man i sak har tagit ställning.

Jag skall inte vidare uppehålla mig vid frågan, då jag utvecklat mina synpunkter tidigare, utan jag skall nöja mig med att hemställa om att punkten 3) i utskottets kläm måtte utgå.

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Jag vill bara säga till herr Karlsson i Stuvsta, att den omständigheten att utskottet har gått med på en utredning om en hel massa anslagspunkter under jordbrukshuvudtiteln inte alls innebär att vi sagt, att vi vill ha någon minskning eller ändring här, utan vi har bara inte velat motsätta oss en utredning. Jag tycker nog, att herr Karlsson i Stuvsta inte bör dra den slutsats av utskottets skrivning som han här gjort. Vad utredningen kommer till kan inte vare sig jag eller någon annan säga, och det är mycket möjligt att den inte går så mycket in på just denna punkt.

Jag kan nog delvis instämma med herr Karlsson i Stuvsta i att detta anslag fortfarande behövs, och jag har inte alls någon åstundan att det försvinner.

Vad sedan gäller att punkt 3) i klämen skulle utgå är det väl nödvändigt, herr Karlsson i Stuvsta, att svara på motionerna, och det är alldeles omöjligt att ta bort den. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels

på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Karlsson i Stuvsta.

Kammaren biföll utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 116—119

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 120**Bidrag till jordbrukets rationalisering**

Kungl. Maj:t hade under punkten 127 (s. 336—341) föreslagit medelsanvisning med oförändrat belopp av 14 000 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle bidragsramen minskas med 500 000 kronor till 16 500 000 kronor, varav 1 500 000 kronor avsetts för bidrag till yttre rationalisering och 15 000 000 kronor för bidrag till inre rationalisering m. m.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, likalydande med II: 186 av herr *Hæggblo m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte fastställa bidragsramen för anslag till jordbrukets rationalisering för nästa budgetår till 12 500 000 kronor och följaktligen till förevarande ändamål anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

b) II: 482 av herrar *Sjölin* och *Dahlén*, vari hemställts, att riksdagen måtte dels till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1957/58 anvisa i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 14 000 000 kronor ett förslagsanslag av 100 kronor, dels fastställa ramen för beviljande av bidrag till jordbrukets rationalisering under budgetåret 1957/58 till 16 500 000 kronor;

c) I: 365 av herr *Franzén*.

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 147 och II: 186 samt II: 482, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 14 000 000 kronor;

2) att riksdagen måtte avslå motionerna I: 147 och II: 186 samt II: 482, såvitt anginge den i motionerna avsedda ramen för beviljandet av bidrag till jordbrukets rationalisering under budgetåret 1957/58;

3) att motionen I: 365, såvitt avsåge yrkandet om hemställan hos Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder i syfte att snarast möjligt iordningställa en fiskehamn vid Hallshuks fiskeläge och om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förskottera härför erforderliga medel ur förevarande anslag, icke måtte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd;

4) att motionen I: 365, såvitt däri yrkats att — därest yrkandet under 3) icke kunde bifallas — bemyndigandet måtte få gälla för andra angelägna fiskehamnsanläggningar på Gotland, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Eskilsson, Hæggbom* och *Östlund*, vilka ansett att utskottet bort under 1) och 2) hemställa

1) att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag på motionen II: 482, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

2) att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionen II: 482, såvitt nu vore i fråga, fastställa ramen för beviljande av bidrag till jordbrukets rationalisering till

Bidrag till jordbrukets rationalisering

12 500 000 kronor under budgetåret 1957/58;

b) av herrar *Nord, Johan Persson, Anthy* och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett att utskottet bort under 1) och 2) hemställa

1) att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionen II: 482, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 100 kronor;

2) att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 482, såvitt nu vore i fråga, samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, fastställa ramen för beviljande av bidrag till jordbrukets rationalisering till 16 500 000 kronor under budgetåret 1957/58;

c) av herr *Franzén*, utan angivet yrkande.

Punkten föredrogs, och anförde därvid:

Herr ANTBY (fp):

Herr talman! Vid behandlingen av denna punkt av huvudtiteln har utskottet bland annat haft att ta ståndpunkt till en motion, väckt av herr Sjölin m. fl. i denna kammare. Med hänvisning till det stora reservationsbelopp som finns i detta anslag föreslår motionärerna en annan konstruktion av detsamma, nämligen att riksdagen skall besluta om en ram, inom vilken verksamheten skall få röra sig för nästkommande budgetår. Denna ram är lika med vad som föreslås av Kungl. Maj:t.

Vidare önskar motionärerna, att anslagsbeteckningen skall ändras till förslagsanslag. Dessa synpunkter har tidigare framförts i riksdagen, då understödda av utlåtanden från lantbruksstyrelsen och statsrevisorerna. På det håll jag företräder har vi funnit dessa synpunkter beaktansvärda och vi har

Bidrag till jordbrukets rationalisering

därför velat reservationsvis framlägga dem inför kammaren.

Jag vill också säga några ord om högerns förslag i detta sammanhang. Högern vill ju spara även på detta anslag, och jag tror för min del att det finns möjligheter till besparingar på denna punkt. Vi från vårt håll har emellertid inte nu velat gå längre i fråga om nedskärning av anslaget än vad Kungl. Maj:t föreslagit för innevarande år.

I högerns reservation har man bl. a. tagit upp frågan om nyodling och säger att anslaget för detta ändamål inte längre har något berättigande. Det är nog riktigt, om man ser saken i stort, men det finns vissa fall då det kan vara fullt motiverat med en viss nyodling lika väl som det kan vara försvarligt med igenläggning av odlad jord. Det går inte att komma ifrån att förhållandena på olika håll skiftar i detta avseende.

Från högerhåll har också framförts anmärkningar mot lantbruksnämndernas handhavande av rationaliseringsverksamheten. Det är möjligt att det i vissa fall finns anledning till klander, och jag vill uttrycka den förhoppningen att man, i den mån man handskats mindre lämpligt med anslaget, tar sig till vara för framtiden och använder pengarna på ett sätt som är försvarbart.

Herr talman! Jag yrkar med dessa ord bifall till reservation 16 b).

Herr HÆGGBLOM (h):

Herr talman! Med hänvisning till den debatt, som i fredags fördes här i kammaren, ber jag att få yrka bifall till reservationen av herr Eskilsson m. fl.

Jag vill tillägga några ord med anledning av vad herr Anthy här sagt om behovet av nyodling av mark, stenröjning o. d. Det är självklart att en minskning av statsbidraget inte skulle betyda att det utfärdas något förbud mot att sådana åtgärder vidtages, utan överallt, där det visar sig lönsamt, bör

man på vanligt sätt gå in för åtgärder av detta slag, precis som alla jordbrukare får göra som inte kommer i åtnjutande av statsbidrag på grund av åkerarealens storlek.

Jag har bara velat säga detta för att inte något missförstånd skall uppstå.

Herr GUSTAFSON i Dädesjö (s):

Herr talman! Bara några ord i anledning av herr Anthys inlägg.

Vad beträffar folkpartimotionen om förändring av anslagets karaktär till förslagsanslag och anvisande av ett symboliskt belopp på 100 kronor, så räcker det med att hänvisa till motiveringen i utskottets förslag år 1955. Lantbruksstyrelsen hade år 1953 själv velat ha ett förslagsanslag, och statsrevisorerna som ägnade frågan uppmärksamhet var inne på samma linje, men utskottet och även riksdagen följde Kungl. Maj:t, som stödde sig på statskontoret och riksräkenskapsverket. Deras synpunkter kan kort sammanfattas på det sättet, att ur finanspolitisk synpunkt är det önskvärt att av riksdagen beslutade utgifter omedelbart och i sin helhet regleras genom anslag på riksstaten, varigenom det också blir lättare att överblicka och kontrollera hela budgetutvecklingen. Riksräkenskapsverket höll också på täckningsregelns bibehållande i detta avseende.

Detta är egentligen motiveringen för utskottets ställningstagande i år när det gäller denna del av förevarande punkt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr BÖRJESSON (bf):

Herr talman! Med anledning av diskussionen rörande punkten 120 dels i dag och dels i fredags vill jag framföra några synpunkter, som jag har på frågan såsom ledamot i en delegation för jordbrukets inre rationalisering.

Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering

Den rationaliseringsverksamhet som det här är fråga om sker nog inte av okynne. Kostnaderna är trots bidragen så stora, att man nog överväger sådana företag, innan man sätter i gång med dem.

Det brukar varje år ställas krav på tilläggsanslag, och det är inte så, som man skulle kunna tro, att dessa medel inte går åt.

Oavsett svårigheterna med avsättning- en av jordbrukets produktion måste ju en fortlöpande rationalisering ske inom jordbruket lika väl som inom andra näringar. Bland annat behövs det bättre byggnader. Bättre byggnader betyder ju trevligare arbetsplats för dem som arbetar i ladugårdar o. s. v. Just anslaget till byggnader kanske inte alltid går åt, men det beror inte på att inte behovet finns utan på att ett bygge ändå kostar så pass mycket för en jordbrukare, att vederbörande drar sig för att sätta i gång med ett byggnadsföretag. Detta talar nu i stället för att man bör underlätta byggandet med bidrag.

Anläggningar av jordbruksvägar skulle under innevarande år i vårt län tarva fyra eller fem gånger så stort anslag som det som nu har anvisats för detta år. Nu sker det en viss omdisponering av anslagen, så att man bättre kan tillfredsställa behoven. Det är nödvändigt att bygga ut jordbruksvägarna, för att man skall kunna hämta produkterna med bilar och köra fram med moderna maskiner. Bara i ett enda skifteslag drog byggandet av en genomfartsled med sig en utbyggnad av jordbruksvägarna för cirka 100 000 kronor. Det blev en hävstång för hela bygden att få detta vägnät.

Reservanterna har nämnt betesanläggningar. När bidrag begärs till en betesanläggning, som projekteras, blir det en ingående överläggning med ägaren, och den stående regeln är att man då ställer såsom villkor, att han slutar att använda skogen som betesmark. Att skogen upphör att vara betesmark med-

för bättre skötsel och högre avkastning av skogen.

När det gäller stenröjning är behovs- prövningen också rätt sträng. En mängd ansökningar avslås, därför att planerna inte kan räknas som ekonomiskt försvarbara. Men om en jordbrukare, som får bidrag till skiftena 1 och 2 och avslag för skiftena 3 och 4, likväl när han ändå har stenröjningsvagnen där, vill röja skiftena 3 och 4, kan ingen hindra honom från detta, även om man anser att det inte är ekonomiskt försvarbart. Det får bero på hans eget bedömande.

Man får inte begära, att de ungdomar som kommer hem från lantbruksskolorna skall avstå från att förbättra fastigheterna med ledning av vad de lärt sig i skolorna. Men på grund av deras ekonomiska situation är det nödvändigt att de får en stimulans och ett handtag, så att rationaliseringen kan ske.

Överläggningen vad härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som yrkats i den av herr Eskilsson m. fl. vid punkten fogade reservationen; samt 3:o) bifall till utskottets hemställan med i reservationen av herr Nord m. fl. föreslagen ändring; och biföll kammaren utskottets hemställan oförändrad.

Punkten 121**Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering**

Under punkten 128 (s. 341) hade Kungl. Maj:t föreslagit medelsanvisning med oförändrat belopp av 300 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I:235 av herr *Lindblom m. fl.* och II:277 av herr *Rimås m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte, såvitt nu vore i fråga,

Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering

besluta sådan ändring i 5 § andra stycket kungörelsen den 3 juni 1955 (nr 354) angående statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering, att bidrag skulle kunna utgå även till företag med, förutom brukaren och tillfällig arbetskraft, två helårsanställda arbetare mot för närvarande endast en sådan arbetare.

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, till Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

2) att motionerna I: 235 och II: 277, såvitt nu vore i fråga, i vad avsåge yrkandet om ändring av bestämmelserna i kungörelsen 1955: 354 angående statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar Nord, Sigfrid Larsson, Johan Persson, Franzén, Yngve Nilsson, Hæggblom, Ahlsten, Rimås och Nilsson i Bästekille, vilka ansett att utskottet under 2) bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 235 och II: 277, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta företaga den författningsändring, som reservanterna förordat.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Beträffande denna punkt skall jag bara hålla ett kort anförande.

Jag vill från början klart säga ifrån till kammarens ärade ledamöter, att här inte är frågan om att anslagen skall ökas. Reservanterna går med på samma medelstilldelning som departementschefen har föreslagit. Det är endast i tillämpningen som vi vill ha någon ändring. Här delar sig, som var och en kan konstatera, utskottets ledamöter så, att

nio ledamöter av tjugo ställer sig bakom den reservation som avgivits.

När vi år 1955 här i kammaren beslutade om dessa nya rationaliseringsbidrag och lån, var det ett tvisteämne om de skulle tilldelas trädgårdsodlare som hade högst en helårsanställd arbetare plus tillfällig arbetskraft eller jämväl dem som hade två helårsanställda arbetare plus tillfällig arbetskraft. Den som här i kammaren flitigast förfäktade tanken att utsträcka förmånen till företagare med två helårsanställda arbetare var herr Nilsson i Göingegården. Men han fick inte gehör för sina åsikter.

I den praktiska tillämpningen har det visat sig, att man är tacksam för att möjligheter ges till dessa lån och bidrag men att man vill ha möjligheten utsträckt till att gälla också odlare som har två helårsanställda arbetare. Den 11 mars i år var alla Skånes riksdagsmän inbjudna till Hälsingborg för att få, som det hette, »informationer» från alla handelsträdgårdsmästare. Där fanns icke några delade meningar i hela denna till 300 människor uppgående församling om denna sak. Man var nöjd med dessa bidrag men ville att tillämpningen skulle vara sådan, som vi nu föreslår i reservationen.

Under sådana omständigheter, inte minst med hänsyn till att det inte krävs ökad medelsanvisning och att de människor som detta berör klart och tydligt sagt ifrån att en ändring på denna punkt är berättigad, tycker jag kammaren skulle kunna gå med på detta ändringsförslag.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr RIMÅS (fp):

Herr talman! När riksdagen 1955 fattade beslut om statligt stöd åt trädgårdsnäringens rationalisering uppstod en tvist om hur man skulle definiera begreppet mindre trädgårdsföretag —

Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering

vilket herr Nilsson i Bästekille här relaterade. Jag vill påminna om att den tvisten byggde på det förhållandet, att lantbruksstyrelsen föreslagit, att till mindre företag skulle hänföras företag med högst två helårsanställda arbetare förutom brukaren eller driftledaren.

När propositionen skrevs uttalade departementschefen följande: »För min del vill jag föreslå, att med mindre företag skall avses företag med — förutom brukaren och tillfällig arbetskraft — ej mer än en helårsanställd arbetare.»

När utskottet sedan behandlade ärendet anslöt det sig till departementschefens uppfattning. Utskottet hade dock tydligen en känsla av att formuleringen kanske inte var alldeles riktig, ty man åstadkom en rätt egendomlig skrivning. Jag citerar: »Såsom påpekats i propositionen innebär denna regel dock inte, att företag med flera anställda skall helt avstängas från möjligheten att erhålla lånegarantier. En dylik möjlighet torde sålunda undantagsvis . . . böra finnas. Utskottet vill understryka önskvärdheten av att den närmare utformningen och tillämpningen av undantagsbestämmelsen icke sker enligt alltför snäva grunder.»

Först bestämmer man sig alltså för att man skall ha denna tilldelning efter dessa snäva grunder, så att endast företagare med en heltidsanställd skall kunna få bidraget. Sedan tillägger man att tillämpningen inte bör ske efter alltför snäva grunder utan att företag med två anställda bör kunna få del av bidraget.

I år säger utskottet att det har gått alltför kort tid för att kunna göra någon ändring på denna punkt. Vidare menar man att detta skulle medföra vissa konsekvenser på jordbrukets område. Vilka konsekvenser redovisar man inte. Man redovisar dock mycket knapphändigt lantbruksstyrelsens yttrande till årets proposition om hur detta verkar. Lantbruksstyrelsen redogör först för de saker jag här redogjort för, alltså

bestämmelserna från 1955. Sedan säger styrelsen beträffande behovet av pengar, att alltför kort tid har gått för att dra bestämda slutsatser. I ett avseende har emellertid erfarenheterna under det gångna året varit sådana, att styrelsen redan nu föreslår en viss jämkning i gällande bestämmelser nämligen beträffande kretsen av de företagare som kan erhålla lånegaranti. Efter att ha redogjort för riksdagens beslut förra året säger man följande: »Den sålunda beslutade begränsningen har emellertid medfört, att ett flertal företag av mindre omfattning uteslutits från möjligheterna att erhålla lånegaranti och bidrag till rationaliseringsåtgärder. Bland företag, som normalt har två helårsanställda arbetare, finnes nämligen många, som f. n. kämpar med ekonomiska svårigheter och som skulle erhålla en avsevärd förbättring av lönsamheten, där est de hade möjlighet att vidtaga erforderliga rationaliseringsåtgärder. Det är därför enligt styrelsens uppfattning i hög grad angeläget, att bestämmelserna ändras på sådant sätt, att företag inom denna grupp normalt — och ej som nu är fallet blott undantagsvis — skall kunna komma i åtnjutande av här ifrågavarande statliga stöd. Styrelsen erinrar i detta sammanhang, att jordbruksutskottet i sitt utlåtande över propositionen 1955:104 underströk önskvärdheten av att den av Kungl. Maj:t förordade undantagsbestämmelsen icke skulle tillämpas alltför snävt. Uttalandet ger visserligen möjlighet till viss uppmjukning av den nuvarande gränsen. Det behov av stöd, som föreligger inom denna kategori, är emellertid så stort, att det synes riktigare, att gränsen drages så, att stöd normalt får utgå även till företag med, förutom brukare och tillfällig arbetskraft, två helårsanställda.» Det är denna lantbruksstyrelsens starka motivering som utskottet avfärdar endast med att säga, att man icke nu är beredd att företa denna ändring.

Bidrag till trädgårdsnärings rationalisering

Herr talman! Den motion som från vårt håll inlämnats bygger på lantbruksstyrelsens förslag. Vi anser att motiveringen är så stark att riksdagen nu borde besluta om den önskade ändringen. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Det framgår av vad de båda föregående talarna yttrade att detta är en gammal fråga. Den behandlades 1955, och riksdagen beslöt då att rationaliseringsbidraget skulle begränsas till trädgårdsidkare med högst en anställd arbetare.

Nu har lantbruksstyrelsen kommit tillbaka med sitt förslag från 1955. Förslaget har burits fram av motionärer och har också förelagts Kungl. Maj:t, som prövat lantbruksstyrelsens skäl men inte funnit skälen bärkraftiga. Utskottet har haft samma uppfattning. Ty det kan ju inte kallas för starka skäl att säga, att det finns trädgårdsodlare med mera än en anställd, som har ekonomiska svårigheter. Det finns naturligtvis trädgårdsidkare, som har både tio och tjugo anställda och kämpar med ekonomiska svårigheter, men det är ju inte möjligt att ge rationaliseringsbidrag till alla, som har ekonomiska svårigheter. Detta bidrag är ju avsett att underlätta rationaliseringen för mindre trädgårdsidkare.

Man säger, att det inte kostar mer pengar, men det är väl klart att det kommer att kosta mer pengar, om man utsträcker statens bidragsverksamhet till en ny kategori. Kom ihåg att det inte är fråga om lån. Det är fråga om bidrag utan återbetalningsskyldighet, och det bör väl mana till en viss försiktighet.

Nu vill jag emellertid säga, att ett av huvudskälen mot att nu ändra den intagna ståndpunkten är att det för rationaliseringsbidrag på jordbrukets område fordras, att jordbruket icke skall vara större än att det finns högst en anställd

arbetare. Om man nu för trädgårdsnärings del skulle gå upp till två anställda, medför detta konsekvenser för jordbruket, som rör sig om miljonbelopp. Det förvånar mig därför att särskilt de som är förespråkare för att man skall minska rationaliseringsbidraget till jordbruket kan vara med om att vidta en åtgärd, som kan leda till att rationaliseringsbidraget på jordbrukets område kommer att bli ännu större.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr HANSSON (bf):

Herr talman! När anslaget till denna verksamhet ursprungligen infördes, stannade man av försiktighetsskäl vid trädgårdsodlingar med en anställd. Det sades uttryckligen ifrån i propositionen att detta var en försöksverksamhet och att man därför från början inte ville gå längre än till företag med en anställd. Om jag minns rätt, omfattade företaget med en anställd 60—70 procent av alla företagare. När man började denna verksamhet var det enligt min mening riktigt att sätta denna gräns, eftersom ju det anslag, som beviljades, var begränsat. Det var inte mera än två miljoner kronor till lån och 300 000 kronor till bidrag, och dessa belopp avsåg i första hand de mindre företagen.

Nu har det emellertid visat sig, att denna verksamhet inte nått den omfattning som man ursprungligen räknade med. Det har blivit väsentligt mindre uttag i fråga om såväl lån som bidrag, och det anslag som förut fixerats har visat sig mer än väl räcka till. Under sådana förhållanden kan man nu ha rätt att begära att verksamheten utökas till företag med två anställda.

Det kan vara riktigt som herr Sköld nyss sade att det kostar mera pengar. Det är självklart. Ger man bidrag till företag med två anställda, faller ungefär 80 procent av alla företag inom denna gräns, men pengarna räcker mycket väl till ändå, skulle jag tro. Det finns ett så

Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering

stort anslag över, att verksamheten i realiteten inte kommer att kosta mer, även om man gör denna utvidgning.

Jag anser därför att man nu mycket väl kan ta ett steg till och utöka verksamheten till företag med två anställda.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Herr Sköld påstår att det skulle medföra vissa konsekvenser, om man utsträcker bidragsgivningen till att omfatta även trädgårdsodlare med två anställda. Herr Hansson har redan påpekat — vilket upplystes vid hälsingborgsmötet — att de pengar, som är anslagna till denna verksamhet, inte går åt. Man kan tvärtom räkna med att det anslag, som är tillgängligt, skall räcka även med denna utvidgning av tillämpningen, och då tycker jag den bör genomföras. Hade vi varit osäkra, huruvida pengarna skulle räcka till, hade vi krävt ökad medelsanvisning, men det har vi reservanter inte gjort utan vi har endast begärt denna lilla ändring.

Jämförelsen med jordbruket haltar, eftersom jordbruk med en anställd i dag är rätt stora jordbruk. Det är nu helt annorlunda än tidigare. De konsekvenser som herr Sköld talar om blir nog inte så farliga, och i likhet med herr Hansson tror jag, att anslagen skulle räcka till.

Bakom dessa yrkanden står människor, som själva har sysslat med denna verksamhet. Det kan kanske vara nödvändigt att någon gång även ta hänsyn till uppfattningen hos de människor, som ha sakkunskap på ifrågasvarande område.

Herr RIMÅS (fp):

Herr talman! Såsom herr Hansson sade räcker anslaget till, eftersom det stora flertalet trädgårdsföretag har just en anställd och de som har två anställda eller därutöver är mycket få. Den grupp som vi nu tvistar om, nämligen företag

med två helårsanställda, är mycket liten.

Herr Sköld säger att konsekvensen av ett bifall till reservationen skulle vara att företag på jordbrukets område med två anställda skulle falla under samma bestämmelser som företag inom trädgårdsnäringen. Emellertid kommer väl den följdverkan inte automatiskt, utan vi måste besluta om den saken här i riksdagen. Vidare är det så, att med den rationalisering som jordbruket har genomgått är ett jordbruksföretag med två anställda numera ett stort företag. Därför förefaller detta tal om konsekvenserna egendomligt. Jag har svårt att föreställa mig att någon här i riksdagen skulle föreslå, att samma bestämmelser skulle tillämpas på storjordbruket, om man nu beslutar sig för att ändra definitionen av begreppet småföretag inom trädgårdsnäringen till att omfatta även företag med två anställda.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Det är litet överraskande att höra herr Nilsson i Bästekille säga, att det inte är farligt att öka statens utgifter när det finns pengar anslagna. Det är alltså herr Nilssons mening att pengar som är anslagna skall till varje pris gå åt. Så är det med sparsamheten med statens utgifter på den kanten!

Det sägs vidare att det inte finns någon likhet mellan jordbruk och trädgårdsodling på detta område, eftersom ett företag med en arbetare på det ena hållet motsvarar en helt annan storlek än ett företag med en arbetare på det andra hållet. Ja, därom har vi ingen utredning, och därom vet vi ingenting. Jag skulle inte för min del våga säga, att omsättningssiffrorna är så olika, och det är ju ytterligare ett skäl för att man här inte skall ge sig till att fatta ett beslut utan att veta vad det är man ger sig in i.

Herr Rimås säger att vi kan ta lätt på konsekvenserna, eftersom det ändå

Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

är riksdagen som beslutar. Men är inte det starkaste argumentet som reservanterna framför vad som framkommit vid ett möte i Hälsingborg mellan trädgårdsodlare. Man tillmäter alltså trädgårdsodlarnas mening en avgörande betydelse. Det blir väl på samma sätt om jordbrukarna anordnar ett stort möte. Här gäller emellertid frågan, till vilka ändamål det kan vara rimligt att ge gåvor av statens pengar, och det är en sak som inte bara yrkesutövarna skall bedöma.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Herr Sköld tror att jag har den uppfattningen att pengar som är anslagna till något ändamål absolut måste gå åt. När riksdagen anslagit medel för en viss verksamhet och de inte går åt men man kan nå praktiska resultat med samma anslag, anser jag det riktigt att dessa pengar får gå åt. Här kan vi vinna någonting positivt, och det är anledningen till att vi har framställt detta yrkande.

Om sedan herr Sköld vill döma ut sakkunskapen hos de trädgårdsodlare som var samlade i Hälsingborg, får det stå för hans räkning.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Bästekille begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 121: o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Bästekille begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 114 ja och 100 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan oförändrad.

Punkten 122**Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti**

Kungl. Maj:t hade under punkten 129 (s. 342—348) föreslagit en medelsanvisning med oförändrat belopp av 200 000 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebar vidare, att statlig kreditgaranti under nästa budgetår skulle få lämnas för samma ändamål och intill samma belopp som för innevarande budgetår. I övrigt hade Kungl. Maj:t under förvarande punkt framlagt förslag angående rätten å vissa lån och köpeskillingar.

Utskottet hade i detta sammanhang behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 154 av herr Nord, likalydande med II: 191 av herrar Åhman och Rimås;

b) I: 235 av herr Lindblom m. fl. och II: 277 av herr Rimås m. fl., likalydande, i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte, såvitt nu vore i fråga, besluta sådan ändring i 5 § andra stycket

Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

kungörelsen den 3 juni 1955 (nr 354) angående statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering, att lånegaranti skulle kunna utgå även till företag med, förutom brukaren och tillfällig arbetskraft, två helårsanställda arbetare mot för närvarande endast en sådan arbetare; samt

c) I: 386 av herr *Hermansson*, likalydande med II: 479 av herr *Hansson*, i vilka motioner hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande punkt måtte besluta dels att lån, avseende trädgårdsnäringens rationalisering, måtte få beviljas i enlighet med de i motionerna anförda grunderna, dels att lån, avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål, måtte få beviljas intill ett belopp av 6 miljoner kronor.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 386 och II: 479, såvitt nu vore i fråga, medgiva att under budgetåret 1957/58 statlig kreditgaranti måtte få beviljas dels för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 10 000 000 kronor, för lån till inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, för jordbruksegnahemslån m. m. intill ett belopp av 20 000 000 kronor och för driftslån intill ett belopp av 6 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle ge anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels för lån avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål intill ett belopp av 4 000 000 kronor, dels för lån avseende trädgårdsnäringens rationalisering intill ett belopp av 2 000 000 kronor;

3) medgiva, att den årliga räntan å den stående delen av lån från eгна-

hemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940 och för vilka amorteringsskyldighet inträtt, måtte få för år 1958 nedsättas till 3,6 procent;

4) medgiva, att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan måtte, i den mån köpeskillingen förräntades enligt enahanda grunder, som gällde för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1958 få utgå efter 3,6 procent;

B. att motionerna I: 386 och II: 479 samt I: 235 och II: 277, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i vad avsåge yrkandena om ändring av bestämmelserna i kungörelsen 1955: 354 angående statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 386 och II: 479, såvitt nu vore i fråga, i vad de icke behandlats under B., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 154 och II: 191 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade vid denna punkt avgivits

a) av herrar *Nord*, *Sigfrid Larsson*, *Johan Persson*, *Franzén*, *Yngve Nilsson*, *Hæggblom*, *Ahlsten*, *Rimås* och *Nilsson* i Bästekille, vilka ansett att utskottet under B. bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 386 och II: 479 samt I: 235 och II: 277, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta företaga den författningsändring, som reservanterna förordat;

b) av herrar *Nord* och *Rimås* utan angivet yrkande.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

Herr RIMÅS (fp):

Herr talman! Med hänvisning till diskussionen under föregående punkt angående statligt stöd åt trädgårdsnäringens rationalisering yrkar jag bifall till reservationen under denna punkt av herr Nord m. fl.

Herr ÅHMAN (fp):

Herr talman! Jag vill göra några erinringar mot den motivering som utskottet har anfört för sitt avstyrkande av motionerna 154 i första och 191 i andra kammaren. Det förefaller mig som om utskottet först hade beslutat avslå motionerna och sedan sökt finna en lämplig motivering. Man hänvisar endast till slutyrkandet i lantbruksstyrelsens anslagsframställning, där styrelsen efter en rätt klar motivering för en sänkning av garantitaket till 90 procent stannar för att föreslå att en sådan ändring ej skall ske nu. Utskottet har emellertid uraktlåtitt att ta hänsyn till lantbruksstyrelsens med anledning av motionerna avgivna remissyttrande, där det bland annat säges, att det enligt styrelsen med hänsyn till numera — jag ber att få understryka uttrycket »numera» — rådande förhållanden inte är något att erinra mot att som huvudregel införes, att belåningsgränsen skall vara 90 procent av det uppskattade värdet, dock under förutsättning att möjlighet hålles öppen att, om särskilda omständigheter därtill föranleder, lämna lånegaranti för jordbruksändamål till det högre belopp som nuvarande bestämmelser medger.

Hushållningssällskapens förbund har i sitt remissyttrande över motionerna förordat — i likhet med vad som yrkats i motionerna — att den övre belåningsgränsen för lånegaranti vid inköp av egnahemsjordbruk sänkes till 90 procent av fastighetens uppskattade värde. Efter en motivering för tillstyrkande av motionerna uttalar förbundet: »Som lantbruksstyrelsen anfört i sina förslag till anslagsaskanden för budgetåret

1957/58 finnes därför anledning överväga, om icke en skärpning av gällande bestämmelser för beviljande av lånegaranti för jordbruksegnahemslån och driftlån nu är påkallade.»

I detta remissyttrande säges vidare: »Ett annat skäl för en omprövning torde enligt förbundet vara, att den höga belåningsgräns, som nu gäller, i en del fall kan medverka till att en lånesökande icke i tillräcklig utsträckning beaktar utvecklingen på litet längre sikt, utan i stället lägger alltför stor vikt vid möjligheterna att omedelbart och med mycket begränsade egna resurser kunna etablera sig som egen jordbrukare. Gällande bestämmelser kan på så sätt stimulera till att han ger sig in på något, som han kanske ännu ej har erforderliga förutsättningar att gå i land med och som, om det misslyckas, försätter honom i en besvärlig och föga avundsvärd situation. Man kan därför inte bortse ifrån att det allmänna i sådana fall kan bidra till ett chanstagande, som icke är ekonomiskt försvarbart.»

Det torde ute på den svenska landsbygden finnas många exempel på att detta Hushållningssällskapens förbunds yttrande är riktigt. Det har berättats mig från en grannsocken, att en stockholmsfamilj där förvärvade ett mindre jordbruk. När mannens gamla yrkeskamrater besökte honom och frågade hur det var att vara bonde, svarade han: Det är rena semestern! Det visade sig emellertid att han inte kunde existera på detta jordbruk mer än ett eller ett par år. Det finns många exempel av liknande art, där man med dessa generösa lånegarantibestämmelser lockat folk att skaffa sig jordbruk och under några få år föra en ekonomiskt synnerligen besvärlig tillvaro för att slutligen återgå till tidigare sysselsättningar. Det förekommer ju att man inom andra yrken tror och säger att jordbruksnäringen är särskilt favoriserad, och det finns pressorgan som understryker och

Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

uppehåller denna uppfattning. Enligt min mening är det därför inte riktigt och klokt att statsmakterna genom en dylik generös lånegarantigivning lockar folk, som inte har förutsättningar därtill, att ägna sig åt jordbruk.

Jag är något förvånad över att inte högerrepresentanterna har funnit lämpligt att här iakttaga den sparsamhet som är behövlig. Att statens medel utsättes för betydande risker framgår tydligt om man tar hänsyn till den under senare år inträdda avsevärda ökningen av förlusterna på lånegarantiverksamheten, en ökning som ju enligt lantbruksstyrelsen klart uttalade uppfattning kommer att bli ännu större om de nuvarande garantireglerna bibehålles. Det är väl dock så, att det är ungefär lika mycket värt att undgå en förlust som att göra en besparing av samma storlek.

Herr talman! Utskottet har icke gjort några erinringar mot de skäl som åberopas i motionerna, och jag tolkar detta som ett godkännande av dessa skäl, vilket bör föranleda lantbruksstyrelsen att nästa år föreslå en ändring i enlighet med det i motionerna framställda yrkandet. Jag kan därför, herr talman, avstå från att yrka bifall till motionerna.

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Herr Åhman framställde inte något yrkande, och han ville tolka utskottets utlåtande som ett bifall till motionerna. Jag tror inte, herr Åhman, att man skall dra för stora växlar på vad utskottet skrivit. Utskottets ställningstagande innebär ett avstyrkande av motionerna och kan väl heller inte tolkas på annat sätt.

Herr Åhman säger att det sker en hel del misslyckade hemmansaffärer. Många är stora optimister och köper jordbruk, som de sedan inte kan sköta, varför de måste återgå till sina tidigare yrken när de konstaterat att de totalt misslyckats. Tyvärr förhåller det sig på det sättet,

men jag skulle knappast tro att det har något som helst samband med bestämmelsen om en lånegaranti till 100 procent. Det beror på andra omständigheter, köparnas personliga kvalifikationer o. s. v. Det är många tyvärr som ger sig in i företag som de inte är lämpade för. De tror, att bara de får förvärva ett jordbruk, blir skötseln så förfärligt lätt. De föreställer sig också att ekonomin inte skall bereda något bekymmer utan kommer att ordna sig av sig själv.

Herr Åhman hänvisar till lantbruksstyrelsens yttrande. Lantbruksstyrelsen hänvisar ju i sitt yttrande angående motionerna till vad styrelsen anfört i sin anslagsframställning till Kungl. Maj:t. Och vad har styrelsen sagt där? Jo, styrelsen har sagt, att om vederbörande har eget kapital och kan göra avbetalningar, så är det naturligtvis värdefullt; det bör man hålla på om det är möjligt. Men å andra sidan säger styrelsen, att det är den sökandes personliga kvalifikationer som avgör, om han har möjligheter att ro företaget i hamn. Jag delar helt och hållet denna lantbruksstyrelsens uppfattning.

Jag vet inte om herr Åhman varit i tillfälle att i det praktiska livet bevittna, hur personer, som haft så mycket pengar att de kunnat köpa ett jordbruk och betala hela gården och ändå har haft pengar över, fått uppleva att företaget efter inte så många år gått omkull. Om företaget skall lyckas beror givetvis på vederbörandes kvalifikationer att sköta ett jordbruk. Det är å andra sidan åtskilliga, som startat ett företag med mycket små penningtillgångar men som genom energiskt arbete från både sin egen och sin hustrus sida på ett alldeles utmärkt sätt bringat företaget i hamn. Detta är inte alls ovanligt, och det vore felaktigt att ändra bestämmelserna på sådant sätt, att det bleve omöjligt för sådana personer att förvärva ett jordbruk.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fiskets befrämjande i de särskilda orterna

Herr ÅHMAN (fp):

Herr talman! Jag finner det rätt förvånande att utskottets ordförande vill göra gällande, att en lånegaranti på 100 procent och statsgaranterade lån även till driftkostnaderna inte skulle locka en hel del personer, som saknar förutsättningar att bli jordbrukare, att skaffa sig ett jordbruk. Om man inte behöver ha något eget sparkapital och inte heller behöver skaffa sig någon privat borgen, så är det ju ganska klart att det lockar många att »hoppa på» ett företag, som de inte är kapabla att föra i land.

Om de som vill skaffa sig ett jordbruk däremot måste ha ett eget sparkapital på 10 procent av anskaffningskostnaden eller om de måste skaffa privat borgen hos t. ex. en jordbrukare, så skulle det vara en viss garanti, ty en sådan borgensman har säkerligen större möjligheter än lantbruksnämndernas tjänstemän att bedöma vederbörandes kvalifikationer i detta avseende.

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Om lånegarantigivningen lockar eller inte, har jag inte yttrat mig om. Vad jag har sagt är, att det finns många jordbrukare, som inte haft några kontanter att tala om men som genom sin duglighet och energi faktiskt bringat företaget i hamn.

Sedan vill jag säga till herr Åhman, att jag har den uppfattningen, att dessa låneansökningar av lantbruksnämnderna prövas mycket restriktivt. Det räcker för övrigt inte alls att man får låna pengar till själva köpet; man måste dessutom ha pengar till en hel del andra saker, uppsättning o. s. v.

Herr ÅHMAN (fp):

Herr talman! Det lämnas även driftlån till de andra saker som behöver anskaffas, herr Pettersson i Dahl! Detta torde vara tillräckligt skäl för att vederbörande kan vara rätt oförsiktig när

han ger sig på ett företag på detta område.

För övrigt säger herr Pettersson i Dahl att det med nuvarande bestämmelser är en tillräckligt restriktiv granskning för att några olämpliga personer inte skall ge sig på ett jordbruksföretag. Jag ber då att få hänvisa till den redogörelse som lantbruksstyrelsen lämnat beträffande de kraftigt ökade förlusterna, vilka man väntar skall bli ännu större i framtiden.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Nord m. fl. vid punkten fogade reservationen a); och biföll kammaren utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 123—131

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 132**Fiskets befrämjande i de särskilda orterna**

Kungl. Maj:t hade under punkten 143 (s. 387—390) föreslagit, att för ifrågasvarande ändamål skulle för nästa budgetår anvisas ett från 53 000 kronor till 58 000 kronor uppräknat belopp.

Utskottet hade i detta sammanhang behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 157 av herr *Boman m. fl.* och II: 193 av herr *Jacobson i Tobo m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte besluta att ett belopp av 7 500 kronor ställdes till fiskeristyrelsens förfogande för insamling av primärstatistik över insjöfisket.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 157 och II: 193, till Fiskets befrämjande i de särskilda orterna för budget-

Fiskets befrämjande i de särskilda orterna

året 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 65 500 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Lage Svedberg, Mossberger, Kristiansson, Pettersson* i Dahl, *Gustafson* i Dädesjö, *Jacobson* i Vilhelmina, *Sköld* och *Johanson* i Västervik, vilka ansett att utskottet bort föreslå riksdagen att, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:157 och II:193, till Fiskets befrämjande i de särskilda orterna för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 58 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr GUSTAFSON i Dädesjö (s):

Herr talman! Vid utskottets behandling av förevarande punkt avgjordes utskottets ställningstagande med lottens hjälp. Till punkten har herr Lage Svedberg m. fl. fogat en reservation till förmån för Kungl. Maj:ts förslag.

Föreliggande punkt avser anslag till insamling av primärstatistik över insjöfisket. Beträffande saltvattensstatistiken har Kungl. Maj:t höjt årets anslag med 5 000 kronor. För nu ifrågasvarande statistik har fiskeristyrelsen begärt 5 700 kronor till en försöksvis anordnad statistik grundad på stickprovsundersökning enligt en av statistiska centralbyrån utarbetad metod. Fiskeristyrelsens framställning har stötts av motionärerna, men Kungl. Maj:t har i år inte velat vara med om en medelsanvisning för detta ändamål.

Motionärernas förslag avser, som jag nämnde, endast en stickprovsundersökning. Man vet sålunda ingenting om kostnaderna för insamlandet av det statistiska materialet i full utsträckning och än mindre om de säkert stora kostnaderna för bearbetning av materialet, vartill något anslag inte är beräknat i år. Detta strider emot den allmänt antagna principen att man inte bör falla beslut i frågor, där ingen plan rörande

de ekonomiska konsekvenserna i full utsträckning föreligger. Visar det sig att metoden på grund av kostnadsskäl eller på grund av andra praktiska hinder inte kan genomföras för hela landet, måste ju de anslagna medlen betraktas som mer eller mindre bortkastade.

I fjol uttalade utskottet även att resurser inte torde finnas för att omedelbart tillgodose samtliga föreliggande behov, bland dem ännu mera angelägna önskemål om förbättrad statistik rörande skilda delar av samhällslivet. Vid behandlingen av motsvarande anslag vid 1954 års riksdag föreslogs i ett par motioner, att av anvisade medel för statistik beträffande saltsjöfisket halva beloppet skulle få tas i anspråk för sötvattensstatistiken. Då statistiken för sistnämnda ändamål skulle insamlas försöksvis, skulle man kunna fortsätta med denna insamling försöksvis enligt nämnda motioner under 1954.

Vi har med beaktande av vad som nu anförts ansett oss icke kunna gå med på detta, innan klara planer föreligger för samtliga de kostnader, som blir följden av ett återupptagande av sötvattensstatistiken. Visar det sig att metoden inte är användbar för olika ändamål i hela landet, som jag nyss nämnde, så är pengarna relativt bortkastade. Vi har ansett att utskottet på mycket goda grunder kunnat tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt, och jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Svedberg m. fl.

Herr HEDIN (h):

Herr talman! Som vi nyss hörde har saltsjöfiskets behov på detta område uppmärksamrats, och det förefaller mig både rättvist och rimligt att även insjöfisket, som utskottet föreslår, får tillgång till fiskeristatistik; detta har begärts under många år utan resultat.

Insjöfisket har givetvis en ringa omfattning i jämförelse med saltsjöfisket,

Fiskets befrämjande i de särskilda orterna

men det finns dock ungefär 2 000 yrkesfiskare, och enligt uppgift ett mycket stort antal binäringsfiskare, nämligen 50 000 å 60 000 stycken. Enligt samma källa beräknas det årliga värdet av insjöfisket till cirka 25 miljoner kronor, motsvarande 12—15 miljoner kilo. Insjöfisket har alltså inte bara under avspärningstider stor betydelse för folkhushållet.

Fiskeristyrelsen har i samråd med statistiska centralbyrån utarbetat ett förslag innebärande att man skall göra en fullständig statistik för de större sjöarna. Beträffande de övriga sjöarna delar man upp landet i ett antal zoner, sex eller åtta. Man väljer en norrlandszon och en zon i södra Svealand eller norra Götaland, och inom de zonerna skall man under en tioårsperiod välja ut ett mindre antal sjöar av minst en kvadratkilometers storlek. Insamlingarna inom såväl de större sjöarna som inom dessa zoner skall göras av länens fiskeritjänstemän, och man slår ut resultatet från samtliga sjöar över hela landet och får på det sättet en totalstatistik. Så småningom ämnar man gå över till andra zoner och överarbeta hela landet. En totalstatistik skulle bli för omfattande och dyrbar, och inte heller har man tänkt sig en sådan. Men sakkunskapen anser, att denna metod ger en tillräckligt tillförlitlig statistik. Den plan som reservanterna efterlyser finns alltså redan, för övrigt beställd av förra statsrådet fru Kock i samråd med överdirektör Hult i fiskeristyrelsen.

Kostnaderna för uppgiftsinsamlingen blir första året särskilt stora. Då skall man nämligen trycka blanketterna. Anslaget beräknas enligt uppgift inte behöva höjas senare år. Bearbetningen i statistiska centralbyrån kommer givetvis till, men den bör enligt uppgift kunna klaras med relativt små kostnader; man har nämnt ett par tusen kronor. Reservanternas förmodan att detta kommer att leda till betydande kostnader har alltså inget hållbart underlag.

Statistiken har givetvis mycket stor betydelse, vilket vitsordas inte bara av remissinstanserna utan också av utskottet. Det är heller ingen nyhet, utan som vi hört förut har statistiken funnits tidigare, men inom fiskeristyrelsen anses det vara en stor brist att inte ha tillgång till någon aktuell statistik. Helt nyligen har man från FAO, FN:s organ »Food and Agriculture Organization» begärt att få statistik från det svenska insjöfisket med anledning av att en kommitté bildats för insjöfisket i norra Europa. Det är väl nästan generande för fiskeristyrelsen att för närvarande stå utan möjlighet att lämna en sådan uppgift.

Vid de ersättningsanspråk för mistad fiskerätt, som uppkommit genom nya fiskelagen, genom sjöregleringar eller genom de allt vanligare föroreningarna av vattendragen har hittills en aktuell statistik saknats, vilken i viss mån skulle kunna ligga till grund för bedömningen av anspråken. Man har från många håll vitsordat, att man saknar bärande grunder för bedömningen. För båda parterna i målet vore det givetvis av värde att man finge en rättvis bedömning, och därför är det ett allmänt intresse att statistiken för insjöfisket kommer till stånd. Insjöfiskarna själva har ett mycket stort intresse av att få en statistik, som visar vilken betydelse deras näring har. De hoppas därför på riksdagens välvilja i detta avseende och jag vill med det anförda, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr GUSTAFSON i Dädesjö (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hedin gör gällande att det i framtiden inte kommer att bli nödvändigt med några höjda anslag för insamlande och bearbetning av statistikuppgifter på detta område. Jag vet inte vad herr Hedin grundar detta an-

Fiskets befrämjande i de särskilda orterna

tagande på, men jag tror att vi i dag inte kan säga någonting om den saken.

Vidare framhåller herr Hedin att det vid avgörandet av de vattenreglerings- och vattenföroreningsmål, som då och då förekommer, är av stort värde att ha tillgång till denna statistik för att rätt bedöma värdet av fisket som näringsfång. Men den föreslagna metoden innebär ju en insamling punktvis för vissa större sjöar i olika zoner, och om vi samlar in statistiska uppgifter för t. ex. Vänern, Vättern och Bolmen för att ha dem till hands vid uppkommande sjöregleringsmål, så undrar jag vad det kan vara för nytta med det, när det gäller att fastställa värdet av fisket t. ex. i sjön Äsnen. Det förstår jag inte.

Jag vidhåller att vi här måste ha en plan över vad detta statistikinsamlande kan komma att kosta i fortsättningen. Några sådana beräkningar har vi inte nu, och med hänsyn härtill ber jag, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr HEDIN (h) kort genmäle:

Herr talman! Vad beträffar de framtida kostnaderna för denna statistik bygger jag min uppfattning på de två byråchefer — en i fiskeristyrelsen och en i statistiska centralbyrån — som har utarbetat här föreliggande statistikförslag.

Herr Gustafson i Dädesjö tror inte att statistiken har något värde i andra fall än sådana som rör sjöar, för vilka man insamlat uppgifter, alltså de större sjöarna i landet. Man har emellertid ansett att värdet av statistiken är störst beträffande de stora sjöarna, men samtidigt räknar man med att få en ganska god uppfattning om värdet av fisket även i andra sjöar, om man slår ut det statistiska materialet på sådana vatten, där någon statistikinsamling inte har gjorts. Många menar rent av att en sådan metod ger ett rikligare resultat än en statistik omfattande hela landet, ty i senare fallet är det på många ställen alldeles omöjligt att få riktiga siffror.

Detta är emellertid en teknisk fråga, som jag här inte närmare skall ingå på.

Herr ARWESON (s):

Herr talman! Frågan om insamling av statistiska uppgifter över insjöfisket har länge varit föremål för behandling inom fiskarnas organisationer. Tidigare har vi haft statistik även för detta fiske, men år 1924 indrogs statsbidraget här för. Därefter är den tillgängliga statistiken över detta fiske mycket knapphändig, och för många insjöar och vattendrag saknas den fullständigt.

Om man jämför förhållandena på detta område med utvecklingen av statistiken på andra områden i samhället, så måste vi säga oss att läget beträffande insjöfiskets statistik inte är tillfredsställande. Samtidigt som det statistiska materialet inom andra områden har blivit alltmera utförligt och omfattande, saknas i stor utsträckning alla uppgifter om insjöfisket. Man kan förstå att fiskarnas organisationer år efter år har gjort framställningar om ett återupptagande av den statistik som fanns före 1924. Fiskeristyrelsen har också vid upprepade tillfällen påtalat denna sak och i sina anslagsäskanden begärt medel för ändamålet. Statistiska centralbyrån är även mycket positivt inställd till frågan och har i samråd med fiskeristyrelsen utarbetat en plan för återupptagande av denna statistikverksamhet. Den planen går ut på att försöksvis föra statistik inom vissa områden med användande av den s. k. samplingsmetoden.

I jordbruksutskottet har man år efter år behandlat denna fråga i anledning av inkomna motioner. Jag har då gjort den glädjande iakttagelsen att intresset för ifrågavarande statistik ständigt har ökat och att fler och fler av utskottets ledamöter har insett betydelsen av denna statistik. I år har vi också kunnat samla utskottets majoritet för förslaget. Det förslag som nu föreligger är sålunda grundat på ett gammalt krav från

Fiskets befrämjande i de särskilda orterna

fiskarnas sida, ett krav som har vunnit större och större förståelse. Jag hoppas därför att riksdagen i dag är beredd att bifalla förslaget.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Det är nog riktigt vad både herr Hedin och herr Arweson har sagt, att det länge varit tal om att skaffa en statistik för insjöfisket. När vi skall bedöma denna fråga måste vi emellertid observera, att det här gäller ett nytt anslag. Man kan visserligen säga att före 1924 fanns det anslag till en sådan statistik, men vi har rätt oss utan den i över 30 år. Det är väl inte så märkligt om statsmakterna känner sig tveksamma inför behovet att här lägga ner pengar, ty vad man än vill säga rör det sig om en mycket liten del av det svenska näringslivet. Jag är för min del alldeles övertygad om att om vi skulle falla på den idén att skaffa en statistik, som kostar så mycket per yrkesutövare som det här är fråga om, skulle våra kostnader för statistik bli kolossalt stora.

Men detta är en sak för sig, en annan fråga är: har riksdagen verkligen en grundval att stå på för ett beslut i dag om startande av en statistikundersökning av insjöfisket? Utskottet har inte haft några informationer om vad man egentligen avser med denna statistik. Herr Hedin har varit flitig och försökt skaffa sig en uppfattning om vad det skulle gälla, och jag tvivlar inte på att den uppfattning han här deklarerat omfattas av vederbörande tjänstemän i statistiska centralbyrån. Men kan det vara tillräckligt att vi fattar ett beslut på grundval av vad några tjänstemän i statistiska centralbyrån har uppgivit för herr Hedin? Ja, det är en fråga.

Vad är det då som vi skulle få? Jo, vi skulle få en statistik över vissa stora sjöar. Och det må vara hänt, detta säger något om dessa sjöar men inte nå-

got om det svenska insjöfisket i det stora hela. För viktiga delar av fiskevattnen i övrigt skulle man göra upp en tioårsplan, man skulle undersöka en zon varje år. Mer kan man inte göra om det inte skall kosta mycket mera pengar. Men denna zon säger ingenting om andra zoners tillstånd. För varje år som går blir ju denna statistik föråldrad och säger mindre och mindre. Det blir helt enkelt fråga om stickprov. Men jag undrar mycket vad man skall bygga på sådana stickprov.

Och vad kostar det hela? 7 500 kronor för insamling av uppgifter det första året. Vad kostar det att bearbeta detta material? Jag har en erfarenhet av statistiska centralbyrån som inte är så ringa, och jag vet att det dyraste är att få saker och ting bearbetade, och det är också det svåraste att få utfört. Det kan till och med hända att om man samlat in uppgifter ett år får man resultatet tre år senare. När det inte är fråga om en löpande statistik utan om en stickprovstatistik, kan man med allvar sätta i fråga, om det ligger något större värde i denna.

Vad kostar själva bearbetningen? Det kanske herr Hedin också kan svara på. Man vet faktiskt ingenting om den saken. Jag menar därför att det vore rätt märkligt, om riksdagen skulle med en så ringa kunskap om grunden för ett nytt anslag i dag besluta om ett sådant. I så fall gör vi någonting som vi i grund och botten inte vet vad det betyder.

Ett argument, som framförts av utskottet, har ju varit att denna statistik skulle kunna vara till nytta vid bestämmandet av ersättningar till fiskerättsägare, som genom lagstiftning har förlorat sin fiskerätt. Men dessa utbetalningar är verkställda långt innan statistiken kommer fram, och en undersökning i en zon kan väl inte läggas till grund för beräkningar vid en vattenreglering inom en helt annan zon.

Nej, med den struktur denna statistik

har saknar dessa argument all bärkraft, och till slut står väl ingenting annat kvar än att — jag tror det var herr Arveson som sade det — det är rätt generande för fiskeristyrelsen att inte kunna svara på utlänningars frågor. Men jag tycker nog att fiskeristyrelsen kan fortsätta att vara generad ännu någon tid, till dess att riksdagen får på sitt bord ett förslag, som visar oss vad ett beslut i denna sak innebär, ty det vet vi inte i dag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i denna punkt, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Dädesjö begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 132:o i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 99 ja och 111 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Statens skogsmästarskola: Avlöningar

Kammaren hade alltså bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Punkterna 133—148

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 149

Statens skogsmästarskola: Avlöningar

Sedan punkten föredragits, yttrade

Herr ANDERSSON i Björkäng (bf):

Herr talman! Under denna punkt har utskottet avstyrkt en motion, nr II: 278, där jag och några andra ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att en utredning skyndsamt verkställes för att, med beaktande av de i motionerna anförda synpunkterna, utröna i vad mån det antal elever, som nu årligen utexamineras från skogsmästar- och skogsskolorna, behöver utökas för att motsvara det kommande behovet av personal med nämnda utbildning — — —».

Anledningen till att vi väckt motionen är den framträdande roll som skogen spelar för vårt land och det intresse för skogsvården, som kommer till synes från olika håll. Det har ju sagts att kronan och bolagen sköter sina skogar bättre än de enskilda skogsägarna, och skall man döma av antalet skogligt utbildad personal i dessa skogsägarkategorier, skulle man väl nästan kunna tro att påståendet är riktigt.

Men genom den undervisning som äger rum vid lantmannaskolorna och genom de insatser, som görs av skogsvårdsstyrelserna, har också de enskilda skogsägarna fått ett verkligt intresse för skogsvård, och jag skulle tro, att de inte alls är på efterkälken. Det hindrar ju inte, att det som är något så när hyggligt kan göras mycket bättre, och jag vill bara erinra om vad som skett på den allra sista tiden. Jag kan nämna Sveriges skogsägares föreningars riksförbunds underdåniga skrivelse till Kungl. Maj:t i december 1954, vari det

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

förutsattes, att en upprustning av skogsvården inom skogsägarföreningarna skulle ske med för ändamålet kvalificerad personal. När denna verksamhet kommer i gång, går det åt betydligt mera skogsutbildat folk.

Jag kan erinra om att 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning föreslår inrättande av skogsvårdsområden. I spetsen för varje sådant område måste det finnas en utbildad skogsman. Jag kan också tala om att i den s. k. Sköldska skogsmotionen kom det ett förslag om särskilda föreningar för skogsvård, och de skulle också stå under ledning av fackutbildat folk.

Det är alltså tydligt och klart att här kommer att gå åt många fler som kan sköta skog, och det har också remissinstanserna varit på det klara med. Sålunda skriver styrelsen för statens skogsmästarskola, att »behovet av personal med skogsmästerskole- och skogsskoleutbildning synes komma att öka och därmed också medföra större krav på skolornas kapacitet. En närmare förutsättningslös kartläggning av detta behov synes otvivelaktigt böra komma till stånd.»

Skogsstyrelsen skriver: »En mera allsidig utredning om personalbehovet för olika skogliga uppgifter än den, som legat till grund för besluten om anordnande av den ovannämnda tillfälliga utbyggnaden av skogsskoleutbildningen med kursen vid Bjärka-Säby, synes emellertid påkallad.»

Domänstyrelsen har sagt: »Styrelsen delar uppfattningen, att ett större behov än vad som kunnat framgå av arbetsmarknadsstyrelsens utredning kommer att uppstå, sedan den skogliga yrkesundervisningen utbyggts och en bättre samverkan inom bondeskogsbruket kommit till stånd.»

Herr talman! Jag har velat peka på det stora behovet av utbildat skogsfolk, och jag har också velat fästa kammararens uppmärksamhet vid att remissinstanserna delar denna min uppfatt-

ning. Arbetsmarknadsstyrelsen har skrivit följande: »Enligt styrelsens mening ger sålunda det redan förefintliga utredningsmaterialet stöd för behovet av en omedelbar utbyggnad av skogsskoleutbildningen. Därest emellertid kompletterande undersökningar på någon punkt skulle visa sig önskvärda, är styrelsen beredd att utföra sådana inom ramen för den av 1956 års riksdag beslutade utredningsverksamheten i syfte att skaffa bättre överblick över tillgång och efterfrågan på fackutbildad arbetskraft.» När man läser det remissyttrandet, får man ju lov att hålla med om att motionen är till viss del besvarad. Jag skulle bara, herr talman, med detta lilla anförande vilja understryka det stora behovet, och jag skulle också vilja vädja till jordbruksministern att i nästa års budget se litet på dessa saker, så att det blir möjligheter att få litet mera folk på detta område, ty det behövs.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 150—196

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 197**Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

Kungl. Maj:t hade, under åberopande av vad som anförts angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, under punkten 210 (s. 551) föreslagit, att anslaget skulle uppräknas från 3 912 000 kronor till 4 112 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet behandlat de inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motionerna I: 147 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Nilsson, Yngve*, samt II: 186 av herr *Hæggblom m. fl.*, vari, såvitt nu vore i fråga, hemställt, att riksdagen

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

måtte under förevarande anslag anvisa ett belopp av 3 898 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 112 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson, Hæggbloom och Östlund*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 147 och II: 186, såvitt nu vore i fråga, till Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 898 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **HÆGGBLOM** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen, av herr *Eskilsson m. fl.*

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 198—204

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 205

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

Kungl. Maj:t hade under punkten 218 (s. 557—563) hemställt om ett anslag av 680 000 kronor att avräknas mot

automobilskattemedlen. Vidare hade Kungl. Maj:t hemställt, att det äskade beloppet måtte få disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder departementschefen förordat i sitt anförande under förevarande punkt.

I sammanhanget hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 242 av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.* och II: 275 av herr *Hansson m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att den kollektiva återbäringen av skatten på bensin till trädgårdstraktorer måtte få användas — förutom till de i statsverkspropositionen angivna ändamålen — även till utredningar och organisationsarbete för bildandet av försäljningsföreningar inom trädgårdsodlingen, till specialkonsulentverksamhet i yrkesorganisationernas regi, till konsumtionsbefrämjande åtgärder samt till stöd åt yrkesutbildningen genom anslag åt trädgårdsyркets lärlingsnämnd.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

1) till Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 680 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 242 och II: 275 medgiva att ifrågasvarande belopp måtte få disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som utskottet förordat.

Reservation hade avgivits av herrar *Nord, Sigfrid Larsson, Johan Persson, Franzén, Yngve Nilsson, Hæggbloom, Ahlsten, Rimås och Nilsson* i Bästekille, vilka ansett att utskottet under 2) bort hemställa, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 242 och II: 275 måtte medgiva, att ifrågasvarande belopp finge disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som reservanterna förordat.

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utöware erlagd bensinskatt

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Även under denna punkt förhåller det sig så som under punkt nr 121. Här begäres inga ökade medel av riksdagen, utan det är fråga om en utvidgad tillämpning för användningen av de medel som är anslagna. Jag vill säga detta klart och tydligt från början, så att inte de av kammarens ledamöter som åhör debatten skall tro att det är fråga om att kräva statsverket på nya pengar. Vi har den åsikten att de pengar som är anslagna räcker till, men vi tycker att den användning av dem, som Kungl. Maj:t har föreslagit och som vi inte har någonting emot, skall utsträckas till att gälla en hel del andra saker som vi anser vara nödvändiga, t. ex. utredningar, organisationsarbete, specialkonsulenter, yrkesutbildning m. m.

Den som har läst något i utskottets utlåtande har väl också läst sig till att lantbruksstyrelsen på denna punkt helt och hållet delar den uppfattning som företrädes av reservanterna. Man har kommit till den bestämda åsikten efter ett års erfarenhet, att tillämpningsområdet bör kunna vidgas.

Som alla erinrar sig var det i fjol riksdagen beslöt att dessa medel skulle gå tillbaka till trädgårdsodlingen för att användas till nödvändiga ting på dess område. Det var naturligtvis tacknämligt att riksdagen då fattade detta beslut, men kunde vi nu få en vidare tillämpningsanordning, vore det så ännu mer.

Någon har, det vet jag, under hand framfört den meningen, att här liksom under föregående punkt kan anföras, att på grund av likheten med jordbruket man inte kan utvidga tillämpningen till att gälla den punkt där vi har begärt sådan tillämpning. Med anledning därav vill jag erinra om att riksdagens beslut i fjol i fråga om dessa restitutionsmedels användning tog som rikt-

punkt just förhållandena på fiskets område. Där användes dessa medel även för de saker och ting som vi här tänkt oss. Om jag inte är fel underrättad, utgick i fjol närmare en halv miljon kronor för dessa ändamål av de medel som då stod till fiskets förfogande.

Jag vill erinra kammaren om att när första kammaren behandlade denna punkt i fredags, var det endast fyra röster som skilde utskottet och reservanterna åt, vilket man nog kan säga var en överraskning för de flesta, som nog hade väntat en annan utgång.

Under sådana förhållanden och då det förslag vi framfört i reservationen är sakligt berättigat, ber jag att få yrka bifall till den reservation som är fogad till denna punkt.

Herr HANSSON i Skegrie (bf):

Herr talman! Vid behandlingen av denna fråga är det två faktorer som man i första hand bör notera. Herr Nilsson i Bästekille var också inne på det.

Den ena faktorn är, att riksdagen i fjol har beslutat, att dessa pengar skall gå till motsvarande ändamål som fiskerinäringens bensinskattemedel. Det heter nämligen i det beslut, som sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet i fjol fattade så här: »De ändamål, som i främsta rummet bör främjas, torde närmast kunna jämföras med dem, som fiskerinäringens bensinskattefond avser att understödja.»

Den andra faktorn är de grunder, efter vilka fiskerinäringens bensinskattefond användes. Riktmärket för användningen av dessa medel är att genom bidrag stödja sådan verksamhet, som är av praktisk betydelse för fiskerinäringen såsom organisationsarbete och studieverksamhet inom fiskarkåren, forsknings- och försöksverksamhet på fiskets område samt åtgärder till främjande av avsättning av fisk.

Beslutet i fjol innebar, att åt lantbruksstyrelsen överlämnades att i sam-

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

råd med representanter för trädgårdsnäringen göra upp förslag till disposition av dessa medel. Det har lantbruksstyrelsen gjort, och den disposition man gjort upp överensstämmer med vad utskottet sagt, nämligen att det skall vara ändamål motsvarande dem som fiskets pengar användes till.

Under sådana förhållanden frågar man sig: varför ändras ett sådant förslag, som ändå är uppgjort av de främsta experter vi har på trädgårdsodlingens område? Det är rätt svårt att finna någon stark saklig grund för en sådan ändring, såvitt jag kan förstå. Man har t. ex. här motsatt sig en sådan sak som användning av pengar till organisationsarbete, trots att det tydligt står i reglerna för användning av fiskets bensinskattefond, att medlen skall användas för organisationsarbete inom fiskarkåren. Men när det gäller organisationsarbete inom trädgårdsodlarkåren, vill man inte vara med på det, och dock är det ju på det sättet, att för dagen är organisationsarbete något av det viktigaste för trädgårdsodlarna. Sådan verksamhet innebär ju, att man skulle kunna få ett bättre grepp om sin näring, att man skulle kunna bättre bestämma priser gentemot mellanhänderna.

På tal om organisationsändamål säger utskottet bland annat: »Vid bidrag till fasta anläggningar såsom packnings- och sorteringslokaler synes böra tillses, att ej konkurrensförhållanden inom branschen härigenom påverkas.» Jag skall be att få fråga vad som ligger i denna sats, att man skall använda dessa pengar till byggande av packningscentraler men att de inte får påverka konkurrensförhållandena inom branschen. I allmänhet är det väl så, att organisationsarbete syftar till att ta bort konkurrensförhållanden inom en bransch. Ingen skall inbilla sig att produkterna skulle bli dyrare för konsumenterna, om man fick en bättre organisation bland trädgårdsodlarna. För-

hållandet är nog i stället det, att på grund av bristande konkurrens inom odlarkåren blir vinsterna i mellanhandsledet så mycket större, medan konsumenterna får betala precis det samma som annars.

Man har även motsatt sig anslag till, såsom det heter, konsumtionsbefrämjande åtgärder. Då det gäller fisket står det också klart utsagt att pengarna får användas till sådana ändamål. Det är väl inte någon tvekan om att avsättningen av trädgårdsprodukter skulle kunna väsentligt ökas genom vissa åtgärder, till exempel bättre förpackning, bättre sorteringar, standardisering i vissa fall. Samtidigt skulle detta otvivelaktigt vara till gagn för konsumenterna. I det yttrande, som avgivits av Svenska lantarbetarförbundet, säges klart ifrån att åtgärder av detta slag skulle vara lika mycket till gagn för konsumenterna som för odlarna.

Vidare har man motsatt sig det krav som framställts om anslag till fackorganisationerna för hållandet av s. k. specialkonsulenter. Det är väl på den saken som utskottet syftar, när det i utlåtandet säges att medlen icke bör användas för sådana ändamål till vilka statsmedel i annat sammanhang kan utgå. Och när utskottet vidare säger att man inte vill att det skall tillsättas tjänster av detta slag, med hjälp av de medel som det här gäller, eftersom det allmänna då kan få ett moraliskt ansvar för tjänsterna, så förmodar jag att man leker med tanken att de konsulenter, som redan finns inomushållningssällskapen, i stället kan användas för detta ändamål. Men vad som i dag behövs inom trädgårdsnäringen är tekniska konsulenter, detta inte minst därför att de rationaliseringsåtgärder, som skall vidtagas, måste främst ske på det tekniska området.

Såvitt jag är riktigt underrättad finns det för närvarande inte några tekniska konsulenter som kan användas för att t. ex. avge yttranden över rationalise-

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utöware erlagd bensinskatt

ringslån. Därvidlag går det nu till på det sättet, att lantbruksstyrelsen ofta får hänvända sig till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund och anhålla om att deras egen konsulent yttrar sig över frågor av teknisk karaktär. Men fastän denne tekniske konsulent alltså anlitas för statens räkning, vill inte utskottet lämna något bidrag till hans avlöning. Även när det gäller att anordna kurser för trädgårdsnäringen hos hushållningssällskapen, är man i stor utsträckning hänvisad till att använda de specialkonsulenter som nu finns inom odlarorganisationerna.

Det är till avlöandet av sådana specialkonsulenter som det begärda anslaget skulle användas. Jag tycker för min del att det är litet genant att man från statens sida säger nej till ett dylikt bidrag, samtidigt som man anlitar organisationernas konsulenter för statens räkning, eftersom det inte finns några statliga befattningar av detta slag.

Vad sedan det moraliska ansvaret beträffar lämnades det på 1940-talet från statens sida faktiskt bidrag till upprätthållandet av konsultbefattningar inom fackorganisationerna. Att detta anslag sedan borttogs år 1948, om jag minns rätt, har såvitt jag vet inte utlöst något slags moraliska verkningar.

Jag måste säga att det är svårt att finna någon förklaring till att man, trots att det i fjol gavs så klara intentioner, inte har velat vara med om att använda ifrågavarande medel på det sätt som lantbruksstyrelsen och fackmännen på området har velat använda dem. Jag för min del vill uttala den förhoppningen, att den behandling som i år kommit ärendet till del inte skall upprepas, utan att medlen i fortsättningen får användas på det sätt som de instanser, vilka här yttrat sig, anser vara det rätta.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr 23, av herr Nord m. fl.

Herr RIMÅS (fp):

Herr talman! Det rör sig här inte om statsmedel i vanlig mening, utan om näringsutövarnas egna pengar, som felaktigt råkat hamna i statens kassakista för bestridande av utgifter för vägändamål. Man hade därför faktiskt vågat hoppas att odlarnas egna synpunkter på medlens användning skulle komma att tillmätas avgörande betydelse. Så har emellertid inte skett. Herr Hansson har här nyss redogjort för detta, och jag skall försöka undvika att upprepa vad han sagt.

Det egendomligaste är enligt min mening att man här motsätter sig att bensinskattemedel skall få användas till organisationsarbete i syfte att bygga upp en ekonomisk föreningsrörelse på trädgårdsnäringens område med tonvikt på avsättningsfrågans ordnande. Detta är en av trädgårdsnäringens viktigaste arbetsuppgifter för närvarande, men trots detta nekar man trädgårdsnäringen att använda — såsom vi ser det — sina egna medel för just detta ändamål.

Vad vi tvistar om här är inte endast en fråga om huruvida trädgårdsnäringen skall få använda dessa medel till det ena eller andra ändamålet, utan frågans kärnpunkt är faktiskt — vilket herr Hansson också var inne på — om man genom beslutet i år delvis skall upphäva det beslut, som man fattade i fjol, och göra detta utan att det klart och tydligt redovisas inför kamrarna. Vid beslutet i denna fråga förra året yttrade utskottet följande: »De ändamål, som i främsta rummet bör främjas, torde närmast kunna jämföras med dem, som fiskerinäringens bensinskattfond är avsedd att understödja.» Herr Hansson har här redogjort för parallellerna. Utskottet sade vidare: »Lantbruksstyrelsen bör i samband med sina äskanden av medel till bensinskattrestitutionen för budgetåret 1957/58 inkomma med förslag till sådana ändamål, vartill såväl fondmedlen som de

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

årliga restitutionsmedlen skall användas.»

Det är detta lantbruksstyrelsen gjort. Den har följt de direktiv, som riksdagen gav förra året, och när den gjort det, skall riksdagen i år indirekt säga: »Visserligen har lantbruksstyrelsen följt de direktiv vi gav i fjol, men det hindrar inte att vi nu skall ge den ett bakslag, ty vi står inte fast vid dessa direktiv längre.» Detta sker utan att det redovisas i utskottsutlåtandet; det sveps in i sådana sällsamma ord som att det allmänna inte bör »genom medelstilldelning från detta anslag» ådraga sig »moraliskt ansvar för tjänster eller löne- och anställningsvillkor».

Jag ville påpeka detta för att kammaren skall ha klart för sig att det vi nu skall besluta betyder — om vi följer utskottsmajoriteten — att vi delvis upphäver det beslut vi fattade i fjol. Det kan väl inte vara kammarens mening att vi skall göra det. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Nord m. fl. afgivna reservationen.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Såsom de föregående talarna här har påpekat råder det inte någon tvist om belopp. Det är fastslaget i grunderna för beräkningen av bensinåtgången genom trädgårdsnäringen, att de skattebelopp, som faller på bensinmängden, skall ställas till förfogande. Trädgårdsnäringen får alltså alla dessa pengar. Nu är inte förhållandet det, som herr Rimås envisas att påstå, att de är trädgårdsnäringens egna pengar. De är uppburna i skatt och har influtit till statsverket. I och med detta har de blivit statsmedel. Staten återbär sedan dessa pengar till näringen för att användas till gemensamma ändamål, men eftersom det är statsmedel som utdelas, måste ju statsmakterna ta ansvar för hur de användes. Det ligger väl i sakens natur, att det måste finnas klara, rediga linjer för medelsanvänd-

ningen. Om det inte finns sådana, kan staten inte bära ansvaret.

Vad gäller de ändamål, vartill medlen skall få användas, har Kungl. Maj:t emellertid icke kunnat godta alla dem, som lantbruksstyrelsen har föreslagit. Varför? Helt enkelt därför att utredningen om medelsanvändningen på dessa punkter är så pass oklar, att det inte varit möjligt att överblicka användningen. När utskottet har granskat förslagen, har det kommit till samma uppfattning. Anvisningarna är alldeles för vaga på vissa punkter, och därför har utskottet följt Kungl. Maj:ts förslag. Den omständigheten att det i fjolårets beslut ingick, att man skulle i huvudsak följa reglerna för återbäring av bensinskatt för fiskerinäringen, innebär inte, att man fördenskuU skall godta utformningen av de användningsändamål som föreslås. Man måste kräva klarare linjer och bättre utredning, innan man godkänner ett användningsområde. Därför är det alldeles malplacerat när det påstås, att riksdagen i år skulle dra ett streck över vad den beslöt i fjol. Så förhåller det sig ingalunda. Tillåt mig att ett ögonblick stanna inför några av de användningsområden, som Kungl. Maj:t och utskottet i år inte velat godta.

Det är då för det första fråga om anslag till de s. k. specialkonsulenterna. Det pågår för närvarande en utredning om hela statens konsulentverksamhet. Denna utredning kan komma att innebära att det skall ges statsbidrag till dylika specialkonsulenter, men bidragen skall då inte tas av dessa pengar utan av vanliga riksdagsanslag. När herr Hansson säger, att det på 1940-talet fanns statsbidrag till specialkonsulenter skall man observera, att det var bidrag, som gick direkt ur statskassan på ett vanligt riksdagsanslag. Det är klart att staten då tog ett ansvar för de tjänstemän som avlönades med tillhjälp av dessa pengar. Detta ansvar kunde staten ta, ty ett sådant anslag kan höjas hur mycket som helst. Här

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utöware erlagd bensinskatt

gäller det emellertid ett belopp, vars storlek vi aldrig på förhand kan bedöma, och därför går det inte att på detta sätt ge anslag av dessa medel. Konsekvenserna skulle staten inte kunna bära, eftersom den inte har någon egentlig bestämmanderätt över hur stort beloppet skall bli.

Om nu den utredning som pågår leder till att trädgårdsnäringens specialkonsulenter skall få bidrag på samma sätt som hushållningssällskapens och mejerinäringens — jag vet inte om de fortfarande har statsbidrag, men de hade det förr — skall naturligtvis pengar inte tas ur detta anslag för detta ändamål, ty då bleve detta tillgodosett på annan väg. Skulle däremot utredningens förslag och statsmakternas ståndpunkts-tagande till förslaget komma att innebära, att det inte skall lämnas sådana statsbidrag, finns det inte något hinder för att lämna bidrag ur dessa medel till konsulenter. Att då som lantbruksstyrelsen föreslår, låta lantbruksstyrelsen få rätt att bestämma kompetensen för dessa konsulenter och föreskriva t. ex. att av den och den examen följer den och den lönegraden eller den och den pensionsrätten, är en omöjlig anordning. Lantbruksstyrelsen kan inte få lov att bestämma detta, ty då kommer man att skriva ut växlar på statsverket, som statsverket inte kan infria, ty dessa pengar räcker inte för ändamålet. Vad skall det förresten tjäna till att låta lantbruksstyrelsen bestämma kompetensen för sådana konsulenter? Är inte de som skall utnyttja konsulenternas tjänster kompetenta att bestämma vad för slags människor de vill anställa? De är ju högsta sakkunskap. Lantbruksstyrelsen är ju inte den högsta sakkunskapen på detta område.

Vi menar att om det skall utgå bidrag av dessa medel, skall det ske i form av klumpanslag men inte som ett specificerat bidrag till löner för konsulenter med bestämd kompetens, lön och pension. Det är detta som gör att

man inte nu kan vara på det klara med att vi bör ge bidrag ur detta anslag till specialkonsulenter. Den frågan är alltför invecklad och för litet utredd för att vi skall kunna ta ståndpunkt till den.

Låt mig tala om en annan sak, bidrag till organisationsarbetet för att skapa försäljningsföreningar. Inte har utskottet i princip något emot tanken på sådana bidrag, men liksom Kungl. Maj:t har vi funnit, att organisationerna på trädgårdsnäringens område inte har den omfattning och den stadga, att man kan vara säker på att ett statsbidrag till sådant organisationsarbete kommer att användas på tillfredsställande sätt. När vi har sagt att man inte skall förrycka konkurrensförhållandena, menar vi bara, att en liten grupp av näringsidkare inte skall få bidrag för att skapa en organisation och uppföra t. ex. en packnings- eller sorteringscentral och utestänga andra näringsidkare av samma slag på orten därför att dessa kanske tillhör en annan organisation. Då får den ena gruppen ett stöd av statsmedel som inte den andra gruppen får. Därför har vi sagt att man skall se till, att dessa anslag ges till organisationer som står öppna för alla trädgårdsidkare i orten, så att alla trädgårdsodlare behandlas på samma sätt. Detta är inte detsamma, som det herr Hansson i Skegrie avsåg när han talade om att ändra konkurrensförhållandena mellan t. ex. trädgårdsidkarna och handeln. Det är inte detta det är fråga om utan endast om förhållandet mellan trädgårdsidkarna själva.

Låt mig till sist bara säga några ord om den konsumtionsbefrämjande propagandan. Det är väl möjligt att man kan få ett sådant organisationsväsen inom denna näring, att vi kan låta dem med dessa pengar trycka affischer, där det står »Ät mera grönsaker!» eller »Ät mera frukt!» eller vad man tänker skriva. Men nog är det väl rimligt, att vi får veta vad man avser att göra och hur man tänker lägga upp propagandan, ty

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

när man ger sig ut på reklamens vida fält, kan man lätt trampa fel.

Utskottet har inte tagit någon ståndpunkt till medlens användning i framtiden. Kommer det utredda, klara förslag, som det går att ta ställning till, kommer helt säkert jordbruksutskottet inte att vägra att tillstyrka att bidrag lämnas ur dessa medel till åtskilligt flera områden än nu. Men lantbruksstyrelsens förslag på dessa punkter håller icke måttet. Det ger oss icke den ledning för vårt bedömande som vi måste kräva. Det är att hoppas att det nästa år skall komma andra och mera genomtänkta förslag på denna punkt, eftersom den nye chefen för lantbruksstyrelsen ju har varit med om att bedöma denna sak även från regeringens synpunkt och därför kan se saken lite mera allsidigt än vad man tydligen hittills har gjort i lantbruksstyrelsen.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Herr HANSSON i Skegrie (bf):

Herr talman! Herr Skölds argumentering hör, enligt min mening, inte till de starkare. I varje fall skall jag be att få den frågan först och främst besvarad, vad som är orsaken till att man tillåter fiskets restitutionsmedel att användas för organisationsarbete men icke låter trädgårdsodlingens organisationsarbete få del av motsvarande pengar. Herr Sköld är en så gammal organisationsman att han har reda på, att en organisation inte växer ut av sig själv. Den måste arbeta sig fram.

Nu sade herr Sköld, att organisationerna inom trädgårdsnäringen inte har den omfattning och den utbredning som behövs för att kunna stödjas. Man bör stödja organisationsarbetet, herr Sköld, för att organisationerna skall få en ordentlig omfattning och bli slagkraftiga. Det är till detta arbete man skall använda pengarna. När det gäller fiskets område säger man ju att pengarna an-

vändes till fiskerinäringens föreningsverksamhet.

Herr Skölds invändning här, att förmanerna skall utgå till alla grupper, är så självklar, att saken egentligen inte behöver framhållas. Det stora felet när det inte finns tillräckligt starka organisationer är, att det kan finnas flera olika grupper som arbetar var för sig. Meningen är att genom organisationsarbetet få dessa grupper att samarbeta. Det är som sagt så enkelt att man inte skulle behöva säga det till en så pass rutinerad föreningsman som herr Sköld.

Beträffande avsättningen säger herr Sköld att utredningen är bristfällig. Jag nämnde för min del att ett exempel på en avsättningsbefrämjande åtgärd kunde vara en bättre förpackning av varor. Det kan väl ändå inte begäras, att man skall visa upp dessa nya förpackningar i jordbruksutskottet, visa upp hur lådorna skall se ut och hur hela förpackningen skall te sig, för att jordbruksutskottet skall bli övertygat om att utredningen är tillfredsställande. Det gäller t. ex. en standardisering av vissa sorter. Det är också sådana saker som sker ute i organisationerna, men det kostar pengar att göra sådant arbete. Vi är dock överens om herr Sköld och jag, att det är en åtgärd som inte är till gagn bara för odlarna utan även — och kanske inte minst — för konsumenterna. Det gäller att få en bättre vara, en vara som man kan lita på att den håller den utlovade kvaliteten.

När herr Sköld talar om att utredningen om pengarnas användning är oklar, måste jag fråga vad det är för utredning. Såvitt jag vet har det gått till på det sättet, att lantbruksstyrelsen har hört representanter för olika trädgårdsodlarorganisationer. Dessa har sedan kommit fram med förslag till användning. Kungl. Maj:t har sedan utsett representanter från vissa av dessa organisationer, vilka tillsammans med lantbruksstyrelsens representanter lagt fram förslag. Detta är, såvitt jag vet,

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utöware erlagd bensinskatt

det utredningsarbete som här förekommit och det är i full överensstämmelse med vad riksdagen beslutat. Jag kan inte finna att det på något sätt är oklart. Det är så tydligt man över huvud taget kan tänka sig, och som jag sade står detta punkt för punkt i full överensstämmelse med principen för användningen av fiskets pengar.

Herr Rimås nämnde att detta var trädgårdsnäringens egna pengar, men det ville inte herr Sköld godkänna. Jag får säga att skillnaden här är mera formell än reell. Detta är pengar som har betalats i bensinskatt. Bensinen har använts till maskiner som icke sliter vägarna. Följaktligen är det exakt samma princip som när man inte tillåter att den av fiskebåtarna och jordbrukstraktorerna använda bensinen skall beskattas. Man kan mycket väl använda det uttrycket, att det här är pengar som står till trädgårdsodlarnas förfogande. Staten har endast genom att lämna dem till ett statligt organ velat förbehålla sig ett visst inflytande över användningen. Sedan vill jag säga att det inte alls är fråga om att utmäta löneställning eller pensionsrätt för konsulenterna. Det är endast meningen att de organisationer, som har specialkonsulenter anställda, skall få medel till hjälp för att avlöna dessa.

Vad sedan kompetensförklaringen beträffar är det väl intet fel att säga, att när dessa medel användes genom lantbruksstyrelsen, så har lantbruksstyrelsen en kontroll på att de går till konsulenter som har en viss utbildning. Herr Sköld sade nämligen att lantbruksstyrelsen inte besatt den verkliga sakkunskapen. Det har jag för min del inte påstått. Jag sade att trädgårdsnäringens representanter tillsammans med lantbruksstyrelsen torde utgöra den främsta expertisen i detta land och därför också bör känna till var dessa pengar bäst behövs när de skall lämnas ut.

Herr talmannen återtog nu ånyo ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr RIMÅS (fp):

Herr talman! Vems pengarna är, skulle nog herr Sköld och jag kunna tvista om hur länge som helst. Jag har den uppfattningen att felaktigt inbetald skatt, som återbetalas, är dens pengar, som en gång betalade skatten. Men den saken må nu vara.

Herr Sköld menar att statsmakterna här måste få bestämma. Han säger bland annat att organisationerna inte har den stadga, att de kan handha denna sak. Jag vill slå fast detta negativa uttalande men försöka medverka till att det blir positivt för trädgårdsnäringens del. Det skulle kunna stimulera trädgårdsodlarna att få bättre fart på sina organisationssträvanden, så att inte bristen på starka organisationer behöver bromsa. Sedan får man naturligtvis, när man lyssnar till herr Sköld, akta sig för att tro att det inte finns något organisationsväsen inom trädgårdsnäringen.

De bensinskattepengar som det här är fråga om kommer i första hand från handelsträdgårdsmästarna. Det är inte bensinskattemedel som utgår på gräsklippningsmaskiner i stadsparker och annat.

Om vi då håller oss till handelsträdgårdsmästarna vill jag säga, att det finns en organisation som heter Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund — förkortat SHTF. Inom den organisationen finns 50 procent eller något därutöver av handelsträdgårdsmästarna, och medlemmarna representerar 70 procent av arealen. Jag vill säga detta här i kammaren för att man inte skall få den uppfattningen, att det inte finns några som helst organisationer på trädgårdsodlingens område.

Vad sedan gäller specialkonsulenterna tycker jag nog det är litet egendomligt, att de specialkonsulenter som redan arbetar skall utestängas från möjlighet att få del av dessa bensinskattemedel. Det är orimligt alldenstund SHTF redan förut haft statsbidrag för dessa special-

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

konsulenter. Bidraget drogs in i början av 1940-talet. Om man nu inte får bensinskattemedel för detta ändamål, måste man använda inkomster av medlemsavgifter. Man måste anse att det är egenomligt, vilken inställning man än har till frågan i övrigt.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Herr Hansson yttrade, att frågan vems pengar detta är mest är en formell fråga, men det är i stället en högst reell fråga.

När jordbrukare använder bensin till sina traktorer, får de individuellt genom restitution tillbaka vad de betalat i bensinskatt. En sådan ordning kan inte genomföras på trädgårdsodlingens område. Pengarna betalas in till staten, och när de sedan skall gå tillbaka, får inte varje trädgårdsidkare tillbaka sin del, utan man får nöja sig med generella bidrag till organisationerna. Detta är en högst reell skillnad. Staten har tagit in pengarna och låter dem gå tillbaka till vissa ändamål, som den enskilde trädgårdsidkaren inte med säkerhet får nytta av. Det är detta som skapar statens ansvar inför denna fråga.

Herr Hansson tycker inte alls det är märkvärdigt, att lantbruksstyrelsen skall bestämma kompetensen för de specialkonsulenter till vilka det skall ges statsbidrag. Det talar knappast för herr Hanssons uppfattning, att detta skulle vara trädgårdsidkarens egna pengar, om man skall tillämpa en så byråkratisk metod, att ett statligt verk skall bestämma vad slags folk organisationerna skall anställa för att befrämja sina åtgärder. Det är att gå bra långt, och jag kan inte tro att det är trädgårdsidkarna som för fram det förslaget, utan det är väl riksdagsmannen Hansson som blivit mer byråkratisk än byråkratien själv. Kan man inte tänka sig att trädgårdsidkarna får frihet att själva avgöra, vilka människor som passar bäst?

Herr Hansson sade att min argumentering inte var stark. Han menade väl

att jag inte lyckats klargöra för herr Hansson vad jag menade. I så fall vill jag säga till herr Hansson, att det alltid är två parter som är involverade i ett sådant resonemang, och det är inte alldeles säkert att den som försöker klargöra bär skulden till att motparten inte förstår.

Herr Hansson frågade mig, hur man kan tillåta att fiskare får bensinskattepengar till organisationsarbete. Ja, jag har uppfattat det så, att det beror på att våra fiskare är väl organiserade, så att man vet, vem man ger pengarna till. Det är inte lika säkert på trädgårdssidan. Herr Hansson säger att det är självklart, att man skall sträva efter enhetlighet, och det kan ju vara bra, men så länge vi inte har garanti för enhetligheten är det hela oklart. Innan man ger pengar till ett sådant organisationsarbete, bör det väl i varje fall föreligga en organisationsplan.

Om man inte går försiktigt fram här, kan man lätt skapa tvister mellan trädgårdsidkarna själva. Om en organisation får stöd men en annan inte får stöd, uppstår det en känsla av orättvis behandling. Det bör alltså finnas en organisationsplan som är diskuterad och godtagen, så att man vet vad man gör, men någon sådan har vi ännu inte sett till.

När herr Hansson skulle skildra det utredningsarbete som ligger bakom det föreliggande fördelningsförslaget, sade han närmast att det inte var någon utredning alls, utan att trädgårdsorganisationerna hade fört fram några önskemål, som lantbruksstyrelsen hade accepterat och skyfflat in till Kungl. Maj:t. Det var först när det kom till Kungl. Maj:t som man började tänka sig för och se efter, om det hela gick ihop. Det gick inte ihop. Därför kommer vi inte längre i dag än att vi får säga, att alla pengarna må användas för bidrag till de ändamål som här är föreslagna. Kan man sedan komma med bättre belägg för att pengar skall gå även till andra

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

ändamål, så inte skall riksdagen säga nej. Vi skall inte gå emot den principen, att trädgårdsnäringen skall få samma möjligheter som fiskerinäringen efter hand som man lyckas göra klart för oss hur pengarna skall användas.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Herr Sköld ansåg att riksdagen inte kunde ta ansvar för att en del av dessa pengar används till arbete på lösande av avsättningsproblemet. Han ansåg att riksdagen borde vara försiktig på detta område. Om vi håller oss till den del av trädgårdsodlingen som innefattar fruktodling, vet emellertid herr Sköld lika bra som alla andra, att vi inom riksorganisationen sedan åtskilliga år har bedrivit ett intensivt arbete för att få fram helt andra förpackningar än sådana som fanns då vi tog vid. Det erkännes nu också av praktiskt taget alla handelns parter att det har skett en stor förbättring på detta område, och jag tror, att om en förbättring kan komma till stånd även beträffande den övriga delen av trädgårdsodlingen, skulle det vara till fördel inte bara för oss näringsutövare utan kanske framför allt för konsumenterna.

Herr Sköld uttalade sin rädsla för att organisationerna inte skulle stå öppna för alla. Jag vill fullt och helt instämma i vad herr Hansson sade. Om det skapas en organisation, är det väl meningen att den skall stå öppen för alla — den saken tycker jag inte behöver diskuteras.

Sedan måste jag säga, att man strider om påvens skägg när man talar om vems pengar detta är, trädgårdsodlarnas eller statens. Den frågan tycker jag vi kan lämna åt sidan. På detta område liksom på andra återlämnar staten till respektive näringsutövare de pengar som kommit in från bensinskatten. Som

herr Sköld anmärkte i förbigående är det på jordbrukets område en individuell återbetalning, men herr Sköld vet, att vi senast vid fjolårets riksdag framförde den tanken, att det skulle bli så även på trädgårdsodlingens område. Men då sades det från andra sidan att det skulle bli så mycket kineseri, att man inte kunde ge sig på det. Inför detta böjde vi oss och anslöt oss till den meningen, att vi skulle lägga upp det hela på samma sätt som gäller för fisket.

Sedan får jag säga, även med risk att herr Sköld inte tycker om det, att meningen med det av mig förut omtalade hälsingborgsmötet inte var att vi riksdagsmän skulle informera trädgårdsodlarna, utan det var trädgårdsodlarna som skulle informera oss riksdagsmän. I mötet deltog 300 trädgårdsodlare med olika politiska uppfattningar, men på denna punkt hade de den enstämmiga uppfattningen, att en utvidgning till de områden, som vi här kämpar för, skulle vara riktig och rättvis. Det borde väl säga även herr Sköld något.

Herr Sköld talar om statens ansvar. Vi vågar väl ändå påstå, att varken lantbruksstyrelsen eller trädgårdsodlarnas organisationer skall visa någon ansvarslöshet. Vi skall göra vårt bästa på alla områden för att få denna fråga löst och tillämpad i praktiken på sådant sätt, att ingen kan göra någon berättigad anmärkning.

Sedan får jag säga, att herr Sköld besitter en oerhört stor sakkunskap då det gäller att torna upp svårigheter inför kammaren. Den som inte kände till detta förut kunde naturligtvis bli alldeles förskräckt inför all den bevisning herr Sköld anförde. Mästerskapet då det gäller att överdriva svårigheter ligger hos herr Sköld. Jag skulle dock tro, att herr Sköld vid närmare eftertanke inte står kvar vid den åsikten, att vad vi här framför är så oordentligt, att det inte kan tagas upp.

Jag vidhåller, herr talman, det yrkande jag ställde i början av debatten.

Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

Herr HANSSON i Skegrie (bf):

Herr talman! När herr Sköld ville bemöta mina argumenteringar beträffande benämningen »egna pengar», tog herr Sköld anordningen för jordbrukets restitutionsmedel till intäkt för att säga att jag hade fel, ty jordbrukarna lämnades en individuell restitution.

Vi kan ju då tala om fisket i stället, herr Sköld. Där lämnas kollektiv restitution liksom på trädgårdsnäringens område. Vad gäller fisket har man, såsom jag ett par gånger har sagt, tillåtit att dessa pengar får användas för syften, som man inte godkänner i fråga om trädgårdsnäringen. Jag har ännu inte fått någon klar uppfattning om varför man nekar i det ena fallet men i det andra fallet är med på att använda pengarna på detta sätt.

Herr Sköld menar att lantbruksstyrelsen inte borde få kompetensförklara konsulenterna. Om det i stället vore på det sättet, att ingen kompetensgranskning kunde ske genom något statligt organ, skulle jag tänka mig att herr Sköld i stället hade använt detta som argumentering för att pengar icke borde utgå till dylika tjänstemän. Detta är ju en garanti för att dessa pengar, som nu kallas statens, verkligen kommer till användning för avlöning av folk som har kompetens för de uppgifter, till vilka de skall användas.

Herr Sköld säger, att om man inte förstår en sak, så behöver det inte bero bara på den ena parten. Jag vill säga, att herr Sköld i varje fall icke är någon stor pedagog på detta område. Strax efter det att herr Sköld sagt detta sade han nämligen, att han inte visste vad han gick att besluta om. Jag tycker för min del att det är klart utsagt vad man här beslutar om. Riksdagen sade klart ifrån i fjol, att dessa medel skulle förvaltas av statskontoret men disponeras av lantbruksstyrelsen i samråd med trädgårdsnäringens representanter, som skulle framlägga förslag till pengarnas an-

vändning. Det är precis vad som har skett.

Jag vill till sist bara säga, att det här är fråga om att göra en fördelning av dessa medel i överensstämmelse med vad riksdagen i fjol uttalade, och de förslag, som har lämnats av lantbruksstyrelsen och i motionen, står i överensstämmelse med riksdagens intentioner. Jag ber därför ännu en gång att få yrka bifall till reservationen.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Jag skall inte fortsätta denna diskussion, som mer och mer urartat till att herr Hansson upprepar sina argument i anförande efter anförande i den tron, att de väl ändå till slut skall bita på någon. Jag skall inte göra något liknande. Jag skall bara be att få säga en enda liten sak: Herr Hansson skall inte tro att formell kompetens alltid är lika med reell.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Bästekille begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammarén bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 205:o) i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammarén bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammaréns ledamöter här efter

Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar

intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Bästekille begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 112 ja och 98 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 206—211

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 212

Lades till handlingarna.

§ 7**Kapitalinvesteringar för jordbruket**

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar, såvitt avser jordbruksärenden, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3**Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar**

Kungl. Maj:t hade under denna punkt (s. 3—6) föreslagit en medelsanvisning av 107 500 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 55 av herr *Olofsson, Uno, m. fl.*; samt

b) II: 110 av herr *Jacobson i Vilhelmina m. fl.*

I motionerna hade yrkats, att riksdagen måtte — utöver av Kungl. Maj:t upptagna medel under förevarande anslag — anvisa ett belopp av 312 800 kronor för uppförande av maskinhall och arbetarbostäder samt för utförande av yttre arbeten och dikning vid Röbbäcksdalens försöksgård;

c) I: 230 av herr *Werner*, likalydande med II: 287 av herr *Wahrendorff*.

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 55 och II: 110 samt I: 230 och II: 287, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 107 500 kronor;

2) att motionerna I: 230 och II: 287, såvitt däri yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snara åtgärder för verkställighet av riksdagens tidigare fattade beslut angående Sunne försöksgård i Värmlands län, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Lage Svedberg, Hansson, Franzén, Uno Olofsson, Jacobson i Vilhelmina, Östlund, Agerberg, Nilsson i Lönsboda och Andersson i Långviksmon*, vilka ansett att utskottet under 1) bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 55 och II: 110 ävensom med avslag å motionerna I: 230 och II: 287, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 162 500 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr *JACOBSON i Vilhelmina* (s):

Herr talman! Det väckte allmän glädje och tillfredsställelse, när 1949 års riks-

Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar

dag beslutade om inrättandet av Röbbäcksdalens försöksinstitution på jordbrukets område, vilken var avsedd för de fyra nordligaste länen. Detsamma var förhållandet då 1952 års riksdag beslutade att en filial till statens växtskyddsanstalt skulle inrättas. Vid 1954 års riksdag fattades beslut om inrättande av en filial till statens maskin- och redskapsprovningar. Vi kan också glädjas åt att det under åren 1951—1956 gjorts betydande investeringar i byggnader, markförvärv, dikningar etc. vid Röbbäcksdalen. Bland medelsanvisningarna kan nämnas, att 1 080 000 kronor anslagits till uppförande av institutionsbyggnad och försökslada samt därmed sammanhängande yttre arbeten. Med dessa investeringar har riksdagen tydligen avsett, att här ifrågavarande institution skall ta sikte på mera allmännorrländska problem och sålunda intaga en särställning i förhållande till försöksgårdarna.

Riksdagen har alltså visat stort intresse för tillkomsten av Röbbäcksdalens försöksinstitution, men det finns bland annat ett förslag från lantbrukshögskolans sida, som mött ringa förståelse. Det avser bostäder för ladugårdsskötaren, gårdskarlen, traktorskötaren och försöksförmannen. Först i år har Kungl. Maj:t gått in för att en av dessa bostadsbyggnader skall uppföras. Det måste givetvis vara felaktigt att de vid Röbbäcksdalens försöksinstitution anställda skall bo så långt från arbetsplatsen som nu är fallet. För ladugårdsförmannen är avståndet 8 km, och för de övriga befattningshavarna är det 5 km. Det är ju inte rim och reson att förhållandena skall vara sådana. Om vi har råd att kosta på drygt en miljon kronor för andra anordningar vid Röbbäcksdalen, så borde vi väl också draga försorg om att de vid institutionen anställda beredes bostäder. Detta område är mycket stort och har ingen bebyggelse, där vederbörande kan få bostad.

Båda kamrarnas samtliga represen-

tanter för Västerbottens län har därför vid årets riksdag i motioner yrkat att riksdagen måtte bevilja de anslag, som lantbrukshögskolan begärt för nästa budgetår. Högskolans framställning avser bland annat tre arbetarbostäder till en kostnad av 165 000 kronor och en maskinhall till en kostnad av 90 000 kronor. På Röbbäcksdalen finns för närvarande maskiner och dylikt till ett värde av minst 50 000 kronor. Dessa har man för tillfället lyckats få in i den s. k. försöksladan, men, mina damer och herrar, hur blir det till våren, när vissa försök skall utföras och ladan måste användas för det ändamål den ursprungligen varit avsedd för? Dessa traktorer och övriga maskiner måste då stå ute under bar himmel. Det är inte så man skall behandla dyrbara jordbruksmaskiner. Staten föregår i detta fall inte med något vackert exempel.

När denna fråga behandlades i utskottet bereddes representanter för lantbrukshögskolan tillfälle att framföra sina synpunkter, och de svävade därvid på målet beträffande bland annat denna maskinhall och framhöll, att den skulle kunna byggas billigare än till det beräknade beloppet av 90 000 kronor. Det gjorde att de av motionärerna som sitter i utskottet resonerade som så, att det var bättre att släppa en del av vad vi motionerat om och endast hålla fast vid att det skulle bli en arbetarbostad till. Vi önskade alltså endast det tillägget till Kungl. Maj:ts förslag, att det skulle byggas ytterligare en arbetarbostad.

Det visade sig också att vår förhoppning att få majoritet i utskottet var nära att förverkligas. Av utskottets 20 ledamöter var det inte mindre än 9 som röstade för reservationen. Hade en av de ordinarie ledamöterna, som i lantbrukshögskolans styrelse yrkade på de större anslagen, deltagit i utskottets behandling av frågan och inte låtit sin plats, ehuru han var närvarande, infas

Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar

av en motståndare till denna sak, hade det blivit lottning.

Det är alltså, herr talman, en ytterst blygsam och rimlig begäran som dessa 9 reservanter gör sig till tolk för. Jag vill erinra om att dessa reservanter återfinns i samtliga inom jordbruksutskottet företrädde partier; där finns således representanter för högern, folkpartiet, bondeförbundet och socialdemokraterna.

Till detta vill jag lägga, att första kammaren för en stund sedan har tagit reservationen med 67 röster mot 62. Det visar ju att det tycks finnas ett ganska kraftigt stöd åt vad som framhållits i reservationen.

Jag vill sluta med att säga, att svårigheterna att få kompetent arbetskraft till jordbruket i Röbäcksdalen kommer att bestå till den dag vi kan bereda de anställda vid jordbruket möjlighet att få bostäder.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande av herr Lage Svedberg m. fl. förgade reservationen under framhållande av att ett bifall till reservationen endast innebär en utgiftsökning på 55 000 kronor.

Häri instämde herr *Östlund* (h)

Herr **ANDERSSON** i Långviksmon (fp):

Herr talman! Jag kan i allt väsentligt instämma i vad herr Jacobson i Vilhelmina sagt på denna punkt, åtminstone när det gäller sakfrågorna. Jag vill emellertid tillägga några ord även med risk för att kanske upprepa en del av vad herr Jacobson i Vilhelmina sagt; det är nödvändigt för sammanhangets skull.

Röbäcksdalen är ju avsedd att bli något mer än en vanlig försöksgård, nämligen en lantbruksförsöksanstalt för Norrlands jordbruk, där grundläggande forskning kan bedrivas. Den är ju också undantagen från den utredning om statens försöksgårdar som pågår. Därmed är utsagt, att tvekan när

det gäller anslagen till anstalten inte beror på tveksamhet angående lämpligheten att fortsätta utbyggnaden. Röbäcksdalen är en viktig sak för hela jordbruket, särskilt då det inom övre Norrland, vilken landsdel det här gäller. Det är därför beklämmande att det ekonomiska klimatet skall vara så kärvt, att jordbruksministern tvingats vara så restriktiv när det gäller anslagen till anstaltens upprustning och därmed till fullföljandet av riksdagens tidigare beslut.

Efter många om och men, efter framstötter från lantbrukshögskolan och riksdagsmän samt efter utredning beslöt riksdagen för rätt många år sedan att anstalten skulle komma till stånd. År har lagts till år många gånger om, men ännu är anstalten inte på långa vägar färdig. Man saknar fortfarande nödvändiga bostäder för personalen, och åkerjorden är inte ens färdigtäckdikad. Var och en begriper, även om han inte är så väl insatt i jordbruksfrågor, att en väldränerad åkerjord är grundförutsättningen för att ett jordbruk av denna art skall kunna bedrivas. Vidare saknas, som vi hört, förvaringsplats för den dyrbara maskinparken.

Lantbrukshögskolan har i år begärt 90 000 kronor för byggandet av en maskinhall. Man har vidare begärt 165 000 kronor för uppförande av tre arbetarbostäder. För yttre arbeten har lantbrukshögskolan begärt 153 000 kronor och för fullföljande av täckdikningen 4 800 kronor. Sorgligt nog har departementschefen endast kunnat gå med på en arbetarbostad samt 45 000 kronor till yttre arbeten, ledningsarbeten, planeringar o. d. Inte ens de 4 800 kronorna till dikning har departementschefen kunnat gå med på. Detta är verkligen beklagligt. Här har riksdagen för flera år sedan beslutat om denna anstalt, men kraft och vilja att fullfölja beslutet och ordna upprustningen tycks saknas.

Vi anser, att om riksdagen efter en grundlig utredning och prövning av

Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar

denna fråga — det är sålunda inte något förhastat beslut eller någon överrumpling — har sagt A, så bör den också ha moralisk skyldighet att säga B och ordna så, att beslutet blir effektuerat och de redan nedlagda pengarna blir till den nytta som förutsatts. Det säger sig självt, att en halvfärdig anstalt av denna art inte kan tjäna sitt ändamål.

Om man skall kunna få kunnigt och intresserat folk till anstalten, måste man ha bostäder. Sådana finns inte, och inte heller är det möjligt att hyra bostäder inom rimligt avstånd från anstalten, beroende på att vattenfallsstyrelsen och andra som har stora arbeten i gång i trakten — jag vill nämna Stornorrforren och ett stort sorteringsverk där uppe — har hyrt alla tillgängliga bostäder. Det finns familjer som hållit på i tre år att skaffa sig bostad i Tegsöområdet utan att lyckas. Enligt upplysningar som jag fått — och som också herr Jacobson i Vilhelmina nämnde — bor flera av befattningshavarna vid anstalten på långa avstånd därifrån. Jag besökte själv anstalten så sent som i söndags och fick då höra, att föreståndaren bor 8 km från anstalten. Ladugårdsförmannen och försöksledaren bor 5 km från gården, och man betalar 250 kronor i månaden i hyra. För gårdskarlen och traktorskötaren har man inrättat tillfälliga bostäder i en gammal byggnad, men dessa bostäder är under all kritik. De saknar värmeledning, vatten, avlopp och alla bekvämligheter.

Vidare har Lantbrukshögskolans styrelse begärt medel för uppförande av en maskinhall. Hittills har man fått inhysa maskinparken på olika håll, i bräidskjul och smålador ute på fälten samt i ett par gamla ladugårdar och i en försökslada på anstalten. Men om försöksverksamheten skall kunna igångsättas i sommar, som man förutsätter, så måste maskinerna och redskapen ställas under bar himmel. Då har man nämligen inga möjligheter att hysa dem under tak. Det har beträffande detta

förhållande invänts, att det inte är så farligt, och att hundratusentals jordbrukare i vårt land har det lika illa ställt därvidlag. Jag vill då genmäla, att om det skulle vara så illa ställt, att hundratusentals jordbrukare här i landet måste ha sina redskap ute under bar himmel, så är detta alls inte något stöd för att staten bör föregå med dåligt exempel. Det borde vara tvärtom.

Sedan är det en sak till i detta sammanhang, som jag ifnner allvarligt och betänkligt, nämligen den att personalen vid anstalten faktiskt av omständigheterna har bibringats den uppfattningen, att intresset från statsmakternas sida för denna anstalt håller på att svalna. Personalen frågar sig därför med oro om det verkligen är meningen att den idé, som låg bakom tanken på anstaltens tillkomst, skall få lov att förfuskas. Vederbörande frågade mig rent ut om den saken, när jag besökte anstalten i söndags. Om anstaltens befattningshavare har den uppfattningen, så kan man givetvis inte hindra ett visst vemod och en viss pessimism att smygga sig in bland personalen till förfång för arbetet där.

Reservanterna har prutat ned yrkandena i motionen till att omfatta endast ännu en bostadsbyggnad — d. v. s. två byggnader i stället för den enda av departementschefen föreslagna — men inte ens detta har utskottsmajoriteten velat gå med på. Som herr Jacobson i Vilhelmina nämnde, är den avgivna reservationen dock glädjande stark, 9 reservanter mot 10 för utskottet. Första kammaren har redan bifallit reservationen, och jag hoppas att andra kammaren nu går samma väg.

När man följer denna frågas behandling, är det faktiskt svårt att värja sig för tanken, att den gamla mentaliteten beträffande Norrland ännu sitter kvar hos oroande många människor i vårt land, nämligen den att Norrland är en koloni, från vilken det bara är att ta,

Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar

men åt vilken man inte behöver ge något tillbaka.

Jag hoppas att riksdagen i dag ger prov på en annan inställning och bifaller reservanternas blygsamma yrkande i reservationen till punkt 3, till vilket yrkande jag ansluter mig, även om det sker med en viss beklämning. Jag skulle nämligen helst ha sett, att motionärernas yrkande i denna sak helt hade kunnat förverkligas.

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag kan mycket väl förstå herr Jacobson i Vilhelmina och herr Andersson i Långviksmon när de pläderar för försöksgården i Röbäcksdalen. Det ligger ju ingenting märkvärdigt häri, ty det är ju ett rent lokalt intresse.

Hela utskottet är ense om att det är angeläget att försöksgården så snart som möjligt blir iordningställd. Som här vid upprepade tillfällen framhållits råder det ett strängt ekonomiskt klimat, som gör att man tyvärr måste bedöma dessa anslagsposter med mycket stor återhållsamhet. Det är faktiskt ingenting att göra åt detta. Man befinner sig väl inte i värre belägenhet här än på många andra håll. Ni har visserligen prutat ned av motionärerna yrkade 312 800 kronor till 55 000 kronor, och ni beklagar att utskottet inte ens kunnat gå med på detta.

Det är ju meningen, att om det är möjligt skall man bygga Linerohus, varigenom man skulle kunna spara på byggnadskostnaderna. Det pågår en utredning om det är möjligt att bygga så även där uppe, och det är ett av de starka skälen för att man skall vänta med beslut i frågan. Herr Jacobson i Vilhelmina och herr Andersson i Långviksmon har talat om att befattningshavarna bor långt från arbetsplatsen, särskilt då ladugårdsskötaren. Men det blir ju *en* ny bostad, och ladugårdsskötaren skulle ju kunna bo där, varigenom han kommer alldeles inpå arbetsplatsen.

Vidare ligger ju försöksgården allde-

les utanför Umeå, och det är väl sällsynt, att en skolanläggning på landsbygden ligger så nära en tätort. När det gäller försöksledaren är det väl ingenting märkvärdigt i att han bor 5 km från arbetsplatsen, och det bör väl inte vara något hinder för honom att bo så långt från arbetsplatsen.

Utan att på något sätt gå emot herrarnas uppfattning om försöksgården och dess utbyggnad kan jag inte finna annat än att riksdagen gör klokast i att besluta i enlighet med utskottets förslag. Nu har herr Jacobson i Vilhelmina åberopat första kammarens beslut, och att denna kammare med 5 rösters majoritet bifallit reservationen. Nu bör ju andra kammaren hävda sig och hålla på sitt, och jag hoppas verkligen att andra kammaren följer sina gamla traditioner och hävdar sig gentemot första kammaren genom att bifalla utskottets hemställan, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr **JACOBSON** i Vilhelmina (s):

Herr talman! Jag har varit i tillfälle att höra många motiveringar för bifall till utskottsförslag men har ännu inte under mina över 20 år som riksdagsman hört utskottets talesman yrka bifall till utskottets förslag med den motiveringen, att andra kammaren skall hävda sig gentemot första kammaren. Detta är inget sakskäl, herr Pettersson i Dahl, utan skall herr Pettersson i Dahl yrka bifall till utskottets förslag skall det vara med en saklig motivering. Men det är nog ganska svårt att i detta fall uppbringa en saklig motivering.

Herr Pettersson i Dahl säger, att man inte kommer i ett sämre läge där uppe än på många andra håll. Inte heller detta är en hållbar motivering.

Vidare säger herr Pettersson i Dahl, att det inte kan vara svårt för dessa befattningshavare, som bor i närheten av Umeå stad som är en tätort, att skaffa sig bostad. Jo, herr Pettersson i Dahl, det är oerhört svårt att få bostad

Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar

både i Umeå landsförsamling, där Röbacksdalen ligger, och i Umeå. Herr Andersson i Långviksmon talade om sjöregleringarna och det stora kraftverksbygget i Stornorrforsen, vilket gör det oerhört svårt att få tag i bostäder. Bostadsbristen är med andra ord mycket stor.

Slutligen vill jag säga, att beträffande denna utredning angående Linerohus har högskolestyrelsen ingivit en skrivelse till departementet, som återges i fjolårets motion. Det heter där: »Enligt uppgift från länsbostadsnämnden i Västerbottens län bör man för enplanshus av här avsedd standard i Umeå landskommun kalkylera med en byggnadskostnad av 50 000—55 000 kronor.» Alltså, herr Pettersson i Dahl, får vi ytterligare 55 000 kronor, finns det möjlighet att bygga ett för ändamålet lämpligt hus utan att behöva experimentera med ett s. k. Linerohus.

Herr PETTERSSON i Dahl (bf):

Herr talman! Herr Jacobson i Vilhelmina tyckte inte om vad jag sade om att andra kammaren bör hävda sig gentemot första kammaren. Men herr Jacobson och herr Andersson i Långviksmon hänvisade ju själva med glädje till första kammarens beslut i denna fråga och tyckte att vi här borde följa första kammaren. Jag kan därför inte förstå det otillbörliga i att jag följde herrarnas föredöme. Är det osakligt att argumentera så i ena fallet, så är det väl osakligt också i det andra fallet!

Vad beträffar det s. k. Linerohuset får det vara hur det vill med den saken, men det används mycket i södra Sverige och ser ut att bli mer och mer vanligt där. I Stockholm har man också börjat gå in för dessa billigare hus. Om typen är lämplig längst uppe i norr vill jag inte yttra mig om, men undersökningar pågår, och om de visar att denna hustyp är lämplig där uppe, så tycker jag att man också där bör bygga så-

dana hus. Därför anser jag att vi bör vänta ett år till.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till samma hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jacobson i Vilhelmina begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 3:o i utskottets utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgavos 67 ja och 138 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen.

Punkterna 4—22

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 23

Lades till handlingarna.

§ 8

Indragning till statskassan av ordensavgifterna m. m.

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion angående indragning till statskassan av ordensavgifterna m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 432, hade herr *Spångberg* hemställt, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder dels för att indraga ordensavgifterna till statskassan eller i varje fall låta statsverket utfå ersättning för de beräknade kostnaderna för sin befattning med ordensutnämningarna, dels ock för att befria domstolarna från den i 1806 års föreskrift stadgade skyldigheten att genom justitiekanslern underrätta Kungl. Maj:ts orden om dömda personers ordensinnehav.

Utskottet hemställde, att motion II: 432 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr SPÅNGBERG (s):

Herr talman! Detta utskottsutlåtande avser en motion, vari hemställes att riksdagen skulle besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder »dels för att indraga ordensavgifterna till statskassan eller i varje fall låta statsverket utfå ersättning för de beräknade kostnaderna för sin befattning med ordensutnämningarna; dels ock för att befria domstolarna från den i 1806 års föreskrift stadgade skyldigheten att genom justitiekanslern underrätta Kungl. Maj:ts orden om dömda personers ordensinnehav».

Ordensväsendet har ju, efter att från början ha varit en statlig angelägenhet, blivit en slags stödorganisation som skall ge glans och inkomst åt hovet och kretsarna där omkring. Statsverket har åter kommit in i bilden genom att dess verk och departement skall medverka

vid beredningen av ordensutnämningarna; dessa handhas ju i stor utsträckning av statliga organ. Det har påpekats i motionen, att för detta arbete åtgår en avsevärd tid för dessa verk och departement, och det är för detta arbete som det krävs ersättning i motionen. Det vore ju rimligt, att dessa kostnader bures av ordensväsendet och inte som nu av skattebetalarna.

Utskottet säger att detta arbete är obetydligt. Utskottet stöder sig därvid bl. a. på ett uttalande som Svea hovrätt gjort i ett remissyttrande över motionen. Det säges där att det är mycket ringa tid som går åt och att tiden närmast »bör räknas i timmar». Jag vet inte hur stor krets Svea hovrätt avser med denna sin beräkning. Det är väl möjligt att det inom Svea hovrätt inte går åt så många timmar årligen för detta arbete. Men sammanlagt, på länsstyrelser, i verk, departement och inrättningar får man nog räkna med att dessa timmar blir dagar, att dagarna blir veckor och veckorna månader, varför man kanske snarare bör räkna med år än med timmar för statens medverkan. Åtminstone har de uppgifter som lämnats mig från olika håll varit av sådan art, att jag haft anledning dra dessa slutsatser. Någon verklig redogörelse för den för ändamålet använda tiden har utskottet inte lämnat. Om det vore så ringa tid som ginge åt, då blev det inte heller så svårt att betala ifrågavarande kostnader. Dessutom skulle det se litet bättre ut, om så skedde.

Utskottet åberopar sig också på statskontoret, som remissbehandlat motionen. Statskontoret förklarar, att det blir inte så mycket pengar över, utan att »ordensavgifterna utgör ersättning för juvelerararbeten o. d., varjämte kostnaderna för löner och pensioner samt expenser vid Kungl. Maj:ts orden bestrides med avgifterna». Detta uttalande säger egentligen ingenting om den tid som åtgår i ordenskapitlet för dessa uppgifter. Men när det inte anses vara mera arbete för statens verk än att det

Indragning till statskassan av ordensavgifterna m. m.

kan räknas i timmar — och det är ju där man gör det egentliga arbetet — så kan det väl inte vara så förfärligt mycket pengar, som behöver gå till löner, pensioner, expenser och dylikt i ordenskapitlet som ersättning för dess arbete med utnämningar av ordensinnehavare. Jag har ingen anledning betvivla, att uppgifterna i och för sig är riktiga och att pengarna används för de angivna ändamålen. Men inte avser väl dessa utgifter det egentliga arbetet med utdelandet av ordnar, utan det avser andra ting. Det kan ju finnas befattningar inom hovet, som delvis har anknytning till ordensväsendet, med någon timmes arbete då och då. På den punkten har det inte lämnats någon redovisning, men hela ordensväsendet anknyter ju till hovet och mycket personligt till kungen själv.

Inkomsterna från ordensväsendet måste dock vara betydande. När det blir endast 14 000 kronor över, när pengarna använts till anslag, löner, expenser och dylikt, skulle det vara intressant att få veta vilka befattningshavare det gäller. Men fränsett detta är också 14 000 kronor pengar, som bör kunna användas till att minska de belopp skattebetalarna får erlägga för här ifrågavarande arbete. Det säges ingenting om dessa inkomster, men man kanske kan få en aning om dem vid ordensregnet. Det utdelas — enligt vad sekreteraren i ordenskapitlet för någon vecka sedan skrev i Svenska Dagbladet med anledning av denna motion — omkring 1 200 ordnar och medaljer varje år, och för ordnarna får ju mottagarna betala rätt avsevärda belopp. Hur mycket det är kan en utomstående knappast se, men att det rör sig om sexsiffriga tal — något hundratusental kronor per år — är alldeles uppenbart.

Då kanske man säger: Det går ju åt pengar för att tillverka ordnar. Ja, men det görs ju knappast några ordnar — det hela har blivit ett slags evighetsmaskineri, som bygger på att de utde-

lade ordnarna skall lämnas tillbaka till ordenskapitlet vid innehavarens död. Då putsas de upp, och nya innehavare av de avlidnas ordnar utses. Dessa får betala några hundra kronor, och så fortsätter maskineriet att under bestående glans ge hovet inkomster.

Det första yrkandet i motionen går alltså ut på att statsförvaltningen skall ha ersättning för sin befattning med ordensväsendet. Det andra yrkandet går ut på att domstolarna skall befrias från de särskilda besvär som de har, då riddare av kungliga ordnar dömes för nesliga brott. Under 19 kap. 12 § rättegångsbalken finner vi ett stadgande av följande lydelse — jag tar bara ett kort avsnitt:

»Varder riddare dömd för sådana nesliga brott, att fråga om hans ordens fräntagande kan uppstå, bör domstolen genast efter utslagets utfärdande om brottets beskaffenhet underrätta justitiekanslersämbetet, som sedan äger att iakttaga vad Kungl. Maj:t detsamma särskilt härom föreskrivit» — och nu kommer det väsentliga — »skolande med verkställandet av den brottsliges bestraffning uppehållas, till dess ordenskapitlets yttrande blivit meddelat och genom justitiekanslersämbetet varder vederbörande kungjort.» Detta kanske var begripligt för 150 år sedan när stadgandet skrevs, men det har faktiskt inträtt en förskjutning i själva tänkesättet under dessa 150 år, som gör att denna bestämmelse för moderna människor ter sig fullständigt obegriplig.

Men till detta kommer det verkligt besynnerliga, som jag för min del inte har tänkt på tidigare, nämligen att det införes rättsstridiga föreskrifter i Sveriges Rikes lag. I denna bok som utges och tryckes på nytt varje år, införes dödkött, bestämmelser som man helt enkelt inte kan tillämpa. Men man trycker dem och för in dem i denna tjocka lunta, som både är tillräckligt svår att orientera sig i och tillräckligt tjock för

Indragning till statskassan av ordensavgifterna m. m.

att man skall kunna rensa bort något av det som är fullständigt orimligt.

Nu ligger det ju så till, att myndigheterna inte kan följa dessa bestämmelser utan att bryta mot någon annan av bestämmelserna. Där stöder jag mig på vad Svea hovrätt anför och vad allmänna beredningsutskottet välvilligt har intagit i sitt utlåtande på s. 2. Hovrätten säger där, att tillämpningen inte kan »anses vara förenlig med gällande lagstadganden om verkställighet av straff och om expediering av domar i brottmål. Det torde få anses att brevet i nu förevarande del blivit genom senare verkställighetslagstiftning i realiteten upphävt. Någon tvekan synes ej råda i detta hänseende — — —». Dels har man alltså denna bestämmelse om remiss och uppskjutande av straffverkställigheten när man misstänker att en riddare begått sådana nesliga brott, att man skall ta en orden ifrån honom, och dels har man en bestämmelse om att man inte får ta hänsyn till detta. Är det rimligt att över huvud taget ha sådana bestämmelser i lagstiftningen?

Utskottet konstaterar också att man inte tillämpar bestämmelsen numera, och utskottet anför att principiella skäl kan åberopas för motionärens uppfattning. Men så säger utskottet till sist att de spörsmål, som motionären framfört, »icke är av sådan praktisk betydelse, att de kan motivera någon riksdagens åtgärd i ärendet». Om det finns sådana föreskrifter i lagen som inte följs, skall man då ha dem kvar under motivering att de inte har någon praktisk betydelse? Nog är det en något underlig motivering för att ha kvar överåldriga bestämmelser, som alla instanser här har sagt att man inte längre kan följa.

Med hänvisning, herr talman, dels till vad jag anför i motionen och dels till utskottets motivering ber jag få yrka bifall till motionen.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Den fåfängans mark-

nad, som herr Spångberg har läst sitt anatema över, skulle jag med glädje avskaffa, men det har inte herr Spångberg velat i sin motion. Han vill reformera den och dra in litet extra pengar till staten på den. Därför vill han inte avskaffa ordensväsendet och har inga djupare principiella invändningar mot den sak han här har sysslat med. Han har inte framfört det uppslag, som statskontoret har kommit med, nämligen att man skulle tvinga alla som får ordnar att lösa ut dem, så att staten får större inkomster av ordensväsendet än den nu har. Det är ett uppslag som jag tycker motionären skulle kunna använda, om han vill skaffa staten större inkomst.

Det är riktigt att det kanske rent av verkar skrattretande, när det fortfarande står kvar sådana bestämmelser som att, om en riddare är åtalad, så skall ordenskapitlet först erhålla underrättelse, innan man dömer honom. Det är nog ingen i utskottet, som tycker, att denna bestämmelse är riktig. Men vi har betraktat det som en så liten sak, att det inte var värt att ta det så allvarligt som motionären har gjort, när han inte samtidigt tar upp hela ordensväsendet till diskussion.

Med denna motivering, som jag tycker kan vara lika hållbar som någon annan, har utskottet beslutat avstyrka motionen, även om vi, som vi har sagt, ansett att det ligger något i den. Vi är inte så förstockade, som herr Spångberg har velat göra gällande, men vi tycker, att man bör betrakta detta som den lilla sak den är.

Därför har vi som sagt avstyrkt motionen, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SVENSSON i Ljungkile (fp):

Herr talman! Jag skall inte engagera mig för eller mot den här motionen. Jag kan hålla med fru Eriksson i Stockholm om att saken inte är stor. Vad man möjligen skulle kunna ha emot motionen är, att om man biträder förslaget om en

reformering av den här trafiken, godtar man i viss mån ordensväsendet som sådant. Jag har en gång tidigare i denna kammare givit till känna min uppfattning i denna sak, och jag vill bara här konstatera, att jag anser det vara mest värdigt en demokratisk församling att avskaffa hela ordensväsendet.

Herr SPÅNGBERG (s):

Herr talman! Bara ett par ord med anledning av de invändningar, som fru Eriksson i Stockholm har gjort på utskottets vägnar.

Hon säger att det är en liten sak, som man över huvud taget inte anser vara av den storlek, att man vill ta bort den ur lagen. Jag tänker då på bestämmelsen om uppskjutande av straffverkställigheten. Är det en liten sak, att man i lagen har bestämmelser, som inte kan följas? Jag anser det vara en ganska stor fråga principiellt sett, alldeles oavsett hur man ser på ordensväsendet.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Spångberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller allmänna beredningsutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II: 432 av herr Spångberg.

Sedan kammarens ledamöter härafter

Åtgärder mot husbockens härjningar

intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Spångberg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 123 ja och 36 nej, varjämte 51 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 9

Åtgärder mot husbockens härjningar

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av väckta motioner om åtgärder mot husbockens härjningar.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid

Herr BÖRJESSON (bf):

Herr talman! Denna fråga kan kanske för en och annan tyckas mindre betydelsefull, men icke förty bör man uppmärksamma, att denna skadegörare åstadkommer en stor nationalekonomisk förlust och stora förluster för den enskilde. Statens skogsforskningsinstitut säger i sitt remissvar, att det är ett allvarligt problem. Beträffande den bekämpning, som från försäkringshåll numera intensivt bedrives, är det ju bara att hoppas att den får positiv verkan.

Frågan är om det bara är ett försäkringsinstansernas spörsmål. Det är sannoligen inte några begränsade skadeverkningar som åstadkommes på detta sätt; det finner man, om man samlar de uppgifter som förekommer i pressen och på annat håll. Örtofta kyrka måste i juli månad 1949 stängas på grund av husbockens svåra attacker. Bjälklagen och takstolarna var då fullständigt de-

struerade. Samma ödeläggelse har drabbat inalles ett halvt dussin skånska kyrkor. Torekovs kyrka måste 1951 till stor del rivas och byggas om för en kvarts miljon kronor. För ett par år sedan brakade ett stall i Skåne och en ladugård på Gotland ihop på grund av husbocksangrepp.

I Blekinge och södra Kalmar län är över hälften av husbeståndet hemsökt, i Blekingesocknarna Ringamåla och Backaryd över 75 proc. Det är emellertid inte blott skadornas omfattning, som inger de allvarligaste bekymmer, utan också deras för andra än experter under årtal oftast omärkliga fortskridande.

Det har förekommit så sent som i vinter att hela bostadshus har blivit utsynade och nu används för övningsändamål av brandkårerna. Husbocksproblemet har också fått större betydelse genom den numera ofta använda metoden för ombyggnad av gamla hus genom boasering av väggarna med plattor. På det sättet blir sedan, när skadorna uppmärksammas, förlusterna ännu större. Det är också fara att brädgårdarna infekteras och blir föröknings- och spridningscentra för denna skadegörare. Jag vill därför understryka, att det är nödvändigt inte bara att 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté kommer att uppta detta spörsmål till prövning utan även att frågan uppmärksammas av alla de institutioner, som på ett eller annat sätt kan bidra till att skadeinsekten kommer ur världen.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckta motioner om åtgärder till förhindrande av skadegörelse av mink.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11

Innehavet av Generalstabens litografiska anstalt

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion angående innehavet av Generalstabens litografiska anstalt.

I en inom andra kammaren väckt, till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 434, hade herr *Hagnell* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Konungen måtte anhålla att staten i överensstämmelse med donatorns önskan skulle taga hand om innehavet av sitt företag, Generalstabens litografiska anstalt, »på det att inrättandet af en större lithografisk inrättning för statens räkning derigenom må underlättas».

Utskottet hemställde, att motion II: 434 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr HAGNELL (s):

Herr talman! Den som kommer resande till Stockholms stad och stiger ut från stationen finner mitt emot vid Vasagatan ett hus, på vilket det överst står »Esselte». Därunder uppräknas en del av de företag, som Esseltekoncernen köpt in och lagt under sig under årens lopp. Där står också namnet »Generalstabens litografiska anstalt». Man kan undra med vad rätt detta företag står under koncernens namn. Generalstabens litografiska anstalt donerades nämligen till staten år 1872 av den person, som då varit innehavare av anstalten under några tiotal år. Hur kan den enskilda storkoncernen få sätta det statliga företaget under sitt namn? Det donationsbrev, som år 1872 utställdes till staten, innehöll den formuleringen från donatorns sida, att han ville överlämna denna inrättning till svenska staten såsom gåva jämte materiel enligt de inventarieförteckningar, som var upprättade, »på det att inrättandet af en större lithografisk inrätt-

Innehavet av Generalstabens litografiska anstalt

ning för statens räkning derigenom må underlättas». Kungl. Maj:t tackade och tog emot och sade sig ha funnit, att denna donation var för staten fördelaktig.

Ikke desto mindre har man nu slarvat bort detta företag, så att det ligger under en enskild koncern. Där hör det inte hemma. Har man tagit emot en donation skall man sköta företaget i enlighet med donatorns önskningsar. Det är den hemställan jag här vill göra.

Mot denna hemställan har allmänna beredningsutskottet skrivit en halv sida, och den handlar om helt andra saker än äganderätten till anstalten. Allmänna beredningsutskottet bygger sitt utlåtande på remiss av ärendet till byggnadsstyrelsen, som hyrt ut lokaler före år 1925 till denna statliga inrättning, och till rikets allmänna kartverk, vilket ritar kartor, som den privata koncernen är förläggare av och som trycks på det statliga företag, vilket den tagit hand om. Utskottet bygger även på remiss till försvarsstaben. Det kan vara intressant att se vad denna säger. Den förklarar sig se på denna fråga ur militär beredskapssynpunkt och undrar, om GLA skall kunna klara av karttrycket, om staten tar hand om företaget. Det tvivlar man på och chefen för försvarsstaben kan ej tillstyrka att staten övertar GLA.

Det är emellertid inte fråga om att överta ett företag eftersom det är statens eget företag. Det frågan gäller är, att har man sagt ja från statens sida och tagit emot en donation, skall man sköta den.

Jag har försökt ta reda på vilket departement som har ansvaret för det donerade företaget. Såvitt jag funnit känner sig inget departement ansvarigt för GLA. Jordbruksdepartementet har viss befattning med karttrycket på grund av att kartverket sorterar under det. Karttrycksfrågor är under diskussion, men äganderätten till den anstalten, som man fått i donation, torde knappast

kunna sortera under det departementet. Anstalten togs emot av lantförsvarsdepartementet, som försvann år 1920, om jag inte missminner mig. I försvarsdepartementet tycks man heller inte kännas vid ägandeansvaret till detta statliga företag. Har kanslihuset slarvat bort donationen?

Generalstabens litografiska anstalt, d. v. s. SLT-koncernen, säger i sitt svar: »Att nu taga initiativ till framställande av anspråk på statlig äganderätt till GLA synes oss vara i högsta grad opåkalat.» Det skulle med andra ord vara opåkallat att staten tar hand om det egna företaget, som man har fått i donation. Det är klart att SLT-koncernen vill behålla detta statliga företag och skylta med dess namn, men det finns ingen anledning till att så skall fortfa att ske.

Utskottet säger i sin motivering att frågan om de avtal som GLA slutit med staten är av civilrättslig natur. Det är alldeles riktigt, men det är ett faktum som inte har någon betydelse i detta sammanhang. De avtal, som man slutit, har gällt hyreskontrakt, som kompletterats med bestämmelser om vissa beredskapsåtgärder, såsom utbildning av generalstabsofficerare, men dessa kontrakt har inte ändrat äganderättsförhållandet när det gäller den donation som staten mottagit.

Allmänna beredningsutskottet hänvisar också till 1946 års tryckeriutredning och menar tydligen att kammaren skulle kunna vara nöjd med den hänvisningen. Men 1946 års tryckeriutredning lämnade sitt betänkande år 1949, och sedan dess har den inte haft något sammanträde. En hänvisning till denna utredning kan således inte ha något större värde i detta sammanhang, särskilt som det i direktiven för utredningen inte fanns någon som helst punkt, som angav att utredningen även skulle syssla med frågan om äganderätten till den statliga donation det här gäller.

Innehavet av Generalstabens litografiska anstalt

Jag anser därför att det är på mycket svaga grunder som allmänna beredningsutskottet här enat sig om att avstyrka motionen, och jag hemställer att kammaren måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att staten i överensstämmelse med donators önskan skall handha sitt företag, GLA, på det sättet, att inrättandet av en större litografisk inrättning för statens räkning därigenom må underlättas.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Det är friska tag motionären här visar. Han har ju inte de hämningar, som följer med de många riksdagsåren, och han begär därför inte en utredning, när han här kommit på en fin sak, såsom han tycker, utan han vill att riksdagen direkt skall fatta beslut i ärendet, d. v. s. besluta att ta hand om det egna företaget.

Herr Hagnell tycker att det är litet svagt av utskottet att säga, att det här gäller frågor av civilrättslig natur som utskottet inte vågar ta ställning till, och han finner det ännu svagare av utskottet att hänvisa till en utredning som inte på länge har haft något sammanträde. Han kan ha rätt däri, men det senare har inte varit det huvudsakliga motivet för utskottet att avstyrka motionen. Vi har helt enkelt varit tvungna att avstyrka, eftersom vi inte med säkerhet har vetat något om äganderättsförhållandena. Det finns ingen möjlighet för ett utskott att med hjälp av några remissutlåtanden klarlägga den saken. Herr Hagnell har själv suttit sekreterare i en utredning om de statliga företagsformerna — det är tydligen där han fått ögonen på den här historien — men han har inte därigenom blivit visare än att han varit med om att skriva ett betänkande, där det säges att det finns delade meningar om giltigheten av det kontrakt, som man slöt år 1923, liksom om riktigheten av det beslut som fattades år 1919, när staten lät företaget övergå till SLT från Börtzells tryckeri-

aktiebolag. Om man inte är mer bestämd, när man har tillfälle att producera sig i form av ett utredningsbetänkande efter att väl ha gått djupare in i ärendets olika detaljer, så är det mycket begärt att ett utskott, som får så liten tid på sig och som är så litet insatt i ämnet, skall kunna bilda sig en uppfattning om vem som egentligen äger företaget och hur kontraktsförhållanden och annat har skötts. Vi inom utskottet anser i varje fall att det inte har varit möjligt för oss att göra det.

Det är naturligtvis lätt att hävda den ena eller andra ståndpunkten i detta ärende, men det är absolut omöjligt att göra det med stöd av skäl, som kan vara godtagbara här i kammaren. Under alla förhållanden borde det väl åtminstone ske en utredning, innan man tar definitiv ställning till saken. Det finns väl f. ö. möjligheter för Kungl. Maj:t att något så när hävda sig gentemot detta privata företag — det verkar nästan som om herr Hagnell ville göra det hela till en statlig Unmansaffär eller något sådant.

Utskottet har varit betänksamt, och denna betänksamhet har utskottet låtit komma till uttryck genom att avstyrka motionen.

Herr HAGNELL (s):

Herr talman! Det var en ganska tentatiös beskrivning som utskottets ordförande lämnade. Det är visserligen riktigt att det råder delade meningar om ett hyreskontrakt, som slöts 1923. Det hyresförhållande som där avsågs upphörde 1925, när Esselte flyttade till egna lokaler i stället för att arbeta i statligt subventionerade lokaler, som man dittills gjort. Om detta hyreskontrakt gäller eller inte, därom råder delade meningar, men det råder inga delade meningar om en donation, som Kungl. Maj:t genom sin namnunderskrift har tackat och tagit emot.

Jag har inte begärt någon utredning, säger man, och det bör man göra, när

Innehavet av Generalstabens litografiska anstalt

man inte är säker på en sak. Men att staten äger sitt företag är ingenting att utreda. Man har fått en donation och tagit emot den. Saken är bara att det ser ut som om man håller på att slarva bort donationen. Man kan ha olika synpunkter på hur det civilrättsligt förhåller sig med dessa hyreskontrakt, men det är en annan sak. Den frågan har utskottet sysslat mycket med men inte med frågan om ägandeförhållandet. Den har utskottet helt gått vid sidan av.

Det är mycket begärt att utskottet skall ta ställning till dessa svåra civilrättsliga frågor, ansåg utskottets ordförande. Vad jag har begärt är att Kungl. Maj:t, som äger och har ansvaret för företaget, skall sköta sitt företag. Har man fått och tagit emot en donation, skall man väl inte hålla på att utreda äganderätten. Det är meningslöst att hänvisa till behovet av en utredning och ännu meningslösare att hänvisa till 1946 års tryckeriutredning, som inte har med ägandefrågan att göra.

Allmänna beredningsutskottet har svarat på en helt annan sak än den, som var kärnpunkten i motionen, och därför kommit till resultatet att motionen bör avstyrkas. Jag hemställer att kammaren måtte bifalla motionen.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Vi har uppfattat motionen så, att vi skulle ta ställning till frågorna: Vem har äganderätten till vad? Vad är det som är donerat? Vad skall i denna dag krävas tillbaka? Vad är det som är bortslarvat? Vi har sagt att detta kan vi absolut inte utfala oss om. Är det hela detta företag som trycker kartor som är statens eiler hur ligger det till? Det vet vi inte. Jag tycker att herr Hagnell har mycket dåligt angivit vad han anser är statens egendom, vad som staten blivit bedragen på och vem som slarvat bort donationen. Det behövs tydligen någon liten utredning innan man säger att det ena och det andra

har skett. Så tveksamma har vi varit att vi avstyrkte motionen.

Herr HAGNELL (s):

Herr talman! Man kan tvista om hur mycket som hör till Generalstabens litografiska anstalt inom Esseltekoncernen, där företaget nu är helt inbakat. Det behövs säkerligen processer och civilrättsliga tolkningstvister för att ur Esseltekoncernen rycka ut den del som exakt motsvarar donationen. Detta har jag aldrig ansett att allmänna beredningsutskottet skulle utreda. Jurister måste nog arbeta i flera år på att klargöra gränserna för detta företag som nu är invävt i Esseltekoncernen. Detta bör väl vara Kungl. Maj:ts uppgift att i de sammanhangen bevaka ägandintresset, eftersom Kungl. Maj:t har emottagit detta företag. Vad är det för mening i att göra en donation till staten, om staten sedan inte bevakar sin äganderätt till egendomen? Nu har det gått 85 år, sedan donationen gjordes, och jag anser att det är på tiden, att staten tar vara på företaget och fullföljer donatorns önskningsar.

Herr JACOBSSON i Sala (s):

Herr talman! Jag instämmer i stort sett med motionärens syfte och i stora delar med hans motivering men jag måste reagera emot hans historieskrivning beträffande det s. k. slarvet från Kanslihuset. Det har ändå varje gång skett fullkomligt affärsmässiga uppgörelser, det är en sak som jag tycker man bör konstatera vid detta tillfälle.

Sedan vill jag ytterligare understryka en sak. Jag är fullkomligt överens med motionärerna om att denna sak på något sätt måste klaras upp, så att man blir av med detta egendomliga förhållande beträffande Generalstabens litografiska anstalt och får möjlighet att sätta statens reproduktionsanstalt i stånd att ta hand om statens kartor.

Jag ber alltså, herr talman, att få in-

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

stämma i yrkandet om bifall till motionen.

Herr HAGNELL (s):

Herr talman! Hyreskontraktet har tillkommit i anständiga former; något annat har inte ifrågasatts. Det har inte skett någonting på området beträffande äganderätten sedan man tackade och tog emot donationen. Staten har därefter inte lämnat ifrån sig donationen. Det finns ingen anledning att skylta med den under Esseltekoncernen som visserligen sköter företaget, eftersom den övertog skötseln av det statliga företaget av dem som fått rätten att sköta det, men inte äger det.

Äganderätten tycks emellertid inget departement känna sig ansvarigt för. Då kan den sidan av saken inte vara bra skött från Kanslihuset mellan 1872 och fram till nu.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hagnell begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller allmänna beredningsutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II:434 av herr Hagnell.

Sedan kammarens ledamöter härfter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne

flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hagnell begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 118 ja och 64 nej, varjämte 32 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 12**Anslag under statens allmänna fastighetsfond (handelsdepartementet)**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1957/58 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 2**Statens lånefond för den mindre skeppsfarten**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 3—6) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (I:297) och den andra inom andra kammaren av herr *Staxäng m. fl.* (II:241), hemställts, att riksdagen måtte besluta att till statens lånefond för den mindre skeppsfarten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

I: 297 och II: 241, till Statens lånefond för den mindre skeppsfarten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Sundelin, Sunne* och *Stax-äng*, fröken *Elmén* samt herrar *Andreas-son* och *Svensson* i Kungälv, vilka ansett att utskottet bort hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 297 och II: 241, till Statens lånefond för den mindre skeppsfarten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor,

2) av herr *Malmborg*, utan angivet yrkande.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr STAXÄNG (h):

Herr talman! Jag förmodar att denna fråga måste vara både enklare och klarare för kammarens ledamöter än den vi nyss tog ställning till. Frågan gäller en sak som ganska ofta varit uppe till överläggning i riksdagen. Jag har också en bestämd känsla av att riksdagen har fått en klarare positiv inställning till ett stöd åt de företagare det här gäller.

Sedan många år tillbaka har det stått klart för riksdagen, att den mindre skeppsfarten har fått arbeta under mycket svåra förhållanden i jämförelse med fraktare från utlandet, som har bedrivit fraktfart längs våra svenska kuster. I en utredning som kom till stånd år 1954 — en utredning angående aktuella spörsmål för mindre och medelstort tonnage — var det särskilt ett par synpunkter som starkt underströks. Den ena var försvarssynpunkten. Den mindre skeppsfarten var härvidlag ganska betydelsefull, och det framhölls också, att i första hand med hänsyn till landets försvarsberedskap men även med hänsyn till andra förhållanden var

det nödvändigt att åtgärder vidtoges för att förbättra de ekonomiska betingelserna för det mindre och medelstora tonnaget. Vikten av sådana åtgärder har vidare också blivit uppenbar och allteftersom det tonnage som går på världshaven har blivit större och större har det mindre tonnaget blivit allt viktigare när det gäller att distribuera de importerade varorna längs den svenska kusten. Man föreslog också från denna utrednings sida flera åtgärder för att stödja den mindre skeppsfarten. Man föreslog bl. a. att den lånefond, som hade inrättats, i viss mån skulle omformas och att vissa uppmjukningar av lånevillkoren skulle ske. Man föreslog också, att en ändring av lånenämndens sammansättning skulle övervägas.

Jag vill på denna punkt framföra min tacksamhet till departementschefen för att han tagit upp just denna del i sitt förslag till riksdagen. Där föreslås en uppmjukning av lånevillkoren i vad avser lånegränsen — eventuellt en höjning från 70 till 80 procent av anskaffningsvärdet. Vidare föreslås en förlängning av amorteringstiden, och departementschefen har även tagit upp frågan om lånenämndens sammansättning. Jag tror att jag kan försäkra departementschefen, att det har väckt stor tillfredsställelse bland dessa småföretagare att han i förslaget till årets riksdag pekat just på dessa saker.

I den motion, som har väckts, har vi pekat på en del andra förslag till uppmjukningar, som har redovisats i den av mig förut nämnda utredningen.

När departementschefen i enlighet med utredningens förslag också reserverar en viss del av lånefonden för det minsta tonnaget, har vi motionärer framhållit, att en ökning av denna del vore befogad. Vi har också påpekat, att det skulle vara till fördel för dessa mindre fraktare vid beställning av nya båtar att redan under byggnadstiden kunna få en viss del av lånen. Såväl Sveriges segelfartygsförening som sjö-

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

fartsstyrelsen har också utfalat det önskemålet, att lån bör kunna utlämnas för anskaffning av lämpligt andrahandstonnage.

Nu har departementschefen utöver dessa nämnda uppmjukningar också begärt ett visst bemyndigande, som också utskottet har tillstyrkt. Det förefaller mer än sannolikt, att de av mig nämnda önskemålen skulle falla under det bemyndigande, som departementschefen här får.

Hittills är det alltså ingen skiljaktighet mellan å ena sidan reservanterna, samt å andra sidan utskottet. När det gäller investeringsbeloppet har vi emellertid anmält en avvikande mening. Departementschefen och utskottet har inte ansett sig kunna gå längre än till tre miljoner kronor och har såsom skäl hänvisat till det ekonomiska läget. Vi motionärer och reservanter har ansett, att det är nödvändigt att en något högre anslagssumma beslutas. Inte minst har ju utredningen på sin tid framhållit nödvändigheten av ett mycket större belopp, nämligen 25 miljoner kronor, vilket sedan tagits upp av såväl lånenämnden som sjöfartsstyrelsen.

I propositionen redovisas motiven för denna anslagsökning, och där framhålls, att det hos lånenämnden finns ansökningar om lån från fonden på sammanlagt 15,5 miljoner kronor, vilka icke behandlats. Av sistnämnda belopp avser 11,1 miljoner kronor lån för fartyg, som redan är levererade eller kommer att levereras under innevarande år. Trots detta har departementschefen icke kunnat begära mer än tre miljoner kronor. Vi reservanter har med hänsyn till det ekonomiska läget stannat vid fem miljoner kronor.

Om kammaren bifaller propositionen och utskottets förslag, tror jag att man gör samma misstag som riksdagen gjorde för några år sedan, då man gick med på en ökning från 60 000 till 120 000 kronor av maximibeloppet för lån från fiskerilånefonden men icke

samtidigt ökade investeringsbeloppet. Detta medförde att höjningen av maximumbeloppet icke kunde realiseras, utan i stället för 120 000 kronor kunde bara 45 000, 50 000, 60 000 och i något enstaka fall ett något högre belopp utlämnas per båt.

Man kan därför starkt befara att om riksdagen inte går med på en ökning av investeringsbeloppet till denna lånefond, föreligger det risk för att den uppmjukning av lånevillkoren, som här föreslagits och som jag hoppas riksdagen kommer att besluta, inte medför den önskade effekten. Jag har framhållit detta redan i utskottet, och när jag nu fått några nya uppgifter, stärker detta de farhågor som jag här har framhållit.

Det är att märka att enligt förslaget en tredjedel av dessa tre miljoner kronor, alltså en miljon kronor, i viss mån skall reserveras för det minsta tonnaget upp till 250—300 bruttoton. Om lånevillkoren ändras så att man kan få lån upp till 80 procent, är det alldeles tydligt, att det minsta tonnaget skulle få ett mycket ringa belopp, endast omkring 800 000 kronor.

Hurudant är då läget i dag när det gäller ansökningar beträffande det minsta tonnaget? Ja, hittills har det tyvärr varit så — vilket departementschefen här har velat rätta till — att större rederibolag har fått det mesta av lånen från denna fond. De har byggt båtar på upp till 499 bruttoton, s. k. paragrafbåtar, medan det knappast har kommit någon ansökan alls beträffande det minsta tonnaget. Lånen har alltså gått till en företagargrupp som man från början givetvis inte tänkte sig. När man nu i alla fall skall fortsätta att lämna lån ur fonden till sådana byggen, kommer givetvis ansökningar fortfarande att lämnas. Det belopp på 800 000 kronor som skall stå till förfogande för det minsta tonnaget blir otillräckligt.

Man har framhållit, att eftersom det

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

förut inte kommit några ansökningar avseende det minsta tonnaget, bör man vänta till ett kommande år med att öka investeringsbeloppet till lånefonden, så att man får visshet om det kommer några ansökningar som avser båtar tillhörande det minsta tonnaget. Jag måste medge att det ligger någonting i ett sådant resonemang.

Enligt uppgifter jag nu har fått, föreligger emellertid omkring tolv ansökningar hos den organisation som företräder det minsta tonnagets intressen, nämligen Sveriges segelfartygsförening. Dessa ansökningar har visserligen ännu inte kommit in till lånenämnden. Man frågar sig nu, hur mycket pengar anslaget kan räckta till för varje ansökan. Blir det en hård ransonering, vågar man inte ta risken att göra en beställning. Det föreligger dock tolv ansökningar som i viss mån är bundna genom organisationen. Av dessa gäller hälften nybyggnader och hälften andrahandstonnage.

Vad kostar då en sådan båt? Kostnaderna har stigit starkt. Det har uppgivits för mig att stegringen under det senaste året har gått upp med 600 kronor per dödviktston och att kostnaderna i närvarande stund är omkring 2 500 kronor per dödviktston. En nybyggd båt tillhörande det minsta tonnaget, upp till 300 bruttoton, vilket motsvarar omkring 500 dödviktston, kostar alltså omkring 1,2 miljoner kronor. Bara omkring 800 000 kronor kommer enligt utskottets förslag att bli disponibla för detta ändamål. Följaktligen är det riktigt som det har upplysts mig, att anslaget knappast ens kan räckta till två båtar, och då måste beloppet vara för litet. Det är på den punkten reservanternas förslag skiljer sig från departementschefens och utskottets förslag.

Jag skall efter de långa debatter som varit i dag inte utveckla denna fråga mer. Jag vill bara vädja till kammarerna att se till att en ökning kommer till stånd, när det är alldeles tydligt att

det anslag som utskottet föreslår sannolikt blir otillräckligt. Det gäller småföretagare som fyller en mycket viktig uppgift inom varudistributionen längs våra kuster och inte minst inom vänersjöfarten. Dessa företagare trängs i närvarande stund mycket hårt i konkurrensen med det utländska tonnaget, som har blivit moderniserat i mycket hög grad. Moderniseringen har möjliggjorts av subventioner och generösa lånebestämmelser. I den fråga vi nu behandlar är det inte fråga om subventioner, utan endast om lån på goda villkor.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till den reservation som är fogad vid detta betänkande.

I detta anförande instämde herrar *Dahl* (s), *Svensson* i Krokstorp (h) och *Johansson* i Öckerö (fp).

Herr **ANDREASSON** (s):

Herr talman! Utöver vad herr Staxäng nyss har sagt vill jag endast göra några reflexioner.

Vi vet alla, vilket svårt problem det är att frakta det flytande bränsle vårt land behöver. Inte minst fick vi vetenskap om detta föregående vinter, då ju praktiskt taget alla Sveriges hamnar var lamslagna av ishinder, kanske med något undantag på västkusten. De påfrestningar som vår transportapparat då blev utsatt för, gjorde att denna verksamhet inte kunde skötas på tillfredsställande sätt. I Göteborgs hamn, som väl var den enda verkligt stora hamn som var öppen, måste man vidta särskilda anordningar för att ordna vidaretransport av flytande bränsle. Man fick på Göteborgs södra sida anlägga en särskild oljetank. Man transporterade bränslet från den norra sidan, och det pumpades i SJ:s tankvagnar, som man inte kunde skaffa fram i tillräcklig mängd och som man hade väldigt svårt att vidarebefordra på grund av den ansträngda transportsituation som då uppstod.

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Vad beträffar vidarebefordran av det viktiga flytande bränslet är det ju utan tvekan så, att det är billigast att frakta det med småtonnage när det gäller den inhemska transporten. På sista tiden har man när det gäller hemtransporten övergått till att använda allt större tonnage. Vi förstår vad det betyder när vi vet, att ett tankfartyg på 40 000 brutton kan frakta olja ett öre billigare per liter än ett fartyg på 10 000 ton. Man har alltså när det gäller detta led gjort vad man kunnat men man har inte försökt förbilliga transporterna på den inhemska fraktmarknaden.

De lånebestämmelser som tidigare gällde utgjorde ett hinder för vad man här vill komma fram till, nämligen de mindre fraktfartygsbyggarnas möjligheter att erhålla lån. Jag är i likhet mer herr Staxäng tacksam för att utskottet och Kungl. Maj:t på denna punkt fått en annan inställning, vilket gör det möjligt att nu bygga småtonnage; de intressenter det är fråga om har nu fått möjligheter att få lån på en procentuellt större del av kostnaden än tidigare.

Herr Staxäng nämnde nyss att det för närvarande ligger inne ansökningar om tolv sådana byggen. Detta är dock i början på året, innan de nya bestämmelserna blivit riktigt kända. Man får utgå ifrån att antalet kommer att mångdubblas under året. Som herr Staxäng sade finns det inte mer än 3 miljoner kronor till förfogande. Detta utgör en flaskhals när det gäller att förbilliga vidaretransporten av det flytande bränslet.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Johansson* i Torp instämde häri.

Herr **THAPPER** (s):

Herr talman! Det råder tydligen inga delade meningar mellan herrar Staxäng och Andreasson å ena sidan samt departementschefen och utskottsmajo-

riteten å den andra när det gäller den allmänna motiveringen. Vad som skiljer oss åt är som vanligt vår uppfattning om hur stort anslag som kan beviljas.

Vi är från utskottsmajoritetens sida medvetna om att detta är ett behjärtansvärt ändamål, och det har vi också tryckt på i vår skrivning. Vi får ju, som herr Staxäng själv framhöll, nya bestämmelser, som tar sikte på att förbättra lånevillkoren för det minsta tonnaget. Man bör väl då avvakta något år och se vad dessa bestämmelser kan medföra, innan man höjer anslaget. Jag är inte alldeles övertygad om att herr Staxäng har rätt när han säger, att detta anslag inte kommer att räcka. Vad vi för dagen har att ta hänsyn till är de ansökningar som nu ligger inne. Herr Staxäng säger, att det hos en viss organisation skulle ligga tolv ansökningar. Man får väl göra en prövning, när de kommer in.

Jag vill understryka vad vi från utskottets sida sagt: »Vad beträffar kapitalbehovet vill utskottet erinra om att enligt av Kungl. Maj:t år 1955 utfärdade föreskrifter skall för prövningen av ansökningar om lån bl. a. gälla, att företrädare skall lämnas ansökningar av den, vars behov av medel för avsett ändamål måste antagas icke kunna tillgodoses annorledes än genom lånet.» Tidigare har det byggts nästan uteslutande paragrafbåtar. Dessa är i och för sig ett värdefullt tillskott till vårt tonnage, men genom denna skrivning blir det såvitt jag förstår möjligheter att ytterligare gynna det mindre tonnaget.

Vad som skiljer oss åt är vår uppfattning om anslagsbehovet. Kungl. Maj:t har föreslagit att lånefonden skall tillföras 3 miljoner, medan motionärerna vill att detta belopp skall höjas till 5 miljoner. Det är väl ändå så, att vi under nuvarande förhållanden får iakttaga återhållsamhet, och det har vi från utskottsmajoritetens sida ansett bör gälla även denna punkt. Man bör väl i

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

varje fall avvakta utvecklingen under ett år och se vad den utvisar.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr STAXÄNG (h):

Herr talman! Bara några ord med anledning av den senaste talarens anförande. Det är givetvis klart, att den uppmjukning, som nu föreslagits, tillkommit i syfte att skapa möjligheter till en modernisering av det minsta tonnaget. 80 procent av det minsta tonnaget, alltså det under 300 bruttoton, utgörs av fartyg, som har en ålder av 30 år eller däröver, och närmare 40 procent av fartygen är över 50 år gamla. Behovet av en modernisering är alltså mycket stort. Det finns utsikter att det blir ganska många ansökningar, men då det belopp, som faller på dessa fartygs del, är ganska litet, kan en modernisering icke komma till stånd i önskvärd omfattning.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag instämmer gärna i de uttalanden som gjorts beträffande det mindre tonnagets betydelse för den svenska sjöfarten; därom råder inga delade meningar. Men jag kanske samtidigt får framhålla att en del av det mindre tonnage, som sökt och kommit i åtnjutande av stöd från denna lånefond, knappast kan sägas tillhöra företag, om vilka användes beteckningen småföretag. En rad av de ansökningar som ligger inne hänför sig till stora svenska rederier. Detta förhållande bör kammarens ledamöter vara medvetna om. Av den anledningen kan också de siffror, som här anförts, bli en smula missvisande. Jag betvivlar för övrigt att det mindre tonnaget skulle ha varit av särskild betydelse för att komma till rätta med de svårigheter, som vi under föregående år, alltså vintern 1955/56, hade beträffande transporter-na av flytande bränslen. Dessa svårig-

heter sammanhängde ju med en tidig isläggning och hård väderlek, och det lär knappast kunna ledas i bevis att vi stått oss bättre om det mindre tonnaget haft en större omfattning än det nu har.

Bortsett från detta instämmer jag helt i alla de i denna debatt gjorda uttalandena om att det mindre tonnaget har sin betydelse och sin givna plats i den svenska sjöfarten. Jag är också tacksam för reservanternas erkännande att det viktigaste är att lånevillkoren ändras på sådant sätt, att det blir de mest behövande som kommer i åtnjutande av stöd från statsmakternas sida. Särskilt herr Staxäng har här lämnat vissa uppgifter, vars riktighet ingen kan bestrida, även om jag kanske till dessa får foga några kompletterande uppgifter.

I mars 1957 förelåg ansökningar om lån å sammanlagt 21 miljoner kronor, hänförliga till 23 olika fartyg. Av dessa var det endast ett enda som tillhörde den minsta klassen, omfattande fartyg under 400 dödviktston. De allra flesta av de återstående ansökningarna hänförde sig till kategorien paragrafbåtar, d. v. s. båtar som lastar upp till 1 000 ton. Herr Staxäng och jag är ju överens om att det inte är denna typ som statsmakterna har särskild anledning att i dagens läge lämna sitt stöd. Det är båtar, som i allmänhet seglar in tillräckligt för att kunna amortera och finansiera sig själva.

Beträffande de av herr Staxäng sist lämnade uppgifterna om de ansökningar, som för närvarande uppges innehålla hos Sveriges segelfartygsförening, kan jag tillfoga att hälften av dessa ansökningar hänför sig till inköp av andrahandstonnage, sålunda redan befintliga båtar. Det kan naturligtvis sägas att medel bör kunna ställas till förfogande även för modernisering av tonnage. Jag tror emellertid att det i första hand är angeläget att stöd lämnas åt nyanskaffning av mindre tonnage.

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Av den tidigare av mig nämnda summan beträffande låneansökningarna, 21 miljoner kronor, hänförde sig omkring hälften till fartyg, som är avsedda att levereras under år 1957 och som sålunda i allmänhet redan nu är under byggnad och därför under alla omständigheter kommer som ett tillskott till den svenska handelsflottan.

Slutsatsen av vad jag nu sagt kan egentligen bara bli en, nämligen att vi i dag inte har någon säker grund för bedömande av den omfattning ansökningarna skulle få, därest lånevillkoren ändrades. Under sådana förhållanden vore det väl rimligt att, som utskottets talesman här framhöll, avvakta någon tids erfarenhet innan man i dagens ansträngda läge ökar anslaget med 2 miljoner kronor i enlighet med reservanternas förslag. Jag vill också erinra kammarens ledamöter om att detta anslag i föl höjdes från 2 till 3 miljoner kronor. Jag undrar om inte den försiktighet, som i allmänhet präglar riksdagens arbete och särskilt statsutskottets rekommendationer, borde få göra sig gällande även i detta sammanhang.

Herr ANDREASSON (s):

Herr talman! Med anledning av handelsministerns anförande vill jag endast framhålla att en enkel räkneoperation ger vid handen, att om hälften av de ansökningar, som ligger inne hos Sveriges segelfartygsförening, är avsedd för nybyggnader, och då ett sådant fartygsbygge — som herr Staxäng redan tidigare påvisat — går till över 1 miljon kronor, så skulle det i varje fall behövas 6 miljoner kronor för detta ändamål. Då är ändå att märka, herr talman, att dessa ansökningar föreligger redan nu, i början av april månad, d. v. s. efter det tre månader förflutit av innevarande år.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE:**

Herr talman! Bara ett ord till herr Andreasson.

Även om lånevillkoren nu komme att ändras är det väl ingen som allvarligt räknar med att staten skall helt finansiera det tonnage som kan komma att anskaffas i framtiden. Förutsättningen för statens stöd är ju medverkan även från andra håll.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr Gustaf Karlsson m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Staxäng begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 2:o i utskottets utlåtande nr 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen av herr Gustaf Karlsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Königson begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 133 ja och 75 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 3—7

Vad utskottet hemställt bifölls.

Pensionsförmånerna för vissa överlantmätare**Punkten 8**

Lades till handlingarna.

§ 13

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av yrkesskada.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 14**Pensionsförmånerna för vissa överlantmätare**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 53, i anledning av väckta motioner angående pensionsförmånerna för vissa överlantmätare.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr STAXÄNG (h):

Herr talman! Jag har vid detta betänkande anmält en blank reservation. Det är emellertid inte meningen med detta mitt anförande att det skall utmyнна i något annat yrkande i själva klämman än som utskottet föreslagit. Jag kan dock inte underlåta att här beröra just pensionsförmånerna och lönefrågan för de befattningshavare som en motion i denna kammare har tagit upp.

Motionen syftar till att i fråga om pensionsförmånerna en rättelse borde kunna komma till stånd för de överlantmätare som avgått före den 1 juli 1951 och att pensionen alltså borde beräknas efter den lönegradsplacering som år 1951 kom dess befattningshavare till del eller lönegrad Ca 37.

Förhållandet berör ju också andra befattningshavare, som vid ungefär samma tidpunkt fick en ny lönegradsplacering. Det föreligger dock här enligt mitt förmenande en särställning för dessa befattningshavare, och jag vill därför erinra om det uttalande som gjordes på sin tid när lantbruksnämnderna inrättades och då departementschefen berör-

de löneställningen för här ifrågavarande befattningshavare, nämligen överlantmätarna. Han sade då: »Då jag nu övergår till frågan om personalens löneställning m. m. vill jag först beträffande överlantmätarna såsom min mening uttala, att den nuvarande lönegradsplaceringen är låg redan med hänsyn till de tjänsteåligganden som för närvarande särskilt efter omorganisationen av lantmåteridistriktet åvila dessa befattningshavare såsom lantmåteriväsendets främsta företrädare i länen.»

Alltså: redan vid denna tid, 1948, ansåg man en höjning av lönerna för dessa befattningshavare vara befogad. Det tilldelades också dessa befattningshavare ett särskilt tillägg på 1 200 kr utöver lönen. Motionärerna ansåg därför att för de överlantmätare, som avgick före den 1 juli 1951, detta borde räknas dem till godo vid bestämmandet av deras pensionsförmåner.

När man talar om lönegrad Ca 37 och pekar på att dessa befattningshavare tilldelades ett särskilt tillägg på 1 200 kronor så medger jag, att skillnaden mellan Ca 33 som de fick år 1948 och Ca 37 är större än tillägget på 1 200 kronor. Bland dessa befattningshavare — det är bara några få stycken det gäller — finns det dock ett par som hade betydligt större tillägg.

Jag förstår att det är utsiktslöst att ställa ett yrkande om bifall till motionen och skall därför inte göra något sådant, men jag har inte kunnat underlåta att peka på den orättvisa, som verkligen drabbat dessa befattningshavare, och det är därför jag anmält denna blanka reservation.

Häri instämde herr Rylander (fp).

Herr GUSTAFSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Eftersom herr Staxäng inte ställde något yrkande, kan jag fatta mig ganska kort.

Som herr Staxäng redovisade, är det här fråga om de överlantmätare, som var föremål för lönereglering 1951 och

Bidrag till sjukkassor m. m.; tillika svar på fråga ang. uppförandet av acton på förteckningen över kostnadsfria läkemedel

därvid placerades i 37 lönegraden. Jag är emellertid inte lika övertygad som herr Staxäng om att man redan 1948 var fullt överens om att dessa befattningshavare skulle vara placerade i 37 lönegraden. Herr Staxäng medgav ju också att det extra lönetillägget på 1 200 kronor per år inte helt täcker skillnaden mellan 33 och 37 lönegraderna. Dessutom vill jag understryka vad vi framhållit i utskottsutlåtandet, nämligen att man från exempelvis statens lönenämnds sida vid löneregleringen 1951 inte var övertygad om att här ifrågasvarande tjänster skulle vara placerade i 37 lönegraden. Nämnden ansåg att den placeringen var för hög.

Frågan är här huruvida vi skall låta en lönereglering få retroaktiv verkan i pensionshänseende — och den principen tror jag inte att någon här vågar sig på att knäcka! Det finns väl nämligen också andra grupper, som ansåg sig vara placerade i för låga lönegrader, och där man därför med samma rätt kan hänvisa till att pensionerna borde utgå efter den lönegrad vederbörande tjänst blivit placerad i efter en vidtagen lönereglering. Det är den frågan det här gäller.

Herr talman! Med hänsyn till de principiella betänkligheterna och de konsekvenser ett bifall till motionens förslag skulle få, har utskottet inte kunnat tillmötesgå motionärernas yrkande på denna punkt, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15**Bidrag till sjukkassor m. m.; tillika svar på fråga ang. uppförandet av acton på förteckningen över kostnadsfria läkemedel**

Föredrogs sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverks-

propositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1957/58 till Bidrag till sjukkassor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet Nilsson, hade tillkännagivit att han hade för avsikt att i samband med behandlingen av detta ärende besvara herr Nilssons i Östersund fråga angående uppförandet av acton på förteckningen över kostnadsfria läkemedel.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! I detta ärende har sammansatta utskottet tagit ställning till en motion, som jag m. fl. framlagt i kammaren och som innebär att karensbeloppet för kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel höjs från 3 till 5 kronor. Föregående år stannade andra lagutskottet för ett beslut, som dock icke blev riksdagens, att ersättning icke skulle utgå med mindre än medicinkostnaden uppgick till minst 5 kronor. I likhet med fjolårets andra lagutskott har jag fortfarande den uppfattningen att det skulle vara av värde att få bort dessa för administrationen såväl som för apotek och sjukkassor så tyngande småutbetalningar. Denna förändring som nu föreslås kan icke medföra högre kontantutlägg för någon än högst en krona. Man torde därför icke kunna påstå att därmed skulle skapas besvärligheter för enskilda människor att erlagga hela detta belopp. Mycket avsevärda besparingar kan emellertid göras genom att antalet verifikationer därmed skulle minska med cirka 4 à 5 miljoner.

Utskottet åberopar nu den av förutvarande socialministern tillsatta utredningen.

Uti direktiven för denna utredning har även behandlats de motioner som väckts i syfte att om möjligt få bort de

Bidrag till sjukkassor m. m.; tillika svar på fråga ang. uppförandet av acton på förteckningen över kostnadsfria läkemedel

småbelopp, som nu tynger administrationen. Utskottet hänvisar till den pågående utredningen och avslår därför motionerna.

Då emellertid något utredningsresultat inte kan förväntas förrän tidigast år 1958 finner jag det väl motiverat, att riksdagen redan nu vidtar den lilla förändring som här föreslås. Jag hoppas också att den pågående utredningen skall komma till det resultatet, att de verkligt dyra medicinerna bör rabatteras kraftigare. Säkerligen finns det också all anledning att pröva listan över de fria läkemedlen. Det måste nämligen vara av stor betydelse att de dyra medicinerna blir bättre rabatterade, medan däremot de enklare, vanliga förkylningsmedicinerna i allt större utsträckning bör kunna betalas av de sjuka själva.

Jag skulle, herr talman, ha velat yrka bifall till den reservation som avgivits av herr Mannerskantz. Av formella skäl lär detta inte gå för sig, men jag har ändå inför kammaren velat deklarerat min uppfattning i denna fråga.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Merr talman! Eftersom den föregående ärade talaren inte ställde något yrkande skulle jag kanske ha kunnat nöja mig med att hänvisa till vad utskottet sagt och yrka bifall till dess hemställan. Emellertid kanske jag tillåtes säga att beträffande den reservation, som är fogad till detta utlåtande, visste nog reservanten hur det låg till med förutsättningarna för att kunna ställa ett yrkande i kamrarna. Nu har han ställt till en del besvär för herr Magnusson i Borås, och det får vara en sak som herrarna må klara upp sinsemellan.

Såsom det redan har erinrats om är det huvudsakliga skälet för utskottets ställningstagande översynen av med läkemedelsreformen sammanhängande frågor. Det har också framhållits att motionärernas tanke, att man skulle

kunna reducera beloppet, inte är möjlig att realisera av hänsyn till att bidraget är utformat så att sjukkassan tar en krona och femton öre för varje sjukkassemblem. Detta stänger möjligheten att på denna punkt tillmötesgå motionärerna.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Herr Nilsson i Östersund har frågat, om jag har för avsikt att uppföra acton på förteckningen över de läkemedel som skall tillhandahållas kostnadsfritt.

Spörmålet om komplettering i olika hänseenden av förteckningen över kostnadsfria läkemedel har varit föremål för utredning inom medicinalstyrelsen. Styrelsen har den 2 april 1957 till Kungl. Maj:1 överlämnat resultatet av sina överväganden. Frågan huruvida läkemedlet acton och vissa andra närstående läkemedel bör tillhandahållas kostnadsfritt vid vissa sjukdomar, bland annat astma, har prövats under utredningen. Styrelsens ställningstagande innebär, att de nämnda läkemedlen för närvarande inte bör uppföras på förteckningen över kostnadsfria läkemedel. Som skäl härför anföres, att erfarenheten ännu är otillräcklig såväl av nyttan av långtidsbehandling med dessa läkemedel som framför allt av frekvensen av komplikationer.

Medicinalstyrelsens förslag skall nu remissbehandlas i vanlig ordning, varefter jag kommer att ta ställning till den av herr Nilsson berörda frågan.

I detta sammanhang vill jag erinra om att min företrädare med stöd av bemyndigande den 15 juni 1956 tillkallat generaldirektören Åke Natt och Dag att såsom utredningsman biträda med översyn av sjukkassetaxan och vissa andra spörmål. Till dessa spörmål hör vissa frågor rörande läkemedelsreformen. Se-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

dan utredningsmannen tillkallades har det visat sig önskvärt, att problemen angående läkemedelsreformen granskas ur vidare synvinkel än som då förutsattes. Jag överväger därför att göra hela frågekomplexet rörande läkemedelsreformen till föremål för en allsidig översyn.

Herr NILSSON i Östersund (s):

Jag ber att få tacka den nye socialministern för svaret på min fråga. Jag har för avsikt att fatta mig mycket kort, när jag skall kommentera detsamma.

Jag vill börja med att säga att acton är ett läkemedel som ordineras bland annat till dem som drabbas av astmasjukdomar. Dessa människor är i regel ganska svåra att placera in i arbetslivet och därmed följer, att de ofta lever under stora ekonomiska svårigheter. Acton är ett mycket dyrbart läkemedel och det är av denna anledning många gånger svårt för vederbörande att själva kunna betala det. Detta är i stora drag bakgrunden till den fråga som jag har ställt till socialministern.

Socialministern har nu framhållit att man inom medicinalstyrelsen har gjort en utredning som även gällt frågan, huruvida andra läkemedel än de, som är uppsatta på den fria listan, skulle kunna utlämnas till allmänheten utan avgift. I denna utredning har man även övervägt, om acton och vissa närstående läkemedel skulle kunna tillhandahållas kostnadsfritt vid vissa sjukdomar, bland annat astma. Medicinalstyrelsen har på den punkten kommit till ett negativt resultat.

Medicinalstyrelsen säger, att den för närvarande icke är beredd att rekommendera, att acton uppföres på den fria listan. Detta motiveras med att erfarenheten ännu är otillräcklig såväl av nyttan av långtidsbehandling med detta läkemedel som framför allt av eventuella komplikationer.

Jag skall som lekman helt naturligt inte göra några kommentarer till den utredning och det resultat, som medicinal-

styrelsen har presterat. Jag vill dock knyta den enkla reflexionen till vad medicinalstyrelsen säger, att man har väl ändå rätt att som lekman tycka att det är underligt, att läkarna runtom i detta land ordinerar mediciner, vilkas verkningar de inte har fullt klart för sig.

Herr talman! Med hänsyn till vad jag sagt om de astmasjukas ekonomiska omständigheter vill jag uttrycka den förhoppningen, att statsrådet tar sig en ny funderare på denna sak, när medicinalstyrelsens utredning remissbehandlats.

Överläggningen var härmed slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16**Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag**

Föredrogs sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 3 januari 1957 dagtecknad proposition, nr 12, vilken hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

*Lag**om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag*

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barn-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

bidrag med 400 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Vidare hade Kungl. Maj:t i propositionen nr 1, bilaga 7, punkt 23, föreslagit riksdagen att under femte huvudtiteln till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 632 000 000 kronor.

Sammansatta stats- och andra lagutskottet hade till behandling förehäft ett antal motioner.

I motionerna I: 329 av herrar Birke och Sveningsson och II: 475 av herr Heckscher m. fl. hade hemställts, att riksdagen måtte

a) besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 12;

b) antaga ett i motionerna intaget förslag till lag om ändring av lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskaps-hjälp;

c) antaga ett i dessa motioner likaledes framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänt barnbidrag.

I motionerna I: 87 av fru Wallentheim m. fl. och II: 90 av fru Torbrink m. fl. hade hemställts — såvitt nu vore i fråga — »att riksdagen måtte besluta att hos regeringen hemställa om skyndsamt utredning för införandet av indexreglering av de allmänna barnbidragen».

I motionerna I: 172 av herrar Grym och Hedström och II: 229 av herr Lassinantti m. fl. hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära en skyndsamt utredning om möjligheterna att införa ett särskilt kallortstillägg på allmänna barnbidrag och särskilda barnbidrag».

Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hade propositionen nr 12, ovannämnda punkt

i propositionen nr 1 samt förenämnda motioner hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Sammansatta utskottet hemställde

A. att riksdagen måtte antaga det genom propositionen nr 12 framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag;

B. att motionerna I: 328 och II: 406, I: 329 och II: 475, II: 16 och II: 24 samt II: 361, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 260 och II: 347, såvitt nu vore i fråga, II: 15 samt II: 360 till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 632 000 000 kronor;

D. att motionerna

1) II: 394,

2) I: 87 och II: 90, såvitt nu vore i fråga,

3) I: 172 och II: 229 samt

4) II: 398

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I. Vid utskottets hemställan under A

1) av herr *Mannerskantz*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte avslå det genom propositionen nr 12 framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

2) av herr *Rubbestad*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen nr 12 framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag — måtte för sin del antaga följande förslag till

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag*Lag*

om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag i enlighet med vad nedan närmare stadgas. Bidraget skall för första barnet till varje moder utgöra 290 kronor för år och eljest 400 kronor för år; dock att bidrag för barn till ogift moder eller änka alltid skall utgå med 400 kronor för år.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

3) av herr *Lundberg*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen nr 12 framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag — måtte för sin del antaga nämnda förslag med den ändringen att lagen skulle träda i kraft den 1 juli 1957.

II. Vid utskottets hemställan under B av herr *Mannerskantz*, som under åberopande av vad han anfört i sin reservation vid utskottets hemställan under A. ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 329 och II: 475 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag om differentierade barnbidrag samt att motionerna I: 328 och II: 406, II: 16, II: 24 samt II: 361, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet enligt reser-

vantens förslag hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

III. Vid utskottets hemställan under C

1) av herr *Mannerskantz*;

2) av herr *Rubbestad*;

3) av herr *Lundberg*.

IV. Vid utskottets hemställan under D, punkten 3) av herr *Åkerström*, utan angivet yrkande.

Ett särskilt yttrande hade avgivits av herr *Jacobsson*, fröken *Elmén* och herr *Jacobsson* i Tobo.

Punkten A

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **LUNDBERG** (s):

Herr talman! Denna fråga hade vi uppe till diskussion också förra året. I anslutning till det förslag om en skattesänkning med 375 miljoner kronor, som jag ansåg tvekelaktigt om det ur landets synpunkt var lämpligt att genomföra, sade jag, att därest man ville ha en skattesänkning, vore det rimligt att lämna 101 miljoner till barnbidragen och genomföra höjningen av dessa ett år tidigare än vad som avsågs. Det sades då, att man inte hade haft tillfälle och tid att utarbeta en proposition, men både från andra lagutskottet och från andra håll hävdades, att höjningen av barnbidragen borde ske år 1957, och det ansågs vara en mycket viktig sak.

I dag visar det sig, att den alltför optimistiska syn man hade föregående år så att säga dragit ned en rullgardin, och de herrar och damer som alltid talar om skattesänkning kan ånyo motivera sina förslag så, att när nu frågan om barnbidragen tas upp, skall verkställandet av höjningen skjutas ett halvt år framåt, därför att vi inte har råd med en höjning från den 1 juli 1957. Jag är ense med Kungl. Maj:t vad propositionens utformning beträffar, men däremot har jag i en motion krävt, att beslutet om en höjning skall träda i kraft den 1 juli innevarande år.

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

Jag tycker det är underligt, att när det blir trångt på penningmarknaden, så spelar det ingen roll, om utredningar och andra instanser hävdar, att vi bör försöka skydda hemmen och barnen — nej, då får hemmen och barnen må å sig, och alla andra intressen skall ha sitt först. I dagens situation borde väl i stället det mest angelägna vara just hemmen och barnen. Barnen skall ju vara ett lands framtid, men det förefaller som om man nu ville se barn och ungdom endast som delar i en befolkningspolitik, vars syfte är att få fram arbetskraft, och eftersom det i dag är billigare att importera färdig arbetskraft utifrån än att stödja vår svenska ungdom, så bör vi gå in för en sådan import. Det är självklart, att lägger man dylika synpunkter på frågan, bör vi importera arbetskraft och hävda den krassa uppfattningen om kärlek utan barn samt gå in för en upplysning, som kan hindra att barn kommer till världen i en atmosfär, där de måste sägas icke vara välkomna.

Jag vill erinra om att i fråga om försvaret säger man alltid, att det är den svenska ungdomen som skall klara det och att det är naturligt, att ungdomen skall ställa sig till försvarets förfogande i olika sammanhang. Om det vore som förr i tiden, då man hade knektar på rote, som de olika familjerna skulle hålla, så kan det hända, att man skulle motivera annorlunda, men eftersom alla barn är underkastade det militära systemet, är det givet, att bördorna fördelas mycket olika.

Det är också litet konstigt, att det är omöjligt att höja barnbidragen från den 1 juli, trots att vi samtidigt får se, att kostnaden för exempelvis mjölk kommer att stiga. Det är även ganska känt, att exempelvis råvarorna för charkuterivaror har stigit med 11, 12, kanske 13 procent under det gångna året. Om man ser på den procentuella fördelningen inom den branschen, visar det sig, att arbetskraftskostnaderna har

minskat med åtminstone en halv procent, såvitt jag har kunnat överblicka detta. Man kan även konstatera, att hyrorna stigit mycket kraftigt. Vi har ju även fått, som jag hoppas, bara en förändring om en energiskatt, som skulle innebära ytterligare kostnad för hemmen. Om man genomför dessa nya pålagor och tar i beräkning vad som redan har åstadkommit, så finner man, att de svenska hemmen, speciellt barnfamiljerna, kommit i en situation, som motiverar, att man ger dem hjälp i stället för att kallsinnigt säga, att vi inte har råd med det utan måste försöka skjuta det på framtiden.

Utskottet har i sin motivering klart sagt ifrån, att med den penningvärdeförsämring, som har skett sedan barnbidragen beslutades, är det ofrånkomligt, att en höjning sker, och man anser också att tiden egentligen är inne för att ge höjda barnbidrag. Men så kommer det vanliga: i år har vi inte ekonomiska möjligheter att klara detta, utan vi får vänta till den 1 januari 1958.

Man tycker i alla fall, att riksdag och regering och de som styr och ställer i samhället redan föregående år borde ha kunnat inse, att den lilla ekonomiska förbättringen då inte var av den beskaffenheten, att man skulle kunna ordna en skattesänkning och julgransplundring för att vi nu skulle ha gjort av med det hela. Barnen som ju ändå skulle ha varit med i det sammanhanget borde väl i alla fall ha fått sitt.

Jag har i min motion yrkat, att höjningen av barnbidraget skulle trätt i kraft den 1 juli 1957 och i en reservation understrukt det, och jag ber att få yrka bifall till min reservation på den punkten.

Sedan skulle jag vilja säga ett par ord om de andra reservationerna. Det har i herr Mannerskantz' reservation framskymtat att han vill ha en ändring i fråga om barnbidragen på sådant sätt, att de som har det relativt bra ordnat i detta samhälle skall få ytterligare

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

hjälp på bekostnad av de andra grupperna. Med anledning av vad som sägs i den reservationen, så skall vi erinra oss, att genom att vi tar ut avgifterna till barnbidragen genom en progressiv beskattning, åstadkommer vi en sorts automatisk behovsprövning. Genom progressiviteten tar vi ju ut mera av de större inkomsttagarna än av de mindre. Nu anser herr Mannerskantz, att vi inte skall göra något åt barnbidragen, utan vi skall spara så mycket, att det finns utrymme för att i framtiden återinföra barnavdrag vid beskattning.

Vad innebär det? Det innebär kort och gott, att de som har det bra ställt skall få det bättre. Herr Mannerskantz kanske lever kvar i den uppfattningen, att de grupper som har medelinkomster och stora inkomster skulle kunna åstadkomma någon sorts A-typer i fråga om barn och att man med hänsyn därtill skulle ha anledning att ge dessa grupper en premierad ställning i samhället. Jag tror det är orimligt att man slår in på den vägen i det här sammanhanget.

Jag tror därför, herr talman, att vi i dagens läge skall sluta tala om barnfamiljerna och intresset för dem, därför att i praktiken kommer vi inte att ge dem något av det som de behöver. Det är riktigt att vi för närvarande har ungefär 1 839 000 barn i åldern 0—16 år. Det innebär, att kostnaderna för höjda barnbidrag från den 1 juli kommer att stiga med cirka 101 miljoner kronor. När man samtidigt vet att realvärdet från 1947 i fråga om barnbidraget har sjunkit med cirka 50 procent, tycker jag verkligen, att man skall kunna ge detta lilla handtag från den 1 juli.

Sedan är det självklart att man kommer in på frågan om skatten, att vi inte har pengar m. m. Men, ärade kammarledamöter, i ett modernt samhälle, där vi vill se till att en aktiv familjepolitik skall föras och där vi behöver kulturella och andra anslag av en storleksordning som aldrig tillförne, är det inte möjligt att fortsätta med denna metod, när det

är något som man inte önskar få genomfört, att bara hänvisa till den ekonomiska situationen. Jag har den uppfattningen att därest läget nu är sådant att vi saknar ekonomiska möjligheter i övrigt, så har vi ju möjligheter att genom en höjning av uttagningsprocenten för den direkta skatten, låt oss säga till 110, ta ut de pengar vi behöver för vårt reformarbete. Vill vi i vårt land värna om människorna, så måste vi också se till att vi har de ekonomiska resurserna som behövs därtill. Därför vädjar jag till kammaren att gå med på min reservation, som innebär att vi åt barnfamiljerna ger ett stöd som de behöver i dagens situation.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till min vid utskottsutlåtan- det fogade reservation.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Fru EWERLÖF (h):

Herr talman! Det är så riktigt som herr Lundberg har sagt: denna fråga är ingalunda ny. Den debatterades för ra året, den debatterades vid årets remissdebatt, och nu är vi framme vid den på allvar.

Herr Lundberg konstaterade att barnbidragens realvärde, sedan de infördes 1947, har minskat med omkring 50 procent. Nu må man förvåna sig hur mycket som helst över att andra sociala bidrag undan för undan justerats upp medan barnbidragen lämnats oförändrade, bortsett från höjningen på 30 kronor 1952, då barnavdragen vid den kommunala beskattningen togs bort. Men, herr Lundberg, det är inte bara så att realminskningen av barnbidraget är 50 procent genom att levnadskostnaderna ökat. Det är en annan sak som också måste in i bilden, och det är att inkomsterna stigit. De har till och med stigit i högre takt än minskningen av realvärdet, och

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

detta betyder väl att någon del av eftersläpningen av barnbidragen har eliminerats. Men samtidigt har skattetryckets automatiska skärpning gjort, att barnfamiljernas andel av statsskatten ökat från 14,1 % 1948 till 22,4 % 1954.

Jag tror herr Lundberg att oavsett från vilken utgångspunkt vi nu startar vår argumentering så kan vi nog enas om att vi alla vill barnfamiljernas bästa, även om vi går olika vägar för att nå det. Regeringen har framlagt ett förslag om höjning av barnbidraget från 290 kronor per barn och år till 400 kronor per barn och år. Man upphäver inte genom detta realminskningen, men det är ju en förbättring av de kontanta bidragen. De övriga politiska partierna har gått med på detta. Det är endast högeren, som tredskas. Och varför gör vi då detta? Är det på grund av att vi tycker att det är en oväsentlig del i vår familjepolitik att barnfamiljerna hjälps? Nej, här startar vi från olika utgångslägen. Herr Lundberg med meningsfränder startar från den utgångspunkten att staten skall ta hand om oss och ge oss vad vi behöver, och vi startar från den utgångspunkten att vi vill ge människorna så stora möjligheter som tänkas kan för att de skall kunna klara sig själva. Vi vill således inte gå med på de kontanta bidragen. Vi konstaterar att de innebär ökade statsutgifter, och ökade statsutgifter innebär ökade skatter, ett bibehållande av högt skattetryck. Vi anser att vi måste bygga upp i stället för att bara bygga vidare på en grund av provisorier. Vi är övertygade om att vi måste hålla igen på statsutgifterna för att ge människorna ökade möjligheter. Ty det är ju ändå människorna själva som skapar de resurser, som regeringen så länge och till så stor del har disponerat över.

Det förslag till skatteändring, som vi lade fram vid förra årets riksdag, tog sikte på barnfamiljerna. Enligt det skatteförslaget fick de ungefär 835 000 barnfamiljerna i vårt land 185 miljoner stör-

re skattesänkning än enligt regeringens förslag. En total inkomstökning på 210 miljoner och bibehållet skattetryck ansåg vi mindre värd för barnfamiljerna än 185 miljoner i sänkt skatt. Härigenom skulle också, enligt vårt förmenande, garantier skapas för en fortsatt produktionsstegring, själva grunden för en fortsatt välståndsökning.

Herr Lundberg tog upp en fråga som statsrådet Lindström berört när hon säger att »vi måste få till stånd en rättvisare avvägning av samhällets ekonomiska stöd åt barnfamiljerna än den som har åstadkommits med hjälp av barnavdragen». I all enkelhet utgick jag ifrån att när man ville åstadkomma en lättnad för barnfamiljerna så gällde det i första hand att skipa rättvisa mellan familjer i samma inkomstläge, familjer med barn och familjer utan barn. Vi kommer ju aldrig ifrån att det föreligger en standardskillnad mellan familjer med barn och familjer utan barn.

Vidare har jag fortfarande svårt att förstå, varför just barnavdragen skall stå i strykklasse när alla andra avdrag accepteras. Kommunala ortsavdrag, reseavdrag och övriga former av befintliga avdrag måste ju verka på det sättet, att de ger en högre inkomst, en större skattelättnad. Det är ett axiom; det går inte att på denna punkt argumentera på något annat sätt.

Genom att nu inte höja de kontanta bidragen skulle vi inom en snar framtid, hoppas jag, kunna återinföra barnavdragen, naturligtvis kombinerat med barnbidrag, eftersom det alltid kommer att finnas barnfamiljer i sådana inkomstklasser att de inte kan tillgodo-göra sig barnavdrag.

Vidare skall vi inte glömma att det finns andra vägar att gå för att hjälpa barnfamiljerna. Vi har t. ex. frågan om avdrag för kostnaderna för barns och ungdoms studier och annan utbildning, frågan om bostadsrabatter o. s. v. Det är på många olika vägar som man måste sätta in hjälpåtgärderna för barnfamil-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

jernas del, något som väl alla är inriktade på att göra.

Jag kan inte, herr talman, förstå annat än att utvecklingen, som har gått mycket snabbt och som kanske kommer att gå ännu snabbare, kommer att skapa ett annat samhälle än det vi nu lever i, ett samhälle med nya problem men också med nya möjligheter att lösa dessa problem. Vad som då särskilt faller i ögonen är utvecklingen mot högre och jämnare inkomster. Det är mot denna bakgrund som jag tror att det måste ske en omprövning av socialpolitiken i dess helhet. Alltjämt måste målsättningen vara att de, som verkligen behöver hjälp, skall få hjälp och kanske en snabbare och större hjälp än de nu kan få. Samtidigt gäller det emellertid, att driva en sådan politik att man ger så många människor som möjligt största möjliga förutsättningar att klara sig själva.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av herr Mannerskantz avgivna reservationen.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det låter vackert när fru Ewerlöf här talar om en humanism som anpassar sig efter utvecklingen, men det är dock, fru Ewerlöf, fråga om en humanism utan värme och kraft. Inkomsterna har mig veterligt stigit för alla medborgare inte bara för dem som har barn att försörja. Det har med andra ord skett en allmän standardökning.

Fru Ewerlöf talar här om att det inte kan vara riktigt att staten tar hand om allt flera uppgifter. Ja, för den som levtt under goda förhållanden kan det gå an att resonera på detta sätt. För oss andra är staten något som gett oss många värden som fru Ewerlöf inte riktigt fattar betydelsen av.

Fru Ewerlöf anser att vi bör eftersträva ett samhälle med fria människor. För den som i likhet med mig växt upp på ett bruk, där det, fru Ewerlöf, fanns

frihet i gammal mening, d. v. s. där det rådde nöd, arbetslöshet och ständig ofrihet för de anställdas del, har den sociala politik som förts, inte minst när det gäller familjerna, inneburit så stora värden att vi anser den vara en nödvändig förutsättning för att bevara och bygga ut friheten i nuet och framtiden.

Det resonemang om skatterna, som fru Ewerlöf här förde, utgör ett skattetänkande som vi skall akta oss för, även om allt fler av oss kommer upp i de inkomstgrupper som fru Ewerlöf vill skydda. Vad det här gäller är barnen, framtiden, och därför måste hjälpen ges direkt till dem som behöver den. Barnfamiljerna inom de grupper, som fru Ewerlöf vill hjälpa, kan klara sig ändå.

Fru EWERLÖF (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag är övertygad om att också jag skulle ha reagerat mot det samhälle, som herr Lundberg talade om såsom ett för så många människor ofritt och svårt samhälle, men vi lever inte längre i ett samhälle av den beskaffenhet, som herr Lundberg så ofta skisserar här i kammaren.

Jag skulle vilja säga, att så mycket förstår jag av herr Lundbergs argumentering att jag har respekt för den. Den dag, jag här i kammaren kan konstatera att herr Lundberg har något av samma respekt för andras politiska uppfattning tror jag vi kan bli ännu bättre vänner än vad vi är i dag.

Herr HECKSCHER (h):

Herr talman! Jag tror, att vi allesammans är överens med herr Lundberg om att en socialpolitik av den typ, som han talar om, är motiverad och att den har varit motiverad. I själva verket är den socialpolitiska utbyggnad, som ägt rum i det svenska samhället, en av de omständigheter som skapat den svenska livsform vi uppskattar. Detta gäller på alla möjliga områden och även på det förevarande.

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

Den diskussion vi för i dag förs emellertid, som redan fru Ewerlöf framhållit, i ett litet annat läge än det vi rörde oss i under den tid, som herr Lundberg närmast avser. Här framförs från alla håll — inte minst från regeringens egna företrädare — kravet på sparsamhet med statens medel, kravet på att hålla utgifterna nere, kravet på att man också skall lindra beskattningen. Det är väl alldeles uppenbart, att om detta skall ske endast i fråga om små utgifter blir det verkningslöst. En begränsning av statsutgifterna, som inte avser de stora kostnaderna — och det är dem vi här håller på med — är bara ett tomt talesätt och inte någonting annat.

Det är alltid roligare att ge än att säga nej. Jag önskar att jag befunde mig i samma situation som herr Lundberg och kunde säga: »Låt oss ge barnfamiljerna det ena och det andra.» Det är en utomordentligt behaglig situation. Men att säga nej utifrån relativt hårda synpunkter, därför att man har tanke icke blott på barnfamiljerna av i dag utan också på hur det över huvud taget skall bli med den ekonomiska utvecklingen i vårt samhälle för framtiden, är inte alls lika behagligt. Jag är alldeles på det klara med att man i dessa sammanhang inte fiskar åt sig någon större sympati med en kritisk inställning. Alla vill ha sänkta skatter, men alla vill inte vara med om de begränsningar av statsutgifterna som de föranleder.

Låt mig också ta upp en annan fråga i detta sammanhang. Här har ofta talats om att systemet med barnavdrag skulle vara en orimlig lösning, därför att det gynnade just de större inkomstagarna. I själva verket förhåller det sig så, att beskattningen nu för tiden spelar en roll längre och längre ned i samhället. För flertalet barnfamiljer är skatterna i dag en faktor av väsentlig betydelse. Fru Ewerlöf har framhållit, att barnfamiljernas andel av den totala skattebetalningen har vuxit. Till följd

av inflationen är dessutom skatterna betydelsefulla vid en lägre realinkomst än tidigare, eftersom skatteskalorna ändå i huvudsak är beräknade med hänsyn till penninginkomsten och inte till realinkomsten. Låt mig vidare citera vad utskottet skriver på sid. 19 i sitt utlåtande: »I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att det statliga stödet åt barnfamiljerna i andra former än allmänna barnbidrag undergått en kraftig ökning under den tid som förflutit sedan allmänna barnbidragen infördes. En motsvarande utveckling har ägt rum i fråga om kommunernas och landstingens familjestödjande åtgärder. Den förbättring av barnfamiljernas ekonomiska läge, som härigenom skett, torde i främsta rummet ha kommit barnfamiljerna inom de lägre inkomstgrupperna till del.» Om det förhåller sig så som utskottsmajoriteten säger måste man komma ihåg, att detta innebär, att dessa problem särskilt för de lägre inkomstgrupperna i viss mån funnit sin lösning på andra vägar än de som det här är fråga om.

Jag har begärt ordet, herr talman, inte bara för att framföra dessa allmänna synpunkter utan också för att gå in på en annan fråga, som är berörd i den motion, som väckts av herr Birke m. fl. i första kammaren och av mig själv jämte några andra i denna kammare. Vi har fört fram tanken på en differentiering av barnbidragen, så att de skall utgå först från det andra barnet i familjen. Utskottet avvisar denna differentiering praktiskt taget utan motivering. Man säger bara, att man inte vill höra talas om den. Det kan under sådana omständigheter vara skäl att gå in på hur motiveringen är beskaffad, först och främst ur rättvisesynpunkt.

I själva verket är det först i flerbarnsfamiljerna, som de ekonomiska problemen blir väsentligt större till följd av barnantalet. Enbarnsfamiljen är i detta sammanhang inte så mycket sämre ställd än en familj utan barn. Ur den

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

synpunkten finns det anledning att särskilt inrikta sig på flerbarnsfamiljernas problem.

Också en annan frågeställning är i detta sammanhang väsentlig och bör inte glömmas bort, ehuru vi ofta blundar för den. Det är den som sammanhänger med själva befolkningsutvecklingen. För 20 år sedan diskuterade man ivrigt i Sveriges riksdag vad man skulle göra för att lösa befolkningsfrågan, som man då uppfattade som ett av de allra allvarligaste sociala problemen. I dag befinner vi oss i ett läge, som är föga olik det som rådde i mitten av 1930-talet. Om inte barnantalet i familjerna ökar, kommer vi att få en mycket olycklig sammansättning av befolkningen med fullkomligt förödande inverkningsar på hela vår ekonomi. Åldersfördelningen är nämligen sådan, att vid en viss tidpunkt antalet människor i de produktiva åldrarna är för litet i förhållande till det antal som skall leva av produktionen.

Nu kan man med all rätt säga, att man inte kan köpa barn. Det varken kan eller bör man göra. Befolkningspolitiken kan inte lösa dessa problem på den vägen att man säger: »Så och så mycket betalt får ni per barn.» Det finns dock, herr talman, ett visst sammanhang, och det inträder framför allt därför att de förvärvsarbetande mödrarna är de, som har svårast att klara stora familjer, och därför att det är i de stora familjerna, som barnen främst har behov av att modern skall vara hemma. Vad man då bör eftersträva är att i flerbarnsfamiljerna få barnbidrag av sådan storlek, att de ger den förvärvsarbetande modern åtminstone någon kompensation för att hon lämnar sitt förvärvsarbete. Full kompensation kan man kanske inte ge i några inkomstgrupper, men ett faktum är ju — något som bör kunna glädje herr Lundberg — att vid en differentiering är det just för de lägre inkomsttagarnas familjer som denna kompensation till en mor

som lämnar sitt förvärvsarbete blir särskilt betydelsefull. Jag tror att det är angeläget att man inte blundar för att detta är ett problem av betydelse även ur andra synpunkter än dem som tidigare åberopats här i debatten. Vi måste nämligen komma ihåg, att socialpolitiken visserligen i mycket hög grad måste uppbäras av känsla och inlevelse, men att socialpolitiken i dagens samhälle också är någonting av väsentlig betydelse för det svenska samhällets produktionsförmåga och den framtida gestaltningen av det svenska samhällets ekonomiska struktur. Från den synpunkten kan man inte lämna de befolkningspolitiska problemen ur sikte.

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Den fråga vi här har att ta ställning till betyder väldigt mycket ur ekonomisk synpunkt. Det rör sig ju om ungefär 700 miljoner kronor per år. Visserligen blir det inte mer än 632 miljoner kronor under det kommande budgetåret med hänsyn till att man räknar med att detta inte skall tillämpas förrän från den 1 januari 1958, men det nya förslaget innebär dock en ökning med inte mindre än omkring 200 miljoner kronor per år.

Vi vet ju att det ekonomiska läget i detta land är ganska ansträngt. Redan i statsverkspropositionen betonades, att man behövde låna ungefär 700 miljoner kronor på den allmänna lånemarknaden. Dessutom har vi lagt märke till, att finansministern är på det klara med att vi måste skaffa pengar på ett eller annat sätt. Vi hörde nyss av herr Lundberg att han tyckte att det vore ganska naturligt att höja skatterna nu. Ja, vad för intryck har det förslag gjort som finansministern nyss skickade ut på remiss till olika myndigheter? Såvitt jag läst tidningarna rätt har herr Lundbergs egna organisationer avstyrkt förslaget. Åtminstone Landsorganisationen — men även några andra — vill inte vara med om denna relativt enkla höjning som

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

elskatteförslaget innebär. Vilka höjningar får man då inte tänka sig om man undan för undan skall öka på detta förslag till nya utgifter? Man bör väl ändå ta sig en funderare över om verkligen det svenska samhället har råd att lägga ut så mycket pengar på detta område.

Både i propositionen och i utskottsutlåtandet har gjorts gällande, att levnadskostnaderna sedan 1947 stigit med 54 procent. Det är nog riktigt. Men för att få bilden klar måste man se på löneutvecklingen under motsvarande tid. Man finner då att det stora flertalet inkomsttagare i detta land i genomsnitt fått en lönehöjning med 100 procent medan levnadskostnaderna endast stigit med 54 procent. En betydande förbättring har alltså inträffat sedan 1947, och detta bör man beakta när man talar om de stora svårigheterna för barnfamiljerna nu. De har det faktiskt mycket bättre nu än 1947, även utan dessa extra tillskott, som nu förordas.

Jag var med vid beslutets fattande år 1947. Jag satt med i den kommitté som gick in för att avveckla barnavdragen vid den statliga beskattningen för att i stället få enhetliga barnbidrag. Jag ansåg att detta var en lycklig lösning, och jag vill inte alls att vi skall gå tillbaka till det gamla systemet med barnavdrag. Hur verkar dessa? Jo, under förutsättning att barnavdragen är lika stora över hela linjen verkar detta system så, att de stora inkomsttagarna får många gånger större skattelättnad än de mycket små inkomsttagarna. En sådan väg anser jag för min del att man inte under några omständigheter bör beträda. I det hänseendet föredrar jag den linje som är framlagd i propositionen. Jag har dock icke helt kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende.

Innan jag lämnar herr Lundberg vill jag bemöta honom på ännu en punkt. Han gjorde gällande att man nu fått en ny väldig stegring i livsmedelskostnaderna. Jag vill då be herr Lundberg läsa socialstyrelsens statistik över lev-

nadskostnaderna. Han skall då finna att indextalet för livsmedel under maj månad 1956 var 156. Redan under samma månad sjönk det till 155. I september, oktober och november låg talet på 153, alltså åtskilligt lägre än under maj månad. Först i januari 1957 steg indextalet med ett par enheter, men det var också allt. Levnadskostnaderna däremot höjdes under tiden, men det berodde på andra faktorer än livsmedelspriserna, framför allt på priset på alkoholhaltiga drycker och tobak, vilka ökade från 1956, då indextalet för dessa varor var 135, till i år, då index nu är 150. Här har alltså skett vissa höjningar, som vi här i riksdagen har medverkat till på ett eller annat sätt, under det att livsmedelspriserna i stort sett har stått stilla. Herr Lundberg har därför fel, när han kritiserar mjölkpriset i detta sammanhang.

Jag har här lämnat ett förslag angående barnbidragen, vilket går ut på en viss besparing. Jag har gått ut från erfarenheten, att det är mycket svårare för familjer med många barn än för familjer med bara ett enda barn. Det är alldeles felaktigt, att det första barnet kostar mest. Ju flera barn det finns i en familj, desto större svårigheter får familjen att klara sig. Därför menar jag att en familjestödande åtgärd bör gå ut på att ge mera åt det andra och de följande barnen i en familj än åt det första. Det är denna princip jag har följt, när jag väckt min motion.

Jag menar att alla första barn i s. k. fullständiga familjer skall komma i åtnjutande av de bidrag som nu gäller, 290 kronor per år. Dessutom går jag med på att alla barn utom det första skall kunna få 400 per år. I den grupp som får det högre bidraget innesluter jag också barn till ogifta mödrar och änkor, som också har svårare att klara alla utgifter. Men i fullständiga familjer med ett barn, där familjefadern lever och har full sysselsättning bör, anser jag, det mycket väl gå att klara sig

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

med det bidrag som redan nu utgår, d. v. s. 290 kronor per år.

Med de uppgifter jag funnit i propositionen har jag räknat ut, att man med mitt system skulle kunna spara inte mindre än 105 miljoner kronor per år. Det är självklart att detta i det trånga ekonomiska läge, som vi nu har, skulle betyda ganska mycket. Det kan knappast komma någon och säga att man är för snål mot familjerna, om man går på denna linje. Jag vill gärna deklarera att jag tycker det är oriktigt, att så fort det kommer ett barn till världen skall samhället ta hand om det. Vi bör nog visa på att föräldrarna bör ha en viss ansvarskänsla, åtminstone för det första barnet, och ha insikt om att det är på dem som bördan bör vila när det gäller vården av barnet och de kostnader som följer därav. Först när det blir flera barn, bör staten ge det stöd som är nödvändigt, framför allt då åt de verkligt barnrika familjerna.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation som i detta betänkande är avgiven av mig. Jag vill peka på att det i propositionen lämnas en redogörelse för vilka organisationer som delar uppfattningen, att ökat stöd bör utgå först till det andra barnet i familjen. Bland dessa har vi länsstyrelser och en rad kända organisationer, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund och Högerens ungdomsförbund. Jag tycker då att jag är i gott sällskap, när jag yrkar bifall till den reservation som bygger på denna princip.

Herr **LUNDBERG** (s) kort genmäle:

Herr talman! Till både herr Heckscher och herr Rubbestad skall jag säga, att de inte skall glömma bort att dagens barn är vår framtid och att det är angeläget för oss även som riksdagsmän att tänka på den saken.

Herr Heckscher säger att vi måste begränsa statens stora utgifter. Jag har försökt medverka till att begränsa exempelvis försvarskostnaderna. Detta har varit absolut omöjligt. Kanhända det blir annorlunda nu sedan herr Heckscher har kommit hit.

Herr Rubbestad talar om skatter. Jag vill upprepa att jag inte delar uppfattningen om införande av energiskatten, men däremot anser jag att det ur andra synpunkter är riktigare att ta ut skatt i form av direkta skatter, därför att dessa är progressiva.

Vad beträffar levnadskostnaderna vill jag bara anföra, att mjölkpriset, om jag inte minns fel, kommer att höjas vid mitten av detta år. Detta kanske är fel. Den statistik jag anförde visade exempelvis att råvaran för våra charkuteriprodukter har stigit med omkring 13 procent. Detta har jag från ett bokslut vid en charkuterifabrik; uppgiften är alltså mycket färsk. Herr Rubbestad anför statistik för levnadskostnadernas utveckling sedan maj 1956. Vi skall komma ihåg att det här gäller försämringen för barnfamiljerna sedan 1947, varför det finns all anledning att se annorlunda på denna sak.

Herr talman! De anföranden som här har hållits kan inte ändra min uppfattning att vi måste se till, att vi för och inte bara talar om en aktiv familjepolitik.

Herr **HENNING NILSSON** i Gävle (k) :

Herr talman! Vi kommunister har särskild anledning att känna oss relativt nöjda med det förslag som föreligger. Under en följd av år har vi sökt vinna förståelse för en höjning av barnbidragen. Man har tidigare vinkat med kalla handen och funnit på en rad motiveringar för att avslå våra önskemål och förslag i denna riktning. Vi noterar därför det föreliggande förslaget som en god delframgång i våra strävanden.

Kanske tillfredsställelsen något grumlats av det förhållandet — och det är

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

alla medvetna om — att även ett belopp av 400 kronor inte på långa vägar täcker penningvärdets försämring, långt mindre ger barnfamiljerna del av den allmänna standardförhöjningen. Familjeberedningen framhåller ju också, att prisstegringen från den 1 juli 1947 till juli 1956 kan beräknas till 49 procent. Efter detta datum har flera nya prisstegringar kunnat noteras. Skulle barnfamiljerna kompenseras för dessa prisstegringar, borde bidragsbeloppen komma långt över 400 kronor per år.

Vi anser emellertid att, med hänsyn till att beloppet inte täcker penningvärdeförsämringen och därför inte på ett tillfredsställande sätt löser det stora eftersläpningsproblem, som barnfamiljerna har att brottas med, alla skäl talar för att den föreslagna höjningen borde träda i kraft redan den 1 juli i år.

Efter att ha hört talesmännen för högerpartiet vill jag bara säga, att jag inte tvivlar på att fru Ewerlöf har en mycket god social ambition. Det kan vara en bra personlig tillgång, men om de tankegångar, som kommit till uttryck i högerpartiets motion, i vilken talas om vikten av högre produktion, lägre skatter och barnavdrag samt ur dessa synpunkter yrkas avslag på höjningen, vill jag bara ha sagt, att högerpartiets linje till sina verkningar kommer att innebära en konservering av barnfamiljernas svårigheter. Lagen om de allmänna barnbidragen skulle bli illusorisk och skulle inte kunna fylla sin uppgift. Det kan ju heller inte vara riktigt, som också framförts, att man på enbarnsfamiljernas bekostnad skall tala om flerbarnsfamiljernas större behov.

Naturligtvis har flerbarnsfamiljerna större problem än vad kanske enbarnsfamiljen har. Det skulle dock vara i hög grad orättvist mot enbarnsfamiljerna, därest flerbarnsfamiljernas problem skulle lösas på dessas bekostnad. Här bör andra vägar sökas för en god lösning.

Hur kostnaderna för dessa förbättringar skall fördelas, kan man diskutera. Det synes oss vara på tiden att de som tillgodogör sig den dyrbarhet som heter mänsklig arbetskraft, borde i högre grad än nu sker betala för denna arbetskrafts uppfostran, försörjning och utbildning. Det vore naturligt och i takt med utvecklingen. Högerpartiet synes mig vilja det motsatta. Dess uppdragsgivare vill ha den färdiga arbetskraften gratis.

Jag tvekar inte att ge utskottet en eloge för den välvilliga skrivning det kostat på de kommunistiska motionerna. Motionärerna kan emellertid inte och än mindre barnfamiljerna vara nöjda med enbart välvilliga skrivningar. Utskottet skriver: »I och för sig är en höjning av de allmänna barnbidragen redan från och med den 1 juli väl motiverad.» Ja, just det. Vårt förslag, att höjningen till 400 kronor skall träda i kraft redan den 1 juli, är verkligen väl motiverat. Men man frågar sig då varför utskottet avslår vårt förslag. Samma välvillighet präglar utskottets skrivning rörande förslaget om indexreglering. Här skriver utskottet, »att det är angeläget att tillse att barnbidragsförmånen icke urholkas till sitt värde till följd av en inflationistisk utveckling». Det är ju alldeles riktigt. Det är verkligen angeläget att förhindra en sådan utveckling. Men så kommer utskottets klimax: Det statsfinansiella läget tillåter ingen höjning förrän den 1 januari 1958.

Detta kroniska nödargument tycks kunna räcka till för utskottet. Jag skulle till nöds kunna förstå även detta argument, därest det användes med konsekvens. När anslagen till försvarsutgifterna behandlas, talas det mycket om de s. k. automatiska höjningarna. I de sammanhangen hör vi mycket litet av det s. k. »statsfinansiella läget». Cirka två och en halv miljarder kronor till rustningar anses vid dessa tillfällen

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

nära nog som »litet». Men när det gäller barnfamiljerna tillämpas inte lagen om de automatiska höjningarna.

Det tycks inte heller bekymra utskottet nämnvärt att vid samma tidpunkt som denna lag skall träda i kraft kommer genom en annan kungl. proposition — därest den bifalles — hyrorna att stiga avsevärt. Under tiden fram till den 1 januari kommer priserna att stiga ytterligare på flera nödvändighetsvaror. Denna utveckling på prisfronten ger oss alla skäl att antaga, att redan då denna lag skall träda i kraft — enligt utskottets förslag — är bidragen till en del redan urholkade.

Denna utveckling på prisfronten och det faktum, att barnfamiljerna sedan länge lider av en stark eftersläpning på grund av de utgående bidragens minskade köpkraft, motiverar ett bifall till våra motioner.

Indexreglering av de allmänna barnbidragen är lika möjlig och lika nödvändig som den för våra folkpensionärer är. Denna indexreglering tycks klaffa bra, och den ger pensionärerna ett bra skydd mot penningvärdeförsämring.

Varför är det så svårt att finna samma vägar för barnfamiljerna? Dessa träffas som bekant mycket hårt av ett sjunkande penningvärde. Jag utgår också ifrån att riksdagen, när den fattar beslut, verkligen avser att de belopp som anslås till barnfamiljerna skall behålla det penningvärde som gäller. Enda förutsättningen härför är en indexreglering. Självfallet såg vi gärna — om en indexreglering skulle komma till stånd — att bidragsbeloppens grundbelopp motsvarade det värde de hade 1947. Så blir ju inte fallet. Trots detta anser vi det vara värt ett försök att indexreglera även de allmänna barnbidragen. Det är också möjligt att när så anses påkallat, på liknande sätt som görs för folkpensionärerna, från fall till fall besluta om ett standardtillägg. Vi tillmäter denna

fråga stor betydelse och anser att en urholkning av barnbidragen inte får ske.

Jag skulle slutligen vilja säga, att löftesbrotten gentemot barnfamiljerna är för många och kommer för ofta. Regeringen har lovat att hindra prisstegringar, men prisstegringarna fortsätter. Statsministern lovade i höstens valrörelse att ingen ny omsättningsskatt skulle komma. Redan är förslag om nya indirekta skatter ute på remiss. Statsrådet fru Lindström lovade i ett tidningsuttalande — tillsammans med dåvarande finansministern — den 26 februari 1956, att höjningen av barnbidragen skulle genomföras den 1 juli 1957. Det löftet är man nu i färd med att bryta.

Att vara löftesbrytare är inte vackert, men framför allt är det inte bra för politiker att strö omkring sig löften som de inte har för avsikt att hålla. Nu vill jag gärna tro att statsrådet Lindström verkligen har kämpat för att höjningen av de allmänna barnbidragen skulle träda i kraft den 1 juli. Vad som förvånar mig mest är att utskottet inför den utvecklingen, som jag har tecknat och som utskottet måste vara medvetet om, inte vill biträda statsrådet Lindströms den 26 februari 1956 uttalade önskan.

Vår motion nr 24 av Hilding Hagberg m. fl. sammanfaller helt med den reservation som herr Lundberg har anfört. Jag ber därför, herr talman, att med det anförda som motivering få yrka bifall till reservationen av herr Lundberg.

Under detta anförande återtog herr talmannen ledningen av förhandlingarna.

Herr LASSINANTTI (s):

Herr talman! De allmänna barnbidragen spelar en utomordentligt stor roll inte minst i de delar av landet där vi har de mest barnrika familjerna och det största antalet familjer i mindre bemedlad ställning. Från dessa syn-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

punkter är det synnerligen tacknämligt att det förslag nu kan behandlas som statsrådet fru Lindström har förelagt riksdagen. Det beslut som kommer att fattas i huvudfrågan betyder oerhört mycket för många familjer i vårt land.

Det var emellertid, herr talman, inte detta som föranledde mig att begära ordet, utan jag ville säga några ord i anslutning till den reservation under IV, D 3, som herr Åkerström har avgivit i sammansatta stats- och andra lagutskottet.

Vi har i motion II: 229 föreslagit en utredning om möjligheterna att införa kallortstillägg på de allmänna barnbidragen och på de särskilda barnbidragen. En ledande princip för barnbidragen är ju att de skall utjämna levnadskostnaderna mellan å ena sidan barnfamiljer och å andra sidan ensamstående och familjer utan barn. Denna målsättning går som en röd tråd genom alla de reformer som har företagits på detta område. Redan befolkningsutredningen slog fast denna princip.

I vår motion har vi menat, att man måste jämställa barnfamiljerna på en ort med andra medborgargrupper på samma ort. I kallorterna är differensen mellan barnfamiljernas levnadsstandard och andra medborgargrupperns större än på andra håll, och av detta billighets-skäl föreslog vi en utredning.

Vad säger då utskottet? Utskottet konstaterar kallt, att det inte har funnits skäl förorda en sådan utredning. Jag måste säga att det vittnar om att utskottet inte allvarligt har penetrerat de problem som vi tagit upp till övervägande i vår motion. Utskottet har inte funnit skäl, säger man. Har inte utskottet kunnat finna att det är kallare i vissa delar av vårt land än på andra håll? Då måste jag säga, att utskottet tydligen har gripits av någon sorts vårkänsla, när det här i riksdagshuset suttit och diskuterat dessa frågor. Man har i varje fall inte känt några olustkänslor, när man diskuterat kylan, ty då skulle man inte

kommit till den negativa slutsats som redovisas i utskottsutlåtandet.

För att slippa alla missförstånd vill jag framhålla, att det inte är obehagligt att bo i kallorterna. De fjällresor, som nu utgår från de stora städerna till våra nordliga regioner, är ju ett vittnesbörd om motsatsen. Men jag anser att vi här har en praktisk kostnadsfråga. Likaväl som de föräldrar, som skickar sina barn till fjällen, får lov att se till att de har en lämplig utrustning — och en sådan kostar pengar — får familjerna i kallorterna se till, att deras barn har en lämplig vinterutrustning när de skall traska tre, fyra kilometer till skolan på mer eller mindre väl plogade vägar. Det är faktiskt en praktisk kostnadsfråga som vi fört in i bilden.

Utskottet försöker motivera sin negativa ståndpunkt med att statsmakterna på sin tid avvisade tanken på att göra de allmänna barnbidragen dyrortsreglerade. Men detta är ju en helt annan sak. Det är ju samma temperatur på en femort och en treort i mellersta Sverige. Denna motivering är därför utomordentligt malplacerad, när den framförs i detta sammanhang.

Även bostadskostnaderna är ovedersägligen högre i kallorterna. Jag behöver inte komma med någon detaljerad argumentering på den punkten; det ligger i öppen dag. Jag vill emellertid erinra om att differentieringen av de statliga bidragen på bostadsfronten inte uppväger merkostnaderna. Det bostadspolitiska bränslebidraget är för en familj i Sydsverige 60 kronor lägre än för en familj i norra Sverige, och dessa 60 kronor utgör ingalunda full kompensering.

Jag vill erinra om att länsstyrelsen i Norrbottens län, i samband med allmänna barnbidragsreformen och i anslutning till de kommunala ortsavdragens avskaffande, i sitt yttrande framhöll, att den genomsnittliga utdebiteringen i Norrbotten var 15 kronor. Højningen av de allmänna barnbidragen

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

hade bort vara 67 kronor för att full kompensation skulle ha uppnåtts. Nu blev höjningen 30 kronor. Det är inte min avsikt att här riva upp en gammal debatt, men jag vill påvisa att reformen 1951 ställde de norrländska länen i ett relativt sett sämre läge än övriga län.

Detta är emellertid ingen specifik norrbottensfråga; jag anser att vi här har att göra med en betydande norrlandsfråga, som gäller den sociala rättvisan. Det är möjligt att mina klienter är för små för att intressera en så stor församling som denna. Får man tolka moder Sveas känslor efter utskottsutlåtandet, tycks hennes hjärta vara tämligen kallt. Jag vill i alla fall ta ett litet prov på hennes moderskärlek, och därför kommer jag, herr talman, så småningom att yrka bifall till motionen II: 229.

Herr JACOBSSON i Tobo (fp):

Herr talman! Representanterna i sammansatta stats- och andra lagutskottet för den politiska meningsriktning jag tillhör har anslutit sig till utskottsmajoritetens förslag om höjda allmänna barnbidrag, till vilket utskottets förslag jag sålunda yrkar bifall.

Den omständigheten att vi anslutit oss till utskottsmajoritetens förslag betyder inte att vi gjort avkall på den uppfattning, som vi från folkpartiets sida tidigare framfört, nämligen att man enbart med en höjning av barnbidragen inte kan skapa rättvisa för barnfamiljerna. Vi vidhåller alltså, herr talman, denna vår uppfattning. Det är att beklaga, att riksdagen föregående år inte beaktade den motion som väcktes från folkpartiets sida. Riksdagen hade då fått tillfälle att pröva dessa frågor, och en riktig avvägning mellan de olika åtgärderna hade kunnat ske. Man hade då kunnat få fram nettoeffekten av de olika åtgärderna. Med anledning härav har herr Per Jacobsson, fröken Elmén och jag förenat oss i ett särskilt yttran-

de till utskottsutlåtandet, där vi redovisat denna vår uppfattning.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! I den fråga som nu behandlas har utskottet intagit en mycket förstående hållning till barnfamiljerna och deras behov av ekonomiskt stöd. Jag är tacksam för detta. Av utskottets skrivning har jag dock förstått att utskottet egentligen gärna skulle ha sett, att Kungl. Maj:t kunnat vara litet generösare. Utskottet har således gjort sig mödan att räkna ut den faktiska penningvärdeförändringen under hela den period, då vi har haft barnbidrag här i landet, och därvid kommit fram till ett procenttal som ligger ett stycke över det som Kungl. Maj:t räknade med i höstas, då avvägningen skedde av den barnbidragshöjning som i dag underställes riksdagens beslut. Men det ligger ju också ett halvår mellan då och nu. Utskottet säger likväl, att det finner skälen »godtagbara» när regeringen stannat för en uppräknings av barnbidragen, som ligger något under den fulla kompensationen för penningvärdeförändringen. Det betyder att utskottet har böjt sig för samma sträva ekonomiska realiteter som regeringen måst ta hänsyn till. Vi har helt enkelt inte haft råd med en större utgiftsökning på denna budgetpost än de 200 miljoner kronor per år som den här förordade uppräknings kostar. När vi säger att vi inte haft råd, säger vi det inte kallsinnigt, herr Lundberg, utan vi säger det med varmt beklagande av att samhället inte har tillräckliga resurser att sätta in på detta avsnitt. Genom denna begränsning har vi dock orkat med att göra vissa andra smärre anslagslyftningar och reformer till barnfamiljernas bästa. Som kammarens ledamöter kanske erinrar sig beslöts här förra onsdagen en anslagshöjning med någon miljon kronor till hemvårdarinnor och småbarnsinstitutioner. Ett förslag om

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

stöd till ofullständiga familjer har just i dagarna presenterats för riksdagen. Det kommer att dra en kostnad av cirka 5 miljoner kronor. Vidare kan erinras om den utsträckning av barnbidragen till viss ungdom mellan 16 och 18 år, som föreslås under åttonde huvudtiteln under namn av »generella grundstipendier» och som kommer att kosta omkring 9 miljoner kronor per år. Samtliga dessa åtgärder bör ju komma in i bilden av vad statsmakterna nu gör för att ge familjepolitiken en önskvärd upprustning. Det blir för helt budgetår 215 miljoner kronor i inkomstökningar för barnfamiljerna.

En del motionärer har likväl menat att staten inte gör tillräckligt i detta avseende. Här föreligger således ett förslag om indexreglering av barnbidragen, i kammaren framfört av herr Henning Nilsson i Gävle, och ett förslag, för vilket herr Lundberg temperamentsfullt pläderat och som innebär att barnbidragshöjningen skulle träda i kraft den 1 juli i år, alltså ett halvår tidigare än enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Jag har redan tidigare för riksdagskollegerna förklarat varför regeringen inte förmått fullfölja sin avsikt från förra våren att höja barnbidragen redan fr. o. m. den 1 juli i år. I det uttalande den 26 februari i fjol, som herr Nilsson åberopade, nämndes dock ingenting om tidpunkten för höjningen, det sades endast att förslag skulle komma att föreläggas 1957 års riksdag. Däremot yttrade jag här i kammaren den 11 april, att det var regeringens avsikt att höja barnbidragen fr. o. m. den 1 juli 1957. Jag vill markera att det är en viss skillnad mellan å ena sidan en avsikt, som kan kullkastas av force majeure, och å andra sidan löften, respektive löftesbrott, det ord som herr Nilsson här använde. Hösten 1956 gäckade vårens förhoppningar. Ett hastigt försämrat internationellt klimat kom att avspeglas i våra ståndpunkter till bland annat försvarsutgifterna. Både infla-

tionsshot och knapphet på kapital har ju därjämte tvingat till återhållsamhet. Att nu, sedan inkomst- och utgiftsstaten för nästa budgetår är noga hopfogad, stoppa in däri en extra utgift på 100 miljoner kronor, som herr Lundberg rekommenderar, är ogörligt. Tanken är vacker men tyvärr inte livsduglig.

Inte heller tror jag att en indexreglering av barnbidragen är tänkbar med hänsyn till folkhushållets ekonomi i en framtid, om vilken vi inte vet mycket mer än att den kommer att stå oss dyrt. I den planerade stora pensionsreformen ingår en folkpensionshöjning, som kommer att engagera statskassan mycket kraftigt. Jag tänker emellertid mindre på denna utgift — ty både barn och gamla har rätt att slippa spelas ut mot varandra — än på de väldiga investeringar i skolor och bostäder, i forskning och vetenskap, som framtiden fordrar, inte minst, utan kanske främst i barnens och ungdomens intresse. Vår familjepolitik kan som följd därav komma att behöva växlas över från ökad kontant hjälp till ökad service via olika samhällseliga institutioner, och det är under sådana förhållanden föga lämpligt att genom indexreglering av barnbidragen binda staten vid ett åtagande som kan bli mycket betungande för framtiden.

Så har vi den motsatta sidans motionärer och reservanter, som anser att den nu föreslagna upprustningen av familjepolitiken är för stort tilltagen. Högerreservanterna yrkar rent avslag på barnbidragshöjningen och vill använda de 100 miljoner kronor, som därigenom skulle inbesparas, till skattesänkningar i stället. Herr Rubbestad vill ha en differentiering av barnbidragen efter barnantalet, varigenom 52 miljoner kronor skulle sparas.

I högerreservationen gör man gällande att det förslag till skattesänkningssystem, som högern i fjol lanserade, skulle ge barnfamiljerna en skattelättnad på cirka 190 miljoner kronor,

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

d. v. s. ungefär den summa som barnbidragshöjningen innebär. Uträkningen är i stort sett riktig, men det är fel att tala om att barnfamiljerna får denna skatteminskning, ty det är endast vissa barnfamiljer som får en motsvarande skattekompensation, om vi följer högers förslag. Ty högers skattelättnader enligt 1956 års modell är störst för familjer med mellan 15 000 och 100 000 kronors inkomst. Medan t. ex. barnfamiljer med mellan 5 000 och 12 000 kronor i inkomst per år skulle få 9,1 procent i skattesänkning, skulle barnfamiljer med 25 000 kronors årsinkomst få en skattesänkning på 24 procent.

Vidare pläderar högerreservanterna för ett återinförande av barnavdrag i beskattningen i förening med nu utgående barnbidrag. Men om vi skulle använda de aktuella 200 miljonerna per år till statliga och kommunala ortsavdrag till barnfamiljerna i stället, så skulle det bli 500 kronor per barn i sådant ortsavdrag. Verkningarna därav för barnfamiljer med 14 000—15 000 kronors årsinkomst eller mera — det gäller för denna grupp av familjer en halv miljon barn — skulle bli en lika stor summa i skattelättnad som den kontanta barnbidragsökningen uppgår till, eller större, medan förslaget skulle ge mindre än kontantbidraget till den miljon barn — två tredjedelar av alla i barnbidragsåldern — som växer upp i familjer med mindre än 14 000—15 000 kronors årlig inkomst. Och ändå tror högern att detta bättre svarar mot barnfamiljernas behov, i synnerhet om det kompletteras med skatteavdrag för ungdomens studier och en mindre presande sambeskattnings. Däremot säges inte ett ord i reservationen om vad högern i andra sammanhang vill ta ifrån barnfamiljerna: de nya grundstipendierna på 9 miljoner kronor vill man ta bort; 27 miljoner kronor till skolmåltider har man nyss röstat emot i första kammaren; 10 miljoner kronor till

fria läroböcker vill man slopa, och 5,6 miljoner kronor till mödrahjälp och hemhjälp röstade man emot förra onsdagen. Det förefaller mig verkligen vara ett ganska ljust intresse för barnfamiljerna som högern här lägger i dagen.

Även folkpartiledamöterna har i ett särskilt yttrande engagerat sig för en både-och-linje, d. v. s. både skatteavdrag och kontanta barnbidrag. Detta betyder detsamma som jag nyss påpekade visavi högers hållning, nämligen en differentiering av samhällsstödet till barnfamiljerna efter inkomstläge. Barnfamiljer i högre inkomstläge skulle genom denna både-och-linje få en större ekonomisk lättnad än familjerna i lägre inkomstklasser, och detta på bekostnad av skattebetalarna i alla inkomstskikt och hushållsgrupper. Detta skulle medföra en omfördelning av inkomsterna till de sämst ställdas nackdel. Den »ekonomiska rättvisa», som efterlyses i folkpartiets yttrande till utskottsutlåtandet, uppnås väl knappast på det sättet.

Det vore enligt min mening lika litet rättvist att differentiera barnbidragen efter antalet barn — som herr Rubbestad förordar — även om detta i förstone kan förefalla bestickande. Naturligtvis har en flerbarnsfamilj i allmänhet en sämre ekonomisk ställning än en enbarnsfamilj, men att utesluta alla enbarnsfamiljer — inalles 428 000 eller nästan hälften av samtliga barnfamiljer — från en välmotiverad ökning av barnbidraget skulle enbarnsfamiljerna med rätta ha svårt att förstå det rättvisa i. Det första barnet är så att säga det dyraste i anskaffning — något som bl. a. har vitsordats i den motion, som herr Heckscher har talat för här i dag. Det första barnet medför ju i regel en omställning av moderns arbetskraft och berövar därigenom den unga familjen en del av dess inkomster. Inte någon gång under uppväxttiden blir heller det första barnet billigare än barnet nummer två eller tre. Möjligen är det rent av tvärtom. Även om enbarnsfamiljer-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

na efter omställningssvårigheterna i början så småningom får en bättre ekonomisk grund att stå på än flerbarnsfamiljerna, varierar dock förhållandena med de individuella omständigheterna, och det måste därför uppfattas som en orättvisa att utesluta enbarnsfamiljerna från den uppjustering av barnbidragen som nu är aktuell.

Herr talman! Tiden är långt framskriden, och det är många namn på talarlistan. Även om det vore frestande att bemöta många av de enligt min mening tvivelaktiga åsikter som framförts från oppositionen, skall jag avstå från detta. Jag tror att vi gör barnfamiljerna den största nytta, om vi inte stöper om det nuvarande systemet. Det generella och lika barnbidraget till alla barn utan behovsprövning är ett lika enkelt som rättvist system: varje barn värdesas här lika.

Herr talman! Med det anförda uttalar jag en förhoppning att kammaren kommer att följa utskottets rekommendation.

Herr **HECKSCHER** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av vad statsrådet fru Lindström sade om att vi har 428 000 enbarnsfamiljer som inte får uteslutas från barnbidragsförmånerna. Vi får emellertid komma ihåg att barnfamiljerna är av tre slag: för det första de som ännu bara har ett barn men kommer att få flera framdeles, för det andra enbarnsfamiljer som har haft flera barn, men där ett antal av dem har kommit över barnbidragsåldern, och för det tredje sådana familjer som har ett barn och inte får flera. Iakttar man den indelningen, så tror jag att man rör sig med helt andra siffror än vad statsrådet Lindström här anförde.

Jag kan inte se att det ligger någon orättvisa i att man, när det gäller åtgärder av här ifrågavarande typ, försöker anlägga i viss mån befolkningspolitiska synpunkter och se efter vilka fa-

miljer som brottas med de största svårigheterna. Statsrådet och jag tycks emellertid vara ense om att det första barnet är — som fru Lindström uttryckte det — dyrast i anskaffning. Men kostnaderna i fortsättningen är utan tvivel större för flerbarnsfamiljerna, och det är det jag tycker att man här skall fästa avseende vid.

Sedan bara några ord till herr Henning Nilsson i Gävle och herr Lundberg. Båda två kopplade samman försvaret och socialpolitiken, och det är ju en traditionell sammankoppling — i varje fall från kommunisternas sida. Den görs alltid på det hållet, och det är därför inte överraskande att så skett även i dag. Låt mig emellertid i sammanhanget erinra om att den kompensation för ökade kostnader, som herrar Lundberg och Nilsson i Gävle så ivrigt pläderade för i detta fall, inte är ifrågasatt beträffande försvaret. Där har man tvärtom sagt ifrån att det finns ett tak, som inte får överskridas. Om kostnaderna har ökat, har det inte varit någonting att göra åt den saken. Jag tycker därför att denna sammankoppling snarast talar emot herrar Lundbergs och Nilssons i Gävle ståndpunkt.

Herr talman! Jag glömde i mitt förra anförande att ställa något yrkande. Jag begagnar därför tillfället att nu yrka bifall till herr Mannerskantz' reservation på samtliga punkter.

Herr **RUBBESTAD** (bf) kort genmäle:

Herr talman! När statsrådet fru Lindström säger att de flesta anser att det första barnet är dyrast, så är det naturligtvis på det sättet att de som talar så bara har ett barn och de har därför ingen erfarenhet av något annat. Hade de däremot många barn skulle de säkert vara på samma linje som jag och säga, att det är mycket dyrbarare med det andra barnet. Att det sedan är mycket dyrare i anskaffning med det första barnet beror ju på hur man har det ställt.

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

Herr HENNING NILSSON i Gävle (k) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet fru Lindström gjorde gällande att hon inte lovat något beträffande höjning av barnbidraget utan bara anmält sin avsikt här i kam-maren. Jag förmodar att när en rege-ringsledamot anmälde sin avsikt att höja barnbidragen från 1 juli 1957 var väl avsikten att inge riksdagens leda-möter den uppfattningen, att det skulle komma ett förslag i den riktningen. Eller får jag tolka detta svar på det sättet att när en regeringsledamot an-mäler sina avsikter får riksdagen inte räkna med att dessa kommer att följas?

Det har också sagts här — och det är jag fullt medveten om — att man kan ha en uppfattning det ena året men att ett mellankommande hinder kan omöjliggöra fullföljande av vad man tänkt sig, och statsrådet talade om force majeure. Jag skulle vilja fråga vad det är för någonting. Force majeure har väl i stället inträffat för barnfamiljer-na som ända sedan 1947 fått ett bidrags-belopp som sedermera visat sig inte motsvara den köpkraft riksdagen vid det tillfället avsåg att det skulle ha. Det är alltså barnfamiljerna, som enligt min mening råkat ut för force majeure, och inte regeringen.

Fru EWERLÖF (h) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte första gång-en som statsrådet Lindström och jag näbbas om barnavdragen.

Det är självfallet att barnavdraget verkar mera reducerande på skatten i de högre inkomsterna än i de lägre. Men jag kan fortfarande inte förstå an-nat än att accepterar man över huvud taget den linjen att man har skatte-avdrag — vilket vi ju har i olika sam-manhang — måste det verka så. Om man vill få bort denna följd vore den radikalaste vägen att helt enkelt av-skaffa alla avdrag. Nu vill jag särskilt understryka att det inte är mitt för-slag, att man skulle göra detta, men

från den argumentering som statsrådet Lindström utgår vore det, tycker jag, det enda logiska.

För många barn och många mammor kan det förvisso betyda mycket att mammorna får en summa i handen, som går direkt från mamman till bar-net. Men jag tycker i alla fall att det är fel att undervärdera den lättnad som familjen kan få genom skattesänkning. När statsrådet Lindström nyss konsta-terade att dessa cirka 835 000 barn-familjer enligt vårt skatteförslag får en skattelättnad på ungefär 190 miljoner kronor, så får man ju inte glömma, vad det kan innebära för barnen i dessa familjer. Det kan betyda bättre bostad, bättre kost, bättre kläder. Man skall inte reducera fördelarna för barnet till endast det kontanta bidraget. Det tyc-ker jag är en snedvridning av pro-blemet.

Herr JACOBSSON i Tobo (fp) kort genmäle:

Herr talman! Med anledning av den kritik statsrådet fru Lindström riktade emot den uppfattning, som vi har gjort oss till tolk för, vill jag endast fram-hålla följande. I vårt särskilda yttrande rörande skatteavdrag för barn och barn-bidrag anför vi, att vi förra året före-slog, att man skulle försöka skapa ett system, där man kunde se nettoeffekten av en kombination av dessa båda me-toder. Man kan enligt min uppfattning konstruera systemet på ett tillfredsstäl-lande sätt och statsrådet Lindström har inte övertygat mig om motsatsen.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Eftersom herr Heck-scher påtalade, att jag tog upp frågan om försvarsutgifterna i samband med behandlingen av barnbidragen vill jag påminna om att det var herr Heck-scher som sade, att vi skulle försöka dra in på de verkligt stora utgifterna. Ett sådant område är just försvaret. Ef-ter allt vad man sett av militärparader

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

och dylikt är det min uppfattning, att vi skulle kunna spara mycket på det området utan att därmed åstadkomma någon skada. Framför allt måste vi emellertid se till att vi har ungdom för produktionen, liksom även för försvaret — försvaret kan ju inte reda sig enbart med robotar — men det är också nödvändigt att den ungdom vi har får känna att samhället har något att ge.

Herr Rubbestad sade att om det första barnet blir dyrast beror på hur man har det ställt. Har man sett sociala skadeverkningar i olika sammanhang vågar man påstå att de största tragedierna, inte minst bland unga människor, utspelas just vid det första barnets ankomst. Herr Rubbestad kan naturligtvis förklara, att han har så och så många barn och har kunnat dra försorg om dem. Men detta är kanhända en investering och ingår i jordbrukskalkylen, och då blir det en helt annan sak ur herr Rubbestads synvinkel.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Först några ord till fru Ewerlöf. Hennes idé, att man skulle avskaffa alla skatteavdrag därför att man inte nu vill återinföra barnavdragen, är ju en ganska hissnande sådan. Om fru Ewerlöf vill försöka inarbeta detta förslag i det alternativ till skattesänkning, som högern framfört, skall det bli roligt att möta det i den allmänna debatten. I denna speciella fråga hör det knappast hemma.

Till herr Heckscher vill jag säga, att jag visst inte anser att det ligger någon orättvisa i att man undersöker, hur barnbidraget verkar befolkningspolitiskt såtillvida, att man försöker hjälpa alla familjer lika mycket med barnkostnaderna. Däremot kan jag inte gilla herr Heckschers tankegång, att man genom att öka barnbidragen så att säga i crescendo, alltefter antalet syskon, skall försöka locka fram flera barn åt samhället. Det tycker jag är en motbudande inställning. Jag vill för min del

inte gärna använda herr Heckschers uttryck att »köpa barn», men jag tycker det luktar litet av att »köpa barn» i alla fall.

Till herr Henning Nilsson i Gävle vill jag säga, att när jag talade om skillnaden mellan avsikt och löfte, gjorde jag detta endast för att markera en distinktion, inte för att antyda att man borde räkna med att avsikter inte fullföljes. Avsikter kan vara goda eller onda, men en avsikt kan ju kullkastas av force majeure. Herr Nilsson undrade vad force majeure är för något — han får väl slå upp det i någon uppslagsbok.

Herr Rubbestad har inte varit riktigt logisk i sin inställning. Hans goda hjärta har föranlett honom att göra ett undantag för enbarnsfamiljer, där modern är ogift eller änka. Därmed komplicerar han den administrativa handläggningen av barnbidragen på ett sätt, som bl. a. familjeberedningen och socialstyrelsen bestämt har varnat för. Jag tycker att herr Rubbestads argumentering såsom stöd för hans yrkande är en smula märkvärdig. Om barnet nummer två och nummer tre i en syskonkrets blir biligare »i drift» än den förstfödde, såsom herr Rubbestad sade nyss, varför skulle då den förstfödde ha lägre barnbidrag, såsom herr Rubbestad föreslår?

Resonemanget påminner mig om en Gahlinhistoria, där den ena väninnan anförtror den andra, »att min fästman vill att vi skall bo hos mina föräldrar, när vi har gift oss. Han säger att om två kan leva lika billigt som en, bör väl fyra kunna leva lika billigt som tre.»

Herr HECKSCHER (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror inte att statsrådet fru Lindström kan med någon rätt beskylla mig för att vilja »köpa barn», det uttryck som hon först sade att hon inte ville begagna men senare själv använde. Det förhåller sig helt enkelt så, att när man har en fullständig födelsekontroll, vilket vi ju i Sverige för när-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

varande kan sägas ha, så träffas det i en familj överväganden i samband med en ökning av barnantalet. Dessa överväganden hänger mycket nära ihop med frågan, hur ett ökat barnantal kommer att inverka på hustruns möjligheter till förvärvsarbete och därmed på hela familjens ekonomi. En sådan sammankoppling är vanlig; sådana överväganden göres i praktiken av de enskilda människor det är fråga om. Och det är ingen mening med att vi här i riksdagen skall blunda för att detta är förhållandet.

Till herr Lundberg vill jag genmäla, att nog har det prutats på försvarsutgifterna alltid, nog har de hållits nere. Om herr Lundberg hade lyssnat till vad exempelvis dåvarande försvarsministern sade under remissdebatten i år, hade han fått klart för sig, att därvidlag i hög grad gjorts ekonomiska överväganden. Sådana överväganden är nödvändiga på alla områden, herr Lundberg. Man kan inte välja ut bara en huvudtitel och säga att den skall vara sakrosankt. Man måste göra prutningarna där de behövs. Om man i kanslihuset prutar mera på den ena huvudtiteln än på den andra, är det vår uppgift här i riksdagen att försöka korrigera misstagen.

Herr RUBBESTAD (bf) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att statsrådet fru Lindströms framförda historia hör väldigt dåligt hemma i denna debatt. När hon vill göra gällande, att jag inte är logisk i mitt resonemang, måste jag tillbakavisa hennes påstående. Jag har hävdat, att det är de många barnen i en familj som är betygande. Jag har också sagt i min motion, att ogifta mödrar och änkor har det svårare än fullständiga familjer att ordna försörjningen. Jag har alltså gått på den linjen, att en fullständig familj med ett barn, där barnafadern har full sysselsättning, bör kunna klara sig med 290 kronor, som den nu har, under det att

mångbarnsfamiljen kan behöva ytterligare 110 kronor, alltså sammanlagt 400 kronor, för varje barn utöver det första. Det är den åsikten jag har förfäktat, och jag tycker den är logisk.

Herr HENNING NILSSON i Gävle (k) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet Lindström rekommenderar mig att använda lexikon. Men det är kanske bättre att vi talar svenska, och jag frågar: Vad var det för oförutsedda händelser som omöjliggjorde, att man föreslog höjda barnbidrag från den 1 juli?

Vad var det för oförutsedda händelser som inträffade för barnfamiljerna? Jo, det var det obehagliga faktum, att de slantar de fått visade sig inte räckta till för att köpa varor i den myckenhet som avsågs, då riksdagen beslutade om barnbidragen år 1947. Barnfamiljerna råkade alltså ut för en oförutsedd händelse av ganska bitter karaktär.

Men vad var det för oförutsedda händelser som regeringen råkade ut för? Var det möjligen att man måste ge större anslag till det militära än man hade tänkt sig från början?

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Jag har bara begärt ordet för en replik till herr Rubbestad. Herr Rubbestad har talat om det olika behovet av barnbidrag i familjer med ett och i familjer med flera barn. Han tycker — och jag säger fortfarande som jag sade tidigare, att det kan verka bestickande — att flerbarnsfamiljerna behöver kraftigare ekonomiskt stöd än fåbarnsfamiljerna.

Men herr Rubbestad förbigår de praktiska svårigheterna vid en differentiering av barnbidragen. Dessa praktiska svårigheter inträder inte minst genom att han ömmat för de enbarnsfamiljer, där det inte finns mer än en försörjare — en ogift mor eller en änka. Vad sker, för att ta några exempel på dessa praktiska svårigheter, när en flerbarnsfa-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

milj mister sitt första barn genom död eller genom överföring till fosterhem eller genom att föräldrarna skiljs och tar med sig var sina barn i olika bon? Skall barnbidraget reduceras för det kvarlämnade barnet nummer två, som då så att säga blir första barnet i systemskaran, eller skall barnbidraget höjas för det förflyttade första barnet, när detta i sin tur blir barn nummer två eller nummer tre i ett fosterhem? Skall den fränskilda modern, om hon fått vårdnaden om sitt första barn, ha det lägre barnbidraget, medan fadern, som behåller barnet nummer två, få det högre bidraget? Skall en ogift mor, vilken som helst, med ett barn alltid få det högre bidraget? Hur skall man rättvisligen skilja på en ogift mor som är ensam med sitt barn och en ogift mor, som sammanbor under äktenskapliga former med barnets far? Eller skall man inte skilja på dem i barnbidragshänseende? Blir det inte i det sista fallet en stimulans för de ogifta föräldrarna att låta bli att legalisera sitt förhållande, om ett giftermål medför en reduktion av barnbidraget? Herr Rubbestad skulle kanske genom sitt förslag helt ofrivilligt komma att uppmuntra den omoral, som han i andra sammanhang brukar gå till storms mot.

Ja, herr Rubbestad, jag bara undrar.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få börja med att lämna en förklaring till den blanka reservation, som finns fogad till detta utlåtande. Jag kommer inte att yrka bifall till de motioner, för vilka herr Lassinantti talat, men jag vill framhålla, att det ligger en del i motionärernas resonemang, och helt tillfredsställande är nog inte den motivering som utskottet anfört, när motionerna avvisats.

Men denna fråga har även andra aspekter. Det bjuder mig emot att säga, att i våra nordliga bygder är det så besvärligt och så mycket dyrare att dväljas, ty jag tänker på att vi vill ha dit

kvalificerad arbetskraft, intellektuell och annan. Måste jag då tala om, att det är väldigt besvärligt att bo där uppe hos oss, bidrar jag kanske till att försämrat möjligheterna att få dit denna arbetskraft. Men skulle det gå därhän, att motionärerna segrar, så skall jag inte vara ledsen, ehuru jag som sagt kommer att yrka bifall till utskottets hemställan i denna del.

När jag hörde herr Lundbergs resonemang tänkte jag, att när vi blir i tillfälle att läsa hans anföranden i protokollet, kommer vi nog att finna en del inkonsekvenser. Han domderade väldigt mot dem som inte ville följa honom i hans yrkande, att höjningen av barnbidragen skall träda i kraft den 1 juli. Men han sade också — i sitt andra anförande — att den familjevänliga och stödjande politik, som förts under senare tid, har varit mycket värdefull, och att vi nu tar ett ytterligare steg till stöd åt barnfamiljerna genom höjningen av barnbidragen. Man kan naturligtvis diskutera om höjningen är tillräcklig, men utskottet som haft samma besvär, som alla utgiftsprövande utskott har, har måst säga sig att det finansiella läget inte är sådant, att vi kan säga ja till herr Lundbergs eller kommunisternas propåer.

Vi är ju på det klara med att här skett en hel del. Det har ju redan citerats från utskottets skrivning, att här göres och har gjorts en del på andra områden till stöd för barnfamiljerna, sedan vi beslöt de allmänna barnbidragen. Tanken att man skulle stryka bort eller, som herr Rubbestad vill, reducera bidraget för det första barnet kan enligt min mening inte alls vara betingad av några rättviseskäl. Det finns anledning erinra om att när vi slojade rätten till barnavdrag vid beskattningen, så skulle ju det allmänna bidraget bl. a. vara en kompensation för bortfallet av den rätten. Vid den tiden var vi ju på det klara med att det skulle innebära en nettovinst upp till 20 000 kronors inkomst och kanske litet därutöver, sedermera

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

upp till 23 000 å 25 000 kronor, beroende på dyrortsgrupp, medförde denna åtgärd en förlust. Herr Rubbestads linje och för övrigt högerns, som den är tänkt men inte direkt påyrkad, innebär ju, att man alldeles skulle tappa bort det skäl som vi då hade när det gäller de större inkomsterna. Man ville nämligen ge ett verkligt nettostöd åt barnfamiljerna med de lägre inkomsterna, men det ansågs inte föreligga samma anledning, när man kom upp till högre inkomstlägen.

Här har sagts — herr Rubbestad har särskilt betonat det — att det är rätt enkelt att klara det första barnet ekonomiskt, och han åberopar sin rent personliga erfarenhet. Jag har talat med många jordbrukare långt tillbaka i tiden, innan vi hade de allmänna barnbidragen, och alla de resonliga jordbrukarna vidgick, att de i alla fall hade det litet lättare att klara flera barn i familjen än t. ex. industriarbetarna. Däri ligger väl också förklaringen till herr Rubbestads erfarenheter.

När jag dömer efter de fall jag känner till, så vill jag visserligen inte använda så starka ord som herr Lundberg, att det är enbarnsfamiljerna som drabbas av den största tragiken — det är nog litet för mycket sagt — men faktum är, att jag har många exempel på att barnfamiljer, som har två eller tre barn, har haft en bättre ordnad familjeekonomi än de hade vid tiden strax efter det att det första barnet kom. Jag tror inte på att man utan vidare kan slå fast, att vi skall stryka ett streck över det allmänna barnbidraget för det första barnet. Det skulle vara fullständigt orimligt och orättvist, och man skulle också ha tappat bort motiveringen för att man bytte ut rätten till barnavdrag vid beskattningen mot allmänna barnavdrag.

När jag tog del av hur högern argumenterar för sin ståndpunkt och när jag avlyssnade fru Ewerlöfs resonemang, som innehöll mycket milda ton-

fall — avsikten var väl att man skulle spåra ett socialt patos i hennes anförande — så måste jag tyvärr säga, att på mig hade det motsatt effekt. Det verkade som ett försök att bibringa kamraren den föreställningen, att när högern går in för att yrka avslag på den föreliggande propositionen, så är det av omtanke om de stora barnfamiljerna. På mig verkar det mycket utmanande, det måste jag säga. Det har ingenting med fakta, med rättvisa eller med socialt patos att göra. Det måste vara betingat av några andra motiv.

Sedan kom herr Heckscher och talade om motivet: vi måste spara pengar. Skall vi spara på statens utgifter, så måste vi skjuta in oss där det ger större summor. Det är klart att det är huvudmotivet. Men så kom ett tillägg, och det var väl ett sekundärt motiv, nämligen befolkningspolitiska synpunkter. Vad menar man i allmänhet med befolkningspolitiska synpunkter? Vi är ju vana vid att tänka oss, att man därmed nog närmast menar, att man skall vidta åtgärder vilkas yttersta konsekvens kan bli en ökad nativitet. Så har vi uppfattat det. Jag har emellertid för egen del aldrig velat vara med om att när det gäller de allmänna barnbidragen ens snegla åt befolkningspolitiska synpunkter. Även om det har funnits partivänner, som kan ha givit uttryck åt den meningen, har jag alltid ogillat den argumenteringen från vem den än har kommit. Det har väl sagts, att det i dagens samhälle finns annat, som verkar negativt eller positivt i den riktningen, men frågan om hur det är ställt med nativiteten behöver vi inte ge oss in på nu.

Över huvud taget vill jag deklarera, att jag aldrig vill vara med om att rösta för att vi skall återinföra — även om det är som ett slags kompromiss — rätten till barnavdrag vid beskattning. Det kommer alltid att ha den effekten, att man ger ett större handtag åt barnfamiljerna med de större inkomsterna än

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

man ger åt barnfamiljer med de lägre inkomsterna. Vi skall erinra oss, att det kan förekomma, att det finns många barn i en familj men ingen egentlig beskattningsbar inkomst. Föreslår man barnavdrag vid beskattningen blir det närmast ett uttryck för en vilja att ta ganska ringa hänsyn till de sistnämnda barnfamiljerna.

Jag ber, herr talman, med det anförda att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Herr **LASSINANTTI** (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att herr Åkerströms hjärta inte är där utskottsmajoritetens är, och inte heller är det väl någon tvekan om var hans förnuft står, eftersom han underkände utskottsmajoritetens motivering änskönt han i slutet av sitt anförande yrkade bifall till utskottets förslag. Jag vill notera detta med tillfredsställelse, och jag hoppas, att kammaren inte följer den officiella herr Åkerström utan följer den mänskliga herr Åkerström.

Herr Åkerström sade, att man inte skall utge att det är besvärligt att bo hos oss i Norrland. Det har jag aldrig sagt, utan vad jag har hävdat är att klimatet i Norrland är så strängt, att föräldrarna har högre utgifter för barnens kost, kläder och bostad än på andra håll i landet, och att man med utgångspunkt från de principer som gäller för familjepolitiken, och då särskilt för de allmänna barnbidragen, måste kompensera detta på något sätt. Vi skall väl ändå vara realister. Hyror i Stockholm blir inte billigare om vi börjar propagandera för att det är mycket billigt att bo i Stockholm, och klimatet blir inte mildare i Norrland om vi försöker göra gällande motsatsen. Herr Åkerström och jag är väl ense om att gräset inte börjar gro i Norrland bara därför att vi skulle uppträda i julottan iförda shorts. Vi har emellertid inte begärt någonting annat än en

utredning för att klarlägga detta problem.

Herr **HECKSCHER** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag åter tar kammarens uppmärksamhet i anspråk, men jag måste säga ett par ord i anledning av herr Åkerströms anförande.

Det är alldeles riktigt, att den ursprungliga utgångspunkten för hela mitt resonemang är, att vi icke har råd att öka den sammanlagda kostnaden för barnbidragen. Från den utgångspunkten ställer man sig då frågan: Kan man inom ramen för denna sammanlagda kostnad åstadkomma en bättre ordning än den nuvarande?

Herr Åkerström säger att man måste hålla i minnet vad man tänkte på när man införde de allmänna barnbidragen som ersättning för barnavdrag vid beskattning, och det är naturligtvis riktigt att man inte får glömma bort det. Men det har hänt oerhört mycket i det svenska samhället under denna period. Bland annat har det skett en reallönehöjning, som i viss mån ändrar förutsättningarna för själva den politik som man stannade för 1947, och det vore orealistiskt att inte ta hänsyn till det.

När sedan herr Åkerström säger, att han inte ens vill snegla åt de befolkningspolitiska synpunkterna, så respekterar jag detta som uttryck för herr Åkerströms känsla och temperament, men jag respekterar det inte om det skall vara uttryck för en realistisk uppfattning, ty vare sig herr Åkerström sneglar åt befolkningspolitiska synpunkter eller inte så finns problemet där. Vi är inte komna till riksdagen enbart för att ge uttryck åt våra egna känslor, utan vi måste också fästa avseende vid den verklighet som finns i det svenska samhället. Den befolkningspolitiska utvecklingen, åldersfördelningen i samhället, är något som kan vara tråkigt och obehagligt att tala om men som därför inte förlorar sin reali-

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

tet, vare sig det är herr Åkerströms partivän herr Myrdal eller en högerman som talar om saken.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! När herr Åkerström beskylldde mig för inkonsekvens när jag gjorde de sociala jämförelserna, så vill jag erinra honom om att jag gjorde en social analys av samhället av i dag i jämförelse med det samhälle, som högerens representanter utmålade. Enligt deras uppfattning blir bilden av i dag ljus. Om man däremot betraktar barnfamiljernas ställning i sammanhang med den allmänna standardförbättring som skett här i landet i övrigt, blir bilden mörk.

Då jag talade om social tragik vid första barnet var det därför att i en kommitté, där jag haft äran sitta, har man fått se hur aborterna då det gällt ungdom, som varit rädd för att få barn, har varit skrämmande många, och rädslan har varit motiverad av olika skäl. Detta problem synes mig innebära en tragik av stora mått.

Till herr Heckscher skulle jag vilja säga, att likaväl som högern har låtit generalstabens folk utforma motioner när det gäller höjning av försvarsanslagen har jag ansett det vara min skyldighet att se till, att de folkgrupper, som jag är satt till att försvara, icke bara kommer efter. Det går inte att göra några jämförelser mellan försvaret och den fråga vi här diskuterar.

Herr Åkerström skulle jag till sist vilja rekommendera att läsa protokollet för den 11 april 1956. Sedan kanske hans logik blir litet annorlunda än den varit i dag.

Herr JACOBSSON i Tobo (fp) kort genmäle:

Herr talman! Med anledning av att några ärade tidigare talare efterlyst utskottets motivering för att det funnit sig böra avstyrka motionerna om kall-

ortstillägg vill jag erinra om vad som står på s. 19 i utskottets utlåtande. Jag citerar: »Utskottet, som vill erinra om att tanken på en dyrortsreglering av de allmänna barnbidragen avvisades då dessa infördes i vårt land samtidigt som den tidigare gällande dyrortsgrupperingen av de särskilda barnbidragen slopades, finner ej skäl tillstyrka att en sådan utredning sker.»

Det är detta som vi, herr talman, ansett oss böra återropa som skäl för att vi inte kunde gå in för en ny dyrortsgruppering.

Herr ÅKERSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Heckscher yttrade något om att en ledamot av riksdagen inte skall vara här bara för att ge uttryck för sin rent personliga uppfattning utan han skall också ta hänsyn till faktiska förhållanden. Herr Heckscher gör en subjektiv bedömning beträffande vad som är det faktiska förhållandet och sedan rekommenderar han mig att ta hänsyn till att han har presterat fakta, medan jag uteslutande skulle ha nöjt mig med att framhäva min rent personliga uppfattning.

Bakom ert resonemang i dag från högersidan har det ju funnits en vilja att man skall göra något för barnfamiljerna, men, ärade kammarledamöter, hur tar den sig uttryck? Jo, i klämman i högerens reservation begäres, »att riksdagen måtte avslå det genom propositionen nr 12 framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag». Det är summan av hela detta resonemang. Visserligen återges på s. 21 delvis vad som funnits i motionens motivering, men därigenom har man fört in i bilden en del ting, som vi inte i detta sammanhang kan diskutera. Jag skulle här vilja avge ett personligt omdöme och säga, att resonemanget i andra stycket på s. 21 i högerens reservation i föreliggande utlåtande är grundfalskt.

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

Statsrådet fru **LINDSTRÖM**:

Herr talman! Det var bara med anledning av att både herr Lassinantti och herr Åkerström uttalat sina sympatier för motionen om kallortstillägg och att ingen före herr Jacobsson i Tobo sagt någonting mot den, som jag begärde ordet. Jag vill gärna understryka i detta sammanhang, att jag väl kan förstå att det — som herr Lassinantti här framhållit — finns vissa kostnader för barnfamiljerna, som blir större i de norrländska köldhålen än i mildare landskap. Tjockare kläder, pjäxor och allt vad herr Lassinantti här nämnde kostar alltid mera.

När han emellertid påstår, att bostäderna generellt är dyrare i Norrland, kan man emellertid inte hålla med honom. Vi känner exempelvis till bostadskostnaderna i Stockholm.

Jag tror, att det är rätt svårt att mäta merkostnaderna på kallorter. Nu har vi ju ett dyrortssystem, som utjämnar en del av skillnaderna i levnadskostnader, men kallortstillägg förekommer ingestädes i fråga om de sociala förmånerna, t. ex. inte när det gäller folkpensionerna.

För min del tror jag inte att det är praktisk socialpolitik att införa ortsdifferentierade allmänna barnbidrag. Man har i viss utsträckning gjort det i Danmark, men det har inte skett med hänsyn till klimatiska omständigheter utan av dyrhetsskäl, och i administrativt avseende lär det föra med sig mycket krångel.

Jag anser därför att de är klokare, om kammaren följer utskottet på denna punkt.

Herr **LASSINANTTI** (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har här tidigare berört det förhållandet, att departementschefen på sin tid avvisade tanken på en dyrortsgradering av de allmänna barnbidragen. Men jag vill också erinra om vad departementschefen sade år 1951 när barnbidragsreformen var

aktuell här i riksdagen. Han framhöll då, att det rättvisaste naturligtvis vore att göra en reglering under hänsynstagande till bland annat dyrortsgrupperingen och särskilt den faktor som skattetrycket utgjorde. Departementschefen uttryckte också sin sympati för det yttrande, som då avgivits av länsstyrelsen i Norrbottens län och som jag här tidigare redovisat.

Vad vidare bostadskostnaderna beträffar torde det vara uppenbart, att dessa är högre i övre Norrland eller över huvud taget i Norrland än i riket i övrigt, och den compensation, som genom de bostadspolitiska förmånerna lämnas exempelvis mindre bemedlade familjer, undanröjer inte denna olikhet.

Jag vidhåller alltså, herr talman, att det är orealistiskt att åberopa de skäl som man här gjort, när man avvisar tanken på kallortstillägg genom att tala om dyrortsgradering av barnbidragen. Det är fråga om någonting helt annat, och även bostadskostnaderna ingår i de omständigheter som kan anföras som skäl för en differentiering.

Herr **RIMMERFORS** (fp):

Herr talman! Utskottet har ägnat herr Keijer och mig den uppmärksamheten att avstyrka en motion, som vi med mycken möda plitit ihop och som avsåg en förbättring av villkoren för barnbidrag till döva och blinda barn. Det gäller sådana barn, för vilka det nu inte utgår barnbidrag mer än för ett kvartal och inte under den övriga delen av året när de vistas på skolhem. Jag ämnar inte ta kammarens tid i anspråk för någon rekapitulering av motionens innebörd. Jag vill bara beklaga att motionen inte funnit nåd för utskottets ögon. Såväl socialstyrelsen som lärare vid vederbörande skolhem har ansett att barnbidrag borde utgå för blinda och döva barn under hela året. Motiveringen har naturligtvis varit, att föräldrarna till dessa barn redan genom barnens lyte är hårt drabbade och

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

har merutgifter och särskilda omkostnader, exempelvis för sina besök hos barnen på skolhemmen. Dessa barn är ju också mer än många andra i behov av den uppmuntran som besök kan utgöra.

Herr Keijer och jag har i vår motion alternativt hemställt om ökat anslag till kläder och skodon för dessa barn. Det har nämligen sagts, att det brister åtskilligt i fråga om möjligheterna i detta avseende. Utskottet har för året inte heller godtagit detta alternativ, men jag är övertygad om att våra synpunkter har framtiden för sig.

Jag har bara velat anmäla detta. I huvudärendet yrkar jag bifall till utskottets förslag. Jag anser att vi med tillfredsställelse bör hälsa detta tillfälle att öka de allmänna barnbidragen till föreslagna 400 kronor. Ur den synpunkten är detta en stor dag i den svenska riksdagen.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav i fråga om *punkten A. med undantag av ikraftträdandebestämmelserna till lagen om allmänna barnbidrag* propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den av herr Mannerskantz i förevarande del avgivna reservationen; samt 3:o) bifall till den reservation herr Rubbestad fogat vid punkten; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herrar Rubbestad och Heckscher begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 2:o) betecknade ha flertalets mening för sig. Herr Rubbestad yrkade emellertid även i fråga om kontrapositionen votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen

angående punkten A. i sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 2, utom i vad angår ikraftträdandebestämmelserna till lagen om allmänna barnbidrag, antager det förslag, som inefattas i den av herr Mannerskantz angivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den reservation som vid denna punkt avgivits av herr Rubbestad i motsvarande delar.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Rubbestad begärde emellertid röst-räkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgavos 85 ja och 56 nej, varjämte 71 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta stats- och andra lagutskottets hemställan i punkten A. i utskottets utlåtande nr 2, utom i vad angår ikraftträdandebestämmelserna till lagen om allmänna barnbidrag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

av herr Mannerskantz i nu förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Heckscher begärde likväl rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 174 ja och 38 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i nu förevarande del.

Härefter framställde herr talmannen beträffande ovan omförmälda *ikraftträdandebestämmelser* propositioner dels på godkännande av utskottets förslag dels ock på godkännande av ikraftträdandebestämmelserna i den lydelse, som föreslagits i den av herr Lundberg vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Lundberg begärde likväl votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner ikraftträdandebestämmelserna till sammansatta stats- och andra lagutskottets föreliggande förslag till ändrad lydelse av lagen om allmänna barnbidrag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt dessa bestämmelser i den lydelse som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen av herr Lundberg.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst,

verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Lundberg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 192 ja och 12 nej, varjämte 11 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets förslag till ikraftträdandebestämmelser.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr GEZELIUS (h), som yttrade:

Herr talman! Jag vill bara anmäla att min knapp inte fungerade.

Punkten B. föredrogs; och anförde därvid:

Herr HECKSCHER (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till herr Mannerskantz' reservation under denna punkt.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Heckscher begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta stats- och andra lagutskottets hemställan i punkten B. i utskottets utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Ändrad lydelse av 1 § lagen om allmänna barnbidrag

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Heckscher begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 173 ja och 38 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i punkten B.

Punkten C

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten D. föredrogs; och yttrade därvid:

Herr LASSINANTTI (s):

Herr talman! Under denna punkt yrkar jag bifall till motionen nr 229 i denna kammare.

Fru TORBRINK (s):

Herr talman! På denna punkt har jag och några kammarkamrater en motion som gäller indexreglering av barnbidragen. Fördenskull skall jag säga några få ord. Jag skall absolut inte dra upp en ny debatt. Det har varit en mycket intressant debatt här i denna fråga.

Vi har med bestämmandet av beloppet för barnbidragen också fastställt den relation, som befunnits skäligen mellan levnadskostnaderna och statens bidrag till barnfamiljerna. Barnbidragen har, som sagts tidigare, blivit urholkade under den tid de har utgått. I dag har riksdagen reparerat denna skada. Det finns säkerligen många barnfamiljer, som är glada över detta beslut. Folkpensionerna är indexreglerade för att de skall behålla realvärdet. Vi motionärer menar,

att det är lika rättvist att barnbidragen också blir indexreglerade. Om de bleve det, kanske vi sluppe debatter sådana som denna. Det var bara denna åsikt jag ville göra mig till tolk för.

Jag ber med dessa ord att få yrka bifall till motionen nr 90 i denna kammare.

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. På framställd proposition biföll kammaren utskottets i punkten under *mom.* 1) gjorda hemställan.

Beträffande *mom.* 2) gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till motionen II: 90; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Torbrink begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta stats- och andra lagutskottets hemställan i punkten D. *mom.* 2) i utskottets utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II: 90 av fru Torbrink m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Fru Torbrink begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 176 ja och 23 nej,

Nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan m. m.

varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i punkten D. mom. 2).

I fråga om *mom. 3)* framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till motionen II: 229; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Lassinantti begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta stats- och andra lagutskottets hemställan i punkten D. mom. 3) i utskottets utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II: 229 av herr Lassinantti m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Lassinantti begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 183 ja och 14 nej, varjämte 16 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i mom. 3).

Slutligen biföll kammaren på given proposition utskottets i *punkten D. under mom. 4)* gjorda hemställan.

§ 17

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts i stats-

verkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1957/58.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 18**Anslag till Musikaliska akademien med musikhögskolan m. m.**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1957/58 till Musikaliska akademien med musikhögskolan jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1—4

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5**Nybyggnad för Musikaliska akademien med musikhögskolan m. m.**

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Fröken VINGE (fp):

Herr talman! På grund av den långt framskridna tiden skall jag inskränka mig till att säga, att ju längre Musikaliska akademien får vänta på att hela dess utbyggnadsprojekt förs i hamn, desto mer växer inte bara olägenheterna, utan också kostnaderna.

Samtidigt som de gamla lokalerna vid Nybrokajen ligger illa till i förhållande till de nya lokalerna vid Valhallavägen, skulle de ligga väl till för andra institutioner, som väntar på att lokalerna skall friställas för deras räkning. Jag hoppas att också den synpunkten blir beaktad när Musikaliska akademiens byggnadsfråga nästa gång behandlas.

Jag har inget yrkande.

Herr HALLÉN (s):

Herr talman! Jag ber att få instämma med föregående talare. Jag vill bara tillfoga, att detta är ett typiskt exempel på

Göteborgs musikkonservatorium

den s. k. samordningsministerns hårdhänta framfart. Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har inte kunnat infria sitt löfte att bygget skulle fortsätta. Det har, såsom framhållits i motionen och nu också av reservanten, bara föranlett att det blir dyrare och dyrare ju längre man uppskjuter detta avbrutna bygge, som inte hunnit längre än till första etappen.

Herr **BLIDFORS** (s):

Herr talman! Jag vill bara erinra herr Hallén om att det finns många andra angelägna behov som måste tillgodoses under åttonde huvudtiteln och att det hela tiden är fråga om svåra avvägningar.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 6**Göteborgs musikkonservatorium**

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bergman m. fl.* (I: 67) och den andra inom andra kammaren av herr *Schmidt m. fl.* (II: 74), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att dels till Göteborgs musikkonservatorium under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1957/58 anvisa ett engångsanslag av 125 000 kronor, dels ock uppdraga åt Kungl. Maj:t att utfärda villkor för medlens disponering i enlighet med de riktlinjer som angivits i ett i motionerna refererat, av direktören för musikhögskolan, professorn B. A. Carlberg, den 15 november 1956 avgivet yttrande.

Utskottet hemställde

a) att motionerna I: 67 och II: 74 icke måtte av riksdagen bifallas;

b) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande verksamheten vid

musikkonservatoriet i Göteborg under budgetåret 1957/58.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlson, Hesselbom, Bergman, Sunne och Ståhl*, fröken *Elmén*, herr *Andreasson* och fru *Sjövall*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 67 och II: 74 till Göteborgs musikkonservatorium för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 75 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **ANDREASSON** (s):

Herr talman! Till denna punkt är knuten en reservation, som går ut på att ett anslag på 75 000 kronor skall lämnas till Göteborgs musikkonservatorium.

Låt mig först säga, herr talman, att detta inte är någon lokal angelägenhet. De flesta eleverna vid Göteborgs musikkonservatorium kommer inte från Göteborg, ehuru Göteborgs stad och där verkande organisationer har fått ta på sig hela kostnaden. Musikkonservatoriet har tillkommit efter det att 1947 års musikutredning avgav ett betänkande i februari 1954, kallat »Musikliv i Sverige», där man föreslog att det skulle upprättas två musikkonservatorier, varav ett i Göteborg och ett i södra Sverige. Kostnaderna beräknades till 310 000 kronor per år.

I slutet av 1954 startades detta musikkonservatorium, som är en påbyggnad av Göteborgs gamla orkesterskola, tillkommen 1916, med anslag från Göteborgs stad och enskilda organisationer i staden. År 1956 hemställde Göteborgs musikkonservatorium om ett anslag på 125 000 kronor för bedrivande av verksamheten. Det fick man inte, men Göteborgs stad trädde hjälpsamt emellan liksom tidigare, och resten av de medel som behövdes för verksamheten anskaffades på privat initiativ.

För budgetåret 1957/58 erfordras det, enligt den utredningsman som Kungl.

Göteborgs musikkonservatorium

Maj:t på begäran av statsutskottet år 1956 tillsatte, 125 000 kronor för denna verksamhet. Ehuru utredningen ännu inte är avslutad har utredningsmannen ansett sig böra förorda ett dylikt anslag på 125 000 kronor.

Statsutskottets majoritet har vid utformandet av sitt svar på denna hemställan antagit, att man i fortsättningen liksom hittills skall kunna bedriva denna verksamhet utan statsbidrag. Det är emellertid inte möjligt. Göteborgs stad har för sin del sagt ifrån, att den inte längre orkar med detta. Jag vill erinra om att Göteborgs stad för närvarande har utgifter på 4,5 miljoner kronor per år för liknande ändamål, till vilka det på övriga ställen utgår statsbidrag. Staden anser sig således inte ha någon möjlighet att bestrida detta belopp. Statsutskottets majoritet har i sin skrivning lämnat en anvisning på att man möjligen skulle kunna tänka sig att kostnaden för denna verksamhet kan bestridas med bidrag ur lotterimedelsfonden, något som vi emellertid inte är riktigt övertygade om.

Motionärerna sträcker sig, herr talman, inte längre än till en begäran om anslag på 75 000 kronor, d. v. s. samma yrkande som är inrymt i reservationen vid punkt 6, och jag ber att få yrka bifall till densamma.

Herr **BLIDFORS** (s):

Herr talman! Det finns många goda och starka skäl för ett statligt stöd till den musikverksamhet, som bedrivs vid konservatoriet i Göteborg. På den punkten råder det säkerligen inga meningskiljaktigheter mellan reservanterna och utskottet i övrigt — det vill jag gärna fästa herr Andreassons uppmärksamhet på. Det var alltså anledningen till att utskottet förra året begärde den utredning som herr Andreasson nämnde och som professor Carlberg nu håller på med.

Utredningen går ut på att undersöka förutsättningarna för ett permanent mu-

sikkonservatorium i Göteborg. Utredningen är emellertid inte färdig i alla avseenden — jag pekar på frågan om omfattningen och frågan om huruvida verksamheten skall kombineras med en praktisk lärarkurs för musikutbildningen. Det är visserligen sant att professor Carlberg har yrkat bifall till framställningen från Göteborg, men utredningen som helhet är inte färdig, fastän den väntas ganska snart.

Det är mot bakgrund av detta förhållande som utskottet inte har kunnat gå så långt som till att tillstyrka motionen. Det är emellertid inte det enda skälet, utan därtill kommer ett annat skäl: utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t också skall bli satt i tillfälle att överblicka den samlade utredningens resultat och ta de initiativ som läget då kräver. Vi har från utskottets sida inte ansett det vara lämpligt att föregripa denna utrednings resultat, men å andra sidan — jag knyter an till vad jag började med — föreligger det såsom herr Andreasson underströk starka skäl för ett understödjande av dylik utbildning på andra platser än bara Stockholm. Utskottet har därför velat sträcka sig ganska långt som det framgår av skrivningen. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t skall ha några möjligheter att hjälpa till, och jag vill inte sticka under stol med att vad vi haft i tankarna här är lotterimedel. Jag kan mycket väl förstå, att statsrådet Lange, som ansvarar för dessa medel, inte tycker om utskottets skrivning på denna punkt, men jag tror under alla förhållanden, att det är nödvändigt att Kungl. Maj:t håller denna fråga i sin hand och att inte riksdagen föregriper ärendets utveckling.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Jag har egentligen inte för avsikt att blanda mig i denna debatt, men när kammaren nu går att besluta,

Göteborgs musikkonservatorium

bör man vara medveten om att möjligheterna att med lotterimedel tillgodose de önskemål, som här kan föreligga, kommer att vara till ytterlighet begränsade, för att inte säga obefintliga under nästa budgetår.

Herr SCHMIDT (fp):

Herr talman! Här har skylts på att utredningen inte är färdig. Det bör emellertid påpekas, att riksdagen i maj 1956 uttalade en önskan om ytterligare utredning. Utredningen tillsattes dock först den 26 oktober, men utredningsmannen var färdig med sitt utlåtande redan den 15 november. Det som nu efterlys av den fortsatta utredningen är inte av sådan art, att riksdagen inte skulle kunna göra ett bestämt uttalande om att utbildningen skall fortgå.

Utredningsmannen har ställt tre frågor till sig själv, när han har lämnat ett utlåtande till utskottet, och det gäller behovet, kvaliteten och utvecklingsmöjligheterna för den undervisning som här bedrivs.

Vad behovet beträffar gör utredningsmannen en jämförelse med Danmark. Redan nu finns där fem konservatorier. I Jylland finns tre på en folkmängd, som är något större än den i västra Sverige.

Vad beträffar kvaliteten av den undervisning som bedrivs säger han, att Göteborgs musikkonservatorium ledes på ett om klokhet och ansvarskänsla vittnande sätt och att det meddelar en högt stående undervisning.

I fråga om utvecklingsmöjligheterna framhålles att musikhögskolan behöver avlastas. Detta gäller framför allt utbildningen av musiklärare och kyrkomusiker. Han anser, att det tvärtom är ett önskemål från musikhögskolans sida att ett par landsortskonservatorier upprättas.

Behoven är så stora att förr eller senare nya utbildningsmöjligheter måste skapas. Nu är jag på det klara med att här har också förelegat ekonomiska

skäl, och man har inte velat ta på sig ansvaret att rekommendera detta, förrän man fått se resultatet av den fortsatta utredningen. Men vad som återstår av utredningen har inte med själva principfrågan att göra. Vi har i riksdagen fattat principbeslut av betydligt större räckvidd än det som det nu gäller. Nu är frågan vad vi skall göra med de 16 elever, som går i yngsta årskursen, och de 10 elever, som går i andra årskursen. Det är den stora frågan.

Här är det inte heller fråga om ett nytt musikkonservatorium, utan frågan är, om det musikkonservatorium i Göteborg, som varit i verksamhet ett par år, skall upphöra eller ej. Då man kan förutse ökade krav på utbildningsmöjligheter och vi väl alla får försöka hjälpa till — i det föregående har såväl enskilda som Göteborgs stad hjälpt till — vore det önskvärt med ett uttalande och åtgärder snarast möjligt av sådan art, att dessa 26 elever, som vid vårterminens slut inte vet vad de skall ta sig till, inte behöver avbryta sin utbildning.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten förgade reservationen; och biföll kammarerna utskottets hemställan.

§ 19**Anslag till folkskoleväsendet**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1957/58 till folkskoleväsendet, yrkesundervisningen och gymnastiska centralinstitutet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 3***Bidrag till anordnande av skolmåltider**

Kungl. Maj:t hade (punkt 228, s. 540—543) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 1 200 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 286) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Lothigius* (II: 320), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av punkterna 228 och 229 i årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, måtte 1) besluta, att kommuner som tillhandahölle skolmåltid måtte tillerkännas rätt att av i måltid deltagande barn uttaga en avgift motsvarande en fjärdedel av kommunernas egna driftkostnader härför, dock högst 25 öre per måltid; 2) avslå Kungl. Maj:ts förslag att dels till Bidrag till anordnande av skolmåltider anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor, dels till Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Johanson* i Västervik väckt motion (II: 326).

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 326 samt I: 286 och II: 320, sistnämnda två motioner såvitt här vore i fråga, till Bidrag till anordnande av skolmåltider för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Arrhén*, *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 286 och II: 320, såvitt här vore i fråga, besluta att kommuner, som

tillhandahölle skolmåltid, skulle tillerkännas rätt att av i måltid deltagande barn uttaga en avgift av högst 25 öre per måltid och till följd härav avslå Kungl. Maj:ts förslag att till Bidrag till anordnande av skolmåltider för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor ävensom motionen II: 326.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr *NILSSON* i Göingegården (h):

Herr talman! Till denna punkt i statsutskottets utlåtande är fogad en reservation, som i huvudsak biträder i ärendet väckta motioner och som gäller statsbidraget till kommunerna för anordnande av skolmåltider. Jag vill, herr talman, omedelbart säga ifrån, att jag för min del är fullt medveten om den verkligt stora och värdefulla tillgång som dessa skolmåltider utgör, framför allt för barn som har lång väg till skolan och även i sådana fall där modern har förvärvsarbete utanför hemmet eller där andra omständigheter gör att barnen inte kan äta hemma.

Statsbidraget har ju egentligen från början varit avsett som ett stimulansbidrag för att kommunerna skulle ordna dessa skolmåltider. Bidraget har emellertid minskat i värde undan för undan framför allt på grund av att det har varit knutet till antalet skattekronor per invånare i kommunen. 1952 var statens utgifter på detta område i runt tal 22 miljoner kronor, medan kommunernas kostnader uppgick till i runt tal 40 miljoner kronor. Den statistik vi har härrör från 1954 och den visar, att medan statens kostnader ökat med bara ett par miljoner kronor, så hade kommunernas kostnader stigit till 77 miljoner kronor.

En viss orättvisa kan man säga gör sig gällande beträffande detta statsbidrag. I norra Sverige anordnas skolmåltider så gott som hundra procentigt, medan det i Malmöhus län är inte mindre än 61 skoldistrikt, som för närvarande inte har någon skolmåltidsverksamhet,

Bidrag till anordnande av skolmåltider

och endast 11 skoldistrikt som har det. I Kristianstads län är det 43 distrikt, som inte anordnar skolmåltider, och endast 11 som gör det.

Det finns också här och var i landet skolmåltidslokaler, som uppförts för dyra pengar men som tyvärr står tomma på grund av att vederbörande kommun inte har beslutat att ordna skolmåltider. Kommunerna kan ju fatta beslut härutinnan efter eget skön, och i den mål skolmåltider anordnas utgår statsbidrag.

Enligt det föreliggande förslaget skulle kommunerna få rätt att uttaga högst 25 öre per måltid. Skolmåltiderna utgör i och för sig en kommunal servicetjänst, som med nuvarande ökade inkomster till någon del torde kunna betalas av dem som åtnjuter förmånen. Jag såg i dagens tidningar att Stockholms stad hade beslutat att höja barn-daghemsavgifterna. De skall från och med maj månad utgå med inte mindre än en krona. Jag måste säga, att ett sådant beslut enligt min mening är betydligt allvarligare än ett beslut om medgivande för kommunerna att ta ut 25 öre per skolmåltid.

Såsom här redovisats skall under nästa år serveras i runt tal 147 miljoner skolmåltider. Med en avgift av 25 öre per måltid skulle det — såsom i motionerna redovisats — utgöra omkring 36 miljoner kronor. Det är med andra ord 735 000 barn som skulle komma i åtnjutande av denna förmån. Jag vill framhålla att detta statliga bidrag väl från början inte varit tänkt som någon familjesocial åtgärd. Skolmåltiderna torde i första hand ha varit avsedda att utgöra en samhällelig service, som samtidigt skulle till barnen förmedla en hälsosammare kost eller under alla omständigheter ge dem möjligheter att få ett lagat mål mat under skoldagen. Man kan givetvis säga att även en så blygsam avgift som 25 öre per måltid kommer att betunga de familjer som har flera barn. Det är väl ingen tvekan om att så

blir fallet, men kommunerna har ju då möjligheter att träda emellan. Kommunerna föreslås med andra ord endast få rätt att ta ut denna 25-öring. De slantar, som barnen i dessa familjer för närvarande säkerligen får till gott och till sådant, som brukar kallas snask, uppgår med all säkerhet till betydligt större summor än dessa 25-öringar till skolmåltiderna utgör.

Herr talman! Jag vill med dessa få ord yrka bifall till den vid statsutskottets utlåtande fogade reservationen av herr Arrhén m. fl.

Herr BLIDFORS (s):

Herr talman! Egentligen är det inte någon större överraskning att högerreservanterna och högermotionärerna gör denna framstöt för att minska statsverkets kostnader med dessa 26 miljoner kronor och i stället vill öppna vägen för uttagande av avgifter av barnen. Redan år 1946, då de stora linjerna för denna reform drogs upp, var högern inne på avgiftsresonemanget, och efter elva år är vi nu tillbaka där igen. Ändå är skälen för de avgiftsfria skolmåltiderna lika starka i dag som de var då beslutet fattades för tio år sedan. Om man erkänner principen, att samhället skall hjälpa till att jämna ut barnkostnaderna och att lyfta av bördorna från barnfamiljerna, finns det enligt min mening bara en enda ståndpunkt just i fråga om skolmåltiderna. På en del håll säger man, som exempelvis herr Nilsson i Göingegården gör, att en så låg avgift som 25 öre per barn och måltid kanske inte kan betyda så mycket i dagens läge. Jag undrar det. Låt mig ta ett exempel. För en familj med fyra barn i skolåldern gör det i alla fall fyra 25-öringar, d. v. s. en krona, om dagen. Om jag räknar med 200 dagar med skolmåltider, så får en sådan familj dock vidkännas en utgift på 200 kronor per år. Det är möjligt att någon tycker att det inte är några pengar att tala om, men det finns i alla

fall tusentals familjer i detta land, för vilka 200 kronor spelar en oerhört stor roll. Skolöverstyrelsen gjorde för några år sedan en undersökning rörande antalet barn som deltagar i skolmåltiderna i 447 landsbygdsdistrikt, och undersökningen visade att deltagarprocenten var så hög som 99,1. I det 70-tal stadsdistrikt, som undersökningen omfattade, var deltagarantalet 87,4 procent. Jag vill här ställa den frågan till herr Nilsson i Göingegården: Om man i dessa distrikt införde en 25-öresavgift per barn och måltid, tror verkligen reservanterna att man då skulle notera samma deltagarprocent? Jag tror det inte. Men vilka barn vore det då, som inte komme till skolmåltiderna? Jo, jag skulle tro att det vore just barnen från de familjer, som har svårast att komma ut med denna 25-öring. Och vilka barn bleve då skolmåltiderna avsedda för? Jag överlåter åt kammarens ledamöter att själva föra resonemanget vidare.

I England har man ett system med måltidsavgifter, och det berättas därifrån att det inte är så ovanligt att barn från familjer i svaga ekonomiska omständigheter inte har råd att delta i skolmåltiderna. Under utskottsbehandlingen av detta ärende framhölls det att man kunde tänka sig att kommunerna just för barn från ekonomiskt svaga hem skulle kunna få avgiftsfria skolmåltider, men med ett sådant system skulle vi ju komma tillbaka till den gamla irriterande ordningen från efterkrigsåren. Då hade vi ett system med polletter mot betalning för en del barn och utan betalning för andra. Skall vi nu få en ekonomisk och social klassificering innanför skolans väggar? I utskottet har vi inte velat vara med härom. Skolan är inte någon lämplig plats för en dylik klassificering, åtminstone inte vad beträffar den obligatoriska skolgången.

Så några ord till herr Nilsson i Göingegården, som sade att det i skånelänet inte förekommer skolmåltider i

Bidrag till anordnande av skolmåltider

så stor utsträckning som på många andra håll. Men om man följer högerns linje, tror herr Nilsson i Göingegården då att skolmåltiderna blir vanligare i Skåne? Det tror jag knappast. Många kommuner befinner sig i ett sådant ekonomiskt läge, att de är i mycket hög grad beroende av statsbidraget till skolmåltiderna. För några timmar sedan hörde jag i första kammaren ett exempel, där en kommun har ett statsbidrag som motsvarar ungefär 45 öre per barn och måltid.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HELEN (fp):

Herr talman! Frågan om skolmåltidernas framtida finansiering är som bekant föremål för utredning av en parlamentarisk kommitté. Och under tiden som denna utredning pågår, upplever vi alltså att representanter för ett riksdagens parti lägger fram ett allvarligt menat förslag om att vi utan att avvakta utredningens resultat plötsligt skall avbryta den nuvarande statsbidragsgivningen och från och med den 1 juli i år ställa kommunerna inför en helt ny situation.

Vad skulle följden bli, om det förslag, högerreservanterna här framlagt, skulle segra i dag? Jo, det skulle innebära att kommunerna mitt under löpande budgetår berövades en inkomst, som man där kalkylerat med, när man gjort upp sin budget. De rika kommunerna skulle väl då kunna ta från något budgetöverskott, men för många kommuner skulle det innebära att man tvingades att i hast improvisera ett uppbörds- och kontrollsystem, som i förevarande motion visserligen framställs som mycket lättarrangerat men som i verkligheten skulle bli mycket besvärligt att ordna.

Förra veckan hörde vi hur högerns representant här i kammaren, herr Casse, talade för en hel rad reservationer på det familjesociala området. Han sade därvid bland annat att det mest ange-

Bidrag till anordnande av skolmåltider

lägna var att göra en samordning av de olika förmåner som föräldrar och barn kan komma i åtnjutande av, men det var lika viktigt, sade herr Cassel, att man inte skapade ett besvärligt system för uppbörd och annan administration, vilket pålade staten och skattebetalarna onödiga kostnader. Inte desto mindre har högern här lagt fram ett förslag, som om det genomfördes skulle leda till en mycket besvärlig administrationsapparat med ty åtföljande kostnader. Högerrepresentanterna säger, att genom att ta ut en avgift på 25 öre per måltid skulle kommunerna få in 36 miljoner kronor, samtidigt som man bara tar bort ett statsbidrag på 26 miljoner kronor. Enligt det resonemang högern för skulle alltså 10 miljoner kronor bli kvar som ren vinst för kommunerna. Man har sålunda inte räknat med ett enda öres kostnad för administrationen. Jag har varit i ett land där man har denna betalning per skolmåltid, besökt 40 olika skolor och tagit reda på hur man där burit sig åt. Man hade i allmänhet följt systemet med kuponger köpta en gång i veckan av eleverna för pengar som de fått med sig av föräldrarna. Så lämnade de kuponger till lärarna som fungerade som vakter vid måltiderna. Men skolbarn är inte alltid hundra procentigt pålitliga i fråga om de uppgifter man lägger på dem. Vid flertalet av skolorna fanns det därför alltid elever som inte hade med sig kuponger eller inte hade med sig pengar den dag kupongerna skulle köpas. Jag frågade hur man bar sig åt för att se till att barnen ändå fick det mål mat de behövde. Då beskrev man att man hade ett belöningssystem för särskilt duktiga barn som gjort goda prestationer. Dessa duktiga barn, vilka som belöning fått en kupong, avstod då denna kupong åt den slarviga eleven. Systemet ledde alltså till att man i stället för att belöna de duktiga barnen belönade de slarviga.

Jag tycker detta är karakteristiskt för hela det sätt på vilket denna aktion

från högerns sida lagts upp. Man vill ha ett lättåtkommet beröm för sparsamhet, medan man i själva verket försätter kommunerna i en situation som skulle bli mycket besvärlig och som sannerligen inte skulle gynna de kommuner som varit ordentliga och duktiga och planerat i god tid för detta system. Vi är nog många som gärna skulle vilja veta om detta bara är en försöksballong eller om högern kommer att fullfölja denna aktion i samband med det förslag till ändrade statsbidragsregler som inom kort skall behandlas av riksdagen. Högern har inte väckt motion i anslutning till proposition nr 112 där dessa frågor behandlas, och såvitt jag vet har man inte heller i den parlamentariska kommittén framfört förslag i denna riktning. Det hela är såvitt jag förstår ett försök att fiska åt sig ett beröm av den typ som herr Heckscher tidigare i dag trodde att andra var ute på jakt efter.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **PERSSON**:

Herr talman! Jag måste för min del också understryka att många familjer säkerligen kommer att känna sig ganska betungade av om man nu här skulle gå in för ett nytt system för betalande av skolmåltiderna. Jag anser emellertid att det här ändå huvudsakligen är fråga om hur man skall fördela kostnaderna mellan stat och kommun. Av ett yttrande av herr Nilsson i Göingegården fick man nästan den uppfattningen att även han ser det så. Han sade nämligen att kommunerna skulle endast få rätt att ta ut en avgift men de skulle inte vara tvungna att göra det. Om man då tänker på att kommuner, vilkas barnfamiljer i det stora hela har relativt små inkomster, inte kommer att försöka få ut någonting av familjerna — jag skulle tro att kommunerna kommer att behandla de olika familjerna lika, trots

att detta nog inte varit reservanternas mening — så blir det i alla fall fråga om huruvida kommunerna eller staten skall betala. Eftersom det här är fråga om den mest kostnadskrävande delen av skolverksamheten näst lärarlönerna, är det ganska stora belopp det gäller för kommunerna. Om vi dessutom betänker att statens bidrag går ut i omvänd proportion till kommunernas skattekraft, till antalet skattekrönor per invånare i kommunerna, förstår vi att man helt och hållet skulle vända upp och ned på de förhållanden som hittills rått. De kommuner som verkligen behöver hjälp här skulle lida största inkomstminskningen genom bortfallet av detta bidrag, under det att ett antal kommuner, som motionärer och reservanter kanske huvudsakligen känner till, kommer att kunna ta detta med ganska stort lugn. Jag anser inte att staten bör handla på detta sätt. Det vore ett så allvarligt avsteg från vad vi hittills i stort sett varit överens om att jag inte kan finna det rimligt.

Därtill kommer också, såsom den föregående talaren var inne på, att det pågår utredning om skolmåltiderna och bidragen därtill. Det kan inte ur några synpunkter vara lämpligt eller rättvist att nu gå in för motionens linjer, utan jag hoppas för min del att kammaren ansluter sig till utskottet.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Först ett ord till herr Blidfors, som säger att om man inför 25-öringen skulle säkert flera barn bli borta från skolmåltiderna. Det där är ju ett antagande som det inte finns något stöd för. För min del tror jag inte alls det. Jag tror att barnen kommer även i fortsättningen. Det är ju inte fråga om att utestänga några från skolmåltiderna. Jag har för min del tvärtom framhållit att dessa är av så stort värde att de bör fortsätta och till och med utökas. Herr Blidfors tog också ett exempel från England. Det var nog li-

Bidrag till anordnande av skolmåltider
tet illa valt med hänsyn till de beslut just på detta område som England nyligen fattat.

För att ta ett exempel från ett land som ligger oss närmare så kan vi ta Bergens stad i Norge som för sin del nyligen beslutat att gå ifrån fria skolmåltider.

Herr Helén efterlyste allvaret i vår framställning. Det råder ingen tvekan om att det ligger allvar bakom, det vill jag betyga.

Herr Helén snuddade också vid en annan sak, och det var utredningen på detta område. Det är ingen lustig historia. Jag vill minnas, att utredningen påbörjade sitt arbete med denna fråga år 1952, men redan år 1953 kopplade den av det på grund av andra uppgifter, som den ställdes inför. Den återupptog arbetet 1954, kopplade av ärendet 1955 samt började igen 1956 för att, såvitt jag vet, på nytt koppla av ärendet samt i början av 1957 för fjärde gången ta upp det till avgörande. Under tiden har ju statsbidragets värde för kommunerna minskat. Det är inte längre det stimulansbidrag, som det från början avsågs vara. Att komma under en kostnad av 1 krona per skolmåltid torde inte vara lätt. Om det under nästa år kommer att utspisas 147—150 miljoner skolmåltider, rör det sig alltså om en utgift på cirka 150 miljoner kronor. Detta statsbidrag på 26 miljoner till kommunerna har ju då inte tillnärmelsevis samma betydelse som tidigare.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet PERSSON:

Herr talman! Då herr Nilsson i Göingegården försökt visa att den utredning, som tillsattes för några år sedan, inte skulle ha tagit så allvarligt på detta problem, bör kanske ett tillrättaläggande göras från min sida.

Det är alldeles riktigt, att utredningen fått att behandla åtskilliga statsbidrag på skolans område, och det har ett par gånger hänt, som herr Nilsson

Bidrag till anordnande av skolmåltider

säger, att vissa andra frågor behövt forceras. Det är emellertid inte så, att utredningen skulle ha tagit lätt på sin uppgift och inte fullgjort, vad som kunde begäras av den, utan det är tvingande omständigheter som gjort, att den fått ägna sig åt andra saker med undanskjutande av här ifrågakavande problem.

Att utredningen tillsattes för att behandla bl. a. skolmåltiderna berodde ju på att staten genom penningvärdeförsämringen fått sin andel minskad, varför ett visst återställande av proportionerna borde ske. Men nu har vi andra bidrag på skolans område, där det gått på omvänt sätt, d. v. s. att staten fått sin andel ökad i stället för minskad, och därför har vi inom regeringen tyckt att det gjorde inte så mycket om denna sak droge ut litet på tiden, ty vi skulle kanske få ändra en punkt i en riktning och en annan punkt i motsatt riktning.

Jag har bara velat tala om detta, eftersom det föreföll som om herr Nilsson i Göingegården menade att utredningen varit försumlig. Så är inte förhållandet.

Fröken VINGE (fp):

Herr talman! När jag anslutit mig till utskottets hemställan har jag gjort det i huvudsak av de skäl, som herr Blidfors och herr Helén framfört och som jag inte nu upprepar. Jag vill bara säga, att jag är ganska förvånad över att herr Nilsson i Göingegården ville göra gällande att det inte från början var familjesociala skäl som låg bakom införandet av skolmåltiderna. Jag erinrar mig att sekreteraren i den kommitté, som lade fram dessa förslag, i en artikel i »Sunt Förnuft» — en tidskrift, som jag förmodar att herr Nilsson i Göingegården brukar läsa — när man frågade, varför kommittén inte tillräckligt mycket sysslat med frågan om hur skolmåltidsverksamheten skulle organiseras, ursäktade sig med att säga, att utredningen behövt så lång tid, innan den

kunnat komma till klarhet, huruvida måltiderna skulle vara avgiftsfria eller inte. Den diskussionen kan väl inte ha varit förestavad av annat än familjepolitiska resonemang.

Sedan kanske jag får säga till min vän herr Helén, att man inte behöver resa till Amerika för att få erfarenhet av de besvärligheter som följer med att avgifter uppbärs för skolmåltiderna. Det har vi rik erfarenhet av i Nacka, där för cirka 10 år sedan en enhällig skolstyrelse och en enhällig fullmäktigeförsamling var överens om att avskaffa dessa avgifter, innan vi hade några statsbidrag för verksamheten.

I stället för att försöka övervältra kostnaderna för dessa måltider på barnfamiljerna för att därigenom ge lättnader åt oss barnlösa tycker jag att högern skall hjälpa oss med en annan sak, nämligen att få till stånd rationaliseringar på området. Vi har ju från folkpartihåll på ett tidigt stadium hävdad att rationaliseringsundersökningar bör företas på skolmåltidsområdet. Vi vill med bibehållen standard nedbringa kostnaderna för måltiderna.

Den utredning vi begärde ställde sig riksdagen mycket kallsinnig till, men den kom ju till stånd i alla fall, och det har nu pågått rationaliseringsundersökningar under ett par år i skolöverstyrelsen. I propositionen säges nu, att dessa s. k. arbetsstudier pågår också innevarande år, och de skall sedan redovisas. Jag vill hemställa till statsrådet att han hjälper oss, så att vi verkligen får en fyllig redovisning, som kan läggas till grund för en ingående debatt om hur dessa skolmåltider skall ordnas på det mest rationella sättet, för att vi med bibehållen standard skall kunna nedbringa kostnaderna. Jag har nämligen den uppfattningen, att mycket härvidlag fortfarande kan behöva göras. Det gäller både kostnaderna för driften och kostnaderna för lokaler och inventarier. Herr Nilsson i Göingegården har rätt i att det är en mycket all-

varlig historia, när kommuner har investerat pengar i lokaler och inventarier och sedan inte har någon skolmål-tidsverksamhet där.

I utskottsutlåtandet har också frågan om måltidernas sammansättning berörts. Vi måste hjälpas åt att få fram en god sammansättning av måltiderna. Detta har en mycket stor betydelse för barnens hälsa, inte minst för deras tänder.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr JOHANSON i Västervik (s):

Herr talman! Man har i den tidigare debatten som förts här om barnbidragen uttalat sin välvilja gentemot barnfamiljerna, men man har kommit till olika slutsatser när det gäller sättet att hjälpa dem. Förhållandet är väl detsamma beträffande den fråga som vi nu diskuterar. Högern vill avlasta kostnaderna från staten och övervältra dem på kommunerna, alltså flytta över dem från den progressiva till den proportionella beskattningen och därmed mildra skatterna i första hand för de större inkomsttagarna.

Jag har i denna fråga väckt en motion, där jag icke har berört skolmåltiderna över huvud taget utan har begränsat mig till de skolmåltider, som intas av barn från andra kommuner än den där skolan är belägen, framför allt med tanke på läroverksundomen. Personligen har jag givetvis inte någonting emot att man höjer bidragen över hela fältet för skolmåltiderna. När herr Nilsson i Göingegården säger att detta bidrag, som utgår från staten, har minskat år från år, varför drar man då icke konsekvensen därav och begär att det skall ökas i stället för att begära att få det minskat eller borttaget?

Jag har visserligen sett på denna fråga ur lokal synpunkt, det skall jag erkänna. Här har man nu ett bidrag till skolmåltider, maximerat till 85 öre för barn utanför den kommund där skolan

Bidrag till anordnande av skolmåltider

är belägen. Vissa kommuner har byggt bra och trevliga lokaler för detta ändamål. Men — ärade kammarledamöter! — dessa lokaler har, exempelvis i min hemkommun, ännu i dag inte använts för skolmåltider, beroende på att en del av de kommuner, varifrån barnen rekryteras till skolan, har vägrat att betala mellanskillnaden mellan statsbidraget och den reella kostnaden för skolmåltiden. Kommunen har alltså visat sitt intresse, man har byggt och investerat kapital i en snygg lokal, men man har inte kunnat utnyttja den för det ändamål som den är byggd för. Därför har jag i min motion hemställt, att maximibidraget för barn från andra kommuner skall höjas från 85 öre till en krona.

Nu kanske någon frågar: Är det där så mycket att bråka om? Kan inte den kommun där skolan är belägen betala denna mellanskillnad mellan statsbidraget och den reella kostnaden för skolmåltiden? Jag tror att detta stöter på mycket stora svårigheter. Bland annat förhåller det sig nämligen så att en del grannkommuner har gått med på att betala denna mellanskillnad, medan ett fåtal kommuner inte har gjort det. Skall nu kommuner, där skolan är belägen, betala mellanskillnaden, kommer detta att verka på det sättet att de grannkommuner, som redan gått med på att åtaga sig detta inte kommer att stå fast vid sitt beslut. I så fall kommer de kommuner, där skolan är belägen, att få betala hela denna merkostnad. Allt detta bör ses i samband med slo-pandet av terminsavgifterna, vilket medför att kommunernas utgifter har ökat.

Slutligen vill jag endast konstatera att både utskottet och reservanterna är överens om att barnen behöver få en väl lagad måltid om dagen, men man är inte överens om hur saken skall ordnas. Jag skall inte nu uppta tiden längre, herr talman. Med anledning av att utskottet har skrivit så positivt be-

Bidrag till anordnande av skolmåltider

träffande min motion skall jag inte ställa något yrkande utan ber med dessa ord att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **BLIDFORS** (s):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att herr Johanson i Västervik är tacksam för utskottets positiva skrivning på den punkt han har tagit upp i sin motion.

För herr Nilsson i Göingegården vill jag beträffande mitt englandsexempel framhålla, att detta gällde relationen mellan avgifter och frånvarofrekvens — ingenting annat.

Fröken Vinge talade om de familjesociala skälen såsom förekommande i 1946 års debatt här i kammaren. Jag skall be att få komplettera detta uttalande med följande upplysning. På mitt bord här i kammaren har jag, herr talman, proposition nr 174 år 1946, och det skall bli mig ett stort nöje att om någon minut få överlämna till herr Nilsson i Göingegården sidorna 27 och 51 till överläsning. Jag tror att han därefter måste konstatera att utskottet har rätt i fråga om de familjepolitiska skälen. Det var argument både för befolkningsutredningen och departementschefen 1946.

Herr **BENGTTSSON** i Göteborg (h):

Herr talman! Denna motion väcktes inte i avsikt att på något sätt komma åt institutionen såsom sådan. Men om detta bidrag från början har inneburit en stimulans, så bör den dagen komma då denna stimulans skall upphöra. Det lär ju inte vara nyttigt att hålla på med stimulansmedel någon längre tid.

Jag har svårt att förstå att detta skulle betyda en så allvarlig försämring på detta område som här sagts. Jag tror inte att ekonomiska skäl hindrar så värst många i dag i detta land från att erlagga 25 öre om dagen för en så stor fördel som dessa måltider utgör. Särskilt mot bakgrunden av det myckna

talet om att barnen har alltför mycket pengar till sötsaker förefaller de ekonomiska argumenten byggda på svag grund.

Det har sagts att det skulle vara administrativt alldeles för besvärligt och dyrbart att inkassera dessa avgifter. Jag har svårt att föreställa mig detta. Det system med kuponger, som talats om i motionen, är måhända inte det idealiska, men det finns exempel på andra sätt att lösa detta. På andra områden tar man upp avgifter med hjälp av kortsystem och annat. Jag tror också det skulle vara möjligt att ordna detta så att de som verkligen är i behov att få dessa måltider gratis skulle kunna få denna förmån utan den sociala klassificering, som här talats om tidigare.

Jag vill erinra om att i ett remissyttrande över befolkningsutredningens förslag om fria skolmåltider för 11—12 år sedan påtalade Stockholms folkskolledirektion de administrativa svårigheterna i samband med en eventuell avgift men konstaterade samtidigt att de inte finge anses vara av sådan betydelse att de borde vara avgörande för frågans bedömning. Det kan ju inte gärna ha blivit värre på det området under senare år.

När man så talar om de familjesociala skälen, vill jag också konstatera att bakom denna motion ligger för min egen del också övertygelsen att det inte är till nytta för det uppväxande släktet att få måltiderna gratis. Enligt min mening minskar det respekten för vad det dagliga brödet betyder i form av arbete och kostnader. Det finns exempel som bär vittne härom. En sådan bristande aktning är alltid stötande, och den är det särskilt mot bakgrunden av den nöd som härskar på olika håll i världen. Jag vågar påstå att även åtskilliga föräldrar behöver en påminnelse om att dessa måltider representerar ett stort värde. Det går ju här som i så många fall när det gäller naturaförmåner, att man inte uppskattar dem rätt.

Bidrag till anordnande av skolmåltider

Jag är medveten om att den 25-öring det här gäller bara blir en symbolisk ersättning, men det är min uppfattning att den kan bidra till att hos föräldrar och barn skapa förståelse för dessa måltiders värde.

Man säger nu att detta betyder en ytterligare belastning på våra barnfamiljer. Ja, det blir en merbelastning av cirka 1:25 per barn och vecka. Bidrar denna åtgärd till en bättre förståelse för den stora gåva som det dagliga brödet utgör, så tvekar inte jag att rubricera åtgärder som ett stöd för barnfamiljerna, ett stöd i strävan att skapa medborgare som förstår att man inte får någonting gratis utan att det bakom våra materiella fördelar ligger insatser av arbete och kapital.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen.

Herr HÅSTAD (h):

Herr talman! Jag har begärt ordet för att avge en kort deklaration utan polemik emot någon föregående talare.

Den princip jag hyllar beträffande skolväsendet, som är ett samfällt intresse, och särskilt när det gäller grundskolan, är att det bör bygga på alla barns likhet och likställighet när det gäller de kollektiva anordningarna. Jag vill inte delta i den diskussion, som tidigare här i kammaren har förts om den lämpligaste rent tekniska anordningen för skolfrukostarna. Jag bara konstaterar att jag betraktar dessa gemensamma skolfrukostar, trots den kritik som kunnat förekomma och som kanske ibland varit berättigad, såsom ett oerhört framsteg i förhållande till min egen tid, då jag gick i en liten skola på landet, där man på matsäckarna kunde se klasskillnaderna mellan fosterbarn, statarbarn och bondbarn. Det är bilder som lätt bränner sig fast hos en skolpojke och lever kvar i livet. Denna gemensamhet och likställighet är för mig ett så stort ideellt värde att

det är tillräckligt för att avgöra min standpunkt i frågan.

Härutöver skulle jag bara vilja säga, att jag trots vad som sagts här tidigare tror det finns många familjer som befinner sig i den ekonomiska belägenheten, framför allt om de har många barn i skolan, att denna s. k. symboliska 25-öring ändock blir en viss kännbar belastning för familjen. Det är väl också troligt såsom statsrådet här har anfört, att det kommer att ske en viss överflyttning av kostnader till ofta mindre bärkraftiga landskommuner. Tar jag härtill också de administrativa besvärigheter, som är förbundna med upptagandet av avgiften, har jag anfört några av de skäl, herr talman, som gör att jag i denna fråga kommer att följa utskottet.

Herr BLIDFORS (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har bara en fråga till herr Bengtsson i Göteborg. Han sade några ord om att vi ville skapa ansvar hos barn för vad de får, och de får inte denna känsla av ansvar om de får det gratis. Då blir min fråga: Vad är det för skillnad om t. ex. kommunen betalar eller om staten också hjälper till?

Herr CASSEL (h):

Herr talman! När det här skolfrukostsystemet, som jag i princip gillar, blir fullt utbyggt genom att alla kommuner som lämpligen kan ordna skolfrukostar också gör det, lär det komma att medföra en total kostnad för hela riket som torde ligga någonstans mellan 200 och 300 miljoner kronor. Då frågar man sig: Hur skall denna totala kostnad fördelas?

När skolfrukostsystemet infördes här i landet var det ju från början meningen att staten skulle bära en väsentlig del av kostnaden. Statsbidraget sattes till en fix summa per utspisad måltid, en summa som dock varierade på grund av skattekraften hos de olika kommunerna.

Bidrag till anordnande av skolmåltider

Genom penningvärdets fall har statsbidraget här som på så många andra områden blivit urholkat och i själva verket har tyngden av skolmåltiderna i stället vältrats över på kommunerna. För många kommuner utgör skolmåltiderna en av deras dyrbaraste utgifter.

Den s. k. Curtmanska kommittén, som ju sysslat med detta sedan flera år, lär väl så småningom bli färdig med sitt betänkande. Jag skulle mycket missata mig, om den inte kommer med förslag som går ut på att någorlunda återställa den ursprungliga kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, sådan den var när systemet började tillämpas. Men gör man det, och om man då har kommit upp till en kostnad av 200 å 300 miljoner kronor måste det ju betyda, att man kommer med anspråk på statskassan på åtskilliga tiotal miljoner kronor för detta ändamål mer än för närvarande. Då frågar jag mig: Kommer det att bli möjligt för statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet att i sin stat och i sina förhandlingar med finansdepartementet utverka så stora anslag för just detta ändamål i konkurrens med allting annat, som man behöver pengar till? Eller kommer man inte — enligt min mening ganska naturligt — att säga sig, att vi får försöka att ha med en tredje part och låta någon del betalas av föräldrarna. Det är i och för sig rimligt, att de betalar någon del av kostnaderna som det ändå måste dra att ge barnen mat, även om det bara är fråga om lunch. Någon del av kostnaderna måste man lägga på föräldrarna, någon del på kommunen och någon del på staten. Jag kan inte tänka mig, att det blir möjligt att i budgeten få utrymme för den mycket stora utökning av kostnaderna som ett riktigt återställande av fördelningen mellan stat och kommun skulle medföra.

Herr HELEN (fp):

Herr talman! Det framgår ju av herr Cassels inlägg, att han ser denna fråga

på längre sikt, och att han anser, att den borde lösas i sitt rätta sammanhang, inte nu utan när den Curtmanska kommitténs förslag föreligger. Men samtidigt argumenterar herr Cassel på en annan linje. Han säger att statsbidraget förlorat sitt relativa värde, och så tar han det till intäkt för att vi nu i dag skulle ta bort hela statsbidraget. Det är väl ändå en logisk kullerbytta, herr Cassel.

Den som avslöjat vad man från början syftat till var ju herr Bengtsson i Göteborg. Det är uppenbart att han är ute för att uppfostra barn och föräldrar, och ingen kan mer än jag instämma i att de som tar emot en förmån verkligen bör veta vad den är värd. Men har herr Bengtsson och de andra motionärerna verkligen tänkt sig in i alla praktiska konsekvenser? Endera måste man arbeta med kontantuppbördssystem med pengar eller kuponger per dag eller per vecka. Det innebär att mycket små barn i mycket större utsträckning än nu skall ha pengar med sig till skolan. Alla aktiva skolledare hävdar energiskt att barnen i så stor utsträckning som möjligt inte skall ha pengar med sig i skolan, så att pengar inte skall bli liggande i pulpeter eller i kläder, utan man skall försöka så långt det är möjligt undvika de stöldrisker och inbrottsrisker, som kan uppstå. Man vill också undvika att i sådana uppbörds-sammanhang diskreditera och förödmjuka de barn, som inte skulle kunna förete betalning en viss dag därför att de på grund av föräldrarnas slarv eller ovilja inte fått slanten med sig.

Den andra vägen, som herr Bengtsson tydligen nu med frångående av moti-onen varit benägen att följa, syftar till ett uppbördssystem över barnens huvud, alltså betalning från föräldrarna till skoldistriktet. Hur kan man då samtidigt använda detta som argument för att hos mycket små barn inpränta respekten för det dagliga brödet? Också det är att trola med logiken.

Jag skulle vilja fråga herr Cassel och

de andra, som här så energiskt försöker driva en dålig sak: Har ni verkligen tänkt efter, om läget i våra skolor är sådant, att man just nu skall belasta klasslärare, överlärarexpeditioner och rektorsexpeditioner med den kontrollapparat och den uppbördsapparat det här är fråga om? Anser ni att klasslärarna för närvarande har så gott om tid, att vi kan lägga på dem denna extra börda, och anser ni, att de med sådant jämnmod burit bördan av att vara övervakare vid skolfrukostar, att de också med glädje skulle ta på sig uppgiften som kupongrivare?

Nej, det finns nog till sist bara ett enda ord som väl täcker den situation, i vilken högern genom denna aktion försatt sig. Det är ett ord, som herr Cassel återgav förra våren, när det påvisades, att han i en annan skolfråga ändrat mening från en vecka till en annan. Han citerade Grönköpings Weckoblad och angav sin egen ställning med orden: »Vad rätt du tänkt, fast det var fel.»

Herr BENGTTSSON i Göteborg (h):

Herr talman! Herr Helén tror inte att motionärerna har tänkt sig in i de svårigheter, som kan uppstå med detta system. Jag vill erinra om, att i motionen talas det om kupongsystem som ett exempel på hur det skulle kunna ordnas, och jag har här dragit fram systemet med kort. Det fungerar ju i andra sammanhang. Jag känner rätt väl till en kommun, där skolorna vid en viss ålder inte längre har fri bussresa, trots att de bor på ett avstånd från skolan som i yngre år kvalificerar dem till det. Där får man betala korten för barnen, och de äldre barnen liksom de yngre barnen måste alltid ha med sig dessa kort. Jag har aldrig märkt att det medfört några som helst svårigheter, och jag har vissa förutsättningar att uttala mig om den saken, eftersom jag har fyra barn, varav tre i skolåldern.

Jag tror inte att det är nödvändigt att

Bidrag till anordnande av skolmåltider

barnen har en 25-öring med sig till skolan och betalar denna eller köper en kupong för att de skall förstå att det är fråga om en avgift för måltiderna. Föräldrarna har nog möjlighet att tala om för barnen att skolfrukosten inte är någonting som man får gratis utan som mamma och pappa måste betala för — detta lika väl som man nu i vissa kretsar litet föraktfullt talar om den där skolfrukosten som lämnas gratis.

Jag har med detta bara velat säga att vi givetvis har tänkt oss in i hur saken skulle ordnas i praktiken.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Göingegården begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 3:o i utskottets utlåtande nr 56, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Göingegården begärde dock rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 169 ja och 27 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Meddelande ang. sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 1 — Interpellation ang. tillgodoräknande av tidigare offentlig tjänst i annat nordiskt land vid beräkningen av tjänstår i Sverige för erhållande av pension

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på förslag av herr talmannen att uppskjuta behandlingen av återstående punkter av förevarande utlåtande samt övriga på föredragningslistan uppförda ärenden till kammarens sammanträde den 5 innevarande månad.

§ 20

Meddelande ang. sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 1

Ordet lämnades på begäran till

Herr MAGNUSSON i Borås (h), som yttrade:

Herr talman! I anslutning till behandlingen av sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 1 skall jag be att få anföra följande. Jag vill först framhålla att vad jag nu yttrar ingalunda är avsett som någon anmärkning mot presidiet eller mot sekretariatet.

Ett par minuter innan detta ärende upptogs till behandling erhöll jag ett meddelande från talmannen att yrkande av formella skäl inte kunde ställas om bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen. I första kammaren hade emellertid reservanten och talmannen kommit överens om att yrkande skulle ställas på så sätt att hemställan gjordes om att 5 § måtte utgå. Jag hade dock ej vetskap om detta. Om så hade varit fallet, hade jag givetvis ställt ett yrkande, då jag vet att mitt parti står bakom ett sådant.

Jag har, herr talman, velat meddela detta, för att klargöra av vilken anledning som omröstning icke förekom i denna fråga.

§ 21

Interpellation ang. tillgodoräknande av tidigare offentlig tjänst i annat nordiskt land vid beräkningen av tjänstår i Sverige för erhållande av pension

Herr BRACONIER (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Under senare år har en rad åtgärder vidtagits på bl. a. lagstiftningens område i syfte att avlägsna sådana hinder, som ännu möter nordiska medborgare, vilka önskar söka sin utkomst i annat nordiskt land. På flertalet områden är en fri nordisk arbetsmarknad i dag en verklighet. Svårigheter har dock uppkommit att förverkliga den gemensamma arbetsmarknaden för vissa yrkeskategorier. Då det gäller allmän tjänst begränsas möjligheterna av grundlagsföreskrifter. Trots detta kan man räkna med att också befattningar i offentlig tjänst i högre grad än vad för närvarande är fallet kommer att besättas med medborgare från annat nordiskt land — en, som det synes mig, i hög grad önskvärd utveckling.

En svårighet vid överflyttning från offentlig tjänst i ett nordiskt land till offentlig tjänst i annat nordiskt land, som uppkommer även då svenska medborgare haft tjänst i annat land men återgår till offentlig tjänst i Sverige, består i att enligt gällande regler tidigare tjänstgöring i något annat av de nordiska länderna icke får åberopas som grund för pensionsberäkning. Detta förhållande utgör en starkt återhållande faktor, när i det enskilda fallet en person har att taga ställning till om han skall taga tjänst i annat land än i hemlandet.

Den principiella sidan av hithörande spørsmål har uppmärksammat vid Nordiska rådets senaste session i Helsingfors, där rådet i anledning av ett medlemsförslag antog en rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna att låta utarbeta en redogörelse om förutsättningarna för införandet av en sådan ordning, enligt vilken offentlig tjänstgöring i ett land skall likställas med tjänst i annat nordiskt land för så vitt angår rätten till pension. En lösning på det principiella planet kan kanske väntas så småningom.

Interpellation ang. tillgodoräknande av tidigare offentlig tjänst i annat nordiskt land vid beräkningen av tjänstår i Sverige för erhållande av pension

Uppenbarligen kan man emellertid icke slå sig till ro därmed. Av stor betydelse är vilken inställning statsmakterna intager till detta spörsmål i avvaktan på att generella bestämmelser så småningom kan komma till stånd. Över det nyssnämnda medlemsförslaget till Nordiska rådet inhämtades yttrande från bl. a. statskontoret, som däri anförde att frågan inrymde ett flertal svårlösta problem, vilka icke utan vidare kunde generellt regleras. Enligt statskontorets mening vore en prövning från fall till fall att föredraga framför generellt utformade riktlinjer.

Mot bakgrund av vad nu anförts är det av intresse att taga del av hur en sådan prövning i ett enskilt fall verkligen utfallit. För några år sedan överflyttade till Sverige en högt kvalificerad vetenskapsman — medborgare i annat nordiskt land — sedan han utnämnts till professor vid en svensk medicinsk högskola. Han hemställde hos Kungl. Maj:t att hans tidigare tjänstgöring i hemlandet — bl. a. cirka tio år vid olika statliga och kommunala sjukhus liksom även några månaders tjänstgöring i Sverige före utnämningen till professor — måtte få tillgodoräknas honom i pensionshänseende. Framställningen tillstyrktes av universitetsmyndigheterna, bl. a. universitetskanslern, men avstyrktes utan närmare motivering av statskontoret. I sitt beslut följde Kungl. Maj:t statskontoret men medgav dock, att sju månaders tidigare tjänstgöring vid svenskt sjukhus finge tillgodoräknas såsom tjänsteår för pension.

Därest detta fall är att betrakta som ett prejudikat och Kungl. Maj:t kommer att intaga samma hållning i andra liknande fall, torde en omflyttning av offentliga tjänstemän inom Norden praktiskt taget omöjliggöras.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få rikta en fråga

om statsrådet är beredd att — i avvaktan på generella regler — medverka till en sådan ordning att i individuella fall av överflyttning från offentlig tjänst i ett nordiskt land till sådan tjänst i Sverige medgiva tillgodoräknande av tidigare offentlig tjänst i det andra nordiska landet vid beräkningen av tjänsteår i Sverige för fastställande av pension?

Denna anhållan bordlades.

§ 22

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 161, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av en konvention om social trygghet mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland.

Vidare anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 159, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning m. m.; och

nr 160, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning m. m.

§ 23

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 150, med förslag till lag om kommunalförbund, m. m., och

nr 154, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 26 §§ lagen den

19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 24

Upplästes följande till kammarén inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman Ulla Frostenson under tiden fr. o. m. den 2/4 1957 t. o. m. den 5/4 1957 på grund av akut övre

luftvägsinfektion med feber är till arbete oförmögen, intygas.

Stockholm den 2/4 1957

F. Hagerman
leg. läkare

Fru Lidman-Frostenson beviljades ledighet från riksdagsgörömlén den 2—5 innevarande april.

§ 25

Justerades protokollsutdrag.

Kammaréns ledamöter åtskildes här-
efter kl. 19.24.

In fidem
Gunnar Britth